



This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>



Über dieses Buch

Dies ist ein digitales Exemplar eines Buches, das seit Generationen in den Regalen der Bibliotheken aufbewahrt wurde, bevor es von Google im Rahmen eines Projekts, mit dem die Bücher dieser Welt online verfügbar gemacht werden sollen, sorgfältig gescannt wurde.

Das Buch hat das Urheberrecht überdauert und kann nun öffentlich zugänglich gemacht werden. Ein öffentlich zugängliches Buch ist ein Buch, das niemals Urheberrechten unterlag oder bei dem die Schutzfrist des Urheberrechts abgelaufen ist. Ob ein Buch öffentlich zugänglich ist, kann von Land zu Land unterschiedlich sein. Öffentlich zugängliche Bücher sind unser Tor zur Vergangenheit und stellen ein geschichtliches, kulturelles und wissenschaftliches Vermögen dar, das häufig nur schwierig zu entdecken ist.

Gebrauchsspuren, Anmerkungen und andere Randbemerkungen, die im Originalband enthalten sind, finden sich auch in dieser Datei – eine Erinnerung an die lange Reise, die das Buch vom Verleger zu einer Bibliothek und weiter zu Ihnen hinter sich gebracht hat.

Nutzungsrichtlinien

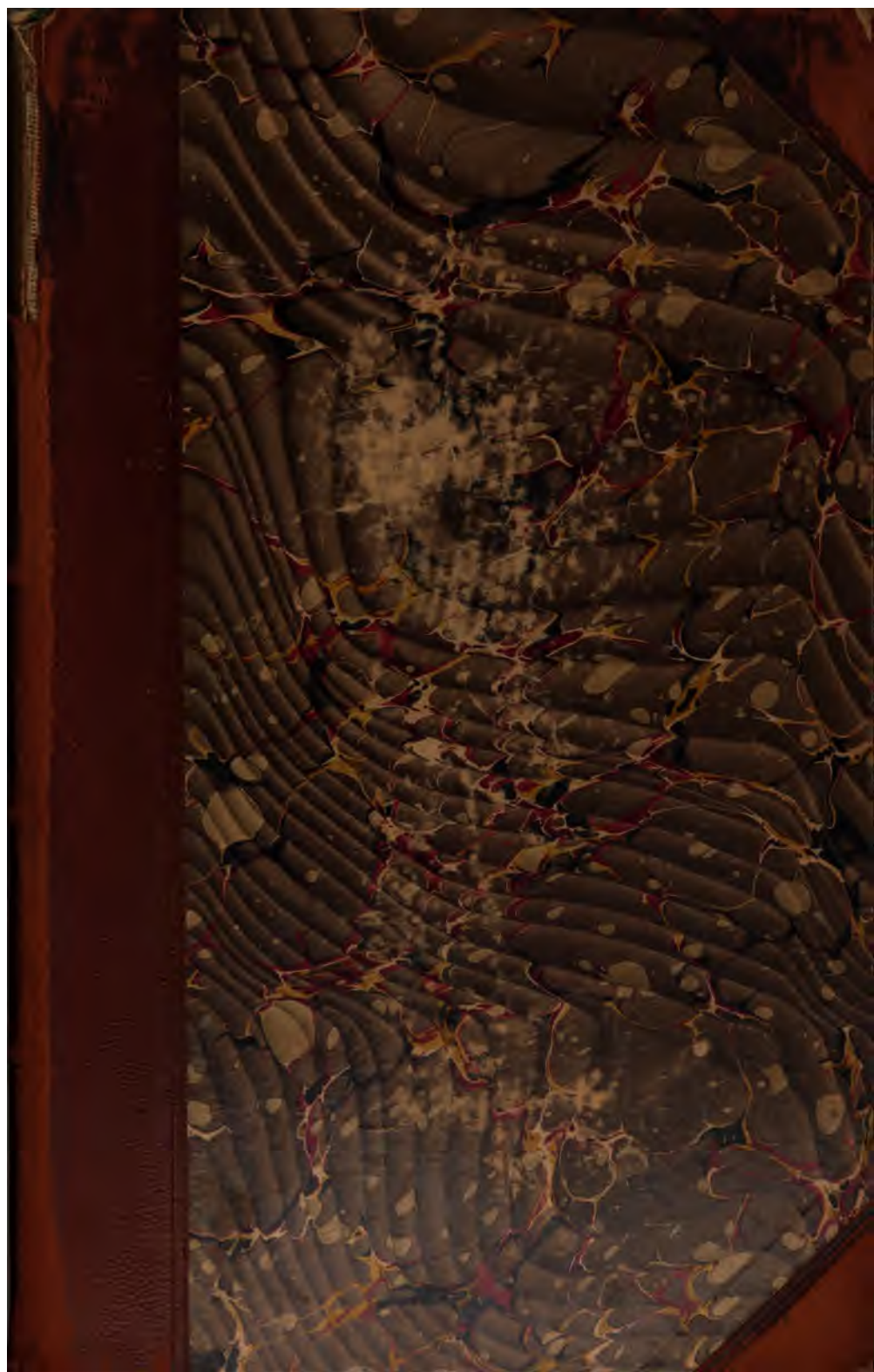
Google ist stolz, mit Bibliotheken in partnerschaftlicher Zusammenarbeit öffentlich zugängliches Material zu digitalisieren und einer breiten Masse zugänglich zu machen. Öffentlich zugängliche Bücher gehören der Öffentlichkeit, und wir sind nur ihre Hüter. Nichtsdestotrotz ist diese Arbeit kostspielig. Um diese Ressource weiterhin zur Verfügung stellen zu können, haben wir Schritte unternommen, um den Missbrauch durch kommerzielle Parteien zu verhindern. Dazu gehören technische Einschränkungen für automatisierte Abfragen.

Wir bitten Sie um Einhaltung folgender Richtlinien:

- + *Nutzung der Dateien zu nichtkommerziellen Zwecken* Wir haben Google Buchsuche für Endanwender konzipiert und möchten, dass Sie diese Dateien nur für persönliche, nichtkommerzielle Zwecke verwenden.
- + *Keine automatisierten Abfragen* Senden Sie keine automatisierten Abfragen irgendwelcher Art an das Google-System. Wenn Sie Recherchen über maschinelle Übersetzung, optische Zeichenerkennung oder andere Bereiche durchführen, in denen der Zugang zu Text in großen Mengen nützlich ist, wenden Sie sich bitte an uns. Wir fördern die Nutzung des öffentlich zugänglichen Materials für diese Zwecke und können Ihnen unter Umständen helfen.
- + *Beibehaltung von Google-Markenelementen* Das "Wasserzeichen" von Google, das Sie in jeder Datei finden, ist wichtig zur Information über dieses Projekt und hilft den Anwendern weiteres Material über Google Buchsuche zu finden. Bitte entfernen Sie das Wasserzeichen nicht.
- + *Bewegen Sie sich innerhalb der Legalität* Unabhängig von Ihrem Verwendungszweck müssen Sie sich Ihrer Verantwortung bewusst sein, sicherzustellen, dass Ihre Nutzung legal ist. Gehen Sie nicht davon aus, dass ein Buch, das nach unserem Dafürhalten für Nutzer in den USA öffentlich zugänglich ist, auch für Nutzer in anderen Ländern öffentlich zugänglich ist. Ob ein Buch noch dem Urheberrecht unterliegt, ist von Land zu Land verschieden. Wir können keine Beratung leisten, ob eine bestimmte Nutzung eines bestimmten Buches gesetzlich zulässig ist. Gehen Sie nicht davon aus, dass das Erscheinen eines Buchs in Google Buchsuche bedeutet, dass es in jeder Form und überall auf der Welt verwendet werden kann. Eine Urheberrechtsverletzung kann schwerwiegende Folgen haben.

Über Google Buchsuche

Das Ziel von Google besteht darin, die weltweiten Informationen zu organisieren und allgemein nutzbar und zugänglich zu machen. Google Buchsuche hilft Lesern dabei, die Bücher dieser Welt zu entdecken, und unterstützt Autoren und Verleger dabei, neue Zielgruppen zu erreichen. Den gesamten Buchtext können Sie im Internet unter <http://books.google.com> durchsuchen.



265.199.37

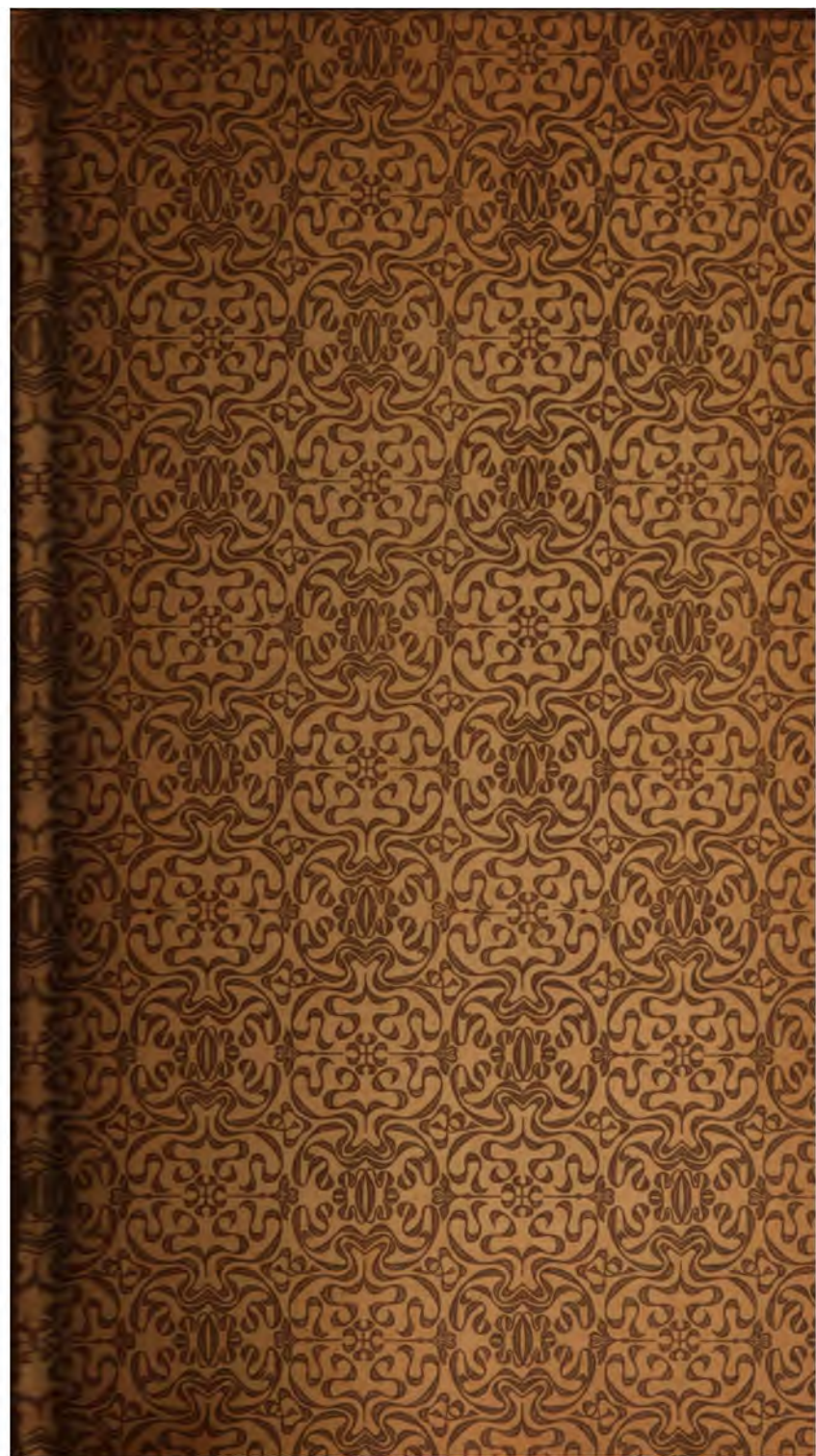


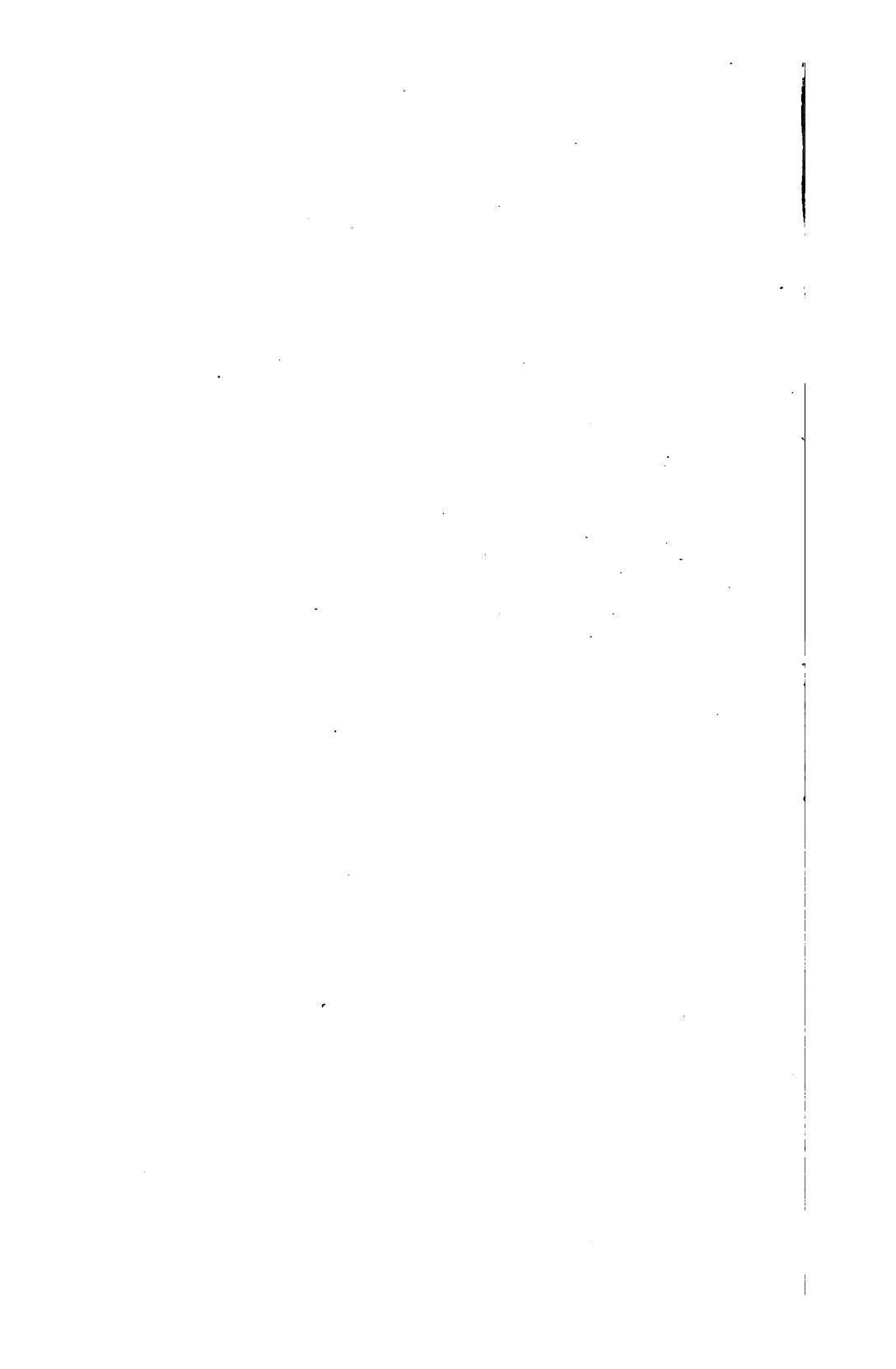
Harvard College Library

FROM THE

SALISBURY FUND.

In 1858 STEPHEN SALISBURY, of Worcester, Mass.
(Class of 1817), gave \$5000, the income to be applied
to "the purchase of books in the Greek
and Latin languages, and books in
other languages illustrating
Greek and Latin
books."





Althochdeutsche,

dem Anfange des 11^{ten} Jahrhunderts angehörige,

Übersetzung und Erläuterung

der

von Boethius verfaßten 5 Bücher

DE CONSOLATIONE PHILOSOPHIAE.

Zum ersten Male herausgegeben

von

E. G. GRAFF.

Berlin.

In der Nicolaischen Buchhandlung.

1837.

Lb. 5.199.37

Salisbury fund

Dem hochgesinnten Fürsten,
dem
Wissenschaft und Vaterland
die Herausgabe des althochdeutschen Sprachschatzes,
dem
ich und die Meinigen
den Schutz unsers Lebens
verdanken,
dem Kronprinzen von Preussen,
Friedrich Wilhelm,
sei,
wie mein ganzes Selbst,
auch jedes meiner Werke
in
tiefster Verehrung geweiht.



V o r w o r t.

Wie schmerzhaft es mir auch ist, daß ich meinen kleinen Rest von Leben, Gesundheit und Augenlicht, der kaum zur Beendigung des althochdeutschen Sprachschatzes hinreicht, diesem durch die vorliegende Nebenarbeit entziehen und das wichtigste Werk der deutschen Literatur, das nur durch mich, der ich allein im Besitz alles Materials bin, zu Stande gebracht werden kann, der Gefahr, für alle Zeiten unvollendet zu bleiben, aussetzen muß, so dränge ich doch, hoffend auf Gott, den allmächtigen Lenker der Schicksale und Herzen, die Stimme bitterer Klagen in meine Brust zurück, und, um so wenig Zeit, als möglich, auf die vorliegende Schrift zu verwenden, beschränke ich mich hier auf folgende kurze Bemerkungen:

Diese althochdeutsche Übersetzung und Erläuterung der *consolatio philosophiae* ist im cod. 825. der Stiftsbibliothek zu St. Gallen enthalten und wahrscheinlich (cf. die Vorrede zu meiner Ausgabe der althochdeutschen Übersetzung der 2 Bücher des Mart. Capella de nuptiis mercurii et philologiae) ein Werk

des zu St. Gallen 1022 (500 Jahr nach Boethius) verstorbenen gelehrten Benediktiners Notker Labeo.

Die Vergleichung der Schriftzüge, z. B. der auf den ersten 160 Seiten mit denen auf S. 161—174, läßt auf verschiedene Abschreiber schließen. Die Überschriften und Anfangsbuchstaben der Abschnitte (bisweilen auch der einzelnen Verse) sind roth. Viele Accente erlöschen schon.

Der lateinische Text, den ich, um das Studium dieses althochdeutschen Sprachdenkmals zu erleichtern, beigefügt habe, ist zum Theil nach der Handschrift, zum Theil nach der Ausgabe von Sitzman (1607) abgedruckt. Die Erläuterungen des Übersetzers habe ich vom Text durch [] abgesondert.

Da mir von allen althochdeutschen Sprachdenkmälern diese Übersetzung der *consolatio philosophiae* am geeignetsten schien, dem Bedürfnisse eines althochdeutschen Lesebuchs für die studirende Jugend abzuhelfen, so habe ich auch noch eine kleinere, nur die althochdeutsche Übersetzung enthaltende, mit spracherklärenden Anmerkungen versehene Ausgabe dieses Werks zum Drucke befördert.

PROLOGUS TEUTONICE.

Sēs paulus kehiez tīc. die in sīnēn zīten uuāndon 3. des stūonetagen. táz er èr ne chāme. èr romanum imperium zegienge. únde antix̄s richesōn begōndi. Uuēr zuiuelōt romanos íu (sic) uuēsen āllero rīcho hērren. únde íro geuuālt kán ze énde dero uuérlte? Sō dō mánige liute énnōnt tūonouuo gesézene. hára úbere begōndōn (sic) uāren. únde in āllēn dīsēn rīchen keuuāltigo uuīder romanis sīzzen. tō íú stūonden íro dīng slīfen. únde -ze déro tilegūngo rámen. tía uuír nū sehēn. Tānnān geskáh pí des chēiseres zīten zēnonis. táz. zuēne chūninga nōrdenān chómene. éinér ímo den stūol ze romo úndergteng. únde ālla italiam. ānderēr nāhor ímo greciam begréif. únde díu lānt. tíu dānnān únz ze tūonouuo sīnt. Énēr hiez in únsēra uuīs ótacher. tíser hiez thioterih. Tō uuárd táz ten chēiser lūsta. dáz er dioterichen uríuntlichō. ze hōue lādeta. tára ze dero mārūn constantinopoli. únde in dār mīt kūollichēn éron lāngo hábeta. únz er in dés bīten stūont. táz er ímo óndi. mīt ótachere ze uéhtenne. únde úbe er in úbruuūnde. romá íoh italiá mīt sīnemo dánche ze hábenne. Táz úrlub (sic) káb ímo zeno. sīn lānt. íoh sīne liute. ze sīnēn tríuuōn beuēlehēdo. Sō dioterih mīt témo uuórte ze italia chām. únde er ótacheren (sic) mīt nōte guān. únde in sār dāra nāh erslāog. únde er fūre in des lāndes uuīelt. tō ne tēta er ze érest niēht úber dáz. sō demo chēisere lieb uuās. Sō áber nāh

4. imo ándere chéiserā | uuúrten. tō begónda er tūon. ál dáz
 in lústa. únde dien rāten an den lib. tie imo dés ne uuären
 geuólgig. Fónē diu slúog er boctium. únde sinen suēr sym-
 machum. únde dáz óuh uuírsera uuás. iohannem den bábes.
 Sár des ánderen íares. uuárt thioterih ferlóren. sín néuo
 alderih zúhta daz ríche ze síh. Romanum imperium hábeta
 ío dānnan hína ferlóren sína libertatem. Áber dóh gothi
 uuúrten dānnān uertriben fónē narsete patricio. sub iustino
 minore. Sò chāmen áber nórdenan langobardi. únde uuíelten
 italiae. mēr dānne ducentis annis. Náh langobardis franci.
 tie uuír nú hēizēn chārlinga. nāh ín saxones. Sò íst
 nú zegāngen romanum imperium. nāh tīen uuórten scī
 pauli apostoli.

INCIPIT LIBER PRIMUS BOETHII.

CONQUESTIO BOETHII DE INSTABILITATE FORTUNAE.

Ih tir êr tэта frôlichiv sâng. ih mâchôn nû nôte chârasâng. Sih no. léidege musae lêrent mih scriben. [Tâz mir uuiget. tâz uuiget in. Tie mih êr lêrton iocunda carmina. tie lêrent mih nû flebilis.] Vnde fülleit sie miniv ougen. mit êrnestlichèn drânen. Tise geuértun ne mâhta nôman eruúenden. sie ne fúorin sâment mîr. [Quasi diceret. Ube ih ánderro sâchôn beróubôt pín. mînero chunnôn ne mâhta mih nioman beróubôn.] Êr uuâren sie gúollichî mînero iúgende. nû tróstent sie mih âlten. mînero mîsse-skihite. [Tés ist ouh túrft.] uuânda mîr ist úngeuúando fône árbéiten zúo geslúngen spúotig álti. Unde léid hábet mih álten getân. Fône dien | dîngen grâuuên ih ze únzite. Unde slâchiu hût. ridot an chrâftelôsemo lichâmen. [Tâz chit. mîne lide ridont únder slâchero híute.] Tâz ist sâlig tðt

BOETHII DE CONSOLATIONE PHILOSOPHIAE,

LIBER PRIMUS.

Carmina qui quondam studio florente p̄regi,
Flebilis, heu, mestos cogor inire modos.
Ecce mihi lacerae dictant scribenda camenae,
Et ueris elegi fletibus ora rigant.
Has saltem nullus potuit peruincere terror,
Ne nostrum comites prosequerentur iter.
Gloria felicitis olim uiridisque iuuentae
Solantur mesti nunc mea fata senis.
Venit enim properata malis inopina senectus,
Et dolor aetatem iussit inesse suam.
Intempestiui funduntur uertice cani,
Et tremjit effeto corpore laxa cutis.

tér in lútsamèn ziten ne chúmet. unde in léitsamèn ge-
 uuúnstérne tuélet. Ah ze sère uuío úbelo ér die uuènegén ge-
 hòret. Unde uuío úngerno ér caéligo betuot iro uuéinonten
 ougen. Únz mír sálda fólgetón. in állemo mínemo gúote
 mír únstátemo [álsó iz nù skínet.] Tò hábeta mih tiu léida
 stunda náh kénómen. [ih méino diu iúngestá] Uuánda si
 mír áber, nù gesúichen háhet. nù léngét mína uríst. mín
 árbéitsámo líb. Uuáz hìezent ir ío. mih sáligen friunt mîne?
 [Uuár íst iz nù?] Tér dóh ío uíel. fásto ne stúont. [úbe
 er fásto stúonde. só ne uíele er.]

DE INGRESSU PHILOSOPHIAE. ET EIUS HABITU.

Únz ih tíz suígendo in mínemo múote ábtota. Únde
 ih sús ámpelícha chlága scréib mít temo grifele. Uuár, sáh
 ih éin uuíb stán óbe mír. Éruqúrdigero táte hártó. Mít é-
 nestlichèn ougón. Vnde dúrhohtor séhentèn táne íoman
 ménniskón seher múge. [Jóh profunda dei gesihet philo-
 sophia]. Mít iúnclichero uáreuuo [Sì ne áltét nieht]. Vnde
 mícheles mágenes unde úngebróstenes. Tóh si só ált uuáre.
 6. | Táz sh míoman íro ne gelóubti. uuésen ébenált. [uuánda
 sí uuás ío]. In íro geuuáhste zuíueligero mícheli. [Íh ne

Mors hominum felix, quae se nec dulcibus annis
 Inserit et mestis sepe uocata uenit.
 Eheu, quam surda miseris auertitur aure
 Et flentes oculos claudere seua negat.
 Dum leuibus malefida bonis fortuna faueret,
 Pene caput tristis merserat hora meum.
 Nunc quia fallacem mutauit nubila uultum,
 Protrahit ingratas impia uita moras.
 Quid me felicem toties iactastis amici?
 Qui cecidit, stabili non erat ille gradu.

Haec dum mecum tacitus ipse reputarem querimo-
 niamque lacrimabilem stili officio designarem, adstitisse
 mihi supra uerticem uisa est mulier reuerendi admodum
 uultus, oculis ardentibus et ultra communem hominum
 ualentiam perspicacibus, colore uiuido, atque inexhausti
 uigoris, quamuis ita aevi plena foret, ut nullo modo no-
 strae crederetur aetatis, statura discretionis ambiguae. Nam

máhta uuízen. uuío míchel si uuáre.] 'Uuánda éina uuíla. kezúhta si síh hára zu únsermo gréze [uuánda si uuílon humana áhtôt]. Ándera uuíla túohta si mír den bímel rúoren. mít óbenahdigemo hóubete. [uuánda si astronomiam uuéiz] Sô si daz hóubet hô úf erbúreta. sô úberslúog iz ten hímel. [táz túot sí divina scrutandó] Vnde sô tróug si déro sía ánauuártentón óugen.

DE AMICTU EIUS.

Íro uuát uuás (sic) chléine. únde uuáhe. únde festes kezíges [Tíu uuát íst tíure. târ díu díru ána sínt. Íro uuát. taz sínt artes liberales. Táz sí chléine íst. táz máchònt argumenta. táz sí uuáhe íst. táz máchònt figuræ dianoeos únde lexeos. táz sie uéste sínt (sic). táz máchòt tíu uuárheit Sô uuárén sumptis uuáriu inlatió fólget. sô ne mág tara uuídere níoman níeht ketúon. Fóne díu íst ío in uuárhéite fésti.] Tíu uuát sí íro sélbíu uuórbhá (sic). sô íh áfter dés fóne íro uernám. [Uuánnán máhtin díe artes chómen. áne uóue dei sapientia?] Íro bíldé uuárén fóre álti uersáleuuet. sámó so rúchègiu (sic) gemále. *vel sic*. Áltiu sùmhéit hábeta uer-túnchelet íro uuáhi. [Uuánda sô díe artes níoman ne úobet. sô uuírt íro geágezót.] Ze níderost án dero uuáte stúont kescríben taz chríechesk p. [Táz pezéichenet practícam uítam. táz chít actíam.] Ze óberóst stúont | theta. [Tíu 7. bezéichenet theoretícam uítam. dáz chít contemplatíam] Únde únder zuísken púohstaben. stúonden sámó so léiter.

nunc quidem ad communem sese hominum mensuram cohibebat nunc uero pulsare celum summi uerticis cacumine uidebatur; quae cum caput altius extulisset, ipsum etiam celum penetrabat respicientiumque hominum frustrabatur intuitum. Vestes erant tenuissimis filis, subtili artificio indissolubilique materia perfectae, quas, uti post eadem, prodente cognoui, suis manibus ipsa texuerat. Quarum speciem, ueluti fumosas imagines solet, caligo quaedam neglectae uetustatis obduxerat. Harum in extremo margine π , in supremo uero ρ legebatur intextum. Atque inter utrasque litteras, in scalarum modum, gradus

sprözen gezeichenet. álde stégen stúofa. After dien man stigen máhti. fóne demo níderen púohstabe zu demo óberen. [Uuánda sancti únde sapientes. fárent fóne actiua uita. ad contemplatiuam.] Tia sélbún uuát hábeton ferbróchen sümeliche. nótnúnstara. Únde uuáren. sie ánuuert mit íro stúccchen. die íogelicher besúcrben máhti. [Uuánda epicurei únde stoici. únde achademíci stríten. únde téillón síh in mísseliche sectas.] An dero zéseuuún trúog si búoh. [tár liberales artes ána uuáren.] Án dero uuínsterún sceptrum [uuánda si chúningen íst. Si chad. per me reges regnant. et thronus meus in columna nubis].

DE EXPULSIONE BLANDIENTIUM MUSARUM.

Sò si gesáh fóre mínemo bétte stán. tie méteruuúrchun. Únde mír tráne récobende. mít íro uuórtén. Sár dés éin lúzzel zórneg uuórténju. íoh trólichó séhendíu. Frágeta si. Uuér liez hára ín ze dísemo síechen. tíse geuuéreten húorra ze theatro? [In fornicibus theatri uuúrten meretrices próstratae. dánna íst fornicatio gehéizen. Álso die den man mít íro lenociniis árgerotón. sò táten óphi tíse mít íro ámerén uuórtén. Fóne díu héizet er sie meretrices. Álde skenicas meretriculas. héizet erskenicas musas. álso comediae 8. uuáren. únde tragediae. die óuh | máne scádotón. uuánda comediae rábtón ímo risum. tragediae luctum.] Tie ímo sín sèr nícht éin ne héillent (sic) núbe íoh méront. mít súozemo éitere íro uuórtó. Tíz sínt tie den uuúocher únde den ézisz

quidam insigniti uidebantur, quibus ab inferiore ad superius elementum esset adscensus. Eandem tamen uestem uolentorum quorundam sciderant manus et particulas, quas quisque potuit, abstulerant. Et dextera quidem eius libellos, sceptrum vero sinistra gestabat. Quae ubi poéticas musas uidit, nostro assistentes toro fletibusque meis uerba dictantes, commota paullisper ac toruis inflammata luminibus, quis, inquit, has scenicas meretriculas ad hunc aegrum permisit accedere? quae non modo nullis remediis fouerent dolores eius, uerum insuper alerent dulcibus uenenis? Hae sunt enim, quae infructuosis affectuum spinis,

tero rationis ertémfent mít tien dórnen. uuillónnes. [Táz chít mít íro uuillechòsonne. ergézzent sie mán sínero. ratio- nis.] Únde menniskón mùot stòzent sie ín dia súht. sie ne lòsent sie nieht. Áber infüortínt ír mir éinen urédén mít iuuermo zárte. sò ír diccho túont. Táz ne uuáge mir sò nieht. Án démo ne infüore mir nieht mýnero árbéito. Aber dísen chriechiskero méisterskéfte. únde achademiskero dúrhlérten. Rúment sírenes. lústsame únz án dia uerlor- nissida. [Sirenes sínt mére tier. fóne déro. sánge intsláfent tie uérigen. et patiuntur naufragium.] Únde lázent míh, ímo sín mùot néren. únde héilen mít mínèn carminibus. Tò snífta nider. dáz súš erstouta gezuáhte. Únde uóre schámon irrótende. geliez iz síh. Áber íh erchám míh tódés. uuér dáz uuíð uuáre sò geuuáltígo uárentiu. íh ne máhta sia bechennen uuánda mír daz óuga tímbereta fóllez tráno. Vnde íh fúre míh nider séhende. | Pegónða íh sútgendó 9. cbiesen. uuáz sí dára náh túon uuólti. Tò hitemon náhòr gánde. gesáz sí ze énderòst mínes péttés. Vnde ána sé- hende mín ánalútte. tráglíchez fóne vuúofte. Vnde. fóne trúregi nider ghéangtez. Chlágeta sí síh mít tísen uérsen. mínes únmúotes.

uberem fructibus rationis segetem necant, hominumque mentes assuefaciunt morbo, non liberant. At si quem profanum, uti uulgo solitum, nobis blanditiae uestrae detraherent, minus moleste ferendum putarem. Nihil quippe in eo nostrae operae laederentur. Hunc vero eleaticis atque academicis studiis innutritum. Sed abite potius sirenes usque in exitium dulces, meisque cum musis curandum sanandumque relinquite. His ille chorus increpitus deiecit humi mestior uultum, confessusque rubore uerecundiam limen tristis excessit. At ego cuius acies lacrimis mersa caligarat, ne dinoscere possem, quae nam haec esset mulier tam imperiosae auctoritatis, obstupui, uisusque in terram defixo, quidnam deinceps esset actura, explorare tacitus coepi. Tum illa propius accedeo in extrema lectuli mei parte consedit, meumque intuens uultum luctu grauem atque in humum moerore deiectum his uersibus de nostrae mentis perturbatione conquesta est.

CONQUESTIO PHILOSOPHIAE SUPER AEGRO.

Ah uuio hártó síh mísse hábet mánnés múot. káhes kestúrtez (sic) in dia grúoba. Unde uuio gnóto iz tánne ílet-úzer demo liehte. in dia únstri [Vuio iz síh kelóubet sínés tróstes. únde héftet síh in úndróst. Uuánné túot iz só?] Só síne sórgun érerón fóné fránsputote. ze únmezíg uuérdent. [Uuánda úbe er ér ríche' uuás. só ímo dés káhes kébrístet. só uuíget' iz ímo.] Tíser uuás keuuón dénchen án díe hímelíférte. únz er ungeréchen (sic) uuás. únde éhós er in héiterí. dero súnnún uerte. únde des mánen. Vnde uuíssa er óuh tíe uérte bezálo. tíe debéin planeta túot. feruuállotiu in ánderro planetarum uérte. [Ér uuíssa uuóla. díe mánot zála. íoh tíe íár zála íro íogelícheró uérte. Uuánda ér uuíssa. dáz saturnus úmbe gát ten hímel tríginta annis. íouis duodecim. mars duobus. sol in uno anno. mercurius únde uenus infra annum. luna triginta diebus. 10. Unde dáz téro íogelíh uuíder fért | témo ándermo. Só luna túot sóli. tánne táge úfstri uuírdet. únde só uuír martem sáhen uuíderfáren demo mánen. dó er drínahtíg uuas. únde úber híttén gán. náls níeht úndenán. núbe óbenán. Fóné díu chít er. flexa per varios orbes.] Ér uuólta íoh uuízen. uuáz tíe uuínda recché. tíe den mére uuólent. [Virgilius uuánda dáz síe eolus úzlieze. Síe lázet ter úz. qui pro-

Heu, quam precipiti mersa profundo
 Mens hebet et propria luce relicta
 Tendit in externas ire tenebras,
 Terranis quoties flatibus acta
 Crescit in immensum noxia cura.
 Hic quondam caelo liber aperto,
 Suetus in aetherios ire meatus,
 Cernebat rosei lumina solis,
 Visebat gelidae sidera lunae,
 Et quaecunque nagos stella recursus.
 Exercet, varios flexa per orbes,
 Comprehensam numeris victor habebat.
 Quin etiam causas, unde sonora,
 Flamina sollicitent, aequora ponti,

ducit uentos de thesauris suis.] Uuér dèn únerdrózenen himel úmbe tribe? [Uuér áne spiritus dei?] Alde uuóert in sédel gándiu zéichen. áber chómèn ad ortum. [Tér himel án demo siu stánt. tér tribet siu úmbe.] Uuáz ten lénzen getúe sò linden. Táz ér dia érda geziere mit plúomòn. [Táz túot tíu hára eruúndenta súna. fóné demo hiemali círculo.] Únde uuér dáz kébe. dáz ter hérbest chóme geládenêr. mit ríñen béren. in rátsáñemø iáre? Únde chónða er geántuuúrten máñiges tínges tóugenes. uuáz táz únde dáz méine. [Táz uuíssa er ál.] nú íst er uuízzelós. nù íst er áne uuórten des múotes túgede. Únde úmbe den háls kechétennotêr. [táz chít mit úndróste beháñtêr.] Únde mit téro búrdi níder genéigtêr. Síhet er úndánches ze érdo: ténchet er léuues án dia tóubúa érda. [tíu ménniskem tóube máchôt.]

EXPERIMENTUM MEDICATRICIS. AN LETALIS MORBUS SIT AEGRI.

Nú íst áber dóh mér zít. láchennis (sic) táñne chlágo. | Ün-11.
de míh tára náh enóto ána séhentíu. frágeta si. Ne uuúrte dú
mit mínemo spúñge gesóuget. únde mit mínero frúondo

Quis uoluat stabilem spiritus orbem,
Vel cur hesperias sidus in uitidas
Casurum rutilo surgat ab ortu,
Quis ueris placidas temperet horas,
Ut terras roseis floribus ornet:
Quis dedit ut pleno fertilis anno
Autumnus grauidis influat uis,
Rimari solitus, atque latentis
Naturae uarias reddere causas.
Nunc iacet effeto lumine mentis,
Et, pressus gravibus colla catenis
Decliuemque gerens pondere uultum,
Cogitur, heu, stolidam cernere terram.

Sed medicinae, inquit, potius tempus est quam que-
relae. Tum uero totis in me intenta luminibus, tunc es
ille, ait, qui nostro quondam lacte nutritus, nostris educa-

gezógen. únz tú gestige ze gómenes sinne? ne bist tú dér na? Ze uuáre. Ih káb tír óuh sóliu gesareuue. Tíu díh skirmdín. mít úngesuichenero uésti [únder díen. dú gebálten uuárist.] Úbe dú siu géрно hína ne uuírfíst. Pechénest tu míh? zíu suigest tu? Uuéder fóre scámôn. ále fóre erchómeni? Mír uuáre liebera fóre scámon. [táz chít fóre gezógeni. únde fóre chíuski. únde fóre mídinne. únde fóre érháfti.] Míh túnchet áber. fórhta túot tír uué. [tú uuéist tíh scúldigen.] Sô si míh tó gesáh. nieht éin suigenten. núbe sámó stúmmen. únde zúngelósen. Sô légeta sí íro hánt mámmendo an mína brúst. Nieht fréisôn chad sí. Úngébúht hábet er geuángen. keméine sýht tero áuuizóntôn. Ér hábet sín éin lúzzel ergézen. Er behúget síh uíola sín. échert er míh ér bechéenne. Unde dáz er míh pechénnen múge. Sô uuískên síniu óugen. petímbertíu mít témo nébele tero stírbigôn díngo. Sús chád sí. Únde mít kelésotemo túoche íro uuáte. uuísta (sic) sí míniu uuúoffenten óugen.

DE ILLUMINATIONE EIUS.

12. Sár hína uertribenero náht | pegáb míh tíu uínstri. Únde chám mír óugôn lícht. sólih ih fóre hábeta. Also

tus alimentis, in uirilis animi robur euaseras? Atqui talia contuleramus arma, quae nisi prius abiecisses, inuicta te firmitate tuerentur. Agnoscisne me? Quid taces? pudore an stupore siluisti? malle pudore; sed te, ut video, stupor oppressit. Cumque me non modo tacitum, sed elinguem prorsus mutumque uidisset, admouit pectori meo leniter manum. Et nihil, inquit, periculi est, lethargum patitur, communem illuserum mentium morbum. Sui paullisper oblitus est; recordabitur facile, si quidem nos ante cognouerit. Quod ut possit, paullisper lumina eius, mortalium rerum nube caligantia, tergamus. Haec dixit, oculosque meos fletibus undantes, contracta in rugam veste, siccauit.

Tunc me discussa liquerunt nocte tenebrae,
Luminibusque prior rediit vigor:

iz tånne ueret. Sô die stérnen bedécchet sint. fône uuól-
chenmáchigemo uuínde. Únde der hímel ála gáro íst ze
dicchèn régenen. Únde súnna ne skínet. Vnde iz náhtët.
èr an hímele stérnen skínen. [Álso iz tånne ueret.] úbe
dára náh tiu bisa fone tratia (sic) uuántíu. dia náht zefòret.
Vnde dén dág mácht héíteren. dér uóre fínsterèr uuás.
Vnde dáne súnna skínet. Vnde sí gâes (sic) skínende. skíuzet
tien kúten síh uuúnderónten únder diu óugen. Álso zeshó-
benemo nébele. sáh íh ten hímel. Vnde uuárd íh sínnig.
sía ze bechénenne. táz sí láchanarra uuás. Sô íh sía diu
óugen ána uerlíez. Vnde íh sía gnóto chós. Pechnáta íh
sía uuésen mína ámmún. in déro séldón íh fône chinde
uuóneta. Únde uuáz chád íh. uuóltóst tú állero túgedo
méístra. fône hímele hára in díz éínóte mínero íhséli?
Ínno. dáz óuh tú gescúldigotív. fône lúkkèn léidúngón
kemúot uuérdèst [únde in nót práht uuérdèst.]? Sólti íh
míh tånne chád sí tín gelóuben. míh héíme gezogeno?
Unde ne sólti íh nieht | ében téila uuérden dínero árbéito. 13.
tie dù lídest úmbe mínen níd. Tríuuo. Philosophiae ne ge-

Ut cum precipiti glomerantur sidera coro,
Nimboisque polus stetit imbribus,
Sol latet, ac non dum celo uenientibus astris,
Desuper in terram nox funditur,
Hanc si treicio boreas emissus ab antro
Verberet et clausum reseret diem,
Emicat et subito uibratus lumine phoebus,
Mirantes oculos radiis ferit.

Haud aliter tristitiae nebulis dissolutis hausit caelum
et ad cognoscendam medicantis faciem mentem recepit.
Itaque ubi in eam deduxi oculos intuitumque defixi,
respicio nutricem meam, in cuius ab adolescentia laribus
uersatus fueram, philosophiam. Et quid, inquam, tu in
has exilii nostri solitudines, o omnium magistra uirtutum
supero cardine delapsa uenisti? an ut tu quoque mecum
rea falsis criminationibus agiteris? An, inquit illa, te,
o alumne, desererem, nec sarcinam, quam mei nominis
inuidia sustulisti, communicato tecum labore partirer?

zám nio. táz si den únsúndigen lieze fáren áne sih. Šólti ih chíst tu mína léidunga fúrhten? Vnde mih téro erchómen? sámoso ételiches níunes tínges.

**NON MELIORA SPERANDA NOUIS QUAM PRISCIS
TEMPORIBUS.**

Uuánest tu nú érest sapientiam in nót kestózena fóné dien úbelèn? Ne páht ih óšto ióh pi dien áltèn. fóre platonis zítèn, stárken uúig. uuider dero góuchó nánde. Unde imó lébendemo. úber sígenóta. sín méister socrates ten dót. mír zúoséhentero? Unde dánne sín érbe iltín zócchón epícuréi atque stoici. únde óuh ándere: togelíh gágen sí-nemo téile. Unde si mih. álso dár. man róub téilet tánsotín. uuideré zibénča. únde dáz uuiderónta. Zebráchen sie mína uuát. tía ih sélbiu uuórhta. Vnde blézzen tar ába gezúhtèn. Sih uuáennde mih álla háben. fúoren síu. mít tíu. Vuándá dóh. an dien zóccháren. ételíh kelíhuisse uuás mínero getáte. Vnfrúoti uuáentíu sie uuésen míne gesuá-
14. sen. | Petróug si íro súmelícho. Mít témo írreglíchen uuáne. dér ío uuírbet mít téro uerulúchenun mánegi. [Sie gelóub-
tón téro mánegi. táz sie uuíse uuárin. Vbe du nio ne

Atqui philosophiae fas non erat, incommittatam relinquere iter innocentis, meam scilicet criminationem uererer? et quasi noui aliquid acciderit, perhorrescerem? Nunc enim primum censens apud improbos mores lacessitam periculis esse sapientiam? Nonne apud ueteres quoque, ante nostri platonis aetatem, magnum sepe certamen cum stultitiae temeritate certauimus? eodemque superstite, praecceptor eius socrates iniustae uictoriam mortis me adstante promeruit? Cuius hereditatem cum deinceps epicureum uulgus ac stoicum ceterique pro sua quisque parte raptum ire molirentur, meque reclamantem renitentemque, uelut in partem praedae traherent nestem, quam meis texueram manibus, disciderunt, abreptisque ab ea panniculis totam me sibi cessisse credentes abiere. In quibus, quoniam quedam nostri habitus uestigia uidebantur, meos esse familiares imprudentia rata, non nullos eorum profanae multitudinis errore peruertit. Quod si nec anaxagorae

géiscolôst. uuio anaxagoras [stoicus philosophus] indrán. [únde ér fóné díu lángo uuas in exilio.] Nób uuio socrates kenôtet unárd trinchen cicutam. [uuánda er iovem únde apollinem híez. mortuos. Únde er chád tén éid uuésen tiureren. déu man suuáre bi demo lébenden hünde. dánné bi demo tótèn (sic) ioue.]. Nób uuéliu uuíze zeno [philosophus] léid. [tér imo sélbemo dia zúngún ába béiz. uuánda ér díe méldèn ne uuólta. díe ér uuíssa coniuatos. Úbe dú iz fóné díu ne uueist.] uuánda iz urómedemo (sic) lánde geskáb. [ih méino in gretia (sic).] Tû máhtôst áber uuízen canio geli-che. [tér be gaio imperatore uuás.] Únde senecae geliche. [dér uóne neronis gebóte erslágén uuárd.] Únde óuh. so-rano. Téro geuuabt nóh níeht ált ne íst. nóh únâmáre. Tíe níeht ánderes ze demo tóde ne bráhta. Áne dáz síe uuáren gerárte náh mínemo síte. Vngeliche demo flize dero scádelón.

ADUERSA NON TIMENDA.

Tih ne dáf nehéin uuúnder sín. úbe uuír in dísemo mére geuuérfôt uuérdèn. fóné in állen sínt zúostózentén uuínden. [Táz | chýt úbe uuír in dísemo uréisigen líbe ár-15. béite lidèn. fóné mángigèn persecutoribus.] Uuánda uuír uuéllèn dien úbelèn mísselíchèn. únde dáz íst úns fástôst in müote. Téro hére nío sò míchel ne íst. íz ne sí ze uerchiesenne. Uuánda iz fóné nehéinemo uuísen geléitet ne uuírt. Núbe échert fóné uuúotigero írrighéite. rátelôs-

fugam nec socratis uenenum nec zenonis tormenta quoniam sunt peregrina, nouisti, at canios, at senecas, at soranos, quorum nec peruetusta, nec incelebris memoria est, scire potuisti. Quos nihil aliud in cladem detraxit, nisi quod nostris moribus instituti, studiis improborum dissimillimi uidebantur. Itaque nihil est quod admirare, si in hoc uitae salo circumflantibus agitemur procellis, quibus hoc maxime propositum est pessimis displicere. Quorum quidem tametsi numerus exercitus, spernendus tamen est, quoniam nullo duce regitur, sed errore tantum temere ac passim limphante

lichb dára únde dára gefüoret uuirt. Vbe óuh taz sína skára rihtet uuider úns. únde iz únsih (sic) mágenigör ana ueret. Sô zihet (sic) únsériu herzogen [uirtus] iro hère in iro uésti. Tára náh uuérdent sie únmúozig. zóchhóndo iro gebúlstere. [Álso die táten. die mauricium slúogen. Sô in sélben únde álla dia legionem uirtus fidei ze hímeļ gezúhta, tó·téiltún sie den róub. Uuáz máhta imo dô únuuérdera síu. tánne dáz sie zóchoton. Fónę díu chíd si hára.náh.]. Uuir éigen áber óbenán die zóchhónten sô bôsa sácha. ze húe. (sic) Síchure nuórtene álles uuúotiges stúrmes. Únde mít téro fésti be-uuarote. Tára nehéin uuég zúo ne sí. tero uuínnentún góuhhéite.

QUID FACIAT CONSTANTIAM.

Sô uuéler in sínemo áltre stillêr únde gezógnêr. sálda in uersihte hábeta. únde er áfter réhte péidiu uer-
 16. | sáh. [ih meino sálda. ioh unsálda.] Têr máhta háben uéste gehába. [Also socrates nehéinêst sín ánalútte ne uuéhselôta. uuanda er ío in éinemo uuás. áne (sic) láhter. únde áne trú-regi.] Tén sólên (sic) ne brútet nícht tíu úngebálda. únde díe tróuuún des méres. uuúollentes únde fóné bódeme úf chérentes sína zéssa. [Táz sínt tumultus secularium.] Nóh in ne brútet tér brénmento berg ueseuus. [tér in campania íst.] sô er uerbróchenên múntlóchen. uuíto zeuuirfet sínú riu-

raptatur. Qui si quando contra nos aciem struens ualentior incubuerit, nostra quidem dux copias suas in arcem contrahit, illi vero circa diripiendas inutiles sarcinulas occupantur. At nos desuper irridemus uilissima rerum quaeque rapientes, securi totius furiosi tumultus eoque uallo muniti, quo grassanti stultitiae adspirare fas non sit.

Quisquis composito serenus aeuo,
 Fatum sub pedibus dedit superbum,
 Fortunamque tuens utramque rectus,
 Inuictum potuit tenere uultum;
 Non illum rabies minaeque ponti
 Versum funditus excitantis aestum,
 Nec ruptis quoties uagus caminis
 Torquet fumificos ueseuus ignes,

chenten fiur. [Táz sint fureros principum.] Nók in ne brútet tér scúz tero fiurentún dónerstrálo. tíu hóbiu turre diccho nider slát. [Táz ist tero chúningo geuált. tér ósto die řichen insézzet.] Uuáz ist tien müodingen. dáz sie die geuuáltigen fúrhtent? chráftelóse. dóh sie uuínnèn. [Fólge mines rátes.] Nieht ne beuúáne díh. [ze guuúnnenne.] nieht ne fúrhte [ze uerliesenne.] mít tíu infúorest tu demo geuuáltigen sín zórn. Tér áber [sò tûon ne uuíle únde er] fúrhtet [ze uerliesenne] álde gérôt, [ze guuúnnenne]. uuánda dér únstáte íst. únde úngeuuáltíg sín sélbes. pedíu hábet er hína geuuórfen den skílt. [dáz chít tes müotes fésti únde] gótes zúuersíhte. Vnde ába stéte gedrúngenèr. [sò iz in vuige feret temo sígelósen] smídôt imo sélbemo chétenna. mít téro man ín bínde.

VULNUS NON ESSE TEGENDUM.

[Uerstást tú díh *) tíssest ícht chád sí. álde gát iz tíh teht 17. in? [Táz íh tír líudón bechúmet tíh táz íeht?] Lcídigo. únde lírun spíles ergázto. uuáz ríuzest tu. zíu ulíczent tír tráne. Jíh uuáz tír sí. éín ne uerhíl du. Úbe du [genésen uuéllést. únde] árzates hélfa uuéllést. sò óuge dia uuúndun.

*) Es steht díz.

Aut celsas soliti ferire turres
 Ardentis via fulminis movebit.
 Quid tantum miseri feros tirannos
 Mirantur sine uiribus furentes?
 Nec speres aliquid, nec extimescas;
 Exarmaueris impotentis iram;
 At quisquis trepidus pauet, uel optat,
 Quod non sit stabilis, suique iuris,
 Abiecit clipeum, locoque motus
 Nectit, qua ualeat trahi, catenam.

Sentisne, inquit, haec, atque animo illabuntur tuo?
 Esne asinus ad liram? Quid fles? Quid lacrimis manas?
 confitere, non absconde. Si operam meditantis exspectas,
 oportet ut uulnus detegas. Tum ego collecto in

EGER QUO MORBO LABORET. APERIRE CONATUR:

Tò ántuuúrta ih iro. Mit éteuuáz chréftigoren múote. Sól is nòh túrft sín ze ságenne? Ne skínet tíu mísséskiht uuóla ná: tíu mír ána líget. Ne bechúmet tíh níeht sélbít des chárchâres éigeslichí (sic). Íst tánne díz nú díu búohchámera. Tár du gérno ínne sáze ze mínemo hús. Vnde sámment mír sízzendo. tráhtotòst állen dén uuístuóm. tér an gót kât. únde án die liute. Uuás ih in dien uátòn. tò ih tír hálf crúnden tía tóugeni dero naturae. Tò du mír bíldotòst [án dero áscún.] mít tínero zéigo rúoto. die uérte dero [síben uuállóntòn] stérnòn. [Philosophi hábetòn éin brét fóre in. dáz sie híezen mensam. súmeliche híezen iz abacum. dáz uuás pezétet mít clésinemo puluere. chléino

18. gemálnemo. únde gnòto geuéitteimo. | únde sázen sie mít iro rúote in hénde. mít téro sie iro iúngeròn 'án dero sélbún áscún píldotòn die uérte dero stérnòn. únde álle die figuras. tie man línnen sól in geometrica. Abacus íst éin descriptio. dáz chít éin bílde án éinemo bréte. álde an éinero pagina. sò uuír iz nú sehèn in dísen zítén. tár míseliches píldes caracteres úf keléget uuérdent. álso dár man uuúrfzáueles spílòt. Mít tien caracteribus uuérdent spúotigo eruären állero numerorum divisíones. únde multiplicaciones. so uuéder man iro bedárf. in musica. álde in arithmetica. Tíu disciplina héizet mathematica.] Tò dú míne síte. únde álla día uuísún mínes líbes. scáffótòst náh témo bílde dero éngelo. [Uuánda dár úmbe chám xêc dei sapientia hára

in

uires animo: An ne adhuc eget admonitione, nec per se satis eminent fortunae in nos sevientis asperitas? Nihilne te ipsa loci facies mouet? Haecine est bibliotheca, quam certissimam tibi sedem nostris in laribus ipsa delegeras? in qua mecum sepe residens de diuinarum humanarumque rerum scientia disserebas? Talis habitus, talisque uultus erat cum tecum naturae secreta ritarere cum mihi siderum uias radio describeres, cum mores nostros totiusque uitae rationem ad celestis ordinis exemplar formares.

Haec.

in uuérlt. táz er ménnisken lérti. in terris angelicam vitam ducere. Tár fúre lèrtòn philosophi ethicam i. morum disciplinam.] Hábo ih nú súsliehen lòn. tír lósendo?

AMBITIONEM EXCUSAT.

Triuuo. dù fúnde dia réda. únde lèrtòst sia mít platonis múnde. Alliu riche. únde álle ándere geuuálta dánne uuésen sálige. úbe iro ulágin uuíse. álde dte síb pegóndin héften ze uuístuome. [Salomon uuás uuíse. áber darius háfta síh ze danihede demo uuísen. únde pharao ze ioseph.] Tú lèrtòst únsih óuh mít sínemo múnde. állèn uuísèn núzze uuésen. in díen uuórten geuuált ze guuúnenne. Nio er díen úbelèn ze hánden uerlázénér. scáden | únde uer- 19.
lórnisveda túèn díen guótèn. Tés fólgendo. uuánda iz fóne díe chám. Uuólta ih skéinen án demo ámbahte. táz tu míh kesuáso lèrtòst. Tú erihest míh. únde gót. tér díh in getéla díen uuísèn. Míh nehéine dúrfté áhtòn án demo ámbáhte. [ih méino án demo consulatu.] áne geméine dúrfté. Tánnan errúnnèn mír stárche fientskéfte fóne díen úbelèn. díe nïoman uerzéren ne máhta. Únde álso ío túot tíu báldi dero síchurhéite. Ne uuág mír níeht úmbe réhtes mínna. dero geuuáltigòn bólgenscáft.

Haecce premia referimus tibi obsequentes? Atqui tu hanc sententiam platonis ore sanxisti, beatas fore respublicas, si eas uel studiosi sapientiae regerent, uel earum rectores studere sapientiae contigisset. Tu eiusdem uiri ore hanc sapientibus capessendae reipublicae necessariam causam esse monuisti, ne improbis flagitiosisque ciuibus urbium relicta gubernacula pestem bonis ac perniciem inferrent. Hanc igitur auctoritatem secutus, quod a te inter secreta otia didiceram, transferre in actum publicae administrationis optaui. Tu mihi et qui te sapientium mentibus inseruit Deus, estis conscii, nullum me ad magistratum, nisi commune bonorum omnium studium, detulisse. Inde cum improbis graues inexorabilesque discordiae, et quod conscientiae libertas habet, pro tuendo iure spreta potentum semper offensio. Quoties ego co-

OPERA PIETATIS SVAE COMMEMORAT.

Uuio ósto ih conigaste demo gotho. dánne er ána-
uártota uuéichero máнно gúot. Uuio diccho ne stiez ih ten
fálenczáuen triguillen. ába sínemo únechte. dés ér begún-
nen hábeta. únde ióh fólletán hábeta. Uuio ósto ne uuás
ih fóre mít míneró nánehásti uuénegén. die dero héidenon
uréchi ingeníuz árbeita. mít únzálaháftén léidtatén. Míh
ne gechêrta nío nehéin mán ába demo réchte án daz ún-
réht. [Nicht éin dero búrgliuto. núbe ouh] sô ih sáh tero
20. lánthliu|to gúot ferôset uuérden úmbe frôno zíns. álde ouh
sús fóne íomannes nôtnúmfte. dáz uuág mír ében hártó
díen. die iz liten. Tô in váudegên húngrer iáren strénge
chórnhóuf in campania. únde úbelér ze geuúérenne. únde
día sélbún gebúrda erármén súlendér. fóne demo, chúnge
gebánnen uuárt. Tô hinderstúont ih tar úmbe ze strítenne.
uuíder demo flégare des pretorii. dés ámbáht iz uuás.
úmbe geméine nôttúrfte. Temo chuninge. [tés chórnr iz
uuás] uuízentemo. stréit ih. Unde bráhta ih iz tára zú.
dáz sie níoman ne nôti des chóufes. Paulinum éinen ge-
rislichen ze consule tés kúot tie hóuegíra. sô uilo iz ze
íro uuáne únde ze íro gíredo gestúont. iú uerslúnden há-
betón. tén zôh ih in gínentén úzer dero chélún. Nío albi-

nigastum imbecillis cuiusque fortunas impetum facientem
obuius excepi! quoties triguillam regiae prepositum
domus ab incepta perpetrataque iam prorsus iniuria deiecti!
quoties miseros, quos infinitis calumniis impunita barba-
rorum semper auaritia vexabat, obiecta periculis aucto-
ritate protexi! Numquam me ab iure ad iniuriam quis-
quam detraxit: provincialium fortunas tum priuatis rapi-
nis tum publicis uectigalibus pessumdari, non aliter, quam
qui patiebantur, indolui. Cum acerbae famis tempore
grauis atque inexplicabilis indicta coemptio profligatura
inopia campaniam provinciam uideretur, certamen aduer-
sus prefectum pretorii communis commodi ratione
suscepi, rege cognoscente contendendi, et ne coemptio exige-
retur, euici. Paulinum consularem uirum, cuius opes
palatini canes iam spe atque ambitione deuorassent, ab
ipsis hiantium faucibus traxi. Ne albinum consularem

num éinen sámò hêren mán áne dîng. táz er ne uerskielte dáz er uerléidót uuás. tár úmbe sázta íh míh gágen sínes léidares házze cipriani. Ne dúnchet tír míh háben gerécchet mír sólbemo gnúog mánege uéntsékéfte. Nû sólta íh áber dero ánderro hálb só wílo sín síchurera. Sò wílo íh mín úmbe réhtes mípna. uúirs kebórget hábeta. uuider die hóueliute.

QUOD A NON PROBĀTIS PERSONIS MINIME
DEBERET ACCUSARI. |

Fóne uuélichen léidaren pín íh tóh ín ángest práht. 21. Tér nú lángo uerstózeno basilíus ába des chúninges ámbaht tieneste. dér uuárt ánbráht. dáz er míh léidota mít téro nôte des scázzes. tés er scúldig uuás. [Tér lósta síh mít tíu. Tér scáz tén íoman ándermo géltén sólta. tér híez ze romo es alienum.]. Tò óuka ter chúning opilionem unde gaudentium híez taz lánt rúmen úmbe mánige. únde má-nigfalte íro úndriúua. Únde síe ze chýlechún flihende (sic). daz kebót uuéren ne uuóltín. Vnde demo chúninge dáz ze wízenne uuírte. kebót er. síe ne rúmdin rauenna. ér demo tágedinge. dáz er ín légeta. dáz man síe únder óugôn zeichendi. únde sò gezéichende, uerlíebe. Uuáz uuánest tu nú déro sárft des chúninges. fóne ín díen ér sò grám uuás. múgen ze gelóubo geságet uuérden? únde dóh tés sélben

uitum preiudicatae accusationis pena corriperet, odiis me cypriani delatoris opposui. Satisne in me magnas uideor exacerbasse discordias? sed esse apud ceteros tutior debui, qui mihi amore iustitiae nihil apud aulicos, quo magis essem tutior, seruavi. Quibus autem deferentibus percussus sumus? quorum basilíus olim regio ministerio depulsus in delationem nostri nominis alieni aeris necessitate compulsus est. Opilionem uero atque gaudentium, cum ob iniurias atque multiplices fraudes ire in exsilium regia censura decreuisset, cumque illi parere nolentes sacrarum sese aedium defensione tuerentur, comperitumque id regi foret, edixit, ut nisi infra prescriptum diem rauenna urbe decederent notas insigniti frontibus pellerentur. Quid huic seueritati posse adstrui uidetur? Atqui eodem die dese-

táges kelóubta ér in. dáz sie fóné mír ságetón. Uuáz nù fróuaa? Hábert táz kedienôt míne chúste? die ih skéinda? Tiu éreva íro úbertóleda. máchota díu sie éhafte léidara. Íst tiu fortuna sò skámelos. Úbe sí mínero únscúlde síh 22. ne méid. ziu ne dúobta íro scámelih | dero léidaro uer-siht. Uuáz sint tóh nù míne scúlde?

REMOTIO CRIMINUM.

Uuile du dáz knótesta uuizen? Taz rúmiska hértóm mih kénogesechen geháltenez. zihet (sic) man mih. Uuile du uuizen uuío? Mán zihet (sic) mih ten meldare dé skeirren. dáz er demo chúninge die bríeue ne brábtí. mít tien er daz hêrôte gehóubetscúldigoti. [Hóubet scúlde sint. dáz man án den geuuált rátet. Taz rúmiska hêrote uuólta síh chlágon. mít príeuen ze démo chéisere. dér dioteriche ze sínen triuuôn daz lánt peválh. únde die kúte. dáz er ín íro libertatem benómen hábeti. dúrh táz áhtota der chúning sélben boetium únde ándere senatores reos maiestatis.] Uuáz túnchet tír is méistra. Sól ih is lóugenen. nio ih scúldo eruárner. dír ze úneròn ne sín? Cuiisso uuólta ih sò. Íoh tò uuólta. íoh nù uuile. únde íomer. Dés íiho ih. Íh ne írta dóh ten méldare nteht. [Íh táte uuóla úbe ih ín írta. dóh ne írta ih ín is nieht. Enes íiho ih. tísses ne íiho ih] Sól ih táz fúre únreht háben. táz ih' kérge sího geháltene. die dero ordinis sint. Ér hábet mih kescúldet.

rentibus eisdem nominis nostri delatio suscepta est. Quid igitur? nostrae ne aries ita meruerunt? an illos accusatores iustos fecit premissa damnatio? Ita ne nihil fortunam pudit, si minus accusatae innocentiae et accusantium uilitatis? Ac, cuius criminis arguimur summam quaeris? Senatum dicimur saluum esse voluisse. Modum desideras? delatorem, ne documenta deferret, quibus senatum laesae maiestatis reum faceret, impedisse criminamur. Quid igitur o magistra eenses? infitiabimur crimen, ne tibi pudori simus? at uolui, nec umquam uelle desistam. Fatebimur? sed impediendi delatoris opera cessabit. An optasse illius ordinis salutem nefas uocabo? ille quidem suis de me

mít sínero beneímado. [dáz chít consulatum mír benéimendo.] dáz mír dáz únmuoza uuârc. úbe íh sie gérno ne sáhe geháltene. Áber díu íro sélbero ze uuéuuôn liegentíu únfrúoti. ne bestúrzet nítomer mít lúginen dia uuârhéit. únde díe uréhte dero uuércho. [Sí ne mág míh níomér fóne vnsúldigemo bríngen ze demo scúldiger] | 23. Nóh íh ne uuáno mír muoza sí áfter socratis zálo. hélen dia uuârhéit. álte íehen dero lúgino. Aber dáz ál. so uuío iz sí. únde uuío scúldig íh tár ána sí. dáz lázo íh in dínero úrteildo stán. únde dero uuíson. Íh hábo óuh tía uuârhéit téro sélbún láte áfter órdeno gescriben. dáz iz únsere áfter chómen íóh keéciscoen. *Item.* Uuáz hábo íh nú fóne díen lúgebrícuen ze ságenne. mít tíen sie míh zihent uuéllen uuídere guúnnen úmbe den chéiser dia rúmiskún sélbuáltigi. [Tíu rúmiska sélbuuáltigi uuás tár ána. dáz níoman úber dáz níeht ne sólta tuôn. só dáz hértuom síh keécínoti. Tíu éinunga híez senatus consultum. Uuánda in díoteríh tía génomen hábeta. únde in dáz uuág. pediu uuáren sie in únहुldi] Téro bríeuo úndriiua chánc uuóla úúre. [mán geéciscoti uuóla. uuér sie scríbe.] Úbe íh chómen múosi. ze íro ánaságún. díe míh is zihent. Táz in éllén díngen stárchesta íst. [íh méino úbe man ze gágenuuerti chómen múoz. Síd uuír nóh ze gagenuuerti díngen ne múozen.] uuélero libertatis múgen uuír dánne dár fúnder gedíngen. Uuólti gót hábetín uuír dehéina. [Nú néíst

decretis, uti hoc nefas esset, effecerat. Sed sibi semper mentiens imprudentia rerum merita non potest immutare; nec mihi socratico decreto fas esse arbitror, uel occulluisse veritatem, vel concessisse mendacium. Verum id quo modo sit, tuo sapientiumque iudicio aestimandum relinquo. Cuius rei seriem atque veritatem ne latere posteros queat stilo etiam memoriaeque mandavi. Nam de compositis falso litteris, quibus libertatem arguor sperasse romanam, quid attinet dicere? quarum fraus aperta paluisset, si nobis ipsorum confessione delatorum, quod in omnibus negotiis maximas vires habet, uti licuisset. Nam quae sperari reliqua libertas potest? atque utinam posset ulla.

tés njeht. Músi (sic) ih ze gágenuuérta chómen déro. die míh zihent (sic) táz ih tar úmbe uuúrbe. dien] uuólta ih ántuuúrten mít témo ántuuúrte canii. Tò in gaius zêh. dáz er dia 24. éinunga uuissi. díu uuíder imo | getán uuás. úbe ih sia uuissi chád er. sò uuáre si díh ferhólen.

CUR DEUS MALIS CONSENTIAT.

An állero déro nôte. ne hábet mír léid tóh njeht sò genómen mínen sín. nóh sò uuíderstozen. Táz mír chlágelih túnche. dáz síh ílent úbele uertúon án dien chústigên. Núbe dáz in dés kespúen mág tés sie ílent. tés íst míh uuunder. Árgêr uuíllo. dér íst ódeuuáno únsêr uerlórnisseda. Táz áber góte zû séhentemo. úbel man án demó gúoten geskéinen mág sínen árgen uuíllen. táz íst égesen gelíh. [Táz uuír árguúillig pírn. táz íst úns skádo. Táz iz óuh kót lázet tien gúotên skádo sín. táz íst uuúnder.] Fóne díu urágeta mít réhte éiner dínero gesuáson. uuánnan chád er chúmet taz úbel úbe gót íst? únde úbe er neíst-uuánnan daz kúot.

MALA SIBI REDDITA PRO BONIS.

Nú sí óuh mùoza dien árgên. die álle gúote. únde állez taz hêrtúom gérno uerlíesent. óuh míh kérno uerlíesên. uuánda ih in ío bí stúont. Hábo ih óuh tés sêlben

Respondissem canii uerbo: qui cum a c. cesare germanici filio conscius contra se factae coniurationis fuisset diceretur: Si ego, inquit, scissem, tu nescisses. Qua in re non ita sensus nostros meror hebetauit, ut impios scelerata contra uirtutem querar molitos sed quae sperauerint effecisse uehementer admiror. Nam deteriora uelle nostri fuerit fortasse defectus, posse uero contra innocentiam, quae sceleratus quisque conceperit, inspectante deo, monstri simile est. Unde haud iniuria tuorum quidam familiarium quaesiuít: siquidem deus, inquit, est, unde mala? bona uero unde, si non est? Sed fas fuerit nefarios homines, qui bonorum omnium totiusque senatus sanguinem petunt, nos etiam, quos propugnare bonis senatuique uiderant, perditum ire uoluisse. Sed num idem de patribus quoque

daz hêrtuom gescûldet? Íh uuáno dû gebúgest uuóla. dáz tú mih sêlba lêrlôst. ál dáz mîr ze túonne uuás. únde ze sprêchenne. [Uuio máhta íh tó missetúon?] Tú gebúgest uuóla. | Tó der chúnig ze berno éines mánnes hóubet 25. scúlde. an állez taz kêrote chêren uuólta. niomannes ne uuéllende bórgên. Mít uuélero uertróstedo. únde mit uué-
lên úndúron mínero uréison íh ferspráche tie únscúlde álles tes hêrotes. Tú uuéist. táz íh unár ságo. únde íh nio úmbe lób mih ne rúomda. Íh uuéiz uuóla. dáz feruuândes herzen urêhte. dánne suínent. só iz síne tát rúomendo. lób tar úmbe enfáhet. Nû síhest tu uuóla. uuio mîr engángen íst. min únskádeli. Fúre triuuôn dâng engíto íh únscúlde. únde lúkkes únliumundes. [táz íh sí reus maíestatis.] Únde uuér gesáh nôh so geéinote díngmán ze úngnâdon. úber dén. dér íoh scúldo eruáren uuás. íro ételichen ne uuánti. dáz scúlde den iudicem liehto tríegent. álde er óuh ne uuéiz uuáz ímo sêlbemo geskíhet. Uuáre íh pezígen. dáz íh uuólti chílícha brénnen. únde sáfen sláhen. únde állên gúotên uuéllen des líbes fáren. Nôh tánne uuáre réht. só iz ze gágenuuérti cháme. únde íh scúldo ge|íáhe. únde 26.

merebatur? Meministi, ut opinor, quoniam me dicturum quid facturumue praesens ipsa semper dirigebas. Meministi, inquam, ueronae cum rex auidus communis exitii, maie-
statis crimen in albinum delatum ad cunctum senatus ordi-
nem transferre moliretur, uniuersi innocentiam senatus
quanta mei periculi securitate defenderim. Scis me hacc
et uera proferre, et in nulla umquam mei laude iactasse.
Minuit enim quodam modo se probantis conscientiae se-
cretum, quoties ostentando quis factum recipit famae
pretium. Sed innocentiam nostram quis exceperit euentus
uides. Pro uerae uirtutis premiis falsi sceleris penas subi-
mus. Et cuius umquam facinoris manifesta confessio ita
iudices habuit in seueritate concordés, ut non aliquos uel
ipse humani error ingenii, uel fortunae conditio cunctis
mortalibus incerta summitteret? Si inflammare sacras
aedes uoluisse, si sacerdotes impio iugulare gladio, si bonis
omnibus necem struxisse diceremur, praesentem tamen

über säget uuírte. táz táne über míh réht úrteilda gíenge. Nù [uóne romo ze paueio] náh über fínstúnt cénzeg mílon in íhseli gefüortér. Vnde míh níoman ze ántséido ne liez. Úmbe míchela mínna. dia íh temo senatui skéinda. pín íh ze tóde uerscálten. únde ze geurónedo mínes kúotes. [Tér hiez ze rómo proscriptus. tér dir uuás porro i. longe scriptus. a bonis suis. Sô iz in urôno gebríeuet uuárd. sô uuás iz ímo uérro.] Ah ze sêre. dáz man mit réhte nehéinen mêr úberuuínden ne mág solichero scúlde. Sélben dia méldara. bechnáton iz uuésen hérliche scúlde.

PURGAT SE SUSPITONE SACRILEGII.

Tia ze gehónenne mit ándermo únliumende. zigen sie míh úmbe des ámbahtes mínna. daz máot pesmízen háben mit kálstre. Triuuo béidiu sínt uuár. íoh táz tú mír ínne uuésentíu. benómen hábest álla uuérlt kíreda. íoh mír ún-múoza sóne díu uuás. dáz íh méin zuo mír lieze. dír ána séhentero. Tú létlóst míh tágelichen. táz phitagoras (sic) phylosophus (sic) spráh. de non sacris. álde de non díis. [Sínt sie non sacri. sô sínt sie sacrilegi. sínt sie non díi. sô sínt sie demones.] Uuío sólti íh tero ueruuórfenòn 27. tíeuelo fállest fór|derón. síd tu náh erháuen hábest ze gótes kelíbnisse? [Ter ménnisko íst keskáffen ad imaginem et similitudinem dei. Er íst imo similis náls equalis. táz chít kelíb. náls kemázc. Uuánda der angelus malus síh

sententia confessum, conuictumue punisset. Nunc quintis fere passuum millibus procul moti atque indefensi, ob studium propensius in senatum morti proscriptionique damnamur. O meritos, de simili crimine neminem posse conuinci! cuius dignitatem reatus ipsi etiam qui detulere uiderunt: quam, uti alicuius sceleris admistione fuscarent, ob ambitum dignitatis sacrilegio me conscientiam polluisse mentiti sunt. Atqui et tu insita nobis omnem rerum mortalium cupidinem de nostri animi sede pellebas, et sub tuis oculis sacrilegio locum esse fas non erat. Instillabas enim auribus cogitationibusque quotidie meis pythagoricum illud, serui deo. Nec conueniebat utilissimorum me spirituum praesidia captare, quem tu in hanc excellentiam

imo ében mézon uuólta. pedú ist er feruuórfen. Fóne díu ist únruóza. táz ter ménnisko gót ferláze. sò die tùont. die necromantiam úobent. álde dehéina prestigia. táz chít zóuuer. únde er inmundos spiritus ládoe ze sínero hélfó.] Únde áne dáz mín uuírten filia symmachi [preterea penetrat. i. secretum t. cubile. quod pro uxore accipiendum est.] Vnde mín únsúndig híiske. Vnde álle míne hártó chiusken friunt. Vnde mín gótedehto suèr symmachus. Vnde sámó èruuirdig in sínero táte. [Uuanda ér skéinet án díen táten. uuér ér ist.] Tie geántséidónt mih uuóla díro inzibte.

DOLET IN SE MAGISTRAM INFAMARI.

Aber áh ze hárne. Tih ánuuánont sie sólchero scúlde. Ióh an démo dínge túncho ih in zóuuerlíh. dáz ih ánhunde bin dínero lísto. únde gezógen náh tínèn síten. Ze déro uuis ne dúnchet in nieht cnúoge. dáz ih tés nieht kniezen ne mág. dáz tú èruuirdig píst. tú ne uuérdést fúre mih án mir indéret. [uuanda si mih sculdigunt.] *)

DE INIQUA OPINIONE ERGA MISEROS.

Táz húfot síh óuh úber daz ánder léid. Táz mánigero uuáa | síh nieht ne chéret. án die urèhte dero uúercho. 28. núbe an dia geskíht dero trúgesáldón. Vnde uuánet échert tár geuuárehéite. dár sálighéit fólgét. [Tár bí uuéllen sie díu dírtg chiesen. álso tres amici iob uuóltón.] Tánnan

*) Diese 4 hier eingeklammerten Wörter sind mit anderer Hand nachgeschrieben.

componebas ut consimilem deo faceres. Preterea penetrat innocens domus, honestissimorum cetus amicorum, socer symmachus sanctus, et aequae actu ipso reuerendus ab omni nos huius criminis suspitione defendunt. Sed o nefas! Illi uero de te tanti criminis fidem capiunt, atque hoc ipso affines fuisse uidemur maleficio, quod tuis imbuti disciplinis, tuis instituti moribus sumus. Ita non est satis nihil mihi profuisse tuam reuerentiam, nisi ultro tu mea potius offensione lacereris. At uero hic etiam nostris malis cumulus accedit, quod existimatio plurimorum nostris rerum merita, sed fortunae spectat euentum, eaque tantum iudicat esse prouisa, quae felicitas commendauerit. Quo

geskihet. táz kúot ánanuánunga éresta déro síh kelóube dien misselungen íst. Uuánda uuélih liument. nú únder dien liuten uóne mír sí. uuío mísseliche. únde uuío máng falte zála. uuér mág táz kerúobòn? Íh uuíle échert táz héizen. daz knótesta léid án dero mísseskihte. Sô man íeht scúlde ánasnízet. die in nót kestózet sint. dáz man sí sár áhtót fréhtige. dés sie lident.

DE INIUSTA RERUM VICISSITUDINE.

[Uuáz íst nú dés mâr?] ába mínemo guote uerstózenér. ámbahtes indánótér. mít únliumende besmízener. lido íh léidátate. úmbe uuólatátate. Mír dúnchet íh nú sêhe fólle uuémon. méndi únde uréuui. állero fertánero selda. Vnde íogelichen dero uerlórñon fârenten. uuío er mít níuuen lúginen chómendo. éteuuen méldee. kúote ne getúrrén úf erbúrren íro hóubet. erbrátte fóne mínèn fréison. Vnde íogelichen úbelen. úbeles síh erbáldên. fóne únengéltedo. únde dés fólle frúmigen dúrh lôn. | Vnsúndige állero síchurhéite betéilte. únde íoh állero ántséido. Nú uuíle íh míh ís ze góte irrúofen.

SOLOS HOMINUM ACTUS A DEO SPERNI DECLAMAT.

Tú sképfó des hímeles. Tú ío ze stéte sízzentér. dén

fit, ut existimatio bona prima omnium deserat infelices. Qui nunc populi rumores, quam dissonae multiplicesque sententiae, piget reminisci. Hoc tantum dixerim, ultimam esse aduersae fortunae sarcinam, quod, dum miseris aliquod crimen affigitur quae perferunt meruisse creduntur. Et ego quidem bonis omnibus pulsus, dignitatibus exutus, existimatione fedatus, ob beneficium supplicium tuli. Uidere autem uideor nefarias sceleratorum officinas gaudio laetitiaque fluitantes, perditissimum quemque nouis delationum fraudibus imminuentem, iacere bonos nostri discriminis terrore prostratos, flagitiosum quemque ad audendum quidem facinus impunitate ad efficiendum uero praemiis incitari, insones autem non modo securitate uerum ipsa etiam defensione priuatos. Itaque libet exclamare.

O stelliferi conditor orbis,
Qui perpetuo nixus solio

sélben himel uuérbest mît snéllero uuándo. Vnde die stér-
 nen héizest hûoten íro éo. [Sô gnôto.] dáz ter máno
 uuilon fóllér gáendo gágen dero súnnûn. túnchele die án-
 deren stérnen. Uuilon áber hórnahtér. suinendo gánge ná-
 hôr dero súnnûn. Únde óuh ter ábentstérno. tér uuilon
 in ánegáenda náht úf kát. únde in ábent chûoli skínet.
 áber uuéhseloe sína uárt. úf kándo uuider tág. únde tágo
 stérno uuérde. Tû getúost ze uuíntere. sô daz lóub ríset.
 chúrzeren dág. tánne diu náht sí. Áber dára gágene. sô
 héiz uuít ze súmere. kibest tu mínnera stúndôn dero náht.
 tánne demo táge. Tû getémperóst taz iâr. tû getúost iz
 misselih. mît únero chréste. Sô dáz taz lóub. taz tiu bisa
 genímet. ter uuéstene uuint kerécche. Vnde dáz chórñ.
 dáz man ze hérbeste sábet. sô arcturus mît tero súnnun
 úf kát. ze súmere rífee. sô áber syrius mît tero súnnun
 úf kát [Arcturus íst éin stérno in signo bootis. ánderér
 íst syrius in lingua maioris canis.]. Nehéin dîng neíst | 30.

Rapido celum turbine uersas
 Legemque pati sidera cogis,
 Ut nunc pleno lucida cornu,
 Totis fratris et obuia flammis,
 Condat stellas luna minores,
 Nunc obscuro pallida cornu,
 Phebo propior, lumina perdat.
 Et qui primae tempore noctis
 Agit argentes hesperus ortus,
 Soli'as iterum mutat habenas,
 Phebi pallens lucifer ortu.
 Tu frondifluae frigore brumae
 Stringis lucem breuiore mora;
 Tu, cum feruida uenerit aestas,
 Agiles noctis diuidis horas.
 Tua uis uarium temperat annum,
 Ut quas boreae spiritus aufert,
 Reuehat mitis zephyrus frondes,
 Queque arcturus semina uidit,
 Scirius altas urat segetes.
 Nihil antiqua lege solutum,

èolos. nóh ába sínero stéte gerúcchet. Alliu dínq kót. in
 geduánge habende. ne uuíle du ménniskôn tâte. tuíngen ze
 íro réhte. [Uuár uuáre dánne liberum arbitrium. úbe ér
 sie tuínge?] Uuío íst táz sò. dáz fortuna tribet sò únreh-
 ten uuéhsal? Dér scádo dér dien scúldigên sólta. dér liget
 ána dien únsculdigên. Fertáne. líute sízzent frámbaro.
 Vnde scádele tréttónt. únder fúoze. dero héiligon hálsa.
 mít únrehtemo uuéhsale. Túged. tíu ío zórfst uuás. liget
 ferbórgen ín dero uínstri. [Tíe óffeno túgedíg sínt. tíe
 bérgeht síh.] Ter réhto éidót. tes únrehten scúlde. Méineida
 ne táront ín. nóh úndriiua. mít lichesungo bedáhte. Sò
 sie dánne uuéllen chórôn. uuáz sie getúen múgen. sò
 uáhent sie án die máhtigósten chúninga. [sò die sínt. tíe
 nioman réhtes eruuénden ne mág.] tíe béitent sie síh náh
 ín gebréchen. Tíe mánige líute fúrhtent. Uuóla gréhto.
 dù dero dínqo állero éinunga máchóst. erhúge dero uuéne-
 gôn. die ín érdo sínt. Vuír dír míchel téil bírn dînes
 frámbaren uuérches. uuír ríngên ín dísemo mérc dero for-

Línquit própriae stationis opus.
 Omnia certo fine gubernans,
 Hominum solos respuis actus
 Merito rector cohibere modo.
 Nam cur tantas lubrica uersat
 Fortuna uices? premit insontes.
 Debita sceleri noxia pena:
 At peruersi resident celso
 Mores solio sanctaque calcant
 Iniusta uice colla nocentes.
 Latet obscuris condita uirtus
 Clara tenebris, iustusque tulit
 Crimen iniqui.
 Nil periuria, nil nocet ipsis
 Fraus, mendacii compta colore.
 Sed cum libuit uiribus uti,
 Quos innumeri metuunt populi,
 Summos gaudent subdere reges.
 O iam miseris respice terras,
 Quisquis rerum federa neclis.
 Operis tanti pars non uilis

tunae [dáz chít tero uuile uuéndigi.] Stille rihtare. die záligen uuélla. Únde mit ál sólemo fríde. dù diu hímelisken díng réchenost. sò récheno diu írdískén. [ketúo sámó. | 31. státen frído in érdo. sò in hímele.].

QUID SIT UERUM EXILIUM ET UBI SIT UERA PATRIA.

Sò íh sús kescréiota in áteháfítemo sêre. dô spráh sí mit hóltlichemo ánalútíte. únde únzórnégíu míncro chlágo. Sò íh tíh érest sáh trúregen. únde uuúofenten. sò uuíssa íh tíh sár uuênegen. únde élelenden. Íh ne uuíssi áber. uuío féro táz élelende uuáre. úbe mir iz tín zála ne óugte. Tóh ne bíst tu níeht héimenan uéro uertríben. núbe ír-rondo ueruuállót. Vuíle du óuh chéden uertríbenen. táz táte ío dù dír sélbo. Tú hábest tíh sélbo uertríben. Íz ne máhti níoman ánderro getúon. Uuile du uuízen. uuánnán du búrtíg síst. tár ne uuáltésot nehéin mánegi níeht. sò iz íu fíur ze athenis. [tò ín lacedemones íro uíenda gesézzet hábetón tríginta dominós. Lís orosíum. ér ságet tír iz.] únde éin chúning. Tér síne búrglíute gérnor sámenót. táne uertríbe. Tér démo díenót. únde úndertan íst. tér íst

**Homines quatimur fortunae salo.
Rapidos rector comprime fluctus,
Et quo caelum regis immensum
Firma stabiles federe terras.**

Haec tibi continuato dolore delatraui, illa uultu placido nihilque meis questibus mota: cum te, inquit, mestum lacrimantemque uidissem, illico miserum exulcmque cognoui. Sed quam id longinquum esset exilium, nisi tua prodidisset oratio, nesciebam. Sed tu procul a patria non quidem pulsus es, sed aberrasti. At si te pulsum existimari mauis, te potius ipse pepulisti. Nam id quidem de te numquam cuiquam fas fuisset. Si enim cuius oriundus sis patriae reminiscaris, non, uti atheniensium quondam, multitudinis imperio regitur: sed unus dominus est, unus rex, qui frequentia ciuium, non depulsione laetatur: cuius agi frenis atque obtemperare iustitiae summa

fóllun urf. Ne uuéist tu uuío iz fúnden íst. án dero búrgéo.
dánán du búrtig píst? So uuér dár inne uuélle zímberón.
táz tér ne uuérde ze úztríppen getán. Tér dár inne sízzet
32. pezúndér. | únde beuésténótér. Tér ne fúrhtet tia íhseli
níeht. So uuén áber níeht ne lústet tár inne ze búenne.
der ne ílet iz óuh níeht keurèhton.

AD SUPERIORA RESPONDETUR.

Nú. ne mísselíchét mir níeht só háрто dísses chárcháres
ánasiht. só mir díu ánasiune túot. Nóh íh ne uórdérón díe
gezírten uuéude dínero búochamero (sic). mít hélfent péine.
únde mít cláse. só géрно íh táz ánasídele fórdérón dínes
múotes. Tár íh inne íu betéta. dáz án díen búochen stát.
dero búocho tíuri. náls sélben díu búoh. Uuáz tu íh fróno
gúotes ketán éigíst. tés hábest tu lúzzel geságet. uuíder
díu iz uuár íst. Tú ságetost fóne chíuskero táte. déro sie
díh zihent (sic). álde fóne díen lúginen. dáz in állén chúnt íst.
Táz fóne léídarro frátaten. únde úndríuon. lúzzel dír sí
ze ságenne. dár dúnchet tír réhto. Uuánda díu díng der
líut állér. démo síu uuóla chúnt sínt. páz únde fólleglichòr
chòsòt. Temo hértúome hábest tu filò háрто úberléget. sína

libertas est. An ignoras illam tuae ciuitatis antiquissimam
legem, qua sancitum est, ei ius exulare non esse, quis-
quis in ea sedem fundare maluerit? Nam qui uallo eius,
ac munimine continetur, nullus metus est, ne exul esse
mereatur. At quisquis inhabitare eam uelle desierit,
pariter desinit etiam mereri. Itaque non tam me loci huius
quam tua facies mouet. Nec bibliothecae potius comptos
ebore ac uitro parietes, quam tuae mentis sedem requiro.
In qua non libros, sed id quod libris pretium facit, libro-
rum quondam meorum sententias collocaui. Et tu quidem
de tuis in commune bonum meritis uera quidem, sed pro
multitudine gestorum tibi pauca dixisti. De obiectorum
tibi uel honestate uel falsitate cunctis nota memorasti.
De sceleribus fraudibusque celatorum recte tu quidem
strictum attingendum putasti, quod ea melius uberiusque
recognoscentis omnia uulgi ore celebrentur. Increpuisti
etiam uehementer iniusti factum senatus. De nostra etiam

únrehtun úrteilda. Ónh chlágetòst tu dáz sie mih scúldi-
gònt. Íóh tía únera dines únliumendes chlágetòst | tu. Ze 33.
íungest (sic) píege du uuíder dero fortuna. Vnde chlágetòst tu
díh. tír únrehto uuésen gelónót. An dien zórnlichèn uuésen.
páte du ze lézest. táz frído uuérdo. sámó so in hínele.

QUID UALDE EGROTANTI PRIMUM CONUENIAT.

Uuánda dòh nú in dínemó hérzen stúrment mánege
íngedulte únde díh in mánigiu chèrent. sèr. zórn: trúregi.
Sò dir nóh ze múote íst. sò ne túgen dir stárchíu láchen.
Nú fáhèn zúo mít línderèn. Tá z tie héрте uuórtenen gesuúl-
ste. fòne ánuuállonten léiden. mít kíndemo uáske. geuuil-
chet uuérdèn. ze dólenne stárchera láchen.

DATUR SIMILITUDO. OPORTERE ORDINEM IN MEDICINA SERUARE.

Tér dò. dò díu súnna in cancro méístún bízza téta.
fílo sáta in únuuilligen ácher. [uuánda iz únzít uuás.] tér
gánge bedíu chórnlòsèr ze hólz *) éichelòn. [únde déro nére
síh.] Vbe du óuh plúomón uuéllèst. sò daz félt kestrúbet
sí. fòne cháltemo. únde ál rúntemó nórduuínde. sò ne

*) Hintèr holz steht ein Punkt.

criminatione doluisti laesaque opinionis [damna fleuisti.
Postremus aduersus fortunam dolor incanduit, conquestus-
que es non aequa meritis praemia pensari. In extremo
musaee seuiantis, uti quae celum, terras quoque pax lege-
ret, uota posuisti. Sed quoniam plurimus tibi affectuum
tumultus incubuit, diuersumque te dolor, ira, meror
distrahunt, uti nunc mentis es, nondum te ualidiora
remedia contingunt. Itaque lenioribus paulisper utemur,
ut quae in tumorem perturbationibus influentibus indurue-
runt, ad acrioris uim medicaminis recipiendam, tactu
blandiore mollescant.

Cum phebi radiis graue
Canceri sidus inaestuat,
Tum qui larga negantibus
Sulcis semina credidit,
Elusus cereris fide,
Quernas pergat ad arbores.
Numquam purpureum nemus

gáng ze blüomgärten. där rósá. únde ríngelen. únde uiole
 34. vuáhsent. tie den gärten brúnent. | Vbe díh uuinebero
 lánget. túrh táz ne gedénche in lenzen hándelôn die drüo-
 ben. Hérbeste gáb kót tie éra. náls temo lénzen. Kót há-
 bet álle zíte gezéichenet. únde gefúoget ze íro ámbahten.
 Nóh ér ne lázet feruuórren uuérden án in dia hértá. die
 ér sélbo geúnderskéitota. Álso dû nû uernómen hábest.
 Táz ío misse fádondo síh ríhti gelóubet. táz ne uólle uéret
 nío uuóla únz in úz. [Pediú sól íh tíh státelicho láchenôn.
 ze ánderro uuís ne mág iz tíhen.]

ATTRECTATIO UULNERIS.

Nû ságe ze érest. Uuile du mír hengen. frágèndo
 begréifôn. únde besúochen díu múot. uuío iz stánde. Táz
 íh uuíze. uuío íh tíh héilen súle. Áfter dínemo uuillen
 fróuua chád íh. fráge dés tu míh uuéllést ántuuúrten. Tô
 chád sí. Uuánest tu díse uuérllichen geskíhte uerlázene
 uáren.

Lecturus uioas petas,
 Cum saeuís aquilonibus
 Stridens campus inhorruit.
 Nec querás auida manu
 Uernos stringere palmités,
 Uuís sí libeat fruí;
 Autumnno potuís sua
 Bacchus múnera contulit.
 Signat tempora propriis
 Aptans officiis deus,
 Nec, quas ipse coërcuit,
 Misceri patitur uices.
 Sic quod precipiti uia
 Certum deserit ordinem,
 Laetos non habet exitus.

Primum igitur paterisne me pauculis rogaionibus
 statum tuae mentis attingere, atque temptare, ut qui modus
 sit tuae curationis intelligam? Tu uero arbitrato, inquam,
 tuo quae uoles, ut responsurum rogato. Tum illa, hunc-
 cine,

uáren. únde stúzzelingun? Álde uuánest tu dar ána uuésen deheína rihti áfter rédo. Tríuuo chád ih. táz ne cháme niomer in minen sín. táz só guissiu ding. fáren áfter uuanchelineru únrihti. Núbe gót uuéiz ih flégen stæes uuérches. Nób tér tág ne uuirt niomér. tér mih ápa dero zálo genéme. Táz íst só | chád si. Táz sélba súnge du 35. dár fóre. Vnde chlágetóst tu. éinen die ménnisken. Kóte in únrúochón sín. [Táz uuás tò er chád. omnia certò finè etc.] Úmbe diu ánderíu ne zórnotóst tu. síu ne uuártia geléitet áfter rédo. Únde nú íst mih hártò uuúnder. zíu du an só héilesáméro rédo stándo. dóh uuánchoest. Stúochén tiefór. ne uuéiz uuáz túnchet mír. dír gebrésten. Ságe nò, síd tu uuéist. kót tia uuérít rihten. mít uuíu er. sía rihte uuéist tu. Mít uuélemo rúodere? [Sí uuólta in lèren. dár prospera únde aduersa dero uuéríte gubernacula sint.] Íh ne uernimo sár. uués tu frágèst. Mèra sólti ih tir ántuuúrten. Ne uuíssa íh uuóla chád si. dír éteuuár geméngen. tár múot súht ínslíefen mag. sámò dúrh skétero getána spízzún? [Tár romani hérebergotón. dár úmbe grúoben sie síh. únde uuúrfen dia érda ínnenán. uuíder sélben den gráben. Vfen den grábohúfen. sáztón sie síneuúelbe spízze

cine, inquit, mundum temerariis agi fortuitisque casibus putas, an ullum credis ei inesse regimen rationis? Atqui, inquam, nullo existimauerim modo, ut fortuita temeritate tam certa moueantur. Uerum operi suo conditorem presidere deum scio, nec umquam fuerit dies, qui me ab hac sententiae ueritate depellat. Ita est, inquit. Nam id etiam paullo ante cecinisti hominesque tantum diuinæ exsortes curae esse deplorasti. Nam de ceteris, quin ratione regerentur, nihil mouebare. Papae autem uehementer admiror, cur in tam salubri sententia locatus aegrotas. Uerum altius perscrutemur; nescio, quid abesse coniecto. Sed dic mihi, quoniam a deo mundum regi non ambigis, quibus etiam gubernaculis regatur aduertis? Uix, inquam, rogationis tuae sententiam nosco, ne dum ad inquisita respondere queam. Num me, inquit, fefellit abesse aliquid, per quod, uelut hianti ualli robore, in animum tuum perturbationum morbus irrepserit? Sed dic

bóuma. só sie gedrúngenóst máhtôn. dáz man dár dūre sktezen ne máhti. Tér zún hiez uallum. sélben die bóuma hiezen ualli. tíu lúcha únder zuískên bóumen. hiez. interuallum.] Nū ságe mir. Pehúgest tu dih. uuáz állero dingo 36. énde sí. únde uuára álliu | natura rámeé? [Sí uuólta er cháde ad bonum. Uuánda gót ist bonum. ér ist finis. álso er óuh principium ist.] Íh uuíssa iz íu chád ih. mir ist áber nū fóre léide ingángen diu gehúht. Triuuo dū uuéist tóh. uuánnán álliu díg chámen. Táz uuéiz ih. Unde chád ih sár. gót tén uuésen. Únde uuío máht tu chád si. uuízen daz ánagénne. dū ne uuízist taz énde. Múotsúhte hábint tía chráft. taz sie ménnisken múgen álso éinen bóum in stéte stánden eruuekken. náls áber eruuelzen úz. nóh úz eruúurzellôn. [Sie múgen in írren sínes sínnes. sie ne múgen in ímo dóh níeht kenémen. Tóh uuólti ih taz tu mir ságetíst. Uuéist tu dih ménnisken uuésen. Zíu ne sólti ih taz uuízen? Chánst tu mir dánne geságen. uuáz ménnisko sí. Frágést tu mih tés. úbe ih mih uuíze uuésen. álso aristotiles chít. rationale animal undé mortale? Táz uuéiz ih. únde dáz íiho ih mih uuésen. [Álso ih in scúolo gelírmeta. só gehúgo ih is nóh.] Vnde sí áber. Né uuéist tu dánne dih íeht ánderes sín. Néin ih. [Sí uuólta er cháde. se hominem in deo deum esse.] Nū chád si uuéiz ih. dja gemáchún stúreda tínero súhte. únde óuh filo chréftiga.

mibi, meministine, quis sit rerum finis? quoue totius naturae tendat intentio? Audieram, inquam, sed memoriam meror hebetavit. At qui scis, unde cuncta processerint? Noui, inquam, deumque esse respondi. Et qui fieri potest, ut principio cognito, quis sit rerum finis, ignores? Verum hi perturbatio moris et ea ualentia est, ut mouere quidem loco hominem possint, conuellere autem, sibi que totum extirpare non possint. Sed hoc quoque respondeas uelim, hominemne te esse meministi? Quid ni, inquam, meminerim? Quid igitur homo sit poterisne proferre? Hoccine interrogas, an esse me sciam rationale animal atque mortale? Scio et id me esse confiteor. Et illa: nihilne te aliud esse nouisti? Nihil. Iam scio morbi tui,

[Tú né | uueist gubernacula mundi. noh finem rerum] 37.
 uuáz tu sár sélbo síst. tés hábest tu dih kelóubet ze uui-
 zenne. Fóne díu hábo ih nu uuóla fernómen. ióh uuío dā
 sieh síst. ióh uuío man zúo fáhen sulé. tih tínero gesún-
 dedo ze geréchenón. Uuánda du dín sálbes ergézen hábést
 [daz ist éin]. Vnde dih chlágetóst élelendén (*sic*) únde
 píróubóten dínis kúotes [dáz ist taz ánder].

QUAMUIS GRAUITER EGROTANTEM. NON DESPE-
 RANDUM ESSE.

Sid tú ne uuéist. tero dingo énde [dáz ist taz trítta].
 únde dú uuánest fertáne liute máhtige únde sálige [dáz
 ist taz fierda]. uuánda du óuh. ergézen hábest. mít uuíu
 gót tia uuérlt ríhite [dáz ist taz fimftá]. únde uuánest tia
 uuéhsela dero uuílsáldón tuárón áne ríhtare [dáz ist taz
 séhsta]. dés ist tir gnúoge. nieht éin ze súhte. núbe ze
 tóde. Áber góte dāng. tér dia gesúndeda gíbet. taz tíh nóh
 álles tínes sínnes. tiu natura intsézzet ne hábet. Ih hábo
 gnúog míchelen fúnchen dínero geníste. án déro dínera
 uuárín rédo. fóne dero uuérlt ríhtníssedo. dáz tú sia ne
 uuánest úndertána únórdenháftén geskihten. núbe gótes
 uuíshéite. Hábe gúoten dróst. líblih chécchi chúmet tír fóne
 díro lúzzelún uernúmiste. | Uuánda áber nóh zít ne ist 38.

inquit, aliam uel maximam causam, quid ipse sis, nosse
 desisti. Quare plenissime uel egritudinis tuae rationem
 uel aditum reconciliandae sospitatis inueni. Nam quoniam
 tui obliuione confunderis, et exsulem et expoliatum pro-
 priis bonis esse doluisti. Quoniam uero, quis sit rerum
 finis, ignoras, nequam homines atque nefarios potentes
 felicesque arbitraris. Quoniam uero, quibus gubernaculis
 mundus regatur, oblitus es, has fortunarum uices existimas
 sine rectore fluitare. Magnae non ad morbum modo, uerum
 ad interitum quoque causae. Sed sospitatis auctori grates,
 quod te nondum totum natura destituit. Habemus maxi-
 mum tuae fomitem salutis, ueram de mundi gubernatione
 sententiam, quod eam non casuum temeritati, sed diuinæ
 rationi subditam credis. Nihil igitur pertimescas. Iam
 tibi ex hac minima scintillula uitalis calor illuxerit. Sed
 quoniam firmiteribus remediis non dum tempus est uti, et

stárcheren láchenes. únde óuh ménniskôn mûot sô getân ist: taz iz síh tero uuárhéite gelóubendo sár héftet án den lúkken uuán. fóne démo diu tímberi chúmet. tero mûot trúbedo tíu uuárra ánasíht irret. sô chóroèn díá tímberi*) ze érest úbernemen. mít lénên únde mézigên gehábedôn. Sô díu uinstri dero lúkkôn mûotpehstedôn ába chóme. taz tu dánne múgít taz uuára lieht keséhen.

ITEM SIMILITUDINE OSTENDITUR. QUATUOR AFFECTIONIBUS CALIGINEM MENTIS NOSCI.

Stérnen ne múgen skínen. sô trúobiú uuólchen dar fóre sint. Vbe óuh ter uuínt mískelôt tia céssa. únde den mére gelúot uuéllôn. Sár hórouue uuortenemo uuéret síh tien óugôn daz er trúoba uuázer. dáz fóre uuás lúter. únde héiterên dágen gelíh. Vnde díu nider rínnenten áha ába

*) Es steht trímbl.

eam mentium constat esse naturam, ut quoties abiecerint ueras, falsis opinionibus induantur, ex quibus orta perturbationum caligo uerum illum confundit intuitum; hanc paullisper lenibus mediocribusque fomentis attenuare tentabo, ut dimotis fallacium affectionum tenebris splendorem uerae lucis possis agnoscere.

Nubibus atris
 Condita nullum
 Fundere possunt
 Sidera lumen.
 Si mare uoluens
 Turbidus anster
 Misceat aestum,
 Uitreá dudum,
 Parque serenís
 Unda diebus,
 Mox resolutó
 Sordida coeno,
 Uisibus obstat.
 Quique uagatur
 Montibus altis
 Defluus amnis,

demo berge. Verstózet tícho án díen skórréntén skíuerrón dero uerbróchenón stéino. Vbe óuh tú uuéllést mít kláten óugón chíesen dia uuárhéit. Vnde áfter réhtemo uuége uádón. Sô lá díen ménden sín. lá díen fúrhten sín. Kedingi ne | hábe. ríuuún ne hábe. [Táz chít. ne ménde dero 39. sáldón ío ána. ne fúrhte únsálda hina fúre. Ne gedings guuúnnen hínafúre. ne ríuue díh ferlóren háben ío ána. Táz sínt fier behéfteda des múotes. gaudium. spes. timor. dolor. téro 'óuh uirgilius kevuánet, téro zuò ad presens tréfant. zuò ad futurum. Fóne díen sélbèn chád cicero. so uuéliu íro demo mán ána sí? dáz tér ne múge réht iudex sín. Témo fólgêndo. chít si nú.] Táz múot tés tísiu uuáltent. táz íst trúobe. únde háft.

Explicit liber primus Boetii de consolatione philosophiae.

INCIPIT LIBER SECUNDUS BOETII.

QUAE SIT CAUSA MORBI.

40.

Hára náh ketágeta si éin lúzzel. Vnde sô si án mí-nemo gezógenlichen suígenne. géchôs míne ánadáhte. [dáz

Saepe resistit
 Rupe soluti
 Obiice saxi.
 Tu quoque si uis
 Lumine claro
 Cernere uerum,
 Tramite recto
 Carpere callem:
 Gaudia pelle,
 Pelle timorem;
 Spemque fugato,
 Nec dolor adsit.
 Nubila mens est,
 Uinctaque frenis,
 Haec ubi regnant.

LIBER SECUNDUS.

Post haec paullisper obticuit, atque ubi attentionem meam modesta taciturnitate collegit, sic exorsa est. Si

chät uuo gnôto ih ze iro lôseta.] Fieüg si sús ána. Vbe ih réhto bechennet hábo. uuánnán dím súht chómen sí. únde uuiolih sí sí. uuáz tír ána sí. Sô suuíndest tu fóre démo nite dero érerún sáldo. [Téro lángêt dih.] Si hábet tíh sô hártó bestúrzet tines múotes. keuuéhselotiu sô dû dénchest. [dáz sí dánne uuáre. úbe sí státe uuáre.] Íh pechémmo álliv díu trúgebilde dés égetieres. Únde uuo mánnantsámo sí síh kesuáset ze dien. díe sí betriegen uuíte. Únz sí díe mit hándegemo sere. iro múotes keírret. tien sí úngeuuándo gesuuíchet.

**FORTUNAM ETIAM DUM BLANDITUR. DEBESTAN-
DAM ESSE.**

Únde úbe du díh pehúgen uuíle iro nature. únde iro sítes. únde uués sí díh. únde mánnolichen gescúldet hábet. sô gesíhest tu díh án iro. dô nícht lússames háben. nóh síd ferlíesen. Íh ne uuáno óuh túrfe bóre uílo ringen. díh 41. tés ze gemánónne. Tú uuá|re iro óuh tò sítig ze uuázenne. mít kómelíchen uuórten. únz sí díe gedíene uuás. únde díe zártóta. Únde mít ált chetenén uuórten. iágetóst sía úzer únserén séldon. [Tú gehúgetóst téro sententię. Om-
nium rerum uicissitudo est. Únde déro. Non eodem ordine
respondent ultima primis.] Nû ne geskéhent tóh nícht ne-
héine gáhe stúrza dero díngo. áne ételíche úndulte dero

penitus aegritudinis tuae causas habitumque cognoui, for-
tunae prioris affectu desiderioque tabescis; ea tantum animi
tui statum, sicuti tibi fingis, mutata peruertit. Intelligo
multiformes illius prodigii fucos; et eo usque cum iis,
quos eludere nititur, blandissimam familiaritatem exercet,
dum intolerabili dolore confundat; quos insperata relíque-
rit; cuius si naturam, mores, ac meritum reminiscare, nec
habuisse te in ea pulcrum aliquid nec amisisse cognosces.
Sed, ut arbitror, haud multum tibi haec in memoriam
reuocare laborauerim. Solebas enim presentem quoque
blandientemque uirilibus incessere uerbis, eamque de nostro
adyto prolatis insectabare sententiis. Uerum omnis subita
mutatio rerum non sine quodam quasi fluctu contigit ani-

múoto. Tánán íst keskéhen. dáz óuh tù éteuuáz kerúcchet
síst. ába. dínero ébenmúoti.

DE ADHIBENDIS PRIMUM MEDICAMINIBUS.

Aber nû hábest tu zít. uuánda du sô siehi pist. éteuuaz
lindes. únde súozes ze trínchenne. únde nû ze érest ze
chórónne. Táz fóre geslúndenez. uuég tùe stárcherèn trán-
chen. [i. antidotis] Nû hélfe ís rhetorica. mít íro súozûn
scúndedo. Tiu échert tánne réhto uádôt. Sô sí úber mína
lêra ne stéffet. [Táz íst álso sí chádê. Míu sítnt álle disci-
plínê. íh lérta in rhetorica suadere. quê bona. quê iusta.
quê honesta. quê utilia. quê necessaria. quê possibilia
sunt. tér úber dáz túot. suadendo mala. turpia. iniusta.
inutilia. non necessaria. impossibilia. tér uuéndet rhetori-
cam in árg. táz chít. abutitur arte. Fóne díu íst in rheto-
rica gescriben. Orator est uir bonus. dicendi peritus. Íst
er malus. tóh er óuh sí dicendit peritus. sô ne íst } er ío 42.
nícht orator. nûbe seductor. Álso dér uuás. tér díu chád
suadendo. nequaquam moriemini. sed eritis sicut dii. Rhe-
torica gemág míchelíu díng. Sí bechêret tie ménnisken ába
mendatio ad ueritatem. Sí gíbet mestis consolationem.
únde incredulis fidem. únde únsínnige getúot sí sínnige.
Uuánda dáz sô íst. pedíu íst sí philosophíe sô gehénde.
pedíu uuíle sí dísen síechen mán. mít íro túgede genérien.]
Únde mít rhetorica. sí álegáro musica. míu gehûsa. únde
sínge. [sár náh tero prosa.] uuílon suárrera sáng. [sô he-
roicum metrum íst.] uuílon daz líchtera. [sô iambicum
íst. únde ánderíu metra.]

morum. Sic factum est, ut tu quoque paullisper a tua
tranquillitate discesseris. Sed tempus est, haurire te ali-
quid ac degustare molle atque iucundum, quod ad interi-
ora transmissum ualidioribus haustibus uiam fecerit. Ad-
sit igitur rhetoricae suadela dulcedinis, quae tunc tan-
tum recto calle procedit, cum nostra instituta non
deserit; cumque hac musica laris nostri uernacula nunc
leuiore nunc grauiore modos succinat. Quid est igitur

DESCRIPTIO FORTUNAE.

Já lieb man uuáz hábet tih práht ze díro uáto? in dísa trûregi. únde in dísen uuúost. Tír íst pegágenet ne uuéiz uuáz píuues. únde séltsánes. Tú uuánest síh tíu fortuna hábe uuider díh keuuéhselót. Tár ána írrost tu. Tíz sint íro síte. súš íst sí getán. Sí hábet tír mër geúuget íro státi, án sélbemo íro uuéhsale. [Táz héizet argumen-
 tum a nota, táz chít ántfristungo des námen. Uuáz íst ánderes fortuna. áne mutabilitas prosperitatis. únde aduersitatis?] Sólíh uuás sí. dô sí dír gemáchesta uuás. tó sí díh zárta. Tó sí dír zúo spíleta. mít tíen lúchedôn. lúkkero sálíghéite. Nû bechénnest tú daz ánalútte. dés síh pérgen
 43. ten trûgetíueles. | [Álde chíd. plíndero gútenno. uuánda sia ueteres hábetôn pro dea. únde sia máletôn plínda. Zíu blínda? Uuánda íro gében álso getán íst. sámo sí ne ge-
 sêhe, uuémo sí gébe. Sí, gíbet temo uuírseren. únde úber-
 héuet ten bézeren.] Tíu síh nóh fóre ánderèn pírget. tíu hábet síh tír erbárôt. Sí sí dír gelóub. trág íro síte. Vnde ne chlágo díh níeht. Vbe du íro úndríuua léidezêst. só uersíh sia. únde áuuerfo sia. ze úbelero uuís spílonta. [Únz sí spíloe ze dír. únz kemíd tih íro. ér sí dír ge-
 bréste.] Tés tú nu trûreg píst. tés sóltóst tu in gúotemo sín. Uuánda díh hábet nû uerlázen. Tíu níomer níomanne guís ne uuírdet. Ahtóst tú tíura múrgfára sálda. Vnde

o homo, quod te in mestitiam luctumque deiecit? nouum credo aliquid inusitatumque uidisti. Tu fortunam putas erga te esse mutatam; erras. Hi semper eius mores, haec natura est. Scruiuit circa te propriam potius in ipsa sui mutabilitate constantiam. Talis erat cum blandiebatur, cum tibi falsae illecebris felicitatis alluderet. Deprehendisti caeci numinis ambiguos vultus. Quae sese adhuc uelat aliis, tota tibi prorsus innotuit. Si probas, utere moribus, ne queraris. Si perfidiam perhorrescis, sperne atque abiice perniosa ludentem. Nam quae nunc meroris tibi causa tanti est, haec eadem tranquillitatis esse debuisset. Reliquit enim te, quam non relicturam nemo umquam poterit esse securus. An uero tu pretiosam aestimas abituram

sól dír díu lieb sín sáment tír. díu áne trúuá mít tír íst. únde díu díh étéuuénne ferlázendo sêregôt. Vbe sia nioman geháben ne mág. áfter sínemo uuillen. Únde sí sie hina uárendo sêrege getúót. Uuáz íst sô flúhtiga dâne. áne uuórtzélchen dero chúmftigun léidegungo. [Sólih uuás ęneas didoni. Táz argumentum héizet ab euentu. hoc est a fine. siue ab effectu. uuánda uuir finem ánaséhen áulen. án dero fóretáte. Álso uirgilius chád. Inter agendum occur- sare capro cornu ferit ille | cauetó.] Nôh tés éinen ne 31. sól nioman séhen. dáz fóre óugôn íst. Frúthéit pedénchet állero dingo énde. [Sí dénchet ío fúre.] Vnde gelih uuéhsal béidero. kúotes. íóli úbeles. Ne lázet sia. [s. prudentiam] fúrhthen chúmftiga dróuuun dero fortune. nôh múnnon, íro gágenuúrten zárta.

NON INPATIENTER FERENDUM IUGUM. GRATIS SUSCEPTUM.

Ze demó gnótesten. úbe du éinè-t íro dínen háls ún- der túost. sô múost tu ében múoto uertrágen. so uuáz tír gelán uuírdet in íro hóue. únde so uuáz. tír dár begágenet. [Táz héizet argumentum a coniugatis. Tés káb cicero súhlih exemplum. Si compascuus ager est. licet compascere. Táz chít. íst tíu uuéida geméine. sô múoz man sia geméin- lichó niezen. Témo íst tíz kelih. Si te subiugabis iugum seras oportet.] Vuíle dú dínero fróuuun día dú dánches kuúunne. sézzen éa uuío lángo sí mít tír sí. álde óuh uuénne sí rúme, ne férest tu íro dâne únzálelichó míte

felicitem? et cara tibi est fortuna praesens, nec manendi fida, et cum discesserit allatura merorem? Quod si nec arbitrio retineri potest et calamitosos fugiens facit, quid est aliud fugax, quam futuræ quoddam calamitatis indicium? Neque enim quod ante oculos situm est, suffecerit intueri. Rerum exitus prudentia metitur, eademque in alterutro mutabilitas nec formidandas fortunæ minas nec exoptandas facit esse blanditias. Postremo aequo animo toleres oportet, quidquid intra fortunæ arcem geritur, cum semel iugo eius colla submiseris. Quod si manendi abe- undique scribere legem uclis ei, quam tu dominam sponte

ria? Vnde du mit úngedúlten bréstét taz löz. [táz chít úngedúltigo léidezést] tia geskiht. tia dù nieht kéuuehse-lón ne múgist. [Táz ist rhetorica dissuasio. minime
45. temptare que non possunt fieri.] | Liezist tú dinen ségel demo uuinde ze géuualte. sô ne fúorist tu nieht tara dù uuóltist. núbe dára dih uuint fúorti. Vbe dù dero érdo dinen sámen beuúlehíst. sô uuágist tu benôte gúotiu iár. únde vbelív. [Tés úbelemo iáre práste. daz ersázlist tu mit temo gúoten.] Tú beuúlehe dih fortunę dáz si din fláge. nú fólge iro síten. dáz ist réht. [Súslichá copiam paradigmatum. dáz chít exemplorum. chúnnen díe fúrezihen. díe potentes sínt in eloquentia. Pedú ist oúh kehéizen rhetorica apud grecos. a copia fandi.] Péitest tu dih keháben daz súeibóntra rád. táz si tríbet. Máнно túmbesto. pegínnét sí in stéte stán. sô neíst si uuíluuéndigi. [Táz argumentum héizet a contrariis. uuánda aristotiles chít táz motus quieti contrarius sí.]

QUANTA FACIAT DUM UIRES OSTENTAT.

Vnde sô si dánne diu díng stúrzen gestát. mít iro úbermúotún zéseuuún. sô uéret si álso dér unéllónto uuérbo. [Tiu figura héizet parabolé. dáz chít eomparatio.] Únde uertrítet sí sárftiu. díe mítúndes ántsazigen chúnínga. Vnde dára gágene héuet sí úf lúkkíu. des sígelósen hóubet.

elegisti, nonne iniurius fueris, et impatientia sortem exacerbabis, quam permutare non possis? Si uentis uela committeres, non quo uoluntas peteret, sed quo flatus impelleret, promoueris. Si aruis semina crederes, feraces inter se annos sterilesque pensares. Fortunae te regendum dedisti, dominae moribus oportet obtemperes. Tu uero uoluentis rotae impetum retinere conaris? At omnium mortalium stolidissime, si manere incipit, fors esse desistit.

Haec cum superba uerterit uices dextra
Exestuantis more fertur curipi,
Dudum tremeudos seuá proterit reges,
Humilemque uicti subleuat fallax uultum,

Si ne tñot nehéina uuára uuénegliches uuóftes. Vnde géno láchèt si dés súftodes. tén si gerécchet. [Mit superbia. únde mít crudelitate óuget si sia dignam odio. mit fallatia despectibilem. sò létet rhetorica demò tñon. den uuir io|manne. léiden uuéllen.] Táz ist íro spil. sús 46. chorót si. uuáz si getuon múge. Vnde daz uuúnder tñot si íro uuártären uóre. uuélér mittúndes in éinero chúzzero uuito. béidiu uuérde. sálig íoh únsálig.

QUBLIS FORTE POSSET FIERI RATIO IPSIUS
FORTUNAE.

Íh uuóltí nù géno íro sélbero uuórto. míh tír uuáz chúson. Chius tú. úbe si réht fórdéròe. Uuáz múost tu míh lío tágeliches. mít tinèn chlágón? Uuáz hábo ih tír únreh-tes ketàn? Uuáz hábo ih tír. infúoret tines kúotes? Málo míh fóre so uuélemo sógate du uuéllést úmbe dín gúot. únde úmbe dín ámbaht. Únde zéigòst tú mír dehéinen mán. demò dés íeht éigen sí. sò íiho ih óuh tír dés. dáz tú éiscòst. [Táz argumentum héizet a genere. uuánda dáz állero réht ist. táz ist óuh réht éines. Fóne állèn féret iz ze éinemo. Tér status. táz chít tér búrg strít. héizet in rhetorica absolutum, sò dér dén man málot. tero táte ne lógenet. únde er áber scúlde lógenet. únde er chít. uuóla sò tñon múosi.] Tò dù náchet kebóren uuúrte. dó nám

Non illa miseros audit: haud curat fletus,
Ultrouque gemtus; dura quos fecit, ridet.
Sic illa ludit, sic suas probat vires,
Magnumque suis monstrat ostentum, si quis
Visatur una stratus ac felix hora.

Vellem autem pauca tecum fortunae ipsius uerbis agitare. Tu igitur an ius postulet, animaduerte. Quid tu o homo ream me quotidianis agis querelis? Quam tibi fecimus iniuriam? Quae tua tibi detraximus bona? Quoniam iudice de opum dignitatumque mecum possessione contende. Et si cuiusquam mortalium proprium, quid horum esse monstraueris, ego iam tua fuisse, quae repelis, sponte concedam. Cum te matris ex utero natura produxit, nu-

47. ih tih nácheten. únde álles tinges únéhtigen. | únde fú-
 rota dih mit mínemo gúote. Unde dáz tú nù zúrdel bist.
 táz ist tánnán. táz ih tír gérno uuillóndo. díh ferzòh. Alles
 tés mih háftèt. in gnúhte. ióh in scóni. dés kenietota ih
 tih. Nù lústet mih mína hánt. za mír ze zíhenne. Nù há-
 best tu mír is ze dánchónne. álso dér frémide gùot núzet.
 Tú ne hábest nehéina réhta chlága. sámó so dú daz tin
 ferlóren éigist. Uuáz súftóst tú dánne? Íh ne hábo dir mit
 nóte níeht kenómen. Ótuuála. únde éra. únde dáz só ge-
 tána. táz háftèt ál mih. Mine diuuá sint sie. mih pechén-
 nent sie. sámént mír chóment sie. sámént mír rüoment
 sie. [Tiu ornatus locutionis. héizet omooteleuton. táz chit
 similiter finitum. Cicero ad herennium héizet sia similiter
 desinentem. uuánda sí geslágo chúmet. álso scópf.] Íh
 ketár dáz páldo chéden. Vbe dín uuáre dáz. tú díh chist
 ferlóren háben, só ne hábetíst tú iz ferlóren. só ne uuáre
 iz tír alienum. [Táz argumentum héizet a repugnantibus.
 uuánda proprium únde alienum. diu sint repugnantia. Táz
 foman naturaliter hábet. dáz ist sín. dáz ne mág' er ferlie-
 sen. dáz er extrinsecus kuuúnnet. táz ist alienum. dáz mág'
 48. er ferliesen.] Ne múoz ih éina dán|ne níeht mínen
 geuúált skéinen. [Táz ist indignatio cum emulatione. álso
 iuno chát fóne mínerua. Pallasne potuit exurere classem
 argium. atque ipsos submergere ponto?] Ter hímel múoz
 hértón gében líuhtíge tága. únde uínstere náhte. Taz iár

dum rebus omnibus, inopemque suscepi, meis opibus foui,
 et quod te nunc impatientem nostri facit, fauore prona
 indulgentius educaui, et omnium, quae mei sunt iuris,
 affluentia et splendore circumdedi. Nunc mihi retrahere
 manum libet; habe gratiam, uelut usus alienis. Non habes
 ius querelae, tamquam tua prorsus perdidideris. Quid ergo
 ingemiscis? nulla tibi a nobis illata est uolentia. Opes,
 honores ceteraque talium mei sunt iuris. Dominam famulae
 cognoscunt; mecum ueniunt, me abeunte discedant. Au-
 dacter affirmem, si tua forent, quae amissa conquereris,
 nullo modo perdidisses. An ego sola meum ius exercere
 prohibeor? Licet celo proferre lucidos dies eosdemque
 tenebrosis noctibus condere. Licet anno terrae uultum

múoz hérlón. dia érda zieren mit chrúte. únde mit chórne. uuí-
lón óuh keúnuatón mit ánasláhte. únde mit fróste. Ter mére
múoz óuh stille sín. mit sléhtero ébeni. uuilon óuh stráben
sih fóne uuinde. únde fóne uuéllón. Sól míh uuider mínemo
site státa getúon. tero miénniskón úneruúla gárhéit. [Taz íst
rhetorica declamatio. dáz chít úberlága. únde scéltúnga. áalso
óuh tára gágene acclamatio chít lób.] Tíz í-t mín chráft. tisses
spíles spílon íh. Mit sínuuélbemo ráde spílon íh. táz tribo íh.
Míh lústet táz nídera úf. únde daz óbera níder ze gechèrenne.
Sizze dar úf. úbe díh ís lúste. Áber in dien uuórtten. Táz tír
nieht ne uuége ze irbéizenne. sô síh mín spíl sô gezíhe. Ne
uuás tír mínes sítes nieht chúnt na? [Táz íst confutatio. dáz
chít akénde] da. sámó so (*sic*) cháde. úbe dû únfrúot píst. íh 49.
frúoto díh.] Ne uuéist tu dáz croesus. tér in lídía chúnig
uuás. sô er máttúndes ciro fórhthlíh uuás. dáz er sár dára nâh
erbármelíh uuórttenêr. únde fóne ímo ín dáz síur geuuórsfenêr.
fóne ánasláhte erréteet uuárd. [Uuánda croesus babiloniis uuí-
der ciro ze hélfó chám. dánnân geskáh. táz er ín dánnân
uertréib. únde er ín sár nâh fárendo gefíeng. únde ín daz
síur uuárf. úzer démo ín gót lósta. Tò ér áber dés cote ne
dánehóla. únde er síh rúomda sín sélbes sálíghéite. tò uuárd.
táz ímo tróumda. táz er sáhe íouem síh uuázer ána giezen. únde
dia súnnún dáz ába uuísken. Tén tróum ántfrístóta ímo sô
sín tóhter. dáz ín cirus áber sólti geuáhen. únde án daz
chrúze hénchen. únde sô ín der régen náztí. dáz ín díu súnna
trúccendi. áalso íz tára nâh fúor.] Íst tíh ferhólen. paulom

nunc floribus frugibusque redimere, nunc nimbis frigoribus-
que confundere. Ius est mari, nunc strato aequore blan-
diri, nunc procellis ac fluctibus inhorrescere. Nos ad
constantiam nostris moribus alienam inexpléta hominum
cupíditas alligabit? Haec nostra uis est, hunc contínuum
ludum ludimus. Rotam uolubili orbe uersamus, infima
summis, summa infimis mutare gaudemus. Adscende si
placet, sed ea lege, ne uti, cum ludicri mei ratio poscet,
descendere iniuriam putes. An tu mores ingnorabas meos?
Nesciebas croesum regem lydorum ciro paullo ante formi-
dabilem, mox deinde miserandum rogi flammis traditum,
misso celitus imbri defensum? Num te preterit paulum

[emilium consulem.] kúotlichó uuéinôn. dáz léid uuénde persi regis [macedonum]. dén ér sélbo gefángen hábeta. [uuánda ér dáhta. dáz ímo sámoliĥ keskéhen máhti. Historici héizent ín perseum. náls persum. Sie ságent óuh uuío diccho er ándere consules fóre úber sígenôta. únde sô ín paulus kefángenene ze romo bráhta. uuío ér in custodia erstárb. únde sín sún úmbe ármhéit smidôn lirneta. únde síh tés néreta.] Uuáz chárónt tragoeđię. áne fortunam úndúrlichó stórenta. gúollichiu ríche. 50. dáz si nehéines | mēr ne síhet táne ánderes? [Tragoedię sint luctuosa carmina. álso díu sint. díu sophocles scréib apud grecos. de euersionibus regnorum et urbium. únde sint uuidernuárlig tien comoediis. án díen uuír ío gehórén lętum únde iocundum exitum. Vns íst áber únchúnt. úbe dehéine latini tragici fúndene uuérdén. sô uuír gnúoge fín-
dén latinos comicos.] Ne lirnētóst tú na chínt uuésentér. [dáz pacubius poeta scréib.] Zuô cháfá lígen fólle. únder iouis túrôn. éina gúotes. únde ándera úbeles. [Uuér íst. ér ne getrínche béidero? ér ne chóroe árbéite. íoh kemáches. Mit tíu óuget*) sí. dáz sí ín níeht fermíden ne máhta aduersitatis]. Uuáz chlágetóst tu díh. úbe du mēr getrúnchen hábest tes pézeren? [Sámo sí cháde. úbe íh tíh níeht úber al fermíden ne máhta. nú ne hábo íh tíh tóh. pórháto tróffen.] Uuáz úbe íh tíh nóh ne hábo gáreuuo uerlázen? Uuáz úbe díser stúrz. tíh túot mit réhte dínge des pézeren. [Álso díe álle mit réhte dínge tes pézeren. qui per-

*) Der Accent auf dem zweiten Vokal kommt manchmal vor.

persi regis a se capti calamitatibus pias impendisse lacrymas? Quid tragoediarum clamor aliud deslet, nisi indiscreto ictu fortunam felicia regna uertentem? Nonne adolescentulus duo dolia articulus quidem unum malum articulus autem dui pithus ton > men ena kakon ton de
alterum bonum
eteron elon*)

in iouis limine iacere didicisti? Quid si uberius de bonorum parte sumsisti? quid si a te non tota discessi? quid si haec ipsa mei mutabilitas iusta tibi causa est spe-

*) δύο κίτρουε τόν μέν ένα κακῶν, τόν δέ ἕτερον καλῶν.

secutionem patiuntur. propter iustitiam. unánda sie dés te sáligoren sint.] Nú ne síst tóh sò mùotsúhtig nieht. [lá díu múot préchôn dóh *) sin.] Vnde ne mùoto nieht éino in geméimemo ríche. díneró rihti ze lébenne. [Nú íst st chómen ad communem locum. Táz héizet communis locus án togelichemo statu. táz man niomannen némmendo. ke-meíne áchuste lúzzet. álsó díse uérsa túont.]

LOCUS COMMUNIS.

51.

[Uuáz íst tés mēr?] Scútti copia [ministra fortunę] díen ménniskôn úzer íro hórne sámó uílo rátes. sò mére tuíret crízes. fóné uuínde eruúégetér. *Hier ist suspensio uocis.* [Fabulę ságent. táz achelous amnis tíu in grecia rínnet. ze fárré uuórteníu. mít hercule fúhte. únde hercules témo fárré daz hórñ ába slúoge. únde ér iz kábe gnúhte. díu ministra íst fortunę. dáz sí íro uróuuún gúot mít témo úzkábe.] Álde sámó mánigé stérnen in límele skínet. téro náht. sò iz kestírnét íst. *sò íst óuh hier.* Noh hánt ze íro ne zúge. [dáz chít. nóh sía ís írdružé.] Vnde *óuh hier.* Túrh táz ne táte níomer ménnisko lába sínero ármelíchún chlágo. *Hier ist depositio.* Tóh óuh kót sélbo. íro díge gérno uernáme. únde ín sínes kólde mílte uuáre. únde ín óuh éra uuéllentén. déro uílo gábe.

*) Es steht dñh.

randi meliora? Tamen ne animo contabescas et intra commu-
ne omnibus regnum locatus proprio iure uiuere desideres.

Si quantas rapidis flatibus incitus
Pontus uersat arenas,
Aut quot stelliferis edita noctibus
Caelo sidera fulgent,
Tantas fundat opes, nec retrahat manum
Pleno copia cornu,
Humanum miseris haud ideo genus
Cesset flere querelas.
Quamuis uota libens excipiat deus
Multi prodigus auri,
Et claris auidos ornet honoribus,

nóh sô ne dôolttf in gnúoge. dés sie hábetin. Núbe diu míchela girhéit éin uerslindende. ginèt io sár gágen ándermo. Uuér mág tia girhéit intháben. io fúrder béitenta. 52. Sô láng sí gnúoge hábendo. io dóh mër háben uuile. | Tér ne uuírt niomèr riche. tér sórgendo. únde súftóndo síh ármen áhtót. [Hier íst tér status úz. uuánda sí síh ímo sámó so gágen uuértemo. mít rédo erréret hábet. Pedín spríchet ímo nú zû philosophia. fóne íro sélbún]

EX SUA PERSONA.

Vbe fortuna síh sélbún sús ferspréchen uuólti. dára gágene ne máhtíst tu nóh erlíuten. Álde úbe dú dína chlága geskéinen máht réhta uuésen. sô tóug. táz tu sia fúre zihést. Íh tûon dír státa ze spréchenne. Tíz sínt ál chád íh tô. skóniu géchôse. únde sámó so gehónogotíu. mít rhetorica. únde mít musica. [Uuánda hier nú ánderést keuuáht íst rhetoricę dulcedinis. únde man ér níeht pechénnen ne mág íro dulcedinem. ér man sia sélbún bechénnet. sô neíst táz hier níeht ze úberhéuenne. sô uilo man chúzlicho geságen mág. uuáz sí sí.

QUID SIT RHETORICA.

Rhetorica íst éin dero septem liberalium artium. dáz chít tero síben búohlisto. díe únmánige gelírnet hábent.

Nil iam parta uidentur:
 Sed quaesita uorans seua rapacitas
 Altos pandit hiatus.
 Quae iam precipitem frena cupidinem
 Certo fine retentent,
 Largis cum potius muneribus fluens
 Sitis ardescit habendi?
 Numquam diues agit qui trepidus gemens
 Sese credit egentem.

His igitur si pro se tecum fortuna loqueretur, quid profecto contra hisceres non haberes. At si quid est, quo querelam tuam iure tuearis, proferas oportet; dabimus dicendi locum. Tum ego: Speciosa quidem ista sunt, inquam, oblitaque rhetoricae ac musicae melle dulcedinis;

benf. únde áber mánige genémnen chúnnen. Téro sí-
 beno íst grammatica. diu érista. ~~du~~ únsih lêret recitilo-
 quium. dáz chít réhto spréchen. táz íoh chint kelirnen
 múgen. só uuir tágoliches hörén. Tiu ánderiu íst rheto-
 rica. tíu únsih férrór léitet. uuánda sí gíbet úns tía ge-
 spráchi. déro man in dinge bedárf. únde in sprácho.
 únde so uuár | dehém éinunga íst geméinero dúrfto. 53.
 Tára zû diu chint nehém núzze sint. núbe frúote liute.
 Spráchá únde ding. ne múgen áne strít nieht uuérden⁷⁾.
 Uuár íst sár sólih strítôd uuórto só in dinge. únde
 in sprácho? Pedíu neíst tonèr gespráches mánnes mër
 dúrft. táme dár. So uuér dér íst. dér den strít. mít rédo
 uerzèren chán. únde er dáz in rhetorica gelírnèt hábet.
 tér íst orator. in dés munde findet man rhetoricam dulce-
 dinem. Íst er áber úngelêret. únde íst er dóh kespráche.
 só mág er úoben officium oratoris. sélbo ne mág er
 orator sín. uuánda dáz ex natura íst. táz neíst nieht
 ex arte. Uuér íst tér día dulcedinem bechéne. ér ne íle
 dára géno. dár ér (*sic*) sía gehôre? Tô in grecia zuène die
 gelértosten dés listes. eskines únde demostenes gesprá-
 chen éinen dág. tínglichó ze strítenne. ne chámen dára
 úmbe daz na. só cicero chít. multa milia ex omni grecia?
 Ziu sùlen uuir dánne só lústsámes listes. fúre nomes
 únánchúnde sín? Uuízín dóh, táz tíu sélba scientia. diu
 rhetorica héizet. triplex íst fóne diu. uuánda íro materia
 triplex íst.

DE MATERIA ARTIS RHETHORICAE.

Uuáz íst íro materia. áne der strít? Só der strít
 erinnet. só hábet sí uuérh. Áne strít ne hábet sí nieht
 ze tûonne. áso óuh medicina dánne otiosa íst. úbe morbi
 ne geskéhent. nóh. uulnera. Strítet man úmbe réht. únde
 úmbe únréht. só man in dinge tûot. tíu sláhta strítes.
 héizet latine fóne iudicio iudicialis. Strítet man úmbe
 ámbaht sézzi. áso dáz íst uuér ze chúnige túge. álde
 ze bísófe. uuánda man sína uirtutem sól demonstrare.
 pedíu | héizet tíu sláhta strítes demonstratiua. Strítet 54.

⁷⁾ Es steht uerdent.

man dár úmbe. uuāz núzze sĭ ze tūonne. álde ze lázenne. álso man ze romo stréit. uuéder cartago uuāre diruenda. álde ne uuāre. uuānda man dés sól tūon deliberationem. dáz chĭt éinunga. únde beméineda. pedĭu héizet tíu sláhta strĭtes. deliberatiua. Tára náh súlen uuír uuizen. dáz ío gelih téro drĭo sláhtōn hábet zuéne únderskéita. Téro zuéio héizēn uuir den éinen statum legalem. ánderen statum rationalem. Sō man strĭtet úmbe dia legem. únde sia éinero uuĭle uernémen ze éinero uuĭs. ánderēr ze ánderro uuĭs. tér status. táz chĭt tér strĭt héizet mit réhte legalis. Sō man áber dár úmbe strĭtet. uuĭo rédolih táz st. dáz man tūot álde rátet. fōne déro rédo. dáz chĭt fōne déro ratione. héizet tér strĭt rationalis. Sō íst áber ze uuĭzenne. dáz man ze finf uuĭsōn strĭtet-úmbe dia legem. ze fier uuĭsōn úmbe dia rationem. Téro uuĭson ne sól únsĭh níeht erdrĭezen ze gehōrenne.

QUI SINT STATUS LEGALES.

Ein strĭt íst úmbe dia legem. dér dir héizet *scriptum et uoluntas*. Tér íst súš ketān. *Lex monachorum* chĭt. post *completorium* nemo loquatur. Sō náhtes prúnst keskihēt. sō scriet tér dien ánderēn. tér dés érest keuuára uuĭrdet. Sō man dén málōt úmbe *scriptum legis*. sō ántséidōt er síh mĭt uoluntate scriptoris. Er chĭt ter scriptor uuólti. dáz man dar ána únderskéit hábeti. Anderēr geskihēt fōne *contrariis legibus*. Álso die *leges contrarię* sint. *Omni petenti te tribue*. Vnde díu. *Ne aliquid cui nihil*. Ter drĭtto geskihēt fōne *ambiguis legibus*. Álso dáz íst in romana lege. *Meretrix si coronam auream possideat, publicetur*. Uuéder sól man urōnen. *coronam álde meretricem*. Tér fierdo héizet latine *diffinitio*. táz chĭt cnōt|márchúnga. álde gnōt mézúnga (*sic*). uuānda díu lex táz uuórt sprĭchet. táz in únguĭshéite. únde in strĭte uuésen mág. únz sĭn bezéichennĭsseda gnōt mézōt uuĭrdet. Álso ze romo in strĭte uuás. úbe der be scúlđen uuāre erslāgen. dén man dár úmbe slūog. táz er náhtes mĭt sínero slāngo gĭeng. uuānda romana lex chĭt. nocte

cum telo deprehensus. occidatur. Tò uuás definitio ze tũonne. uuáz telum sí. Telum ist kespróchen fõne demo chriechiaken uuórte telon. táz chít longum latine. Ter finsto héizet latine ratiocinatio. táz chít éines tinges féstenunga fõne ándermo. Álso dér stréit. tér den exulem filta. dáz er dáz fõne díu uuóla tũon mũosi. uuánda romana lex chít. exulem intra fines deprehensum. licet occidete.

QUI SINT STATUS RATIONALES.

Aber déro fier rationalium statuum. héizet ter éristo coniectura. dáz chít rátisca. uuánda sò dér inzihtigo lóugenet. sò rátiskõt man dara nãh. mít signis. únde mít argumentis. Also der chúnig salomon téta. afferite inquit gladium. et diuidite uiuentem puerum in duas partes. Ter ánder héizet finis. uuánda sò únguis námo ist tés criminis. sò sól iz uuérden finitum. Álso dánne geskíhet. sò úzenhálb chilichũn genómen uuérden sacra uasa. únde dáz in zuíuele íst. uuéder dáz héizen súle fúrtrum álde sacrilegium. Iudices ne mügen ér nteht iudicium tũon. ér nomen criminis uuírdet definitum. Ter drítto héizet translatio. dáz chít uuéhsal. únde míssesézzeda. Uués uuéhsal. Loci. temporis. personę. criminis. poenę. Sie strítent. táz iz ne uuúrte. dár iz sólti. nóh tò iz sólti. nóh fóre démo iz sólti. Oúh strítent sie. dáz iz tie scúlde ne sín. ze díen der inzihtigo gebriewet sí. álso iz ófto ze romo fũor. dáz man sie misse brífia. Sò geskíhet oúh táz man scúlde | hártõr ándõt. álde 56. minnera ándõt. tánne iz réht sí. Uuéhsal héizet tér strít. uuánda er fõne uuéhsele uuírdet. Álso gregorius iohan-nem zéh constantinopolitanum. dáz er pallium trũoge. dánne ér ne sólti. únde in platea. dár er ne sólti. Vnde paulus fideles zéh. dáz sie íro geríhte fórderõtín apud infideles. Vnde álso uuír ófto chédén. ziu man échert tés scáz néme. dén man sélben háben sólta. álde ziu man dén skáhe. dér mínnerrũn poenam hábet keuréhtõt. Qualitas héizet ter fierdo rationalis status. Tér hábet námen dännán. uuánda er qualitatem facti úrsũochenõt.

ih méino. úbe si gúot sí. álde úbel. réht álde únreht. Unánda áber qualitas bipertita íst. fóne diu íst si ze chiesenne an íro partibus. Uvéliu sínt íro partes? Táz íst negotiale. únde iuridiciale. Negotiale íst tér strít. tér úmbe daz keuuónehéite geskíhet. álso chóuflíute strítent. táz tér chóuf súle uuésen státe. dér ze iár mércate getán uuírdet. ér sí réht. álde únréht. uuánda iz íro geuuónehéite íst. Iuriditiale hábet tánnán námen. dánnán óuh iuridici héizent. Álso die ze romo iuridici híezen. die daz púrgréht in dinge ságetón. álso héizet tér dánnán upórteno strít. iuriditialis. Nû sínt óuh síniu partes zuéi. absolutum et absumptiuum. Absolutum chít pár. uuánda dar ána nehéin ántséida ne íst. áne dáz ter bemáloto chít párlichó. dáz er unóla dáz tûon múosi. dáz man ímo uuízet. Álso cicero ságet. táz pacubíus poeta. síh ze ímo chlágeti. déro únerón. dáz ímo éin spiloman dár ze sínemo hús ketórsta hárén be námen. Tés ne hábeta der spiloman nehéina ándera ántséida. áne dáz er in uuóla múosi sô námôn. sô er híeze. Assumptiuum íst kespróchen fóne | déro assumptione defensionis. táz chít fóne déro uuárnungo déro fúrolágo (*sic*). Tér status hábet quatuor partes. Éin héizet relatio. dáz chít uuídere chêreda. álso sámson uuídere chêrta. síne scúlde án philisteos. tó sie in málotón. zíu er in íro ézeske brándi. Ánder pars héizet remotio. dáz chít ábanémunga. álso daz uuíb ába íro sélbún die scúlde némendo. úfen éinen ánderen sie légeta. dô si chád. serpens decepit me. Tertia pars héizet comparatio. álso dér mit comparatione síh ántséidôta. tér daz hère lôsendo. hína gáb tien hostibus arma. únde impedimenta. dáz chít keuuáfene. únde fúoter. únde déiz (*sic*) chát. uuésen bézera. dánne sélbez taz hère ze uerliesenne. Quarta pars héizet concessio. táz chít keiíht. Tér strít téilet síh in deprecationem. únde in purgationem. dáz chít in uléha. unde in ántséida. Deprecatio íst. táz ter sculdigo chít. peccauí. ignosce. únde er nieht ne strítet. únde áber die ándere strítent. die in demo dinge sizzent. úbe man ímo súle ignoscere. álde ne súle. Purgatio íst triplex. Éin

purgatio héizet casus. táz chít kesciht. Mit casu ántséidót síh, tér dir chít. táz in is lázti. ánderes mánnes tód. álde sín sélbes súht. álde ételih úngeuuándiu geskiht. Ánderiu purgatio héizet necessitas. táz chít nót. Also dáz íst. úbe er ze uuórte hábet. táz er uuúrte captus. álde ui obpressus. álde in uincula missus. Tiu drítta purgatio héizet imprudentia. dáz chít únúuizenthéit. Álso paulus síh ántséidóta. tò er chád. Nesciebam eum esse principem sacerdotum. Tíz sínt tiu exempla déro statuum. die in dinge uuérdent. táz chít. tie dir uuérdent in iudiciali genere causę. | Tie áber in demonstratiuo genere 58. causę. únde in deliberatiuo uuérdent. tár mañ spráchót. tie hábent tén sélben námen. náls áber nieht sò getániu exempla. Fóne disén bechénnent man éniú liehto.

QUID SIT STATUS.

Tára náh íst táz ze uuízenne. táz status únde constitutio. ál éin íst. únde sie dálnán genámót sínt. táz tie stritenten. síh stéllent gágen éin ánderén. Intentio únde depulsio. díu máchónt ten statum. Anauáng tes strites. héizet intentio. únde depulsio. dáz chít málizze. únde nuéri. Álso dáz íst dáz ter accusator chít. in dinge ze sinemo aduersario. fecisti. únde ér ántuuúrtct. non feci. Álde úbe er chít. non iure fecisti. únde ér ántuuúrtct. iure feci. Tánne díu depulsio sò getán íst. táz sí chít. iure feci. merito lesi. sò sól sí sár dés háben rationem. álso dáz íst. prior enim me lesit. Téro rationis túot ter accusator infirmationem. dáz chít lúzzeda. Sò dáz íst. Non enim te oportuit uindicare iniuriam tuam. Chít áber der bemálo. non feci. non lesi. uuánda déro depulsioni. nehéin ratio ne fólgét. uués mág tér rationem gében. tér niehtes ne íihet. sò sól der accusator mít coniecturis zúo fáhen. dáz er in dés lóuigenes úberuuinde. Fóne in zuéin chúmet ter strit. ze dien ánderén. die dár in dinge sínt. táz óuh sie begínnent striten. feceritne. álde úbe er iz téta. iurene fecerit. Tés strites túont tie iudices énde. uuánda an íro iudicio stát. uuéder man in

- háben súle. fúre scúldtgen. álde fúre únscúldigen. únde fone íro iuditio uuírdet er dimissus. álde punitus. Êr dáz
59. sô ergänge. | Êr uuírt temo oratori ze geóugenne. dia méisterscáft sínes kechôses. únde ál dáz fúre ze gezíhenne. mít tíu des tínges spúon mág. únde mít tíu gelóublih ketán mág uuérden. tien iudicibus. so uuáz er uuile háben ze réhte. álde ze únrehte. únde so uuén er háben uuile ze noxio. álde ze innocio. Uuítolih er fúre gándo uuésen súle án demo exordio. únde dára náh án dero narratione. únde dára náh án dero confirmatione. únde ze iúngest án dero conclusionē. únde án dien állén. uuío zímíg. uuío chléine. uuío spílolih. tár dáz keuállēt. uuío grémezlih. uuío dróelih. uuío in álla rára geuuérbet. tés sint ciceronis púoh sól. díu er de arte rhetorica gescriben hábet.

DE PRESENTI STATU.

- Nú súochén óuh híer án dísemo stríte. dér únder boetio. únde únder dero fortuna íst. uuélèz intentio sí. únde depulsio. Táz íst intentio. dáz síh súš chlágôt boetius. Itane nihil fortunam puidit? Únde áber. Homines quatumur fortunę salo. Sô íst táz depulsio. dáz sí chít. O homo. quę tua detraximus bona? Nulla tibi a nobis est inlata uolentia. Sô íst táz ratio depulsionis, Opes. honores. ceteraque talium. mei sunt iuris. Dominam famulę cognoscunt. Mecum ueniunt. me abeunte discedunt. Tíu ratio íst sô stárh. taz philosophia ímo uerságet. táz er dára gágene. nieht sár erliuten múge. Álsó sí dár chít. His sí pro se tecum fortuna loqueretur. quid profecto contrahisceres. non haberes. Mít tien uuórten hábet sí ímo uerságet. infirmationem rationis. Únde
60. uuánda fortuna réht hábet. únde sí síh íro | sites nieht kelóuben ne mág. pediu uuile sí ín dés rhetorice irrihten. dáz ín íro gúotes sô únuuíriges. sár nieht lángèn ne sólta. únde ín échert tés kúotes lústen sól. táz ímo éinèst chómenez. níomèr fúrder inslengen ne mág.]

SEQUITUR.

Sús scõniu gechõse. sint tia uuiffa lústsám. únz man siu gehõret. Áber beuiffenèn ist mër. dáz in ána liget. Sie insindent mër íro léides. Sõ sie díz állero èrest ne hòrent. sò uuiget in áber dáz ze hërzen geslagena sër. Táz ist álso chád sí. Tíz ne sint óuh nieht tíu scúldigen láchen dínero súhte. Núbe échert súslíchiu uáske. dínes úngerno héilènten sères. Íh kibo dír sò iz zít uuirt. tíu tráng. tíu díh túrbkánt. Áber ínin díu. hábe gúoten dróst. únde ne áhto díh nieht uuènegen.

DE PERCEPTIS BONIS.

Hábest tú ergézen dínero sáldon. uutólih. únde uuío mánig sie uuáren? Íh uuíle dés suígen. dô dù uuéiso uuúrte. dáz tíh tie hërosten in íro slíht námen. | Únde gechórnèr 61. ze déro síppo dero hëróstón ze romo. daz chít ze éideme gechórnèr dínemo suère simmacho. uuáre du ímo lieb. èr du ímo uuúrtíst síppe. Dáz tíu fórderósta síppa íst. úbe der man geílet. táz er lieb íst. Uuér ne chád tíh tó salígen. sóliches suères. únde sóljchero suíger. sò chíuskero chénún. sò èrsámero cómen chíndo? Íh ne uuíle dés nieht chósón. dáz tú iúngèr guúunne díe hërscháft. díe álte guún-

tum tantum, cum audiuntur, oblectant. Sed miseris malorum altior sensus est. Itaque cum haec auribus insonare desierint, insitus animus meror pregrauat. Et illa, ita est, inquit. Haec enim nondum morbi tui remedia, sed adhuc contumacis aduersus curationem doloris fomenta quaedam sunt. Nam quae in profundum sese penetrent, cum tempestiuum fuerit, admouebo. Ueruntamen ne te miserum existimari velis, an numerum modumque tuae felicitatis oblitus es? Taceo quod desolatum parente, summorum te uirorum cura suscepit, delectusque in affinitatem principum ciuitatis, quod pretiosissimum propinquitatis genus est, prius carus, quam proximus esse cepisti. Quis non te felicissimum cum tanto splendore socerorum, cum coniugis pudore, tum masculae quoque prolis opportunitate predicauit? Pretereo (libet enim preterire communia) sumptas in adolescentia

nen ne máhtôn. [Tû uuúrte iungêr consul.] Táz óuh ánderên gescáh. táz uuile ih úberhéuen. ze dinên chréstígen súnder sáldôn. uuile ih chómen. [fóne dien uuile ih ságen.] Úbe ménniskôn diehsemo. ze debéinero sálíghéite zíhet. mág tánne déro skínbârûn êro keágezôt uuérden? fóne debéinemo geskéhenemo léide. Íh méino. dáz tû sáhe zuêne dine súne. sáment fóne dinemo hús kefúoret uuérden. mít állero dero hêrrôn mánegi. únde mít álles tes liutes méndi?]

62. [s. dáz sie mít tien êrôn in curiam bráhte. pède sáment consulum infienzen.] Tánne in sizzentên in demo spráhbûs. án demo hêrstúole. tû orator uuésendo. getuomet uuúrte. dines sinnes. únde dínero gespráchi. án des chúninges lóbe? [Sito uuás ze romo. sô chúninga mít síge fóne- uige chámen. dáz man demo állero gespráchesten beuálh táz sígelób. ze tûonne in capitolio. fóre állemo demo liute. álso man ímo dô téta. Táz er áber chít insidentibus curules. táz chít er fóne díu. uuánda reges sázen in tribunali. dár sie dingotôn. álde dár sie iura plebi scáffotôn. áber magistratus sázen in curulibus. tánne sie búrgreht scúofen demo liute. Curules hiezen. sámo so currules. uuánda íu êr consules in curru ritendo ad curiam. tár úfe sázen.] Tò óuh táz keskáh. táz tû únder in zuéin consuliibus míttêr sizzendo sólleglichó állero dero mánigi spéndôtóst. tie síge gébá.

[DE TROPHEO ET TRIUMPHO.]

Téro síge êrôn. uuáren zuò. díu mínnera. únde díu mèra. Tíu mínnera híez in chríechiskûn *) tropheum.

*) Es steht chríeskûn.

negatas senibus dignitates ad singularem felicitatis tuae cumulum uenire delectat. Si quis rerum mortalium fructus ullum beatitudinis pondus habet, poteritne illius memoria lucis quantalibet ingruentium malorum mole deleri? cum duos patris consules liberos tuos domo prouehi sub frequentia patrum, sub plebis alacritate uidisti; cum eisdem in curiacurules insidentibus tu regiae laudis orator, ingenii gloriam facundiaeque meruisti; cum in circo duorum medius consularis circumfusae multitudinis expectationem triumphali largitione sa-

dáz uuás. sò die hostes uuúrten ze flúhte bechèret. Tánne chám sígenémo. fóne uuíge rítendo. úfen éinemo blánchen rósse. Vfen démo uuárd er enfángen fóne demo plebe. áne die patres. tie léitòn in rítenten in capitolium. únde uuúrten mactatę dár oues in sacrificium. Fóne diu hiez táz ópfer ouatium. Áber diu mēra síge ēra. fóne déro er nū ságet. hiez in chríechiskūn triumphus. táz uuás sò die hostes. er slágen | uuúrten. Tánne chám der 63. victor fóne uuíge. rítende in curru. die quatuor albi equi zúgen. Vfen déro ínflengen. in patres. sáment temo plebe. únde léitòn in ad capitolium. únde ópferotòn dár tauros. únde úmbe geméina fróuui. nám man fróno scáz. úzer demo erario. únde gébeta állemo demo búrglúte. únde dien sígenemòn. gáb man palmes in hánt. únde lauream coronam an hóubet. únde gúllochôta man dén sígo mít lóbe. álso dár fóre geságet íst. Tér uuár filo hártó geéret. témo daz lób uuárt peuólèn ze tūonne. álde der scáz ze spéndōnne. Ter sígo hábet námén fóne dien signis: Sò dien hostibus uerdent tie signa genómen. táz héizet sígo némen.]

DE INDULGENTIA FORTUNAE.

Íh uuáno dū betrúge dia fortunam. dáz si díh sò zér tet. únde díh sò urítet. [Demulcet. chít stréichôt. álso man dūot. témo man zártôt. Delitię sint frátliche sácha. die uuír éigen. úmbe lústsámi. náls úmbe dúrste. álso turtures sint. únde psitaci.] Tū hábest íro ánaguúnnen. dáz si nòh nehéinemo in sūnder ne gáb. [nehéinemo dínemo gnôz. Tár si chít priuato, dár lázet si échert ten chúnig fóre. Sie héizent álle priuati. die chúniga ne sint.] Uuile du nū zálón mít íro? Nū érest prúnséhontíu zuángta sí díh. Úbe dū zálóst.

tiasti. Dedisti, ut opinor, uerba fortunae, dum te illa demulcet, dum te, ut suas dilicias, fouet. Munus, quod nulli umquam priuato commodauerat, abstulisti. Uisne cum fortuna calculum ponere? Nunc te primum liuenti oculo prestrinxit. Si numerum

ünde chóstóst. uuáz tú nóh éigist péidero. léides ióh liebes.
 64. sô ne uerságest tu dih | nóh nieht sáldôn. Áhtóst tu dih
 pediu únsaligen. uuánda hina íst. táz tih fréuts. tiz féret
 óuh hina. dáz tih nú léidegôt. Pediu ne sólt tu dih uué-
 negen áhtôn. [Táz héizet argumentum a contrariis.] Pist
 tú nú sô niuuenes chómenêr. gást. hára in disses únsere
 libes skenam? [In skena skéllent hérjôn béide fabulę lę-
 tarum rerum. sô comedię sint. ióh tristium. sô tragoedię
 sint. Uuánda óuh úns pegágenent hértôn. lęta. únde tristia.
 pediu íst únsere lib kelih tero skena.] Uuánist tu dehéina
 státigi uuésen. án dero ménniskôn dinge? Tánne ióh sélben
 den ménnisken éin chúrzuuila ósto zeerlékke? Úbe óuh
 sélten in éteuues sáldôn dehéin státigi íst. Sin énde íst
 io *) dóh téro sélbôn sáldôn énde. niunt fólle giengia sie
 imo únz tára. Uuáz áhtóst tú dár ána geskéidenes. tú sia
 lázést erstérbendo. álde si dih láze. fóne dir flihendo?

OMNIA MUNDANA ESSE INSTABILIA.

Sô mórgen rótiu súna úfen íro réito. [sô fabulę sá-
 65. gent.] ritentiú | begínnest skinen. sô timberént tie stérno.

*) Es steht ól mit schliessendem o oder v.

modumque laetorum tristiumue consideres, adhuc te felicem
 negare non posses. Quod si iccirco te fortunatum esse non exi-
 stimas, quoniam, quae tunc laeta uidebantur, abierunt, non
 est quod te miserum putes: quoniam, quae nunc mesta
 creduntur, pretereunt. An tu in hanc uitae scenam nunc
 primum subitus, hospesque uenisti? ulla in humanis rebus
 in esse constantiam reris, cum ipsum sepe hominem uelox
 hora dissoluat? Nam et si rara est fortuitis rebus manendi
 fides, ultimus tamen uitae dies mors quaedam fortunae
 est etiam manentis. Quid igitur referre putas, tunc illam
 moriendo deseras, illa an te fugiendo?

Cum polo phoebus roseis quadrigis
 Lucem spargere ceperit,
 Pallet albentes hebetata uultus

tiē skimōn bedēcchētēn iro blēichen ānalūtē. Sō ze lē-
zen fōne des uuēstene uuīndes uuārmi. rōseblūomen uuēr-
lent. āfter demo uēlde. ūbe dānne hēiz chūmet tēr uuōl-
chenōnto sūntuvin̄t. sō mūozen die blūomen. rīsen āba die
lōrnen. Ēina uuila īst ter mere stīlle. ūnde lūtterēr. āndera
uuila tuārot er trūobēr. Ube allero uuērlite ūnstāte īst iro
bilde. ūnde ūbe sī sih ēbendiccho uuēhselōt. So hābe dih
ze mūrgfaren sāldon. ūnde ze ūnstatemo gūote dero mēn-
niscon. Sō īst táz kuīs. ūnde fāsto gesēzzet. táz nicht ke-
bōrnes. stāte ne sī.

**ITEM QUOD NON DESTITUTUS SIT OMNI FELI-
CITATE.**

Tō antuuūrta ih iro. Uuār īst táz tu sāgest. mēistra āllero
tūgede. Nōh ih ne mág ferlōugenen. mīnero spūotigun fērte.
Táz īst. táz mīr uuē tūot. sō ih is kebūgo. Táz prēnnet mīh.
Nehēinero slābto ūnsālda neist sō mīchel. in āllēn mīsseskīh-
ten. sō diu īst. táz mán sih pehūget. iū ēr uuēsen sāligen.

Flammis stella prementibus,
Cum nemos statu zephiri tepentis
Ueruis irrubuit rosis,
Spiret insanum nebulosus auster.
Iam spinis abeat decus.
Saepe tranquillo radiat sereno
Immotis mare fluctibus.
Saepe feruentes aqnilo procellas
Uerso concitat aquore.
Rara si constat sua forma mundo,
Si tantas uariat uices,
Crede fortunis hominum caducis,
Bonis crede fugacibus.
Constat, aeterna positumque lege est,
Ut constet genitum nihil.

Tum ego, uera, inquam, commemoras, o uirtutum
omnium nutrix, nec infitiri possum prosperitatis meae
uelocissimum cursum. Sed hoc est, quod recolentem
uehementius coquit. Nam in omni aduersitate forfu-
nae infelicissimum genus est infortunii, fuisse felicem.

Tò ántuúrta sí. Táz tú engéllést tínes lúkken uuáns.
 66. táz ne uuiz tien dínge | nieht. [Uúizist táz tú in
 is nieht keuuzen ne máht.] Sid tír sò héuig túnchet
 tér báro námo dero sáldòn. sò zálo mit mír. únde
 chóro míh úberuúinden. dù ne éigtst nóh knúog mángeró
 sáldòn. [Táz tú sáldá héizest. tóh sie sò ne sín. tie sint
 tír nóh úninfáren.] Hábet tír nóh kót pehálden gánz. únde
 úndároháft. táz tú tíuresta hábetòst. in állemo scázze. mit
 uuélemo réhte chlágst tu díh táne. hábendér. únde óuh
 taz pézesta hábendér. sámó so dù ne éigtst na? Triuuo
 nóh lébet kesúnde. állero máнно éra. symmachus tín suér.
 Únde dár ána hábest tu. dáz tú mit temo líbe géno
 chóuftist. Tér állér íst túged. únde uuístuom. Únde sín
 sélbes síh fertróset hábendér. chlágot er échert tíh. Lébet
 tín chéna. álles sítes kezógeníu. in chíuski. únde érháfti
 síh fúre némende. Únde dáz íh sáment pegrisc állen íro
 uuídemen. demo fáter gelíchiu. [Tie sácha daz uuib sáment
 íro bringet. zúo demo mán. dáz íst íro uuídemo.] Sò (*sic*)
 67. lébet chído íh. | Vnde úrdruziú dísses líbes. pehébet sí
 den átem ínne. échert kéro dúrh tíh. [táz sí geséhe. uuio
 iz úmbe díh fáre.] Vnde náh tír chélendo. suéndet sí síh
 uuéinòndo. únde cháròndo án démo éinen dínge. íoh íh íehen

Sed quod tu, inquit, falsae opinionis supplicium luis, id rebus
 iure imputare non possis. Nam si te hoc inane nomen
 fortuitae felicitatis mouet, quam plurimis maximisque ab-
 undes, mecum reputes licet. Igitur si quod in omni for-
 tunae censu pretiosissimum possidebas, id tibi diuinitus
 inlesum adhuc inuiolatumque seruatur, poterisne meliora
 quaeque retinens, de infortunio iure causari? Atqui uiget
 incolumis illud pretiosissimum generis humani decus,
 simmachus socer, et quod uitae pretio non segnis emereres,
 uir totus ex sapientia uirtutibusque factus, suarum secu-
 rus, tuis ingemiscit iniuriis. Uiuuit uxor ingenio modesta,
 pudicitiae pudore precellens, et ut omnes eius dotes bre-
 uiter includam, patri similis. Uiuuit, inquam, tibi que tan-
 tum uitae huius exosa spiritum seruat. Quo uno felicitate
 minui tuam, uel ipsa concesserim, tui desiderio

uüle. dir dero sáldön méngin. Vuáz tárf ih chòson úmbe
dine sune. die consules uuären? [Consulares sint. tie con-
sules uuären. álde uuírdig sint ze uuérdenne.] Án dien iu
skinet tíu rállíchi íro fáter. íoh íro ánen geuuízzes. sò uílo
iz in démo áltère skínen mág. Síð tie ménnískén níeht so
gérno ne hábent sò den líb. uuóla gréhto be díh sáligen.
úbe dù uuéíst. uuáz tír tóug. tú nóh hábest. táz tíurera
íst. tánne der líb. [Tíu suasio íst in rhetorica honestissima.
únde ualidissima. tíu mít temo comparatiuo uuírdet. tér
mér gemág. tánne superlatiuus.] Fóne díu uuíske ába die
tráne. fortuna ne hábet sie nóh níeht álle in háze. [Tínèn
friunden íst si nóh ántlázig. tóh si dír dúnge.] Nóh tír
ne | begágenda níeht ze stárb túnest. síð tie sénchel 68.
chrápfen fásto háftènt. tie nú. únde hína fúre díh ne lázent.
úngetrósten. [Sò mézig uuínt íst. sò múgen anchoreę ge-
státen daz skéf. sò chréftig túnest chúmet. sò ne múgen
sie. Anchoreę dáz sint suáriu ísen. chrápfahíu. in chrie-
chískín fóne dero hénde genámotíu. uuánda sie síh fásto
hábet zúo díen stéinen. únde zúo dero érdó. dár man daz
skéf státen uúle.]

RESPONSIO.

Hástèn múozín sie chád íp. Ín ze stéte stántèn. so
uúo iz sí. sò genesèn uuír. Uuáz úns áber únserro érnó
enfáren sí. dáz síhest tu. .

lacrimis ac dolore tabescit. Quid dicam liberos consulares,
quorum iam, ut in id aetatis pueris, uel paterni uel auiti
specimen elucet ingenii? Cum igitur precipua sit morta-
libus uitae cura retinendae, o te, si tua bona cognoscas,
felicem, cui suppetunt etiam nunc, quae uita nemo dubi-
tat esse ciora. Quare sicca iam lacrimas. Non dum
est ad unum omnes exosa fortuna, nec tibi nimium ualida
tempestas incubuit; quoniam tenaces herent ancorae,
quae nec presentis solamen nec futuri spem temporis
abesse patientur. Et hereant, inquam, precor: illis nam-
que manentibus, ut cumque se res habeant, enatabi-
mus. Sed quantum ornamentis nostris decesserit, uides.

ITEM PHILOSOPHIA DE HUMANA CONDITIONE.

Sò ist iz sâr éteuúáz nú bézera úmbé díh chád si Vbe dír iz nteht állez kelicho ne mísselichèt. táz tír ir lóz keuállen íst. [úbe dù díh tóh ze dien uriunden uersist (*sic*).] Mír uuiget áber. dáz tú sò uerzértet píst. dáz tu sò ámerlichó únde sò ángestlichó chlágòst. táz tír feht ke bréste dínero sálighéite. Vuér íst sò uóllún sálíg. ér ne ríngé éteuúár úmbe sín díng? táz iz sò stát. Tíu geskáll tero ménniskòn gúotes. zibet ío ze ángesten. Únde íst só-
69. lih. táz si níomer ze gánzi ne chúmet. álde úbe si | chú-
met. ío dóh ne uuérèt. [Ter mán ne beréchenòt síh ní-
mèr álles sínes tínges. álde úbe er síh peréchenòt. sò íst
iz únnuéríg.]

DISTINCTIO HUMANAË CONDITIONIS.

Súmelichèr íst ríche. únde íst áber únédele. Súmeli-
chèr íst chúnt mán fóné geédele. témo iz áber léid íst.
túrñ sín árm getrágede. Súmelichèr hábet téro béidero
gnúog. únde chlágòt áber. dáz er úngehíet íst. Súmelichèr
íst uuóla gebíet. únde áber érbelósèr. scázzòt er únerbòn.
Súm hábet chínt cnúogíu. únde chlágòt áber dáz sív frá-
tíg sínt. Pedíu ne íst níoman. dér síh hábe geéinòt mí-
sínes líbes geskéfte. Ín begágenet álleñ. dáz ín únchúnt
íst. ér síe iz pesúochèn. únde besúochentèn. mísselichèt.

Et illa, promouimus, inquit, aliquantulum, si te nondum totius tuae sortis piget. Sed delicias tuas ferre non possum, qui abesse aliquid tuae beatitudini tam luctuosus atque anxius conqueraris. Quis est enim tam compositae felicitatis, ut non aliqua ex parte cum status sui qualitate rixetur? Anxia enim res est humanorum conditio bonorum, et quae uel numquam tota proueniat, uel numquam perpetuo subsistat. Huic census exuberat, sed est pudori degener sanguis. Hunc nobilitas notum facit, sed angustia rei familiaris inclusus esse mallet ignotus. Ille utroque circumfluus uitam caelibem deslet. Ille nuptiis felix, orbus liberis alieno censum nutrit heredi. Alius prole laetatus, filii filiaeue delictis mestus illacrimat. Id circo nemo facile cum fortunae suae conditione concordat. Inest enim singulis, quod inexpertus ignoret, expertus exhorreat.

Lége dára zúo. dáz súmelichêr álesáligêr. sô zúrdel ist. iz ne náre ález sô ér uuéle. nuánda er árbeíte sô úngenuón ist. táz er síh sár missehébet. ióh lúzzeles tinges. Sô lúz-zeliu ding penément ióh uuóla sáligên. dáz sie nieht fóllùn | 70. sálig ne uuérdenť). Uuío mánage uuánest tú ne áhtotín síh kúolliche. úbe- sie dóh éinen lúzzelen téil hábetín. dínero sáligheíte? Tísiu sélba stát. tia dú héizest íhseli. díu íst tien lántliuten héimote. Álso guísso. ne íst nieht nuéneg-héit. mán ne áhtoe iz fúre dáz. Tara gágene íst sálig so uuélih lóz temo mán geuálet: úbe ér iz ében múote uer-tréget. Vuér íst tér síh kelázet in úngedúlte. ér ne uuéle uuébsal túon sínes tinges. so uuío iz stát? Neist nú na díu sáligicha súozi gemiskelót mít mánegero bitteri. Tíu démo nio sô súoze ne íst. tér sia níuzet. táz er sia getuélén múge. sí ne rúme. sô sí uuíle. Nú skínet uuóla. uuío uué-negh sí dero ménniskón sáligheít. Tíu ióh mít ébenmúo-tigên nfo uuérfg ne uuírdet. nóh fermúrdên. únde án-gísténdên lústsám ne íst. tóh íro fóllùn sí.

) Es steht uuírdet.

Adde quod felicissimi cuiusque delicatissimus sensus est, et, nisi ad nutum cuncta suppetant, omnia adpersitatis insolens minimis quibusque prosternitur: adeo perexigua sunt, quae fortunatissimis beatitudinis summam detrahunt. Quam multos esse coniectas, qui sese celo proximos arbitrentur, si de fortunae tuae reliquiis pars eis minima contingat? Hic ipse locus, quem tu exsilium uocas, incolentibus patria est. Adeo nihil est miserum, nisi cum pules; contraque beata sors omnis est equanimitate tolerantis. Quis est ille tam felix, qui, cum dederit impatientiae manus, statum suum mutare non optet? Quam multis amaritudinibus humanae felicitatis dulcedo respersa est: quae si etiam fruenti iucunda esse uideatur, tamen, quo minus, cum uelit, abeat, retineri non possit. Liquet igitur quam sit mortalium rerum misera beatitudo, quae nec apud equanimos perpetua perdurat, nec anxios tota delectat.

**ARGUMENTATUR NON ESSE BEATITUDINEM IN
PRAESENTI FELICITATE.**

Uuáz kánt ír liute ánderes uuár súochendo. dia sálda. die ír hábent in íu sélbèn? Ír ne uuizent is nieht. ír hábent missenómèn. dáz irret | iuuib. Íh óugo dir. an uuú die méistún sálda sint. uuár sie ána uuérbent. Íst tir ieht liebera. dánne dú sélbo? Néin chíst tu. Uuile dú uuáلتen dín sélbes. [sò. dáz tu fortunam in uersihite éigist.] sò guúnnest tú. dáz tu níomér géno ne uerliust. nóh tír óuh tíu fortuna genémen ne mág. [Mít tíu uuérdent tír béidíu gebúozet. íoh anxietas. íoh instabilitas. fóne díen íh fóre ságeta.] Vnde dáz tú uuízist. táz tie sálda (*sic*) nieht ne sint. án dísen zuíueligen díngen. chíus iz sús. Vbe sálíghéit íst taz fórdérósta ménniskón gúot. *Suspensio.* Nóh táz nieht taz fórdérósta gúot ne íst. táz man ferliesen mág. *Et hic.* Uuánda dáz échert fórdéróra íst. táz mánne benómen uuérden ne mág. *Et hic.* Sò ne íst nehéin zuíuel. núbe únstáte sálda. nieht kehélfen ne múgin máone. sálíghéit ze guúnnenne. [Tíz argumentum chít. uuánda an summo bono sálíghéit íst. tár dés pristet. táz tár sálíghéit ne sí. Táz argumentum héizet a causa. uuánda summum bonum. dáz íst causa beatitudinis.] Tára zúo ságo íh tír [Táz ne mág nio ze léibo uuérden.] dén dísiu múrfára (*sic*) sálda héuet. núbe er sía uuíze so múrga uuíla uuérenta. áldé ne uuíze. [Táz

Quid igitur o mortales extra petitis intra uos positam felicitatem? Error uos, inscitiae confundit. Ostendam breuiter tibi summae cardinem felicitatis. Estne aliquid tibi te ipso pretiosius? Nihil, inquires. Igitur si tui compos fueris, possidebis quod nec tu umquam amittere uelis, nec fortuna possit auferre. Atque ut agnoscas in his fortuitis rebus beatitudinem constare non posse, sic collige. Si beatitudo est summum naturae bonum ratione degentis, nec aliud est summum bonum, quod eripi ullo modo potest; quoniam precellit id, quod nequeat auferri: manifestum est, quod ad beatitudinem percipiendam fortunae instabilitas aspirare non possit. Ad haec, quem caduca ista felicitas uehit, uel scit eam, uel nescit esse mutabilem.

Si

[Táz ist argumentum a contrariis.] Vbe ér iz ne uuéiz 72.
 uúio sálighéit lóv mág imo uuéisen geuúllen. An dero tmuus
 zenthéite? Uuéis er is áber. só móúv er nóte fártten ze
 uerliessen. Dáz er síh uuéiz múgen uerliessen. Fóne díu
 ne lázet in díu átabáfta fórtts nícht sáligen uuéisen. [Só
 getán argumentatio. héizet in rhetorica comprehensio. táz
 chit kéuángeni. uuánda' er imo nícht indrínhen' ne mág.
 ér ne gefáhe in. álsó er nú chít. ér uuíze. álda ne uuíze
 fortunam instabilem. ér ne ist fo. sálig. nícht. Álsó dáz ist
 in euangelió. Baptismum iohannis de celo erat. an. ex ho-
 minibus? So uuéder sie chádú de celo. an. ex hominibus.
 só uuúrtia. sie geuúngen.] Alde uuánet er. úhə er. iz. fer-
 línset. táz. er síh is fórttrósten múge. Lóh só skúnet úndúre.
 dáz sín. únde écheróde. dáz únsih. kúzzel. ríuuet. só uuír
 iz ferliessen. [Táz ist. állez. dissuasoria oratio. mit. tíu. si. in
 uuéndet. dáz. er. ne. mínnə. caducam. felicitatem. uuánda
 dáz ist. inútilje. et. non. necessarium.] *Suspensio.* Vnde
 uuánda dú dér bíst. témo dáz chúnt ketán ist. únde in
 gestúncót ist. mit mángfáltero léro. dáz ménniskón selá
 ersterben. ne múgen. *Et hic.* Vnde dánne. óffen. sí. sáment
 temo líhámén. ersterben. díu uuértsálda. | Só. ne ist. ne- 73.
 héin zuuuel. úbe sí gíbet sálighéit. álle ménnískén stérbendo.
 ze uuéneghéite uáren. [Táz héizet argumentum ab ante-
 cedentibus. uuánda úbe beatitudo fóre írstírbet. só fólgét
 nóte miseria.] Vbe mánge. díu sálighéit kuúnnen mit temo
 tóde. únde mít ánderén uuéuúón. [álsó martyres táten]

Si nescit, quaenam beata sors esse potest ignorantiae
 cecitate? Si scit, metuat necesse est, ne amittat, quod
 amitti posse non dubitat; quare continuus timor non sinit
 esse felicem. An uel si amiserit, neglegendum putat?
 Sic quoque perexile bonum est, quod aequo animo feratur
 amissum. Et quoniam tu idem es, cui persuasum atque
 insitum permultis demonstrationibus scio, mentes hominum
 nullo modo esse mortales; cumque sit clarum, fortuitam
 felicitatem corporis morte finiri: dubitari nequit, si haec
 auferre beatitudinem potest, quin omne mortalium genus
 in miseriam mortis sine labatur. Quod si multos scimus
 beatitudinis fructum non morte solum, uerum etiam dolo-

uulo mág: lenne. diu gághuuentiu sálige tón? [diu hina auórténia. unénege: ne tót. Táz heizet argumentum a repugnantibus, álsó diu sint repugnantia. p̄sēns. únde transacta. Tiu sint fóne diu repugnantia. uuánda éinez péitet hina. ándertz péitet hára.]

QUOMODO TRANQUILLITAS TENENDA SIT.

So unér dárh keuuárehéit sin gesáze uuélle máchón éuwig. Nólh ér ne uuile nider uerstózen uuérden. fóne dien dósóntén uuindén. Vnde ér intszizen ne uuile den drólcho uuéllóntén mére. Tér ne zímberoe ne uuédér. nóh án dero hóhi des pérges. nóh án demo grieze des stádes. Térét (*sic*) sùochet in der uuimt in áte máht. hter ne ist ún-denán uésti. diu daz zímber múge trágen. Vbe dú flihen (*sic*) uuéllést. fréisiga stát. scóno zímberóndo. só sùoche nideren stéin. úfen démo zímberé báldó. | Tóh óuh 74. tér diezendo uuimt uuélle den mére. únde uélle den uuáht.

ribus supplicisque quaesisse, quonam modo praesens uita
facere beatos potest, quae miseros transacta non efficit?

Quisquis uolet perennem
Cautus ponere sedem,
Stabilisque nec sonori
Sterni flatibus euri,
Et fluctibus minantem
Curat spernere pontum;
Montis cacumen alti,
Bibulas nitet arenas.
Illud proterum, auster
Totis uiribus urget,
Hae pendulum solutae
Pondus ferre recusant.
Fugiens periculosam
Sortem sedis amena,
Humili domum memento
Certus figere saxo.
Quamuis tonet ruinis
Miscens aequora uentus,

Tu erlêitest io dñen Ab in rãuõn. sãligliche dir Iõskentêr. sãmo so in éinerõ nêsti. lãchênde des uuêteres ãngêbãrdõn.

INCIPIIT DISPUTARE DE REBUS IPSIS.

Uuãnda dñh tõh iu ingãnt mine redã. mit tien ih tñh ùnz nõ fãscõta. sõ ist nõ ze uãhenne uuãno ih ze stãrcherên redõn. [Si redõta ùnz. hãra mit imõ suadendo. ùnde dissuadendo. secundum artem rhetoricam. Also dãz officium oratoris ist. suadere honesta. utilia. necessaria. possibilia. ùnde dãra gãgene dissuadere turpia. inutilia. non necessaria. impossibilia. Nũ uuile si disputare. dãz ne gãt ten oratorem nteht ãna. nube den phylosophum. Tãz hêizet disputare. de naturis rerum. uel de deo. uel de moribus tractare. Tõh sũlen uuir dãz chiesen. dãz si hêrtõn bẽginnet pẽidiu tñõn. iõh disputare. iõh suadere.] Uuõla nõh. sage dês ih frãgee. Ube die hãlen. ùnde die uerloufenten gebã dero fortunẽ ne uuãrn. uuãz mãhti dãnne dero gebõn iomer iuuer uuêrden. ùbe si iro iu ne õadi. ãlde uuãz rũoh-tiut ir dero sêlbõn. sõ ir sie gnõto gehũrnt? [Ter mán ne hãbet nehéinen. geuuãlt riche ze sinne. imõ ne ùnne is tiu fortuna. dër sêlbo rihtuom ist smãhe. ãn sin sêlbes natura.]

DE PECUNIA.

Ist tẽr rihtuom | tiure. fõne imõ sêlbemo. ãlde fõne 75. iu? Jã uuêder ist tiurera. iro. zuẽio? Uuãnest tu daz kõlt

Tu conditus quieti
Felix robore ualli
Duces serenus acuum,
Ridens aetheris iras.

Sed quoniam rationum iam in te mearum fomenta descendunt, paullo ualidioribus utendum puto. Age enim, si iam caduca et momentanea fortunae dona non essent, quid in eis est, quod aut uestrum umquam fieri queat, aut non perspectum consideratumque uilescat? Diuitiae uel uestri, uel sui natura pretiosae sunt? Quid earum potius? aurumne, an uis congestae pecuniae?

türere si. unde diu gesamenôta mánegi des scázzes? [tánne die ménnisken?] Triuuo. sie glizent só báz. úbe man sie mér úzkibet. dánne man sie sámenôde. Táz skinet tár ana. uuánda fréchi léidet tie ménnisken. milti máchôt sie máre. unde geuuáhtlichê. Vbe dáz ter mán imo háben ne mág. táz ér ándermo gibet. só ist fône diu ze gébenne. uuánda dánne uuirt ter scáz tíure. só er fône spéndôhne zegát. Vnde só getán ist íuuer scáz. úbe ín éinêr állen begrifet. só uuáz sîn ín dero uuêrlte ist. táz sîn die ándere dárbênt. Nû ist tiu stímma solih scáz. táz si álliu sáment ín mánndliches ôrôn ist. Áber íuuer ríhtúom. ne ist ánderes uuío nieht keméine. ér ne uuêrde zetéilôt. Só er getéilet uuirt. só sînt tie dés te ármere. die ín téilent, unde lázent. Uuóla grêhtô. uuío gnôte. unde uuío árm dér ríhtúom ist. dén mánige háben ne múgen nóh éinemo zúo ne slíngel. ánderêr ne ármêe.

DE GEMMIS. |

76. Lústet íuush tie gímma ze sêhenne? Íst íro gliz íuuerên óugôn lieb? Íst ín íeht ána tíurero glánzi. díe háftêt ín. náls tien méániskôn. Unde míh ist uuúnder. dáz sîh íro foman uuúnderôt. Uuáz ist libelôses. unde lidelôses. dáz

Atqui hae effundendo magis, quam coaceruando melius nitent: siquidem auaritia semper odiosos, claros largitas facit. Quod si manere apud quemquam non potest, quod transfertur in alterum; tunc est pretiosa pecunia, cum translata in alios largiendi usu desinit possideri. At eadem si apud unum, quanta est ubique gentium, congeratur, ceteros sui inopes fecerit. Et vox quidem tota pariter multorum replet auditum: uestrae uero diuitiae, nisi comminutae, in plures transire non possunt, quod cum factum est, pauperes necesse est faciant, quos relinquunt. O igitur angustas inopesque diuitias, quas nec habere totas pluribus licet, et ad quemlibet sine ceterorum paupertate non ueniunt. An gemmarum fulgor oculos trahit? Sed si quid est in hoc splendore precipui, gemmarum est lux illa, non hominum: quas quidem mirari homines uehementer admiror. Quid est enim carens animae motu atque membrorum compage,

in sēlemo dinge. sō der mēnnisko ist. unde rēdohāfternō. sūle scōne dūnchen? [Imo sōl scōne dūnchen. dāz imo gelih ist.] Ūbe sie ōuh fōne gōtes uuillen. unde uōne iro selbero fēhi. iehrt tēro hīnderostūn scōnī hābent. io dōh fōne iuuerro bŭrlīchi fērrō geskēidenē. sōltōn sie iu unuunderlih kedūnchen.

DE MUNDI SPECIE.

Tūnchet iu daz fēlt skōne. Ziu ne sōl? Ist ēin scōne tēil dero scōnūn uuērlte. Sō ist ōuh ter mēre minnesām. in ānasihite. sō er stille ist. Sō ēigen uuir fūre uuūnder. sēlben den hīmel. unde ālliu gestirne. Imno? trifet tih tēro dehēinez āna. [kībet iz tīr iehrt sīnero scōni?] Ketārst tu dīh iehrt rūomen iro scōni? Māht tū geuēhet uuērdēn. | nāh tien blōomōn? Ālde sōlt tū ēbenbīrig uuērdēn. dien 77. sūmerlichēn geuuāhstēn. Uuāz lāzest tū dīh āna. sō ūpiga mēndi? Uuāz ist tīr lēbera ānder gūt. tānne daz tīn. Tīr ne mēg tū fortuna dāz nīeht kegēben. tēs tih tū natura hābet ketzōt.

DE ALIMENTIS.

Ter ērduuōcher sōl dien lēbendēn ze fūoro āne zuuuel. Vuile du āber dēs keuāgo sīn. dēs tū natura bedārf. sō

quod animatae rationabilique naturae pulcrum esse iure uideatur? Quae tametsi conditoris opera suique distinctione postremae aliquid pulcritudinis trahunt, infra uestram tamen excellentiam collocatae admirationem uestram nullo modo merebantur. An uos agrorum pulcritudo delectat? Quid ni? Est enim pulcerrimi operis pulcra portio. Sic quondam sereni maris facie gaudemus: sic caelum, sidera, solem, lunamque miramur. Num te horum aliquid attingit? Num audes alicuius talium splendore gloriari? An uernis floribus ipse distingueris? aut tua in aestiuos fructus intumescit uertitas? Quid inanibus gaudiis raperis? quid externa bona pro tuis amplexaris? Numquam tua faciet esse fortuna, quae a te natura rerum fecit aliena. Terrarum quidem fructus animantium procul dubio debentur alimentis. Sed si, quod naturae satis est, replere indigentiam uelis, nihil

ne förderöst tú nehéin úrgúse dero fortune. [Unánda démo ist sámó uuóla. dér gnúoge hábet. sô démo. dér ze uilo hábet.] An únmánigén dínge. únde lúzzelén. hábet, tíu natura gnúog. Uuile du íro íebt úber túon. sô íst tír. iz éin uuéder. sô úuuuýnna. álde scádo.

DE INDUMENTIS.

Uuile dú gán gezieret mit mísselichero uuáte. Úbe sí díen óugón lichét. sô lóbon íh éínuuéder. sô día chléini des vuúrchen. álde dén geziug tes uuérches.

DE FAMULIS.

78. Máchót tíh tíu mánigi dínero scálcho sáligen? | Tie úbe sie árg chústig sínt. zála in demo húš sínt. únde búrdi. únde únghóde sélbemo demo hêrren. Sínt sie áber chústig. uuio múgen dáne ánderes mánnes chúste. díu scáz síu. únde díu ríhtóm?

ALIENA BONA ESSE QUAE NUMERAUIT.

Fóne démo állemo skinet. táz téro nehéin díu gúot ne íst. tíu dú fúre dáz áhtóst. Únde úbe án in nehéin díu scóni ne íst. téro tú gérón súlist. uuáz íst tánne. dáz tíh súle uerlórnez ríuene: álde gehábetez fréuten? Úbe síu án in sélbén natúrlichó gúot sínt. uuáz háftét tíh tíu scóni? Ne uuárin

est quod fortunae affluentiam petas. Paucis enim minimisque natura contenta est; cuius satietatem si superfluis urgere uelis, aut iniucundum, quod infuderis, fiet aut noxium. Iam uero pulcrum uariis fulgere uestibus putas; quarum si grata intuitu species est, aut materiae naturam aut ingenium mirabor artificis. An uero longus ordo famulorum facit esse felicem? Qui si uitiosi moribus sunt, pernitiōsa domus sarcina, et ipsi domino uehementer inimica; sin uero probi, quonam modo in tuis opibus aliena probitas numerabitur? Ex quibus omnibus nihil horum, quae in tuis computas bonis, tuum esse bonum liquido monstratur. Quibus si nihil inest appetendae pulcritudinis, quid est, quod amissis doleas uel laeteris retentis? Quod si natura pulcra sunt, quid id tua refert? Nam haec per

sie din nicht, sô uuârn siu dôh scône. Nôh táz ne tiuref siu nicht, táz siu din sint. Súnder dânnân gestieze dû siu hinder dih, uuânda siu dîr tiure dúnchent.

OPIBUS NON FUGARI INDIGENTIAM.

Uuáz uuéllent ír dôh nú getûon, mít sô míchelemo óstôde iuuerro sâchôn? Ír uuéllent iz sô bringen uuáno ih, táz iu nîchtes ne bréste. Triuuo, dáz férét ál ánderes, misse|lih scáz tiurêr, bedârf óuh mícheles keziuges, táz er⁷⁹. beuuârôt uuérde. Unde íst uuârez piuuúrte, dáz man chît, tér filo hábet, tér bedârf óuh filo. Áber dâra gâgene bedúrfen die lúzzel. Tie dés séhent, táz sie iro geziug ke-scáffoên áfter natúrlichero nôte, náls áfter démo únmeze dero gíredo.

DE PROPRIO ET NATURALI BONO.

Pristet iu dâne án iu sêlbên dáz ír éigen gût ne éigent, nôh natúrlichô íngetân iz, táz ír iz in ánderên sâchôn sùochent? Sól nú sô bestúrzet sîn, diu geskáft téro *dingo*, táz ter ménnisko góte gelíchêr, án déro uuírde sînero rationis, ímo sêlbemo ne sùle dúnchen scône, ânê fône únlebendes tinges hábede? Ír áber góte geliche in iuuermo sîne, ír uuéllent zieredâ sùochen iuuerro frâm-

se a tuis quoque opibus sequestrata placuissent. Neque enim idcirco sunt pretiosa, quod in tuas uenere diuitias; sed quoniam pretiosa uidebantur, tuis ea diuitiis anumerare maluisti. Quid autem tanto fortunae strepitu desideratis? Fugare, credo, indigentiam copia quaeritis. Atqui hoc uobis in contrarium cedit. Pluribus quippe adminiculis opus est ad tuendam pretiosae supellectilis uarietatem: uerumque illud est, permultis indigere eos, qui permulta possideant: contraque minimo, qui abundantiam suam naturae necessitate, non ambitus superfluitate metiantur. Itane autem nullum est proprium uobis, atque insitum bonum, ut in externis ac sepositis rebus bona uestra quaeratis? Sic rerum uersa conditio est, ut diuinum merito rationis animal, non aliter sibi splendere, nisi inanimatae supellectilis possessione uideatur? Et alia quidem suis contenta sunt: uos autem deo mente consimiles, ab rebus

barri natura. An dien hinderöstön dingen. Nöh ir ne uuzent nielit. uuzio mächela ünere ir göte thont. **80.** Ir uuólta ménniskön sláhta, alles irdiskee tinges hëros|tün' uuésen. ir thont áber iuuera hërscháft hinderörün dien hinderöstön dingen. Ube állero dingólisches kúot tiurera ist. táppe iz selbez sí. unde ir áhtönt iuuer guot uuésen daz áfterösta. sô undertüont ir iuuih témo. [dáz chit. sô bírnt ir binderören démo.] áfter iuuerro áhtungo. [Táz héizet argumentum a maiore. Ube diuitię sint pretio maiores. sô sint diuites. pretio minores.] Táz keskihet ív mit réhte. Téro ménniskön natura ist sô getán. táz si échert táppe sô si sih pechénnet. ánderèn dingen fórderóra sí. Unde áber dien tieren hinderóra sí. ube si sih ne bechénnet. Táz ist fóné díu. uuánda iz án dien tieren natura ist. táz siu sih ne bechénnèn. unde iz áber án dien ménniskön fóné áchústen ist.

DE EXTERIORI CULTU NEMINEM FIERI PULCHRUM.

Uuzio férró doh nú der irredo gát. unde uuzio mánge doh iuuer dár ána betrógen sint. táz ir uuánent. mit tero tizerün zierdo íomannen gezieret uuérden. Nú ne mág áber **81.** dés nielit stn. | Tréget fouuiht leht scónes ána. sô lóbót

infirmis excellentis naturae ornamenta captatis; nec intelligitis quantum conditori uestro faciatis iniuriam. Ille genus humanum terrenis omnibus praestare uoluit; uos dignitatem uestram infra infima quaeque detruditis. Nam si omne cuiusque bonum, eo cuius est, constat esse pretiosius, cum uilissima rerum uestra bona esse iudicatis, eisdem uos metipsum uestra aestimatione summittitis: quod quidem haud immerito cadit. Humanae quippe naturae haec conditio est, ut tum tantum ceteris rebus, cum se cognoscit, excellat: eadem tamen infra bestias redigatur, si se nosse desierit. Nam ceteris animantibus sese ignorare natura est; hominibus uero uitio uenit. Quam uero late patet uester hic error, qui ornari posse aliquid ornamentis existimatis alienis? At id fieri nequit. Nam si quid ex apposis luceat, ipsa quidem, quae sunt apposita, laudantur:

man dáz iz ána tréget. Táz áber máte behóttet (sic) ist. táz fólle hábet sína úbelo getáni. Íh uufle chéden. dáz táz khot ne st. dáz tír tarót temo hábenten. Lúngo íh táne? Táz ne tóost chíst tu. Ter ríttóm scádóta ófsto démo. dér in hábeta. Íh méino. só ételih úbel uuiht. únde ánderro gúotes só uífo frécherà. síh éinen áhtót uuírdigen ze hábenne állen den scáz. tér ionér íst. Fóné díu ságo íh tír. dú nú sórgést. táz man dík sláhe. uuállotíst tú bárér in dísemo líbe. íoh síngen máhtíst tu báldo fóre scácheren. Uuóla uuíb tíure. díá sáldá dero ótuuálon sínt. Síe sínt crehto só tíure. só dú síe guúnnest. táz tu fúrder síchúre ne uuírdest. [Táz héizet írrisio íroníca.]

UETERES PARUO CONTENTOS ESSE.

Tiu évera uuérlt uuás sílo sálig. Sí uuás íro érdchúste geuágo. Noh únmezes ferlóruú. nóh fóné démo erauórte-
niú. Tiu díe sílig uuás spáto ínbízen mít sléhtero fúoro.
Sí ne uuíssa uuáz púrgerisso uuas. sí hábeta úngelínét. ten
uúin | mískelón mít séíme. Noh tíe seónen sídá dero.⁸²

illud uero his tectum atque uelatum in sua nihil minus feditate perduret. Ego uero nego illud esse bonum, quod noceat habenti. Num id mentior? Minime, inquires. Atqui diuitiae possidentibus persaepe nocuerunt, cum pessimus quisque eoque alieni magis auarus, quidquid usquam auri, gemmarum est, se solum, qui habeat, dignissimum putat. Tu igitur, qui nunc contum gladiumque sollicitus pertimescis, si uitae huius callem uacuus uiator intrasses, coram latrone cantares. O praeclara opum mortalium beatitudo, quam cum adeptus fueris, securus esse desistis!

Felix nimium prior aetas,
Contenta fidelibus aruis,
Nec inerti perdita luxu;
Facili quae sera solebat
Ieiunia soluere glande.
Nec bacchica munera norat
Liquido confundere melle,
Nec lucida uellera serum

ærum fáreusen mît tírskemo gónue. [Seres sizzent, hina uerro östert inébon india. die stróufent ába íro bóumen éina uuólla. dia uuír héizên sídá. dia spínnet man ze gárne. dáz kára fáreuuet man misselicho. únde mácht tar úz féllola. Sô man áber púrpurûn máchôn uuile; sô sûochet man diu. animalia in demo mére. diu. latine conchilia héizent. tiu lígept petániu in zuéin scálon. Tie scála blúotent. sô man sju brichet. mît téme blúota. fáreuuet man dia púrpurûn. Vuánda diu édelesta uuirt ze tiro. únde sí óuh tar ze èrest uuárd. pediu chít er tiro.] Tie liute slffen (*sic*) dô héilesamo án demo gráse. [sie ne hábetôn fédérbétte.] Taz uuázer gáb in trínchen, Póuma scátotôn in. [sie ne hábeton híuser.] Nôh tô ne uuállota nioman úber mére. Nôh mît kesámenótemo mérze. ne stádetá er úz an únchúndemo. stáde. Tô ne uuúrten lút tiu záligen uuíghörn. [mît tien man sie nû uuíset ze uuíge.] Nôh táz plúot. táz fóne fientlichên uuúndôn cháme. dáz ne blúotegôta dia érda. Ziu sólti fientscáft èrera uuérden. [dáz chít ziu sóltin dehéine dúrh fientscáft ze féhtenne. èreren uuérden.] Tánne sie sáhin uuúndá. únde nehéinen lôn dero uuúndôn?

83. Uuólti got eruúndin díse únsereu zíte. hina ze dien | ál-

Tirio miscere ueneno.
 Somnos dabat herba salubres:
 Potum quoque lubricus amnis,
 Umbras altissima pinus.
 Non dum maris alta secabat,
 Nec mercibus undique lectis
 Noua litora uiderat hospes.
 Tunc classica seua tacebant,
 Odiis neque fusus acerbis
 Cruor horrida tinxerat arma.
 Quid enim furor hostibus ulla
 Uellet prior arma mouere,
 Cum uulnera seua uideret,
 Nec premia sanguinis ulla?
 Utinam modo nostra redirent
 In mores tempora priscos!

tén siten. [Nú ne ist tés nieht.] núbe fréchi ist nú inzun-
det. stréde uuálligora. dånne daz fiur in æthna. [Aethna
brinnet in sicilia. also ueueus thæt in campania. unde
clemax in cilicia.] Ah ze sêre. uuér uuás io dáz. tær êristo
grûob úzer érdo. gold. unde gammá. frêisige tiureda. tie
nóh kerno inne lágín. úbe sie mûosin.

[QUID SIT INTER RHETORICAM SUADELAM ET
PHILOSOPHICAM DISPUTATIONEM.

Hier sólt tu chiesen. uuáz keskéidenes. únder rhe-
torica suadela. mit téro si ze êrest ánafieng. unde únder
philosophica disputatione. dár si nú ána ist. Tô si in
siechen fánt sines mûotes. unde er dés fortunam scúldi-
gôta. sámó so er sia in dinge máloti. dáz si in dára zú
bráht hábeti. tô sólta si ímo nôte. uuánda si medica ist.
mit tiu ze êrest héilen sin mûot. dáz si is keántseidotí.
dia ér is zêh. Táz téta si mit tien defensionibus. dáz ze
iro bézeren uuán ne sí. nóh ze íro nioman bezeren mûo-
ten ne súle. únde si ánderiu uuérden ne múge. áne diu
si io uuás. Unde úbe fortuna beginne uuésen státe. dáz
si fortuna ne sí. unde. uuémo si nóh státe uuúrte. unde
er sia lángôst mit ímo gehábeti. Vnde síd si uuíder in
báz hábe geuáren dáune uuider ándere. zíu er sia máloe.
Unde si ímo óuh nóh zetáte gesuichen ne hábe. unde
daz ímo liebesta múge sín. dáz ímo dáz úninfáren sí.
Unde ze demo gnótesten. dáz si ímo des sines nieht ne
hábe infuoret. unde si íro gúotes mûosi ímo únnen. sâ
lángo si uuólti. unde si áber íro gúot zu íro zúcchen
mûosi. unde er mër fóne sinen úngedúltén. dånne fóne
íro únrehte sieh sí. Vnde er síh uuárnoe so uuélês | fó. 84.
getis er uuélle. unde sí síh témo uuóla dinglichó eruúere.

Sed senior ignibus aetnae
Feruens amor ardet habendi.
Heu, quis primus fuit ille,
Auri qui pondera tecti
Gemmasque latere uolentes,
Pretiosa pericula fodit?

Uuér ne bechénnet tiz kechóse. únde dáz ze dísemo
gechóse. háttét. ál tréfen: ze oratoris officio? Únde uuér
ne uuér. rhetoricę facundię díz uuésen. éigen spíl? Uués
sint unámtózig iudices. únde iuris consulti. áne sústliches
strittodes? Tiz genus causę. béizet forense. In foro skél-
lent tie só getánen controuersię. An dísen ist suasio.
únde dissuasio. Mit uuię még man in dinge suadere.
álde dissuadere. áne mít iusto, únde iniusto? Mít uuię
máhti sí in nú stillen. áne mít tíu dáz sí in dút pe-
chénnen. dáz er án fórtunam nehén réht ne hábe? Só *)
man dáz pegínnet óugen. uuío réht. únde uuío úoréht
táz sí. dáz éinér den ánderen ána fórderót. só spúot tero
suasionis. únde dero dissuasionis. Únde uuánda sí imo
nú hábet úbernómen sín sér. mít tero satisfactione. pe-
diu stépfet sí nú ába dero suasionem ze dero disputatione.
dáz sí imo dár míte fólle héile sín muót. Nú fernemén
dáz uuóla. dáz man in sprácho dár man in dero delibe-
ratione sizzet. úbe dáz únde dáz ze túonne sí. álde ze
lázenne. mít utili únde mít inutili. suasionem túon sól.
únde dissuasionem. Álso liuius scribet. uuío míchel strit-
tés ze romo uuás. náh tíu galli dia búrg ferbrándón.
uuéder sie romam rúmen sóltín. únde uáren in ueien-
tanam ciuitatem. tíu dó gánz in íro geuuálte uuás. únde
dár fúrder sizzen álde ne sóltín. Uuér máhti an démo-
strite chéden. uuéder iz réht. álde únréht uuáre? Tár
uuás ána ze chédenne. uuéder iz núzze uuáre. álde ún-
núzze. Únde álliu díu suasio. díu dár ána uuás. díu ílta
déro éinuuéderéz kelóublih túon. dáz iz utile uuáre ge-
tán. álde uerlázen. Áber in demonstratiuo genere causę.
sô man | dár úmbe in strittigemo ráte sizzet. uuémo dés
85. únde dés ze getrúenne sí. sô ist án dero suasionem ho-
nestas. ze némmenne. íh méino dés. dén man dára zúo
lóbót. únde dissuadendo ist sín turpítudo ze némmenne.
úbe man in ferchúset. Álso iz umbe ciceronem fúor.
dó man in úmbe dia nót ze consule sázta. dáz sie síh

*) Es steht sól.

mit nómánné ándermo ne frúuettón catíllag eruúeren. únde sínén guózen. áne mit imo. Sáme lóbetón in dúrh sínén uníttóm. sáme cháden. álsó saluétus ságet in catíllario. consulaturn uíolari. eo quod de equestri ordine ortus sit non de senatorio. Sús ketáne questiones. uuánda sie inter ciues uuérdént. pedú héizent síe ciuiles. táz chít púrgliche. ánde gebúrlíche. Án díse ist álsó uuír geságet éigen. sussió únde díssuasio. Án díse túot síh ter orator. díe áber ciuiles ne sínt. díe sínt philo-
sophice. téro uuírt disputando geántuúrtet.

DE PARTIBUS PHILOSOPHIAE.

Philosophia téitet síh in díuina et humana. Díuina lérón. díe úns in búochen gótes sélbes naturum. únde día ueritatem trinitatis scriben. Díe héizent theológí. Téro uuás íohantes euangélistá tét fúrdéróttó. Humána lérnt únsíh physici únde púllíci. táz chít de naturis et moribus. Ter. áltéstó physicus uuás phítogoras. apud grecos. tára náh. talés. únde síne íúngerén. ántaxogóras. únde anaxípander. únde anaxíménés. Tie béítón síh er-
ráten. uuánnán úz tístú uuértl keskáfén sí. sám chád. úzer díuina mente. Tár míte ráttískótón síe uuánnán dá-
gólíches geskéhe accessus maris. et recessus. uuánnán uuílon geskéhe eclipsis solis et lunę. uuánnán uuínteres chúrze tágá sín. únde súmeres | kánge. uuánnán álle 86. fontes fluminum chómén. uuéder méra sí sol ánde luna. uuío míchel díu érda sí. uuár úfe sí stánde. uuáz sía íntíhée. Dáz únde álsó getánez. scriben síd keuuárr
ambrosíus in exámera. únde ándere. be díen iz heda líneta. dér iz áber dára náh scréib in sínemo búoche de natura rerum. Aethici sínt. tie únsíh lérnt háben réhte síte. Téro uuás éristo apud grecos socrates. tára náh uuáren iz mánge socratici. Téro súmelíche scriben dánnan búob. álsó panethius téta apud grecos. et filíus eius. únde cicero téta apud latinos. án sínemo búoche de officiis. án démo er íihet táz ér eruóllón uuélle. dáz panethius léibta. Tie ságetón. uuíllíh tír uuésen súle.

... societas humane vitæ: sic uisum hinc in mancehit. Tés
 pedeh, ouh. cata. metrica ze soribonne. an sinemo libello.
 dáz: tie ana uáhet. Si deus est animus, nobis ut carmina
 dicunt. Aber terentius: ebnicus tér ne lérta nleht tie
 moesa. uuiolih sie uvesen salin, mábe ér ánteróta uuo
 corrupti. sie sin an dien ménniskón. Pediu chád er.
 Descripsi mores hominum. Iuuenumque senumque. Táz
 chit. ih ánteróta dero-ménniskón site, Tara náh ne uer-
 liez ouh ambrosius nleht. ér ne scribe de officiis. dáz
 chit. uuáz mánneliches ámbáht sí ze tšonne. uuáz in
 ána gänge ze tšonne. Tár mág man ána lirnén. integri-
 tatem uite: dia den máh perfectum: únde sanctum ge-
 thot. Tara mág triffet únu dispatia, dáz diuitie den
 mág ne múgen saligen gethon. únda sie bediu sin con-
 temnende.]

DIGNITATES ET POTENTIAS NON ESSE NATURA-
 LIA BONA.

Uuáz mág ih ráchón fóne hěrskéfte. únde fóne ge-
 uuálte? Fóne dero ir íuoh uuárent eben hóhe hímele.
 uuánda ir nleht ne bechément tero uuárún hěrskéfte. únde
 87. dero uuárvn | máhtigi? [Uuelicha beatitudinem múgen sie
 ía gében?]; Uuáz ne túont sie. só sie úbelemo uuihte ze
 hánden chóment? Uuelih fur úzer ethna tárentez. áde
 uuelih stúhtot (sic). túot sólichen súd. [táz chit sóliche suéndi
 dero íluto.] íá uuótkón íuere fóderen. álso dá uuáno ih
 kehúgest. uuo dú lase. úmbe dia úbermúoti dero consulum.
 úlligón íro ámbáht. táz sélba ámbáht tóh fóre uuás. ána-
 genne dero libertatis. Táz uuótkón sie túon. áldo sie ouh
 ía ér chúniges keuuált tero búrg ába genámén. [Liuus

Quid autem de dignitatibus potentiaque disseram, quas
 nos uerne dignitatis ac potestatis inscui celo exaequatis?
 Quae si in improbissimum quemque ceciderint, quae in-
 cendia flammis aetnae eructantibus, quod diluuium tantas
 strages dederit? Certe, uti meminisse te arbitror, consulare
 imperium, quod libertatis principium fuerat, ob superbiam
 consulum uestri ueteres abolere cupierunt; qui ob eandem
 superbiam prius regium de ciuitate nomen abstulerant.

ságet. uulo tarquinius superbus. tér ze romo; uuas septimas rex a romulo. fertriben. uárd fone bruto. únde. collatino. únde tricipitino. únde fone ánderen coniuatis ciuibas. úmbe sine úbermúoti. fone déro ér námen hábeta. únde. uulo sic sih éinotón. fúre die reges consules ze hábanna. die iarlíches keuuéhselót uuúrtin. mo sic lánge geuuáltig uuéscendo. ze úbermúote ne uuúrtin. Sò óuh tie. be. déro. uulo. be. góndón tyrannidem úoben. dó uuóltón sic óuh tén geuuált ferzeren. únde níuúy ámbáht sképfen. díu. man. das. íares. mér dánne éinést uuéhseloti. dáz tie die dar ána uuárin. in déro friste ze nebéinero insolentia gefálíen ne. sáhtín. Vbe potentia dúrh sih. kúst. uuáre; sò ne léideli á in sò níeht. Libertas íst zuískiú. éinín íst. tíurden. máh des. fríen dáot. táz. er. níomannes scáhh. neíst. ánderív. íst. fóné déro si nú chósót. tíu in íoh chúníngliches keuuáltes. íabíndet. únde ér. áne geméine. éa. nehéinen geduuíng. ne. hábot.] |

Chóment. sie. óuh. ze. hánden. gúotén. dáz. filo. sélten. íst. 88.

uuáz. mág. án. in. dánne. líchén. áne. déro. geuuáltígón. gúoti? Sò. máht. tú. chéisen. dáz. tíu. gúoti. níeht. kezíerét. ne. uuírt. mit. temo. ámbahte. núbe. dáz. ámbáht. uuírt. kezíerét. máh. tero. gúoti. Uuáz. íst. nú. der. geuuált. náh. témo. ír. sò. gnóte. gán. súlent. únde. dér. íú. sò. máre. íst? Ne. uuízent. ír. érdtíer. uuio. smáhe. ír. bírnt. únde. die. déro. ír. uuánent. uuáltén? Inno? úbe. dú. únder. múosen. (sic). éíña. sáhhst. síh. ána. zóchón. geuuált. únde. máhtígi. ze. uuélemo. húbe. ne. uuáre. díe. dáz? Uuártést. tú. den. líchámen. ána. uuáz. fíndest. tú. dánne. ún máhtígóren. dánne. ménnískén. sínt. Tie. ófto. er.

At, si quando, quod perrarum, probis honores deferantur, quid in eis aliud quam probitas utentium placet? Ita fit, ut non uirtutibus, ex dignitate, sed ex uirtute dignitatibus honor accedat. Quae uero est ista uestra, expetibilis ac preclara potentia? Nonne o, terrena animalia consideratis, quibus presidere uideamini? Num si inter mures uideres unum aliquem ius sibi ac potestatem prae ceteris uindictantem, quanto moueretur cachinno! Quid uero, si corpus spectes, imbecillius homine reperire queas, quos saepe

stérbet. ísh táz sie flögá bzaent. ísh táz étenuáz in sie
 verskufet. Uuár ána mág teiman skéimen sinen genuált.
 áne án-démo lichamen, únde dáz temo lichámen hřuderóra
 íst. Íh méino etne sáchá. Máht tu íeht úz endreusen ge-
 nuáltigemó. múote? Uuánest tu dehéin múot keuéstendótez.
 mít rédo ába. stéte. eruékkést. únde iz prángóet. úzer si-
 89. nere stállt. [Ne uuéist tv | na?] Dó éinen genuáltigen
 mán sines múotes [anaxagoram] ter tyrannus uuánda ge-
 nóten mít chéli. dáz er imo méldeti. dfe dia éinupga uuis-
 sín díu uuider imo getán uuás. táz ér béis imo sélbemo
 ába dia zúngún. únde sia spéh teimo tyranno. únder dia
 éugen? Ze déro uuá uuáfende. áh ter uuiso mít tíu ze
 méri. mít tíu der tyrannus uuólta skéinen éana grimmi.
 Úbe ná. Net inémisho máhtig íst. uuáz mág er nú ándermo
 getáon. ér ne. núge dáz sélba. líden? Uuír gáéiscotón bu-
 sirideti. ío slán sine gése. únde ópferón sínén góten. pe
 déro uuálo. téta imo. dáz sélba sín gást. hercules. Mánige
 afros téta regulus in háft. únde in bánt. tie. er. in uuige
 gefieng. dára náh uuárd. óuh ér geuángen. únde sámó. fásto
 gebúnden. [Lis orosíom.] Uuánest tú dén háben. dehéina
 máht.

muscarum quoque, uel morsus, uel in secreta quaeque
 reptantium necat introitus? Quo uero quisquam ius ali-
 quod in quempiam, nisi in solum corpus, et quod infra
 corpus est, fortunam loquor, possit exercere? Num quid-
 quam unquam libero imperabis animo? nam mentem firma
 sibi ratione coherentem de statu propriae quietis amouebis?
 Cum liberum quendam uirum suppliciiis se tyrannus ada-
 cturum putaret, ut aduersum se factae coniurationis con-
 scios proderet, linguam ille momordit atque abscidit, et
 in os tyranni setientis abiecit: ita cruciatus, quos putabat
 tyrannus materiam crudelitatis, uir sapiens fecit etiam uir-
 tutis. Quid autem est, quod in alium quisquam facere
 possit, quod sustinere ab alio ipse non possit? Basiridem
 accepimus necare hospites solitum, ab hercule hospite
 fuisse mactatum. Regulus plures poenorum bello captos
 in uincula coniecerat: sed mox ipse uictorum catenis ma-
 nus praebuit. Ullamne igitur eius hominis potentiam pu-
 tas,

máht. tér dáz ketðon ne mág. imo ne múge begágenen.
 dáz sélba, dáz er ándermo tñot. Unde nóh tára zòo. uuápe
 iekt natúrliches kùotes. an hærskéfte. únde an geuálte. sò
 ne bechámfia sie nio dien zágostèn. Unánda uuiderunartigv
 ne bëitont nfeht zesámine. Natura ne hénget nfeht. táz sin
 síh máreuuèn. | Álso skinet. sid tie zágosten ze ámbáhten 90.
 chóment. táz tie sácbá gùot ne sint. tie dien uuirsestèn
 múgen háftèn. Táz man báldo spréchen mág fóne állomo
 démo. dáz tñ fortuna gíbet. tés tien uuirsestèn méist zòo
 slinget. [A contrariis íst tísiu argumentatio genómien.]
 Fóne dien díngea íst óuh táz ze chásenne. dáz man dèn
 uuéiz stárchea. án démo man bechénnet tia stárchi. únde
 dèn snéllen. an démo man bechénnet tia snélki. únde mu-
 sica tñot musicos. medicina medicos. rhetorica rhetores.
 Állero dínqoliches natura. uuúrchét táz íro gesláht íst ze
 uuúrchenne. [Tñu argumenta sñnt a causa. uuánda qualita-
 tes. sò fortitudo íst. únde uelocitas. die sint cause. dáz
 chít máchunga. únde uuúrcheda (*sic*) dero qualium. sò
 fortes. unde ueloces sint.] Nóh sí ne mískelòt síh nfeht
 tien uuideruuártigèn uuúrchedòn. [sò ignauia íst fortitudini.
 únde tarditas uelocitatì.] Unde gérho uuéret sí síh tien.

tas, qui, quod ipse in alio potest, ne id in se alter ualeat,
 efficere non possit? Ad haec, si ipsis dignitatibus ac po-
 testatibus inesset aliquid naturalis ac proprii boni, num-
 quam pessimis provenirent. Neque enim sibi solent ad-
 versa sociari. Natura respuit, ut contraria quaeque iun-
 gantur. Ita cum pessimos plerumque dignitatibus fungi
 dubium non sit, illud etiam liquet, natura sui bona non
 esse, quae se pessimis haerere potiantur. Quod quidem
 de cunctis fortunae muneribus dignius existimari potest,
 quae ad improbissimum quemquam uberiora proveniant.
 De quibus etiam illud considerandum puto, quod nemo
 dubitat esse fortem, cui fortitudinem inesse conspexerit:
 et cuiuscumque uelocitas adest, manifestum est, esse uelocem.
 Sic musica quidem musicos, medicina medicos, rhetorica
 rhetores facit. Agit enim cuiusque rei natura, quod pro-
 prium est: nec contraria rerum miscetur effectibus, et

dñu irò uúidere sint. Tríuuo. [ze déro unis. sò, fortitudo
 manne benímet ignaúam. sò] ne múgen nieht, opes manne
 benemen sína míchelúm. fréchi. Nóh ketuált ne táot tén
 sín sílbes ketuáltigen. tén síne scádoháften gelúste. bíndent.
 91. mit stárchén chétennón. | Vnde uuírde. dñu uuír, héizén
 hērschaft. úbelén ze hānden brāhte. ne máchōnt sie nieht
 uuírdige. núbe sie méldent sie mér. uuésen úuuuúrdige.
 únde dáz óugent sie. Zíu féret táz sò? [táz. sie gehéizent.
 zíu ne gemúgen sie dáz? Táz íst fóne dñu.] uuānda ir
 uuéllent. tíu díng ál ánderes némmen. dánne síu. getán sín.
 Tie míssenémmedá uuérdent sár geóffénót. án déro tate.
 déro díngo [déro námen sie sint.] Fóne dñu ne mág íro
 nehéin mit réhte sò héizen. sò man síu héizet. nóh táz ir
 héizent uuírde. Ze demo gnōtesten uuíle íh. táz sélba féste-
 nón. fóne állero uuérít sáldo. án déro niehtes néist. ze gé-
 rōnne. únde óffeno natúrlíches kúotes nieht néist. Tíu síh
 nieht ío ze gúoten ne innót. nóh tie gúote ne máchót. ze
 díen sí síh innót.

[QUID SIT DISPUTATIO.]

Tíz sús ketána getráhtede. íst philosophorūm. náls
 rhetorūm. Sús ne sól man nieht tíngón. nóh spráchón.
 núbe uuísspráchón. Tíu uuís spráchunga héizet disputatio.
 Tér námo íst tánnán chómenēr. dáz philosophi náh an

ultro, quae sunt aduersa, depellit. Atqui nec opes inex-
 pletam restinguere auaritiam queunt, nec potestas sui com-
 potem fecerit, quem uitiosae libidines insolubilibus ad-
 strictum retineat catenis. Et collata improbis dignitas non
 modo non efficit dignos, sed prodit potius et ostentat in-
 dignos. Cur ita prouenit? Gaudetis enim sese res aliter
 habentes falsis compellere nominibus, quae facile ipsarum
 rerum redarguuntur effectu: itaque nec illae diuitiae, nec
 illa potentia, nec haec dignitas iure appellari potest.
 Postremo idem de tota fortuna concludere licet, in qua
 nihil expetendum, nihil natiuae bonitatis inesse manifestum
 est; quae nec se bonis semper adiungit, et bonos, quibus
 fuerit adiuncta, non efficit.

állèn questionibus zufuelotón. álsæ sic dár ána, títèn. uuáz summum botám si. unde súmélth. chád sapientia. súmélth uoluptas, unde fóne diu uuárd zéerest keppróchen. disputare. diuarse putare. álsæ uír áber nû chádén. dis- putare. quod in | dubio est, eum ratione affirmare, uel 93. negare. Sid tes siechen múot ze érest in dien geréchen ne uuás. dáz sí mît imó máhti disputare. uuánda fo disputatio subtilis ist. unde acuta. fóne diu sófta si in mît rhetorica suádelá diu delectabilior. unde planfor ist. léiten ze dero disputatione. an dero sí nû fo ána ist.]

EXEMPLUM SUPERIORIS SENTENTIAE.

Vns ist uuóla chünt. uuelén suid nero téta. tár rottia ferbránda. unde daz héttuom slóg. sinen bróder slóg. unde sih tára náh plúotegóta grimmelicho. mît sinero múo- ter férhplúote. Unde er nfeht né tránda. dár er fro erstór- chenétèn bóteh állen eruúártéta. Nube chósláre uuésen máhta. sinero erslágénón múoter lído: [Suetonius ságet. táz er sinero múoter díccho uergében uuólti. uuánda sí in sinero sito inchónnda. Tò imó dés ne spúota. unde sí dára gágene uuás antidotis premunita. Dó hiez er sia gládlio sláhen. Tár míte uuás in fúre uuízze. állero fro lido. pedíu gieng er úber sia tóta. unde ergréifóta sia álla. unde dúrh- uuárteta sia álla. unde chád tò. dáz súmeliche iro lide uuárin uuóla gescáffen. súmeliche úbelo.] Tér uuás keuuáltig. úber álle die líute. die diu súnna úber- skinet. óstenán chómentíu, unde uuéstert in sédel gándiu.

Nonimus quantas dederit ruinas,
 Urbe flammata patribusque caesis,
 Fratre qui quondam ferus interempto,
 Matris effuso maduit cruore.
 Corpus et visu gelidum pererrans,
 Ora non tinxit lacrimis, sed esse
 Censor extincti potuit decoris.
 Hic tamen sceptró populos regebat;
 Quos uidet condens radios sub undas
 Phoebus, extremo ueniens ab ortu:

Vnde über alle nordhute. únde dien der hászo sántuúint.
 házsa tóot térrendo daz crizlánt. Múhta dér hóho genuált
 93. neronem íeht uuénden sínero úbeli? | Áh táz árbéitsámo
 geuállena lóz. sóse suértétere géspírre uuirt. [táz chít. só
 úbel uuíht keuúáltíg uuírdet.]

CONFESSIO BOETHI.

Tú uuéist uuóla chád ih tó. mír nío nehéina uuérlt-
 kíreda analigen. Núbé mih lústa státo. táz ze getúonne. dár
 mán túged ánasákie. únde sí úngeuuáhtliche ne erálteti.
 Triuuo chád si. uuóla uuéiz ih. táz íst táz éina ding. táz
 tíu búrlíchen múot ferspánen mág. Púrlíchiu chído ih. náls
 níeht práhtíu. mít túrnohti. állero túgedo ze dero iúngestún
 slíhtí. [Táz íst metonímia. dáz er ágéntem spríchet. fúre
 sína áctionem. Táz íst tero uuérhmáno sito. só sie íro
 uuérh fólle tóont. táz sie síu ze iúngest slíhtent. Tíe óuh
 íro túgede dúrnóhte sínt. tíe súlen sía slíhten mít íro
 déumúhtí.] Táz síe gúollichí lústet. táz ferlúcchet síu ze
 díen ámbáhten. Vnde der líument mícheleró uuólatáto.
 dáz tíe in uróna skínén. Uuío éccheróde díu fama sí. únde
 uuío únuuáge. dáz chíus tír sús.

Quos premunt septem gelidi triones:
 Quos notus sicco uiolentus aestu
 Torret, ardentis recoquens arenas.
 Celsa num tandem ualuit potestas
 Uertere insani rabiem neronis?
 Heu grauem sortem, quoties iniquus
 Additur suo gladius ueneno!

Tum ego, scis, inquam, ipsa minimum nobis ambitio-
 nem mortalium rerum fuisse dominatam: sed materiam
 gerendis rebus optauimus, quo ne uirtus tacita consenesce-
 ret. Et illa: Atqui hoc unum est, quod praestantes quidem
 natura mentes sed non dum ad extremam manum uirtu-
 tum perfectione perductas allicere possit, gloriae scilicet
 cupido, et optimorum in republicam fama meritorum; quae
 quam sit exilis et totius ponderis uacua, sic considera.

QUAM UANA SIT TERRENA GLORIA. QUA TERRA
NIHIL EST. IN COMPARATIONE CAELI.

Tir ist unöla chünt chad si, alla dia erda sih kezihen uider demo himele, gägen demo meze eines stüpfes, also du linnetöst in astronomia. | Ih méino, daz si micheli 94. niht ne habet, uider déro micheli des himeles, [Aristoteles lëret in cathedris, daz punctum si anauang linee, unde üz láz, unde ico partes mit puncto underskidöt uerdën, unde dõh punctum fore luzzeli neheiu deil ne, si déro linee. Uuáz mag, minneren siq, danne daz ne, uueder ne habet, lëngi noh preiti? Sid iz an linea déro terminus iz ist, neheinen teil ne habet, so neist iz ouh nehein teil des circuli, dea medietas iz ist. Ze déro selbun utis, ne habet ouh tiu erda neheina micheli, uider demo himele, des punctum si ist.] Tero selbun, erdo also luzzelero, uider demo himele, ist echert ter fierdo teil besezen, fone uns chundën ménniskön. [Taz si chid nobis cognitis, taz chit si ex persona hominum, umbe die antipodas, uuanda uns tie unchünt sint. Uuir uuizen daz tia erda daz uuázer umbe gät, unde der fierdo teil nábor óbenán erbaröt ist, án demo sizzent tie mennisken. Ter himel lëret unsih, taz iz ter fierdo teil ist, Alle die astronomiam chunnen, die bechënnent taz equinoctialis zona den himel réhto in zuéi téilet, unde fone ico ze dien úzerostën polis iouueder hálb ében filo ist, ih méino ze demo septemtrionali, unde ze demo australi. Sõ ist tiu erda siouuelbiu, unde ist uns unchünt, úbe si, úndenán erbaröt si, óbenán dár si erbaröt ist, tár sizzent tie lute, ab ethiopico oceano, usque ad scithicum oceanum, Tie ferröst sizzent ad austrum, die sizzent in ethiopicis in-

Omniem terrae ambitum, sicuti astrologicis demonstrationibus accepisti, ad celi spatium puncti constat obtinere rationem: id est, ut si ad celestis globi magnitudinem conferatur, nihil spatii prorsus habere iudicetur. Huius igitur tam exiguae in mundo regionis quarta fere portio est, sicut ptolemeo probante didicisti, quae a nobis cognitibus animantibus incolatur.

...tis: tien ist in sunna obe houbete, so si gat uez
 arietis in nerno tempore. unde so si beginnet kan in
 libram in autumno. Tie hara baz sizzent in litore ethio-
 pico, tien ist si obe houbete, so si gat in tauro, unde
 in uirgine. Tie ouh hara baz sizzent in meroe, tien ist
 95. si obe houbete, so si | gat in geminis, unde in leone.
 Tie ouh hara baz sizzent tar siene ist ciuitas egypti.
 tien ist si obe houbete, in solsticio, so si gat in cancrum.
 Tannan gat nordert humana habitatio, unz ze tile insola,
 diu ferrost ist, in scythico mari. Tie dar sizzent, tie siz-
 zent under demio septentrionali polo. Daz skinet tannan,
 uuanda so sumeliche cosmographi sribent, tar ist ata-
 haito tag per sex menses, fone uernali equinoctio, unz
 ze autumnali, unde atahaito naht per alios sex menses,
 fone autumnali equinoctio, unz ze uernali. Taz keskhiet
 fone diu, uuanda in sint ferborgeniv under Erdo sex
 signa omni tempore, pediu ist in naht, so diu sunna
 in dien gat, anderiu sex sint in obe Erdo semper, pediu
 ist in dag, so diu sunna in dien gat. Uuanda septentrio-
 nalia sex signa, in echert ze ougon sint tannan skinet,
 taz in der polus septentrionalis obe houbete ist, unde
 in der allero hohesto ist. Taz mag man uuola sehen,
 an dero spera, diu in cella Sei Galli noujter gemachot
 ist, sub PURCHARDO ABBATE. Si habet allero gen-
 tium gestelle, unde fone diu, so man sia so stellet, taz
 ter polus septentrionalis uf in rihte sihet, so sint sex
 signa zodiaci ze ougon, septentrionalia, sex australia
 sint keborgen. Tannan uuizen uuir uuola, dar sie begin-
 nent sizzent ferrost in austro, unz tara tar sie ferrost
 sizzent in septentrione, ube iz maria, unde paludes ne
 undernamin, daz iz uuola uuesen mahfi, quarta pars terrae.]
 Tenchest tu dannē, uuio filo uuāzer, unde fenne, unde ei-
 note skittent tes selben Herden teiles, so ist tes anderes

Huius quartae, si quantum maria paludesque premunt,
 quantumque siti uasta regio distenditur, cogitatione sub-

ébert éin énge hóuestát. | tero mémiskón. Kedénchent 96.
 ir nú in só smáles téiles. smálemo téile. beslózene únde
 behálbote. íuueren liument únde íuueren námen ze bréi-
 tenne? Álde uuáz mág tíu gúollichi geuuáltiges. únde máli-
 tiges háben. díu mit só gnóten márchón beduúngen ist?
 [Álde dénche dés tára zúo.] Dáz in démo sélben smálen
 ánasídele. mánlge (*sic*) diete búent. úngeliche éin ánderéa. in
 sprácho. únde in síten. únde in álles íro líbes sképfedó.
 Ze díen nóli sámelichero búrgo liument. chómen ne mág,
 mér áber sámelichero mémiskón. sún fóné inblándení deró
 féro. sún fóné únehúrdero sprácho. sún fóné úngeuúóns-
 héite ehéufes. únde áltero uuándelúngo. Cicero ságet. tíz
 nóh sár dó be sínén zítén. der rúmisko geuuált. chfunt
 uuórtén, ze uuáre, énnónt caucasú monte. Únde uuás tóh tó
 só geuuáhsen. dáz in íoh parthí. únde ándere diete dár in
 dero slíhti entsázen. Ne síhest tu nú na. uuío énge. únde
 uuío gnóte díu gúollichi sí. día ír bréiten. únde féro ge-
 bláuzón uuéllent. Sól dára chómen debéines rúmiskes mán-
 nes keuuáht. tár sélbero romo nehéin geuuáht ne íst. [Táz
 íst argumentum a toto ad partem.] | Uuáz chíst tu dés. 97.

traxeris, uix angustissima inhabitandi hominibus area
 relinquetur. In hoc igitur minimo puncti quodam puncto
 circumsepti atque conclusi, de peruulganda fama, de
 proferendo nomine cogitatis? At quid habet amplum
 magnificumque gloria tam angustis exigisque limiti-
 bus arctata? Adde quod hoc ipsum breuis habitaculi
 septum plures incolunt nationes, lingua, moribus, totius
 uitae ratione distantes; ad quas tum difficultate itinerum,
 tum loquendi diuersitate, tum commercii insolentia, non
 modo fama hominum singulorum, sed ne urbium quidem
 peruenire queat. Aetate denique marci tullii, sicut ipse
 quodam loco significat, non dum caucasum montem roma-
 nae reipublicae fama transcenderat, et erat tunc adukta,
 parthis etiam ceterisque id locorum gentibus formidolosa.
 Uidesne igitur quam sit angusta, quam compressa gloria,
 quam propagare ac dilatare laboratis? An ubi romani no-
 minis transire fama nequit, romani hominis gloria progredietur?
 Quid, quod diuersarum gentium mores inter se

táz misselihero. Huto site. unde sa misthellent. ein ande-
sen? [Ne mag iurib onh taz irren na?] So harto. daz
einén lobesam dunchet. daz anderén. daz tünche buozunir-
dig? Tannan geskiet. io. Daz temo nicht. ne gespüe sinen
nāmen. under. manigen. liuten. ze. gebrēitene. dem dero
liument. háftigi. löstet. So mūos io. mānalih. keuāgi. sin
dēro. gūbliohi. dia. ter. under. dien. sinén. hāben. mag. Unde
diu. hártō. hēuāgi. liumendigi. sāmo. so. ēuighē. diu. uūrt
pduungen. inlēdes. Uūto. mānēro. nāmen. diē. in. iro. si-
ten. māre. uūāren. ne. sint. fore. tūgehūte. dero. scriptorum
fertiligōt. [Fōh. ih. uūzen. ne. mūge. so. uūto. ih. iz. chōsoe.]
uūāz. sēlben. die. scrifte. dāra. uūo. vefāhēn. tie. uūit. scribōn
mit. āllo. diu. ālti. genūnet.

QUOD NULLA SIT TEMPORIS AD AETERNITATEM COMPARATIO.

Ir. silent. tanne. guūnen. sāmo. so. undōdigi. dunchet
iu. sō. ir. iurib. ketūont. iomēr. geuūhtliche. Kedēnest. tu
dāz. unde. gebiutest. tu. dāz. ih. mēino. propagatam. famam
futuri. temporis. ze. dēro. uūiti. dero. ēuighēite. uūāz. ist
tanne. diu. lānguuirigi. dīnes. nāmen. dēro. dū. diu. frēuēst?
Vbe. ein. stūnda. gebōten. uūrt. ze. zēn. dūsent. iāren. sō
98. hāhet. si. ān. in. ētelichen. | tēil. dōh. er. lūzzelēr. si. uūānda

atque instituta discordant, ut quod apud alios laude, apud
alios supplicio dignum iudicetur. Quo fit, ut si quem
famae predicatio delectat, huic in plurimos populos nomen
preferre nullo modo conducat. Erit igitur perusgata inter
suos gloria quisque contentus, et intra unius gentis ter-
minos preclara illa fama immortalitas coartabitur. Sed
quā multos clarissimos suis temporibus viros scriptorum
inops deleuit obliuio! Quamquam quid ipsa scripta pra-
ficunt, quae cura suis auctoribus premit longior atque
obscura uetustas? Uos autem immortalitatem uobis pro-
pagare uidemini, cum futuri famam temporis cogitatis.
Quod si ad aeternitatis infinita spatia pertractes, quid
habet, quod de tui nominis diurnitate laeteris? Unius
enim mora momenti, si decem millibus conferatur annis,
quoniam utrunque spatium definitum est, minimam licet,

io uuederiu' nicheli' guis' mezt. unde gnöt' mezt ist. Aber zên' däsent iáro. unde óho sámó filo. ne hábent sár nehéina' uuidermezunga. ze déro lángséimi' diu' énde ne hábet. Tiu' ételih' énde hábest. tiu' múgen' étuuió' gemézen uuérden ze éin' ánderén. siu' ne hábent áber nehéina' máza ze díen. diu' áne' énde sint. Tannán ist táz. úbe lángér liument kemézen' uuirt gágen' éunighéite. uuider' íro' niehf' lúzzelér ne sí' súnder nehéinér. Ír ne uuéllent áber nieht réhto' fáren. áne' úmbe' kiuto' lób. unde' úmbe' úppigen' liument. Unde' nehéina' uuára' táondo' dero' stiuri. déro' geuuz-zede. ánde' déro' túgede. uuéllent' ír' déro' uuórto' däng' háben. má' fóne' ánderén' chámen. [Tér' ne' síhet' nieht' sínéro' geuuzzedo. dór' síh' ánzóchót' fóne' úmo' sélbemo. dáz' fúnden' háben. dás' ánderér' fánt' unde' síh' táomet' mit' tiu. Dér' feret' mit' lótere. náls' mit' túgede.] Kehóre' wulo' gámmen-sámó' éinér' des' ánderes' búhota. dór' álso' ferruomet' unde' álso' léhte' (sic) uuás. Sò' étuuenne' góscáh. táz' tén' dór' síh' ónh' álso' ána' zóchóta' úmbe' lóter. náls' úmbe' uuára' túged. táz' er' philosophus' | ne' uuáre. éin' ánderér' mit' úbele' grúozta. 99. sin' chórondo. tér' síh' táz' chád' uuóla' besúochen. úbe' er' sò' uuáre. mit' tiu. úbe' er' uuidermúotis' kedúltig' uuáre.

habet tamen aliquam portionem. At hic ipse numerus annorum, eiusque quantumlibet multiplex, ad interminabilem diuturnitatem ne comparari quidem potest. Etenim finitis ad se finicem fuerit quaedam; infiniti uero atque finiti nulla unquam poterit esse collatio. Ita fit, ut quamlibet prolixi temporis fama, si cum inexhausta aeternitate cogitetur, non parua, sed plane nulla esse uideatur. Vos autem nisi ad populares auras inanesque rumores recte facere nescitis, et relicta conscientiae uirtutisque praestantia, de alienis premia sermunculis postulatis. Accipe in huiusmodi arrogantiae leuitate quam festiue aliquis inluserit. Nam cum quidam adortus esset hominem contumeliosum, qui non ad uerae uirtutis usum, sed ad superbam gloriam falsum sibi philosophi nomen induerat, adiecissetque iam se scitum, an ille philosophus esset, siquidem illatas iniurias leniter patienterque tolerasset.

Tò tróg ér ís'éteuáz kedúttigo: úndé spráh áber sár náh. sámó só in ze spótte hábendo. án stéte bechénnest tu mih to dón philosophum. Sò er dáz kespráh. tò ántuúrtá er ímo. lá gót chád ér filo gebízeno. sò bechándi úbe dú súgelist:

QUI CLARI SUNT UIRTUTE, MERITO ILLOS FAMAM SPERNERE.

Áber uuáz háftét ze díen máristén mámmen. ih méno díe. díe mít túgede síh uuéllen fáro némmen. [náls mít lóttére.] uuáz háftét ze in. uuáz tóug. in deléin. Hument. náh temó tóde? Iratíbét ter. ménnisko mít állo. in sélo. úndé in kichámen. táz máde: rationes fersagent. uuár íst táthe sín gúollichí. sò er sélbo. né íst? [Sámó só ní cháde. uuár íst taz accidens. sò díu substantia ve íst? Táz íst argumentum a coniunctis.] Ube áber síchurú séla. *) úzer démo chárchare dés (sic) kichámen. ferlázenú ze hímele féret. uuáz sól íro dánne daz írdiska díng. síd sí in hímele méndet: táz sí fóne érdo erlóset íst. [uuáz sól íro der írdisko. Hument? Táz íst argumentum a dissimili.]

*) Es steht sólda.

Ille patientiam paulisper assumpsit, acceptaque contumelia uelut insultans, iam tandem, inquit, intelligis me esse philosophum? Tum ille nimium mordaciter, intellexeram, inquit, si tacuisses. Quid autem est, quod ad precipuos uiros de his enim sermo est, qui uirtute gloriam petunt, quid, inquam, est, quod ad hos de fama post resolutum morte suprema corpus attineat? Nam sit, quod nostrae rationes credi uelant, toti moriuntur homines, nulla est omnino gloria: cum is, cuius ea esse dicitur, non exstet omnino. Sin uero sibi mens bene conscia, terreno carcere resoluta, celum libera petit, nonne omne terrenum negotium spernet, quae se, celo fructus, terrenis gaudet exemptam?

**NIHIL ESSE FAMAM. QUAMUIS DILATA TAM. QUAM. 100.
UIS DIURNAM.**

Tér náb tero gúollichí stritigo féhte. únde sí imo dúnche dingo héuigósta. tér séhe úf án dia uústi des hímeles. únde nider án dia smáli dero érdo. Tánne midet er síh sínes kumendigen námen. nóh sár ze énde dero smálan érdo. geréichóntes. [díu éin stúpf ist uuider demo hímele.] Uuáz lèupes ist tien úbermúotèn gedáht. ziu béitent sie síh íngeméitún íro hálsa írlósen. úzer des tódes íóche? Tóh ter kument uuállóndo síh kebréite. hina únder ferre kute. únde óuh ándere spráchá erfúlle, Unde dóh ín demo hús skínèn manige fánen féhtendo guúnenne. tie den mán máren dúont. téro gúollichí állero ne síhet ío der tód níeht. Únde ér brínget taz óberósta. íneben demo níderósten. Uuár íst sár nú dáz kráb. dés ketróen fábrícií? [Uuér uuéiz uuár iz sí? Tíz íst tér dfen bótón ántuuúrta dero samítum. dó sie áro gólt púten. únde síh mít tíu lósen uuóllón. Ér chád romanos aurum non habere. uelle. sed aurum habentibus imperare.] Uuár íst nú brutus. álde der éinríhtigo cato? [Brutus kuwán dia libertatem. populo romano. álso dár fóre stát. Rígidus cato uuás sámént pom-

Quicumque solam mente praecipiti petit,
 Summumque credit gloriam,
 Late patentes aetheris cernat plagas,
 Arcumque terrarum situm:
 Breuem replere non ualentis ambitum
 Pudebit aucti nominis.
 Quid o superbi colla mortali iugo
 Frustra leuare gestiunt?
 Licet remotos fama per populos means
 Diffusa linguas explicet.
 Et magna titulis fulgeat claris domus,
 Mors spernit altam gloriam,
 Inuoluit humile pariter, et celsum caput,
 Aequatque summis infima.
 Ubi nunc fidelis ossa fabricii iacent?
 Quid brutus, aut rigidus cato?

peio in defensione libertatis: uulder fulio cesare. Vnde dō
 iulius sigo genām. unde pompeius sūbentē. in egypto cr-
 101. slāgen uuārd. tō lēita cato fōne | egypto daz hēre. to ce-
 sare nāh fārentemo. āllen dēn frēisigen uuēg. tēr dānnān
 gāt ze utica ciuitate. Tār erlūog sih sēlben cato. dāz in cesar
 ne gefienge. dānnān hēizet er uticensis.] Tēr chūmo ze lēibo
 uuórteno liument zēichenet iro nāmen ēchert. mit unmanigēn
 būohstāben. Inno. dūrh táz uuír die nāmen uuizen. mūgen
 puír dānnān sie sēlben iū zegāngene uuizen? Ir ligent crēhto
 sō. dāz iuuīh nioman neuuēiz. Nōh ter kument ne getūot
 iuuīh chūnde. [Iuuīh ne bechēnnēt nioman. dōh ir nōh sint
 kumendig.] Uuānen tīr ōuh. iuueren lib kelēngēt uuērden fōne
 des nāmen uuīrigi. uuāz tānne? Sō. iū der iūngesto tág tero
 uuērlte. ōuh tēn genīmet. tāra nāh liget iū āna der ēuūigo tōd.

[ITEM STILUM CONUERTI A DISPUTANDO AD
 SUADENDUM.]

Nū eruūndet si āber fōne fortuitis rebus ze sēlbero
 dero fortuna. Āl dāz si fōne dēn rebus sāget. die fortuna
 gelāzet. sō opes sint. unde dignitates. unde potentie.
 uuo mūrgfāre die sin. unde uuo sie dūrh táz fersīhtig
 sīn. dāz ist āl disputatio. Tāz sō getāna getrāhtede.
 truffet āllez ad compositionem morum. et ad correctio-
 nem pitē. ān dēmo parte philosophię. sō ōuh tār fōre
 gesāget ist. táz ēthica hēizet. Uuolih āber sēlbiv fortuna
 si. ālso si nū sāgen uuile. unde ōuh tār fōre sāgeta. táz
 ist ciuile. unde truffet ad rhetoricam suadelam. in dēmo
 genere capse. dāz demonstratiuum hēizet. Tō sī sia dēs

Signat superstes fama tenuis pauculis
 Inane nomen litteris.

Sed quod decora nouimus uocabula,

Num scire consumptos datur?

Iacetis ergo prorsus ignorabiles,

Nec fama notos efficit.

Quod si putatis longius uitam trahi

Mortalis aura nominis,

Cum sera uobis rapiet hoc etiam dies,

Iam uos secunda mors manet.

ferspráh. tés si bemálôt uuás fóné boetio. díu defensio uuás iudicialis. náls demonstratiua. Álso man dár in iudiciali séhen sólta. equitatis ún|de iniquitatis. sô sól man áber. nû 102. hier in demonstratiuo séhen. laudis unde uituperationis. Tánne díu controuersia gát. án dehéine guisse personas. tánne íst si civilis. án día túot síh rhe-torica. día gesézzet si in énde. suadendo. únde dissuadendo. Dánne sí áber íst de rebus. dánne íst sí philosophica. dánne sól man óuh philosophice sía in énde gesézzen. Tén únderskéit létet únsih cicero. íh méino uuío uuír bechénnen súlin. uuélez ciuiles questiones sín. álde philosophice. mít tisèn diffinitionibus. Ipothesis est controuersia in dicendo posita. cum certarum personarum interpositione. Thesis autem est controuersia in dicendo posita sine certarum personarum interpositione. Ipothesis chít subpositum. thesis chít pro positum. Sô man dingoe. sô man in ráte sízze. sô man in chúre sízze. dáz kát ío suppositas personas ána. i. certas. Sô man áber ge-tráhtede túot de moribus. et de institutione uité álde óuh de occultis rerum naturis. dáz íst de propositis. dáz chít longe ab oculis positis. Táz ne gát tie personas nieht ána. díe oculis múgen uuérdén subpositę. Fóné díu uuízist, ál dáz sí nû spréchen uuíle in laude álde in uituperatione fortunę. uuánda sí certa persona íst. et quasi dea. táz sí dáz rhetorice túon sól. Suadendo únde disputando mág man den mán állero dingoliches erríhten. pediu íst philosophia hértón in béidén. pediu chít lucas in actibus apostolorum. fóné paulo. disputans et suadens de regno dī. Ér uuás disputans. sô ér is álles káb rationem dés er létta. únde áber dánne suadens. sô er ságeta. uuío gúot. uuío réht. uuío sáliglíh táz uuáre ze túonne. dáz er létta.]

QUANTUM MELIOR SIT ADVERSA QUAM PROSPERA FORTUNA.

Táz tú dóh ne uuánést táz íh tríben uuélle. sámó so geeínóten | uuíg sámént fortuna. sí lúkka. sí íst íóh uuí-103.

Sed ne me inexorabile contra fortunam gerere bellum putes, est aliquando, cum de hominibus illa fallax non

lön gúot máanne. [ih méino sô si lúkke ne íst.] Tánne íst si gúot. sô si síh óuget. sô si íro ánasíune erbárót. únde íro síte níeht ne hílet. Tû ne uuéíst nóh mág kesken. uuáz íh ságen uuíle. Íz íst uuúnderlíh tés míh lángét ze sagénne. pedíu ne mág íh iz óuh níeht spúotígo geságen. Íh áhtón gréhtó únsálda uuílón bézerún uuéseh. díen ménnískón. dánne sálda. Sô díu prospera síh tríutet mít íro mánmentsami (*sic*). únde sí máne gúot túnchet. sô tríuget sí ín mít téro gelíchi dero sáldón. Tíu aduersa íst áber genuäre. sô sí síh unéhselóndo óuget. uuío únstáte eí íst. Émíu tríuget ten mán. dísíu uuárnót ín. únde létet ín. Énív behéftet téro máot tíe sía núzzónt. mít kúotlíchi. tísíu enthéftet síe. mít téro guíssun bechénnedo. múrgfáres kúotes. Tû máht éna séhon síh úberhéuenda. únbeduúngena. síh ne bechénnenta. tísa áber mézíga. beduúngena. únde gefruótta. fóne déro émízígi. dero árbéito. Tánne ze lézest ketúot tíu qíliga mít íro mánmentsámi. díe ménísken áuuekkón fóne demó uuáren gúote. tíu ínblándena ríhtet sí áber ze uuége. únde ze demó uuáren gúote. sámó

104. so mít | chráphen síe uuídere zihendo (*sic*). Áhtóst tu dáz fúre lúzzel. dáz tír díu sárfa. únde díu grísenlícha fortuna díne nóht fríunt kezóígt hábet? tíe dír fóne réhtén

nihil bene mereatur, tum scilicet, cum se aperit, cum frontem detegit moresque profitetur. Non dum forte quid loquar, intelligis. Mirum est, quod dicere gestio, eoque sententiam uerbis explicare uix queo. Etenim plus hominibus reor aduersam quam prosperam prodesse fortunam. Illa enim semper specie felicitatis, cum uidetur blanda, mentitur; haec semper uera est, cum se instabilem mutatione demonstrat; illa fallit, haec instruit; illa mendacium specie bonorum, mentes fruentium ligat, haec cognitione fragilis felicitatis absoluit; itaque illam pides uentosam, fluentem, suique semper ignaram, hanc sobriam succinctamque et ipsius aduersitatis exercitatione prudentem. Postremo felix, a uero bono deuos blanditiis trahit: aduersa plerumque ad uera bona reducens unco retrahit. An hoc inter minima aestimandum putas, quod amicorum tibi fidelium

trianón, hólt, sánt? St hábet, tir, geskidót knissero únde un-
guissero fríundo uultus. [táz chít, unio éne. ióh tíse gatán
sín.] Rùmendo nám si ze síh, tie íro, tie díne, liez si dír.
Uoio tíure ne, uuáre dír, dáz, idé du ín gréchen uuáre, únde
sálig, sô dír dúohta? Fertróste díh ánderes kúotes ferlórnés.
dú hábest fúnden díne fríunt, tie der tíuresto scáz sánt.

[DE OFFICIO ORATORIS.

Hier máht tu gebóren, uuio man sól suadere. Ze
démó úna léido ist, únde dén uuír fóne díu skíhén, álsó
álle díe líute túont, aduersam fortunam, ze démo mág
man únsih, lúchen, úbe man úns sô mánige túgede be-
gínnét fóne ímo ságen, únde sô mánigju lieb kehéizen,
sô nú, philosophia, túot, fóne déro sélbún aduersa fortuna.
Sí líubet úns sia ze zuéin uuíson, ióh sia lóbóndo, ióh
prosperam skéltendo. Uuér máhti aduersę fortunę gúotes
ketrúen? Sélbér dér námo dero aduersitatis, tér léidet
sia. Tára gágene trívтет síh áber dér námo prosperitatis,
tér fóne démo náhkánden uuínde sô gespróchen ist, táz
chít, a porro spirando. Síd áber nú mít prospera nieht
státes, ne ist, sô sí sia zíhet, nóh nieht kuisses, únde sí
díe líute zóhet, únde íro múotes pehéftet, únde sí filo
gúotlichó túondo, síh líchesót táz uuésen, dáz sí ne ist,
únde sô man állero uuíllón ze íro uuánet, táz sí dánne
álses káhes síh uuéhselóndo, dén mán erstúzzet, uuémo
sól sí dánne gúot túnchen? Úbe áber, aduersa uirtutis
magistra ist, únde sí, | ze góte léitet, únde perfectos 105.
máchót, únde celo dignos, álsó sí sia gelóbot hábet, ne
sól úns tánne mít réhte tíu gúot túnchen na? Uuáz mág
stárcheren sín ad' persuadendum, dánne daz lób ist?

mentes haec aspera, haec horribilis fortuna detexit: haec
tibi certos sodalium uultus ambiguosque secreuit; discedens
suos abstulit, tuos reliquit? Quanti hoc integer, et, ut
uidebaris tibi, fortunatus emisses? Desine nunc amissas
opes querere, quod pretiosissimum genus diuitiarum est,
amicos inuenisti.

Rhetorica chit: táz offitium oratoris st. apposite dicere ad persuadendum: táz chit spénstigo chosón. Ne ist táz spénstigo gechosót na? Unér chán dás só uuóla só phi- losóphia? Pedú- súlen uuír iro glóuben: dáz aduersa fortuna bézera st. dánne prospera.]

DE AMORE QUI AMICITIAS FIRMAT ET OMNIA LIGAT.

Suspensio. Táz: tiu uuérlt kemisselichót mít féstén triuúdn die gehéllen hértá. [quatuor temporum. Súmer únde uuinter. lénzo únde hérbest sint fóne díu misselíh. uuánda iro nehéin ándermo gelíh ne ist. Únde sint tóh kelíh. uuánda iro nehéin daz ánder írret.] *Et hic.* Táz tiu missehéllen quatuor elementa. díu állero corpórum sámó sint. éuuiga gezumft hábent. [Siu sint uuíderuuáetig. únde sint tóh sámént in állén corpóribus.] *Et hic.* Táz tiu súnna úfen scónero réito. réitendív den dág rácchet. *Et hic.* Táz áber sín suéster luna uuálte déro náht. tíá der ábentstérno rácchet. Táz óuh ter mére. déz gérno úzkienge. eruénde ze guíssero máreho. sine únstáten uuéllá. nóh in. [ih méino díen sélbén uuéllón] ne hénge férrór stádón úz. án daz lánt. *Depositio.* Súslichá ordinem dero dingo. fé- stenót tiu mínna. díu díá érda. únde den mére rihtendo. duuín-

Quod mundus stabili fide
Concor des uariat uices,
Quod pugnantia semina
Foedus perpetuum tenent,
Quod phoebus roseum diem
Curru prouehit aureo,
Ut quas duxerit hesperus
Phoebe noctibus imperet,
Ut fluctus auidum mare
Certo sine coerceat,
Ne terris liceat uagis
Latos tundere terminos,
Hanc rerum seriem ligat,
Terras, ac pelagus regens,

Et

duinget. únde in hímele unákesôt. [Uuéliu íst tíu? Táz | 106.
 íst sélbér gót.] Intlázet sí den zàol. so uuáz nù gemíne
 íst. táz pegínnét sár féhten. Únde díz uuérltícha gerúste.
 dáz síu nù geméin múoto tùont háben scóno sína fárt. dáz
 ílent síu zebréchen. Tíu sélba mínna hábet óuh tie mén-
 nísken zesámíne. mít héilígero gezúmfté, Sí féstenôt óuh
 ten éoháften gebíleih. mít réinén mínnón. Íoh tíen geséllón
 díe réhte gemínne sínt. scáffôt sí éa. Uuóla gréhto dú
 ménniskína sláhta. uufó sálig tú bíst. úbe díu múot ríhtet.
 tíu mínna. díu den hímel ríhtet.

Explicit liber secundus Boetii.

INCIPIT LIBER TERTIUS. |

Sí líe daz sáng úz. Nóh tò téta míh tára lósén. díu 107.
 súozi des sánges. sólih níet. únde sólih uuúnder uuás míh
 ís. Tára náh úber éina uuíla chád íh. Súnderíg tróst tero

Et caelo imperitans amor.
 Hic si frena remiserit,
 Quidquid nunc amat inuicem,
 Bellum continuo geret:
 Et quam nunc socia fide
 Pulcris motibus incitant,
 Certent soluere machinam.
 Hic sancto populos quoque
 Iunctos foedere continet;
 Hic et coniugii sacrum
 Castis nectit amoribus;
 Hic fidis etiam sua
 Dictat iura sodalibus.
 O felix hominum genus,
 Si uestros animos amor,
 Quo celum regitur, regat!

LIBER TERTIUS.

Iam cantum illa finierat, cum me audiendi avidum
 stupentemque arrectis adhuc auribus carminis mulcedo
 deherat. Itaque paullo post, o, inquam, summum lassus

trüregôn. Unio filo dū mīh ketān hābest pāzmāgenden. mīt tēro uuāgi dīnero rēda. iōh mīt tēro lūstsāmi dīnes sānges. Dāz hābest tu sō filo. dāz ih mīh sār ānauuērtes ne uuēlle uuānen iecht intuuīchen. dien slēgen dero fortunē. ih enthābe sie uuōla. Unde diu strēngeren lāchen. dīnero rēdo. ne skiho ih nieht. unde gērno gehōro ih sīu. unde ēiscōn sīu. Unōla chād si. uuārd ih tēs tō geuuār, dō dū suigendo gnōto lōsetōst mīnero uuōrto. Unde dēs pēit ih. ūnz tīn mūot sōlih uuūrte. āldē dāz uuārera ist. sōlez māchōta ih iz. Tīu nōh fōre sīnt. tīu sīnt sōlih. tāz sīu zēndent. sō du iro chōrbōst. unde āber inqerslūndeniu. sūoze gedūnchent. Aber dāz tū chist kērno gehōrtist. āū (*sic*). unio ērnest tīr is uuāre. unio dū brūnnist. ūbe du uuāssist. uuāra ih tīh pegūnnen hābo ze lēitēne. Unāra dōh chād ih? Ze dero uuārūn sālīghēite chād si. Tānnān ōuh tīr trōumet.

108. in dīnemo mūote. | Aber an dāz pīlde uuārtendo. ne māg iz sīa sēlbūn nieht kesēhen. [Ūnz tū dēnchest ān dia uuērłtsālda. ūnz tēnchest tu ān dāz pīlde. dero uuārūn sāldo. nāls an sīa sēlbūn.] In gōtes ēra chād ih. tūo dāz. unde oūge mīr dia uuārūn āne tuuāla. Nū tūon ih tāz chād si. gērno ūmbe dīna mīnna. Ih uuile dīr āber ēr fōre gemālēn.

rum solamen animorum, quantum me uel sententiarum pondere, uel canendi etiam iucunditate refouisti! adeo ut iam me posthac imparem fortunae ictibus non arbitrer. Itaque remedia, quae paullo ante acriora esse dicebas, non modo non perhorresco, sed audiendi auidus uehementer efflagito. Tum illa, sensi, inquit, cum uerba nostra tacitus attentusque rapiebas, cumque tuae mentis habitum uel exspectaui, uel, quod est uerius, ipsa perfecti. Talia sunt quippe quae restant, ut degustata quidem mordeant, interius autem recepta dulcescant. Sed quod tu te audiendi cupidum dicis, quanto ardore flagrāres, si, quonam te ducere aggrediamur, agnosceres? Quonam? inquam. Ad ueram, inquit, felicitatem, quam tuus quoque somniat animus; sed occupato ad imagines visu ipsam illam non potes iptueri. Tum ego: fac obsecro, et, quae illa uera sit, sine cunctatione demonstra. Faciam, inquit illa, tui causa libenter: sed quae tibi causa notior est, eam prius

dia uuértsálda. díu dír chündera íst. Táz tu dára náh sò
du dísa dúrhchiesést. hína uuártèndo. éna déste báz pechén-
nèst. únde dú geséhèst. uuáz tar ána geskéidenes íst.

CUR MORAM FACIAT. RATIONEM REDDITURA EST.

Tér gúoten ácher sáhen uuíle. dér errúmet in ér des
úchrútes. Fárn únde hiefeltrá nímet er dána. mít tero
riate ségenso. dáz ímo dés te bézera chórn uuáhse án demo
niuríute. Táz hórang íst óuh tés te stózera. úbe des múnt
pe fóre íeht píttères kechórota. Únde glátór skínent tie
stérnen dánne. sò die régenuuinda geligent. únde sò der
tágostérno dia náht hína uertríbet. sò óuget tiu súnna fro
róten rós. sò chúmet sí ritendo dar úfe. Sò tío óuh tú.
lúkke sálda | ze érest chiesendo. chóro díh téro íntbésten. 100
sò chóment tíe uuáren dír in múot. [ándereá uuó: ne
spúot ís tír.]

**OMNES AD BEATITUDINEM TENDERE. QUAMUIS
NON RECTO TRAMITE.**

St dô lúzzel ze érdo séhendíu. únde sámó so in fro múote
demo chéiserlichen gestátondíu. ffeng sí súš ána. Misselichen

designare uerbis atque informare conabor; ut ea perspecta,
cum in contrariam partem flexeris oculos, uerae beatitudi-
nis specimen possis agnoscere.

Qui serere ingenuum uolet agrum,
Liberat arua prius fruticibus,
Falce rubos, filicemque resecat,
Ut noua fruge grauis ceres eat.
Dulcior est apium, mage labor,
Si malus ora prius sapor edat.
Gratius astra nitent, ubi nothus
Desinit imbriferos dare sonos.
Lucifer ut tenebras pepulerit,
Pulcra dies roseos agit equos.
Tu quoque falsa, tuens bona prius,
Incipe colla iugo retrahere,
Uera dehinc, animum subierint.

Tum defixo paullulum visu et uelut in angustam
suae mentis sedem recepta sic coepit. Omnis mortalium

unég hábent keuángen állero ménniskõn sórgá. die sórgá in rácchet. unde reizet. mángfaltiu ringá. únde mángfáltér fliz. Sie ráment tóh álle ze éinero stéte. uuánda sie álle ráment ze dero sálighéite. Unde dáz íst táz kúot. úbe iz foman guúnnet. sò er iz kuuínnet. táz er niehtes fúrder gegérõn ne mág. Táz íst álles kúotes taz fõrderõsto. únde ál gúot hínder ímo behábende. Práste ímo íeht. sò ne uuáre iz fól nieht. Uuánda áne dáz. nóh táne uuáre. des man gérõn máhti. [Táz íst argumentum a parte. Tár éines téiles prístet. tár ne íst iz állez nieht.]

D I F F I N I T I O.

Pediu íst óffen. sáldá uuésen-áalles kúotes fóllún. [Uuile du chéden álles kúotes fóllún státa. dáz íst taz sélba.] Tia sálighéit álso íh chád. ílent álle ménnisken guúnnen. [Ze déro ílent sie álle.] áfter misselichèn uuégen. Táz íst fõne
 110. díu. uuánda ménniskõn múot íst natúrlichø | des uuáren gúotes kér. Áber díu missenómèni des uuéges. ferléitet sie ze demo lúkken.

Diuitiæ. Téro súmeliche ringent. táz sie ríche uuérdèn. uuánda sie dáz áhtõt állero bézesta. dáz in niehtes túrt ne st.

Honores. Súmeliche uuánende dáz éruuirdigi gúot

cura, quam multiplicium studiorum labor exercet, diuerso quidem calle procedit, sed ad unum tamen beatitudinis finem nititur peruenire. Id autem est bonum, quo quis adepto nihil ulterius desiderare queat. Quod quidem est omnium summum bonorum cunctaque intra se bona continens, cui si quid abforet, summum esse non posset, quoniam relinqueretur extrinsecus, quod posset optari. Liquet igitur, beatitudinem esse statum bonorum omnium congregatione perfectum. Hunc, uti diximus, diuerso tramite mortales omnes conantur adipisci. Est enim mentibus hominum ueri boni naturaliter inserta cupiditas, sed ad falsa deuius error abducit. Quorum quidem alii summum esse bonum nihilo indigere credentes, ut diuitiis affluant, elaborant: alii uero bonum, quod sit dignissimum uenera-

si. ilent sie era guannen. daz sie antsazig sin iro geburen.

Potentia. Sô sint tie. die mâhtigi uuânent uuésen bézestûn. Tie uuéllen sêlben uuérden geuuáltig. álde geuuáltigên io mite sin.

Claritas. Tien mâri bézest lichet. tie uuéllen iro nâmen geguollichôn. mít ételichên dien listen. déro man héime bedârf. álde in hérige.

Uoluptas. Sâmeliche áhtônt ten bézesten uuôcker stân. ân méndi. únde an fréui. Tie áhtônt sâliglîh. mít uuúnnôn ze lébenne. únde dâr inne ze suuúmmenne.

Unum propter aliud. Sô sint ôuh tie. die díz úmbe énez. únde áber ándere. die énez úmbe díz mînnônt. únde sô geuuêhselôt hábent. Álso iz tánne | uéret. sô ételiche 111. fôrderônt rihtuom. úmbe geuuált. únde úmbe uuúinna. únde ándere dâra gâgene fôrderônt keuuált. úmbe rihtuom. únde úmbe mâri. [Mít tíu ér fúrder uuile dáz íst causa. dâra er uuile. dáz íst finis. Álso mág man ôuh chéden. mít tíu er íeht méinet. dáz íst causa. dáz er áber méinet. táz íst finis.]

QUAE HIS ACCEDUNT.

Ze disên. únde ze sâmelichên. râmêt tero mémiskôn tát. únde iro uuillo. Álso geédele túot. únde déro kíto

tionē, iudicantes, adeptis honoribus reuerendi ciuibus suis esse nituntur. Sunt qui summum bonum in summa potentia esse constituent: hi uel regnare ipsi uolunt, uel regnantibus adhaerere conantur. At quibus optimum quiddam claritas uidetur, hi uel belli uel pacis artibus gloriosum nomen propagare festinant. Plurimi uero boni fructum gaudio laetitiaque metiuntur; hi felicissimum putant uoluptate diffluere. Sunt etiam, qui horum fines causasque alterutro permutant, ut, qui diuitias ob potentiam uoluptatesque desiderant, uel qui potentiam seu pecuniae causa seu proferendi nominis petunt. In his igitur ceterisque talibus humanorum actuum uotorumque uersatur intentio, ueluti nobilitas, fauorque popularis, quae uidentur quan-

lób, díu ze mári tréffent. Unde also chéna. unde chint túont. Tíu man úmbe uuónna fórdérôt. Uuío íst tíu uuónna dero fríundo? Tíu ne íst téro sláhto nieht. sí íst héilig. pédiu ne trífet sí nieht ze lúkken sáldón. núbe ze uuárén. dára túgedhéit trífet. Táz ih ánderro sláhto námda. dáz uuírt ál guánnen. úmbe geuuáltes mímma. unde úmbe lúst-sámi. Nú íst óuh táz óffen. dáz tes íschamen bíderbí. ze díen sélbén trífet sínuen. Uuánda stárcbí, unde mícheli. kébent máhte. Scóní unde snélli. gébent mári. Kesúndeda gíbet. uuónna. Téro állero uuírt kegérôt úmbe éina día sálighéit.

Propositio: Tés togelichêr gnôôtst kérôt. táz áhtôt er uuésen dáz pézesta. |

112. *Assumptio.* Uuír éigen áber geságet. táz sálighéit sí daz pézesta.

Conclusio. Fóne díu áhtôt togelichêr día státa sálíga. día er gnôôtst fórdérôt.

[QUANTA SIT UIS SYLLOGISMI.

Sillogismus ne triuget. úbe er légitime getán íst. Sô íst er légitime getán. uuánda er in dialectica tria membra háben sôl. táz tero zuéi sô geuúáriu sín. dáz íro mánnolih. íehen múge. unde síu éin ánderén sô háf-teén. dáz síu daz trítta geuúárén. íoh áne geiht. Sô dáz nú íst. Iacob uuas filius isaac. unde isaac filius abrahæ. Táz sint duo membra. Vbe man déro íihet. sô íihet man nôte des trílten. dáz abraham uuás paternus auus iacob.

dam claritudinem comparare, uxor, ac liberi, qui iucunditatis gratia petuntur. Amicorum uero, quod sanctissimum quidem genus est, non in fortuna sed in uirtute numeratur. Reliquum uero uel potentiae causa uel delectationis assumitur. Iam uero corporis bona promptum est, ut ad superiora referantur. Robur enim magnitudoque uidentur praestare ualentiam; pulcritudo atque uelocitas celebritatem, salubritas uoluptatem. Quibus omnibus solam beatitudinem desiderari liquet. Nam quod quisque prae ceteris petit, id summum iudicat bonum. Sed summum bonum beatitudinem esse definimus. Quare beatum esse iudicat statum, quem prae ceteris quisquam desiderat.

Fóne díu íst óuh tíz óffen ratio syllogismi. díu úns hier begágenet íst. Táz fogelichêr gérnôst guúnnet. táz áhtôt ér summum bonum, Sô íst summum bonum beatitudo. Táz sínt zuéi membra, tér déro íhet. tér íhet sínes úndánches tes tritten. táz tir chít. Táz fogelichêr gérnôst kuúnnet. táz áhtôt er beatitudinem. Tár míte uuízín. dáz argumentum bestát. fóne éineino membro. álde fóne zuéin. Fóne éinemo. sô dáz íst. Vbe iacob uuás filius filii abrahe. sô uuás er nepos abrahe. Táz éina membrum héizet propositio. Fóne zuéin bestát iz. sô dáz íst. Vbe iacob uuas filius filii abrahe. sô uuás er nepos eius. Ér uuás óuh kuísso sô. Táz íst propositio. únde assumptio. Chít iz áber. iacob uuas filius filii abrahe. únde bedú uuás er nepos eius. táz íst tánne propositio unde conclusio. Fóne díu íst argumentum imperfectus syllogismus. Fólle rúchchest tu iz ad tria membra. sô íst iz fólle syllogismus.]

Ný hábo | ih tír géouget filo náh. táz píldé dero mén. 113. nískôn sáldôn. Íh méino ríhtóm. éra. geuúált. kúollichí, uuúnna. Epicurus [tér éinêr uuás tero philosophorum. únde dér mít ín gieng súochendo summum bonum. tér gót ne uuissa. nóh spiritalia bona.] échert án dísiu [quinque] dénchendo. uuólta er geslágo. uoluptatem háben ze summo bono. [Fóne díu geslágo.] uuánda éniu fieriu. sô ímo dúohta. uuúnna túont temo múote. [álsó uoluptas corpori túot. Pedú uuánda er. dáz éniu fieriu. mít tírro éinún begríffen uuúrtín. únde er an íro éinún hábeti fúnden. dáz er súohta. Epicuros grece chít latine super porcos. Tén námen gáben ímo díe ándere philosophi. uuánda ér uoluptati fólghendo. mít sínên sectatoribus porcis. kelícho lébeta.]

Habes igitur ante oculos propositam fere formam felicitatis humanae, opes, honores, potentiam, gloriam, uoluptates. Quae quidem sola considerans epicurus consequenter sibi summum bonum uoluptatem esse constituit, quod cetera omnia iucunditatem animo uideantur afferre.

**NON IN FINE HOMINES ERRARE SED IN VIA ET
SUMMO BONO. NULLUM EX SUPRA SCRIPTIS QUIN-
QUE DEESSE.**

Nu uufle ih áber chád si ságen. uués die liute flizig sint. téro múot io náh íro. gúote sinnet. tóh iz óuh únge- húhtigo dara náh sinne. Únde iz áber ne uuéiz sámó so iz trúnchen sí. uuéles síndes iz héim eruúinden sále. [Iz súochet táz tír ze súochenne íst. iz ne gát tír áber réhto náh nieht.]

Opes. Uuánest tu dfe írrón in íro múote. dfe gérno ún- dúrftig uuárin álles kúotes? [Néin sie.] Ze uuáre, nieht ne mág só uuóla dia sálighéit erfóllón. só álles kúotes knúht. sám státa. Tíu frémedes íst úndúrftig. únde fóné íro sel- bero guúoge hábet.

114. *Honor.*] Írrónt tfe uuánest. tfe daz pézesta áhtónt éruuir- digósta? Néin sie. Táz ne máhti nieht smáhe sín. dára álle ménnicken zúo flent. [Ste flent ad summum bonum. dár sie dáz findent tár hábent sie óuh fúnđen. dáz reue- rentissimum íst.]

Potentia. Ne sól man máhte gúot áhtón na? [Dáz chit. nè sól man guis sín máhte mft summo bono na?] Úuio dúnchet tír? Táz állero dingo forderósta íst [i. summum bonum]. uuó sól dáz chráftelós sín?

Claritas. Sól mári máne kúzzel gedúnchen? Áber

Sed ad hominum studia reuertor, quorum animus et si cali- gante memoria tamen bonum summum repetit, sed uelut ebrius, domum quo tramite reuertatur, ignorat. Num enim uidentur errare hi, qui nihilo indigere nituntur? Atqui non est aliud, quod aeque perficere beatitudinem possit, quam copiosus bonorum omnium status, nec alieni egens, sed sibi ipse sufficiens. Num uero labuntur hi, qui, quod sit optimum, id etiam reuerentiae cultu dignissimum putant? minime. Neque enim uile quiddam contemnendumque est, quod adipisci omnium fere mortalium laborat intentio. An in bonis non est numeranda potentia? Quid igitur? Num imbecillum ac sine uiribus aestimandum est, quod omnibus rebus constat esse praestantius? An claritudo nihili pendenda est? Sed sequestrari nequit, quin omne

uio mág. sid táz nôte daz márista íst. táz óuh taz fôrde-
rôsta íst?

Uoluptas. Uuáz túrft íst sár dáz íh summum bonum.
únde beatitudinem ze díen sie sánnent. álles úngemáches
ferságe. sid sie íóh smáhes tínges kérént túrh lústsami?
[An summo bono ne íst nehéinez fólleglichór. dánne lúst-
sámi.] Áne zuíuel sínt tíz tíu. déro ménnísen gerónt.
Únde fóne díu uuéllen sie ríhtóm. héri. geuuált. kúollichí.
lústsámi. uuánda sie mít téro uuánent háben. fóllún. éra.
máhtígi. geuuáhtlichí. fréuui. [Uuáz sólti ín ríhtóm. sie
ne hábetín fóllún? Uuáz sólti ín hêrscáft. sí ne gábe ín
éra? Uuáz sólti ín geuuált. | ér ne táte sie máhtígi. Uuáz 115.
sólti ín gúollichí. áne úmbe geuuáhtlichí? Uuáz sólti ín
óuh uuúnná. sie ne fréutín den mán.] Táz íst ío [éin díng].
éin gúot. tára náh ménnísen ín sús máníga uuís ríngent.
Tár ána mág man sámfto chíesen. uio stárh tíu natura
sí táne sò missehélle uuísá. áu demo úzláze gehéllent-
tes kúotes. tára sie flent.

DE NATURAE UI.

Uio geuuáltígo díu natura íro zóum chère. mít uué-
lero éo sí beuuároe dísa uuérlt. únde uio sí díngolíh pínde

quod excellentissimum sit, id etiam uideatur esse clarissi-
mum. Nam non esse anxiam tristemque beatitudinem
nec doloribus molestiisque subiectam quid atinet dicere,
quando in minimis quoque rebus id appetitur, quod habere
fruique delectet? Atqui haec sunt, quae adipisci homines
volunt, eaque de causa diuitias, dignitates, regna, gloriam
uoluptatesque desiderant, quod per haec sibi sufficientiam,
reuerentiam, potentiam, celebritatem, laetitiam credunt
esse uenturam. Bonum est igitur, quod tam diuersis stu-
diis homines petunt: in quo quanta sit naturae uis, facile
monstratur. cum licet uariae dissidentesque sententiae ta-
men in deligendo boni fine consentiant.

Quantas rerum flectat habenas
Natura potens, quibus immensum
Legibus orbem prouida seruet,

mit fêstemo hânde. dâz unile ih lûto sîngen. an lîdo unê.
 chên sêitôn. Tôh tie chûnen (*sic*) léuuen án in chétennâ
 trágêa. únde dôh man sie ázze ába hênde. [fôre mánlâmi.]
 únde dôh sie fône geuúonèn slégen íro méister fúrhtên.
 kechórônt sie des plúotes. sô uuirt in sâr úf. íro ére
 grímmi. únde sâr behúgent sie síh. uuáz sie sínt. criscra-
 mûndo in íro uuis. 'Tês mézes préchent') sie die chétennâ.
 únde gânt ten méister ze érest ána. [dér uuirt ter éresto
 frísking.] únde in zánôndo. uuábsset in diu rázi. *Item.* |
 116. Únde dér fôgel. dér dar féret fône bóume ze bóume sîn-
 gendo. dér uuirt kefângen. únde in chéuia getân. Tôh man
 démo dára nâh, tínoe (*sic*). mit kehónagôtên sâchôn. únde
 mit állero fôllûn. sô gnúoge tûont. ze tágalti. únde ze spile.
 Úbe er ío dôh úzer dero chéuio ze hólz indriinnen múoz
 târ er sînen lieben scáto síhet. sô íst imo díu fûora^{vordara}) ú-

*) b ist in p verbessert.

**) Hinter fûora steht fôre, aber unterstrichen.

Stringatque ligans irresoluto
 Singula nexu, placet arguto
 Fidibus lentis promere cantu.
 Quamuis poeni pulcra leones
 Vincula gestent, manibusque datas
 Captent escas, metuantque trucem
 Soliti uerbera ferre magistrum:
 Si cruor horrida tinxerit ora,
 Resides olim redeunt animi,
 Fremituque graui meminere sui,
 Laxant nodis colla solutis,
 Primusque lacer dente cruento
 Domitor rabidas imbuit iras.
 Quae canit altis garrula ramis
 Ales, caeuae clauditur antro:
 Huic licet illita pocula melle,
 Largasque dapes dulci studio
 Ludens hominum cura ministret,
 Si tamen arto saliens tecto,
 Nemorum gratas uiderit umbras,
 Sparsas pedibus proterit escas,

máre: in uuáldē uuále er échert uuónēa. in uuáldē uuále er mizerón: *Item.* Tes iungen bóumes óbenahugi. uuirt óuh uuílon mit nót nider gezógen. Uuirt er ferlázen. ér rihtet sih áber úf ze húmele. *Item.* Tiu súnna gát óuh ábandún uuéstert in sédel. sí chúmet áber mórgenón tóugenero férte uuidere ze íro ortu. Állero dīngolih hábet sína uuideruárt. únde sinnet ío dára. dára ímo gesláht íst. Nóh nehéin ánder dīng ne bestát in sínero natúrlichún órdeno. áne dáz sín énde gerértet ze sínero úrtúnste. únde sih in rīnges uuís ketúot státa háben. [Fóne díu háltet táz ménnisken an sínero natura. úbe er ze góte fóne démo er chám. uuidere fūnden chán.]

QUOD ERROR INDE RETRAHIT. | QUO NATURA 117.
TENDIT.

Sô tūont. óuh ír ménnisken. an so uuío écheródemo bilde iz sí. dóh keséhent ír ío. sámo so dúrh tróum. íuuér áuagénne. [Prima preuariatío hábet ménniskón dáz penómen. tóh sie súochēn íro principium. dáz sie iz uuóla bechēnnen ne múgen.] Únde uuártēnt ír ála rehto fúre ze

Siluas tantum mesta requirit,
Siluas dulci uoce susurrat.
Validis quondam uiribus acta
Pronum flectit uirga cacumen:
Hanc si curuans dextra remisit,
Recto spectat uertice celum.
Cadit hesperias phebus in undas:
Sed secreto tramite rursus
Currum solitos uertit ad ortus.
Repetunt proprios quaeque recursus
Redituque suo singula gaudent.
Nec manet ulli traditus ordo,
Nisi quod fini iunxerit ortum,
Stabilemque sui fecerit orbem.

Uos quoque terrena animalia, tenui licet imagine,
uestrum tamen principium somnatis, uetumque illum bea-
titudinis finem, licet minime perspicaci, qualicumque tamen

demo sáligen úzláze. so unto ir iz mít úndúrshéitigemo mûote tûent. Fône dñu [s. uuánda diu natura stárh ist. sô] léitet si iuuüh ála rébto rámando ad summum bonum. únde [uuánda si geáuúártôt ist. pedú] mísseléitet iuuüh áber der irredo.

PROBANDUM DICIT ARGUMENTIS. AN PER HAEC
QUINQUE. QUOD DESIDERATUR UALEAT AD-
IPISCI.

Ný ebús tír. úbe sie mít tien [finnen]. mít tien sie trúuüent sáldá guúinnen. dára chómen múgin. dára sie rá-
mènt. Múgen díu sô getánen. sô ácáz ist. únde éra. io-
manne dés kehélfen. dáz ímo nehéines kûotes ne bréste.
sô íehèn díen dero sálighéite. díe déro dehéin guúinnèn.
Ne múgen siu áber geléisten dáz siu gehéizent. únde brístet
ín mániges kûotes. sô sínt siu óffeno lúkkez píldé dero
sálighéite.

118.

PRIMA PROBA *IO IN DIUITIIS. |

Nú ze érest ságe dñ mir. dñ mittúndes ríche uuáre.
Tò dñ richesto uuáre. geskáh tír leht ángestliches. fône
íomannes scúlden. dáz tñ mûot írti? Ze uuáre chád íh, íh ne
uuárt nío dés íh kebúge. sô ínbúnden mánes mûotes. íh ne á-
gesti úmbe éteuuáz. Ne uuás táz pedú chád si. dáz tír éte-

cogitatione perspicitis, eoque uos et ad uerum bonum naturalis ducit intentio et ab eodem multiplex error abducit. Considera namque, an per ea, quibus se homines adepturos beatitudinem putant, ad destinatum finem ualeant peruenire. Si enim uel pecunia, uel honores, ceteraque tale quid afferunt, cui nihil bonorum abesse uideatur, nos quoque fateamur fieri aliquos horum adeptione felices. Quod si neque id ualent efficere, quod promittunt, bonisque pluribus carent, nonne liquido falsa in eis beatudinis species deprehenditur? Primum igitur te ipsum, qui paullo ante diuitiis affluebas, interrogo. Inter illas abundantissimas opes numquamne animum tuum concepta ex qualibet iniuria confudit anxietas? Atqui, inquam, tam libero me fuisse animo, quin aliquid semper angeret, reminisci nequeo. Nonne quia uel aberat, quod abesse non uelles,

iches liebes mángra. tés du dir ne uuóltist méngen. áldé
 lir léid hábetóst. táz tu háben ne uuóltist? Tá z íst álsó
 hád ih. Tó géretóst tú chád si. énes kágenuuéerti. dísses
 buuerti. Tés úho ih chád ih. Sò íst mán áber dúrfítig chád
 i. dés er gérot. Túrfítig chád ih. Tér íehtes túrfítig íst
 hád si. tér ne íst álles tinges níeht cnúhtig. Sò ne íst chád
 h. [Táz íst argumentum a parte. Quasi diceret. Non habet
 otum. cui partes desunt.] Lite dù chád si. díse dúrfíte. tó
 du hártó ríche uuáre? Uuío ánderes chád ih. Úbe díz sús
 íst chád si. sò ne múgen ótuuálá níomér úndúrfítigen ge-
 tñon, nóh cnúhtigen. Unde dés kelih tátem sie dóh. *Item.*
 Tá z íst óúh cnóto ze bedénchenne. tá z ter scáz téro tú-
 gede án ímo sélbemo níeht ne hábet. ín ne múge man 119.
 úndánches némen díen. déro er íst. Tés úho ih chád ih.
 Zú ne sólti tú is íéhen chád si? Tánne ín tágoli-
 ches. ío dér báz mág. ándermo úndánches néme? Uuánnán,
 chóment ánderes. díe dínglichen chlágá. únde díe dínglichen
 ríuoftá? Áne dáz tie mít nóte. áldé mít úndríuúon genóme-
 nen scázzá ne uuéllentén. uuídere geéiscót uuérdent? Tá z
 íst sò chád ih. Fóne díu íst chád si. mánnolíh túrfítig ánderes
 mánnes hélfo. sínen scáz ze gehéienne. únde ze iruuérenne.

uel aderat, quod adesse nolisses? Ita est, inquam. Illius
 igitur praesentiam, huius absentiam desiderabas. Confiteor,
 inquam. Eget uero, inquit, eo, quod quisque desiderat?
 Eget, inquam. Qui uero eget aliquo, nam est usque
 quaque sibi ipse sufficiens? Minime, inquam. Tu itaque
 hanc insufficientiam plenus, inquit, opibus sustinebas?
 Quid ni? inquam. Opes igitur nihilo indigentem suffi-
 cientemque sibi, facere nequeunt, et hoc erat, quod pro-
 mittere uidebantur. Atqui hoc quoque maxime consideran-
 dum puto, quod nihil habeat suapte natura pecunia, ut
 his, a quibus possidetur, inuitis nequeat auferri. Fateor,
 inquam. Quidni fateare, cum eam quotidie ualentior ali-
 quis eripiat inuito? Unde enim forenses querimoniae, nisi
 quod uel ui uel fraude a nolentibus pecuniae repetuntur
 ereptae? Ita est, inquam. Egebit igitur, inquit, extrinse-
 cus petito praesidio, quo suam pecuniam quisque tueatur.

Uuér chád ih mág tés kelougenen? Nû ne uuäre imo dero hélfo nehéin dúrst chád si. úbe er dén. seáz ne hábeti. dén er fúrhtet ferliesen. Nehéin zúfuei ne íst tés chád ih. Úbe díz súš íst chád si. só íst taz tinn uuíderuuártigo bechêret. Íh méino dár ána. uuánda der rihtúom dér sie gnúhtige túon sólta. íro sélbero hálb. tét túot sie dúrstige ánderro hélfo. [Táz íst argumentum abeuentu. Sámo so st cháde. Quia diuites euenit egere. ideo diuitiæ sunt causa egestatis.] *Item.* Ze uuélero uuís múgen dáne dúrste úberuuúnden uuérden mit rihtúome. Ne mág

120. tie richen nieht húngerên | nôli túrsten na? Ne infindent tero richôn líde des fróstes nieht na? Sô hábert sie geziug chist tu. mit tíu sie gebúozên den húnger. únde den dúrst. íoh ten fróst. Ze dero uuís chído áber ih. mág téro dúrsto ételih tróst uuérden. mit rihtúome. nâh fúrenomes lába uuérden. Úbe indigentia ío giét. únde ío gérôt. únde mit sâchôn erscôben uuirt. só uuérêt si nôte ío ze dero fúlli. [Síd tíu fúlli sía ne tíligôt. só uuázer fiur túot. únde sí échert stíllêt. só íst sí ío. só ne zegát sí. Uuúrte sí mit opibus fertíligôt. só ne uuäre sí. Argumentum a minore ad maius. Minus est enim reprimere. quam extinguere.] *Item.* Íh uuíle dés fersuígên. dáz tero naturê lúzzel gnúget. únde dero fréchi nionêr ána gnúoge neist. [Fames únde sitis. únde nuditas. máchônt mánnolichen egenum.

Quis id, inquam, neget? Atqui non egeret eo, nisi possideret pecuniam, quam possit amittere. Dubitari, inquam, nequit. In contrarium igitur relapsa res est: nam quae sufficientes sibi facere putabantur opes, alieno potius praesidio faciunt indigentes. Quis autem modus est, quo pellatur diuitiis indigentia? Num enim diuites esurire nequeunt? num sitire non possunt? num frigus hibernum pecuniorum membra non sentiunt? Sed adest, inquires, opulentia, quò famem satient; quo sitim frigusque depellant. Sed hoc modo consolari quidem diuitiis indigentia potest, auferri penitus non potest. Nam si haec hians semper atque aliquid poscens opibus expletur, maneat necesse est, quae possit expleri. Taceo, quod naturae minimum, quod auaritia nihil satis est.

Tia indigentiam múgen opes kebtúozen. án dien únfréchen. Tie áber fréh sint. uuánda in niehtes fóllún ne dúnchet. pedín sint sie so árm. únde so dúrfstíg.] Fóne díu ságe dá mir chád si. úbe rihtúom dúrfte fertlígón ne mág. únde er íoh túrfte máchót. uuélicha gnúht mág er dánne gében. uuánent ír? [Argumentum a contrariis. Quasi diceret. Opes quę indigentiam gignunt. quomodo sufficientiam quę eis contraria est.] gignant?]

121.

AUARO INUTILES ESSE DIUITIAS.

Tóh ter frécho mán. sámó ríche uuórténen. sámó só imo zúo rínne daz cóld. sínen scáz tés imo nfómét fóllún ne dúnchet. kebtúfoe. Vnde er geláde sínen háls mit tien gímmón des róten méres. Únde er mit cenzeg flúogen ze áchere gänge. in bírigemo lande. Úmbe dáz ne gebrístet imo nio sórgún lébendemo. Nóh úmbe dáz ne fólgént imo nieht tótemo. síne liehtlichen (*sic*) sáchá.

SECUNDA IN DIGNITATIBUS.

Témo áber die hêrskéfte zúo geslingent. máchónt tie den érháften. únde ántsazígen? Íst tánne díu chráft án dien ámbáhten. Dáz sie dien ámbáhtmánnen túgede gében. áchúste némén? Triuuo. síu ne sínt nieht sitíg tes mánnes.

Quare si opes nec summouere indigentiam possunt et ipsae suam faciunt, quid est quod eas sufficientiam praestare credatis?

Quamuis fluente diues auri gurgite
 Non expleturas cogat auarus opes,
 Ornetque baccis colla rubri litoris,
 Ruraque centeno scindat opima boue:
 Nec cura mordax deserit superstitem,
 Defunctumque leues non comitantur opes.

Sed dignitatis honorabilem reuerendumque, cui pro-
 uenerint, reddunt. Num uis ea est magistratibus, ut uten-
 tium mentibus uirtutes inserant, uitia depellant? Atqui
 non fugare, sed illustrare potius nequitiam solent, quo fit,

úbeli ze tligónne. núbe ze óffenónne. Tánán geskíhet tícho. dáz uuir siu zúrnèn. ze händen chómen unésen dien zágostèn. Fóne díu uuárd táz catullus nonium gútter híez. dóh er án demo hêrstúole sáze. [Catullus uuás ueronsis poeta nobilis. pedíu uuás ímo noñius únuuêrd. té

192. fóne gallia ze roma chómenêr. mít gothorum suffragio | ze consulatu gestéig.] Ne síhest tu dár ána na. uuáz únerón ámbaht únde uuirde gébèn dien úbelên. Ze triuunón íro únuuirde skínet tés tóh mínnera. úbe sie nehéin ámbaht éra ne máret. *Item.* Máhtón sár díh ánbríngen dehéine fréisá. dáz tû consulatum mít decorato hînderstán uuóltít. tén du uuíssóst skíren. únde méldare? [Tísêr decoratus uuas fautor gothorum. pedíu uuás er méldare dero ciuium. Uuánda er óuh tár míte spílománnes kebárda hábeta. fóne díu ne uuólta er sín collega níeht uuérden in consulatu. tóh iz ter chúníng uuóltít. Táz uuás ímo fréisa uuíder den chúníng.] Uuir ne múgen díe níeht áhtón êrhafti uuírdíge. úmbe íro ámbaht. díe uuir sélbes tes ámbahtes áhtoên únuuúrdíge. Tén du áber sábst uuísen. máhtít. tû dén áhtón únuuúrdígen êrháfti. únde sélbes sínes uuístúomes? Ném du. Túged hábet an íro sélbun éigene utírde. Tie sí sár díen gíbet. tien sí gelázen íst. Uuánda dáz tíu uuérlt

193. érá níeht ketúen ne múgen. pedíu skínet. táz | sie nehéina scóni

ut indignemur eas saepe nequissimis hominibus contigisse, unde catullus licet in curuli nonium sedentem strumam appellat. Uidesne quantum dedecus malis adiciant dignitates? Atqui minus eorum patebit indignitas, si nullis honoribus inlarescant. Tu quoque num tandem tot periculis adduci potuisti, ut cum decorato gerere magistratum putares, cum in eo mentem nequissimi scurrae delatorisque respiceres? Non enim possumus ob honores reuerentia dignos iudicare, quos ipsis honoribus iudicamus indignos. At si quem sapientia praeditum uideres, num posses eum uel reuerentia, uel ea, qua praeditus est, sapientia non dignum putare? Minime. Inest enim dignitas propria uirtuti, quam protinus in eos, quibus fuerit adiuncta, transfundit. Quod quia populares nequeunt facere honores, liquet eos pro-

scōni ne hábent. éigenero uuírde. [Án demo fine skinet
 tiu causa. Úbe popularis dignitas uuáre causa reuerentię,
 so uuér dánne dignitatem hábeti. démo ne bráste nieht
 reuerentię. Pedíu héizet táz argumentum a fine.] Tár án
 déro stéte uuirt tés cnóto uuára ze túonnè. [s. uués causa
 dero úbelòn dignitas si. sid si reuerentię causa ne íst.]
Propositio. Úbe mánnoliu sò ueruuórfenero íst. sò er íp
 fone mániqorèn ferchóren uuirt. *Assumptio.* Sò láng taz
 ámbáht êrháfte getúon ne máq. tie úbelen. tóh iz sie tûe
 chúnde. *Conclusio.* Táz iz sie óuget. án díu túot iz sie
 fúre êrháfte uersíhtige. [Tár skinet. táz tien úbelèn íro
 dignitas íst causa despectiõnis.] Náls áber ingniuz. [Ís
 uuirt íro gedáncbót.] Uuánda sámolicha únëra túont sie
 dára gágene dien ámbáhten. tíu sie besmízent, mit íro úbéli.
Item. Unde Já míh tír mër ságen. dáz tu bechénpést ne
 héina uuára êrháfti chómen fone dísen lúkkèn hêrskeften.
 Tér íoh tíccho consul uuírdet. feruuállót tér ódeuuaño fáro
 únder énderske líute. túot ín dánne dár êrháhten sín héi-
 miska éra? Uuáre díu êrháfti ábabúrtig tien ámbáhten. sò
 ne gesuiche si ín | nionér. Álso daz fiur nionér áne sína 124.
 hizza ne íst. Uuánda áber ín dia éra nieht ne gíhet íro
 sélbero túged. núbe lúkkèr uuán dero ménniskõn. díe sie
 êron uuirdige áhtõnt. fone díu ingánt sie ín sár. sò sie ze

propriam dignitatis pulcritudinem non habere. In quo illud
 est animaduertendum magis: nam si eo abiectior est, quo
 magis a pluribus quisque contemnitur, cum reuerendos fa-
 cere nequeant, quos pluribus ostentat despectiores, potius
 dignitas improbos facit. Verum non impune; reddunt
 namque improbi parem dignitatibus uicem, quas sua con-
 tagione conmaculant. Atque ut agnoscas ueram illam re-
 uerentiam per has umbratiles dignitates non posse contin-
 gere, sic collige. Si quis multiplici consulatu functus in
 barbaras nationes forte deuenit, uenerandum ne barbaris
 honor faciet? Atqui si hoc naturale munus dignitatibus
 foret, ab officio suo quoque gentium nullo modo cessarent,
 sicut ignis ubique terrarum numquam tamen calere de-
 sistit. Sed quoniam id eis non propria uis sed hominum
 fallax annectit opinio, uanescunt illico, cum ad eos uene-

dien chóment. tie die érá fúre nfeht ne hábent. Nŷ geski-
het táz únder frémédén. *Item.* Únder dien sie ióh fóné
érest uuúrtén. sint sie mít tien státe? [Táz chúnne dár
ána, dáz] pŕetura iu uuás éin míchel geuúált. únde iz nú
ist échert úpig námo. Únde héuig árbéít. tero hêrrón scáz-
zes. [Sub augusto uuás tero senatorum numerus mille.
únde iro census. tén sie iárlíchen infáhen sóltón. tér uuás
só suetoniús ságet octingentorum milium summa. Vbe
pŕetores ten scáz réechen sóltón. dáz ne máhta áne árbéíte
nfeht sín.] Tér óuh tes purglíutes frúondo iu flégen sólta.
dér uuás máhtig. uuélih ámbaht ist áber nú smáhera.
[Únz án augustum só gnúogta romanis tero frúondo ze
demo fare. díu áfter italia únde sicilia gesámenót uuárd.
só fóné imo egyptus uuárd redacta in proufínciam. dáz
chít in flíhtlánt. dó gesázta er ín dálnán abundantiam.
ad septem menses. Tér uuás nóte máhtig. tér só míche-
les tínges flág.

DE COMITIIS.

Fóné liuio. únde fóné ánderén historicis uuúzen uuír.
125. dáz tie ámbaht sézzedá ze romo híezen ze romo | co-
mitia. a comendo. únde sélben díu ámbaht híezen ma-
gistratus. únde dignitates. Téro ámbahto uuás náh tien
expulsis regibus consulatus taz hêrôsta. témo fólgeta
legataria dignitas. uuánda dáz ten consulem ánagieng ze
quonne. táz frúmetsa sín legatus. Álso reges trúogen in
capite coronam. álde diadema. só trúogen consules tár
fúre fascés in capite. dáz uuáren insignia maiéstatis.
dáz chít. zierdá. únde bechénnedá dero mágenchréfte.
Álso uuír ín demo hús héizén mágensúl. dia méístún

rint, qui dignitates eas esse non aestimant. Sed hoc apud
exteras nationes. Inter eos uero, apud quos ortae sunt,
num perpetuo perdurant? Atqui praefectura magna olim
potestas nunc inane nomen est, et senatorii census grauis
sarcina. Si quis quondam populi curasset annonam,
magnus habebatur. Nunc ea praefectura quid abiectius?

sül. ih méino. diu den first tréget. só hiez tíu chráft tero
 consulum. álde dero regum. álde dero dictatorum. má-
 gencráft. uuánda sí diu méista uuás. Tie déro maiestati
 regum. álde consulum uuiderhòrig uuàren. únde sie dár
 úmbe fóre in úbertéilet uuúrten. die hábetòn flúht ze
 dien liuten áfter dero rómiskùn éo. dáz sie in dero fréi-
 sòn húlfin. Díu flúht hiez prouocatio. Só áber dännán
 diccho eruuoohsen maxime dissensiones. die dissensiones
 ze uerzérenne. sáztòn sie dictatorem. tés maiestas sólih
 uuàre. dáz nioman dés ne hábeti prouocationem ad po-
 pulum. dáz imo fóne démo ertéilet uuúrte. Témo sólgeta
 to magister militum. únde dén uuéleta ér imo selbo.
 álso der constul téta sinen legatum. Náh in uuàren tri-
 bnni plebis keuuáltigósten. téro uuàren uuilòn zuéne.
 uuilòn ióh zéne. únde diccho uuúrten die só creati. dáz
 sie hábetin consularem potestatem. dáz chít similem
 consulibus. Tie hiezen fóne díu tribuni plebis. uuánda
 sie iudicia plebis úber síh námen. Tára náh uuàren
 pretores. únde censores. únde questores. Pretores fúre
 fúoren den consulem. in exercitu. únde rihtòn imo sín
 pretorium. ih méino sín tentorium. tár ér inne sáz ad
 iudicandum et contionandum. táz chít ze rihtenne. únde
 ze spráchoone. Tánnán hiez er pretor a praeundo. quasi
 preitor. Censores uuielten frónoscázzes. ter in erario
 géhalten uuás. fóne dív | hiezen sie a censu censores. 126
 Questores uuàren des scázzes fórderára. dicti tamquam
 quesitores. Tára náh uuàren prefecti. dáz chít flégara.
 die úber misselichiu negotia uuàren. Só uuàren ediles.
 tie dero edium hütòn. únde die besáhen. Duumuiiri únde
 triumuiiri hiezen die úber fráuali dingtòn. Fóne diu
 zihet suetonius augustum. dáz er acerrimus uuàre in suo tri-
 umuiratu. Fúre duumuiros únde triumuiros. uuúrten síd pre-
 sides. Decemuiratus uuárd échert éinést kesézzet. tó ro-
 mani fúre duos consules decemuiros chúren. dáz sie éinzén
 fasces trúogín. únde éinzén áfter héрто dero reipublice flágin.
 Proconsules uuàren in loco consulum. Pontifices flágen
 dero religionis. Imperatores. duces. comites. sint chúnt.

DE ORDINE CIUIUM ROMANORUM.

Târ mîte tóug ze bechénonne. dáz romani ciues
 keskéiden uuären. ín patres. únde ín plebem. Tero pa-
 trum uuären tres ordínes. Ter hêrôsto ordo uuás claris-
 simorum. Fône díu lésên uír ín passione Sebastiani scí.
 Clarissimis cottidie uiris marcelliano et marco suadebat
 seculi blandimenta respuere. Ánderíu uuás illustrium.
 Án déro uuás boetius. Pedíu chít tér titulus tisses pú-
 ches. Anicii. manlii. seuerini illustris uiri. Tíu dritta
 uuás exspectabilium. Also beata agátha fône íro sêlbún
 chád. Ingenua sum. et exspectabilis genere. Plebis
 uuären zuô ordínes. equestris únde pedestris. Tér uuás
 eques. tér decem milia máhta geziugôn déro súarôn fên-
 dingo. díe sestertia hiezên. Tie núnnera hábetôn. díe
 múosôn gán. So zít uuás ámbaht ze sèzzenne. sô sáztôn
 síu díe patres. per suffragia plebis. Íro gelúbeda. únde
 íro béta. dáz uuären suffragia. Tie fône ánderên búrgen
 dára chómene uuären. tie hábetôn día sêlbún éa. áne
 dáz sie nícht ne máhtôn ferre suffragia. Tánnan skínet-
 táz tie dar hiezén patres. únde senatores. íoh áne ám-
 127. baht míchela dignitatem | hábetôn.] *Item.* Also íh
 târ fóre grêhto chád. dignitas tíu nícht éigenero zierden
 ne hábet. tíu guúnnet sía. únde ferliuset sía. sô díe
 uuánent. téro sí íst. *Conclusio.* Úbe hêrskéfte é-
 háfte gétúon ne múgen. úbe síe íoh hónet tero gúote-
 lóson úbeli. únde úbe síe fóre álti ferblícht. [táz chít
 slíngen gestánt.] únde úbe síe fône férrên líuten fer-
 smáhét uuérdent. uuáz hábent síe dánne án ín lústsámero
 scóni? íh ne dárf chéden. uuáz síe íro ánderên gébên.

Ut enim paullo ante diximus, quod nihil habet proprii de-
 coris, opinione utentium nunc splendorem accipit, nunc
 amittit. Si igitur reuerendos facere nequeunt dignitates,
 si ultro improborum contagione sordescunt, si mutatione
 temporum splendere desinunt, si gentium aestimatione
 uilescent, quid est, quod in se expetendae pulcritudinis
 habeant, ne dum aliis praestent?

Item. Tõh ter grimmo únde der zúrlústigo nero síh úber-
mútliche gáretí. mít tero tíurestún purpurún. únde mít
scônèn gímmôn. Èr uuás ío dóh tien sínèn állèn léldsám.
náls èruuirdig. Èr spéndóta ío dóh álso úbelèr dien èrtuú-
digèn hèrrôn únzímige hèrskéfte. [Vnzímige. uuánda sie
fóne úbelero hénde chámen.] Uuér sól dánne uuánen. die
erà uuésen sálige. tie die uuènegèn gébent? [Argumentum
a contrariis. ut sunt beatitudo et miserij.]

TERTIA IN POTESTATIBUS.

Mág chúnigo geuuált. únde dáz man ze ín hábet
kesuásheit máhtige getuon? Zíu ne mág chíst | tu? Sid 123.
tie chúniga níoman ába ne stózet. únde ín íro sálighéit
fólle gát? Uuír éigen dés mángíu bílde. fóne áltèn. íoh
fóne níuuen zítèn (*sic*). uuío mángige chúniga náh sáldon
ze hárne chámen. Èin máre geuuált íst réhto dér nú. dér
nòh síh sélben háltèn ne mág. Úbe chúniges keuuált.
sálighéit máchót. uuár íst si dánne nú. sid tés nót íst. so
uuár íro bréste. dáz tér brésto mínneroe dia sálighéit. únde
íufuore dia uuèneghéit. Préitèn síh óuh féro diu írdískèn ríche.

Quamuis se tyrio superbus ostro
Comeret et niueis lapillis,
Inuisus tamen omnibus uigebat
Luxuriae nero seuiensis.
Sed quondam dabat improbus uerendis
Patribus indecores curules.
Quis illos igitur putat beatos,
Quos miseri tribuunt honores?

An uero regna regumque familiaritas efficere poten-
tem ualent? Quid ni, quando eorum felicitas perpetuo
perdurat? Atqui plena est exemplorum uetustas, plena
etiam praesens aetas, qui reges felicitatem calamitate mu-
tauerint. O praeclara potentia, quae nec ad conser-
uationem quidem sui satis efficax inuocitur! Quod
si haec regnorum potestas beatitudinis auctor est, nonne,
si qua parte defuerit, felicitatem minuat, miseriam in-
portet? Sed quamuis late humana tendantur imperia,

nóh táne smt ío mánige díete. déro éin chúnig so
 auélér geuáltigósto íst. nfeht ne uuáltet. Tár díu máht
 ába gát tíu sálige tdot. tár gát tíu ún máht zú. díu uuénege
 tdot. [Táz íst argumentum a contrariis.] Ín dísa uuís íst
 nóh. [táz chít, hinnán íst nóh] tien chúnigen mér ánaligen
 unéneghéite. dánne sálighéite. Dionisius. dér [pínúmftliche
(sic) uuíelt sicilię. únde bedíu] sínes keuúáltes fréisá be-
 chánda. dér máz tía fórhún. díe ér úmbe sín ríche dóleta.
 ze díen fórhún. dés óbe hóubete hángénten suértes. [Ér
 139. hánceta iz | témo úber hóubet pe éinemo smálemo fádeme.
 tér ze ímo. chád. táz er sálíg uuáre. únde frágeta ín. uuío
 sálíg píát tú nú? Uuío sálíg mág íh sín chád ér. únz íh
 úz suért fúrhtó? Álso sálíg pín íh chád díonísíus. tés sél-
 ben fúrhtendo.] Uuáz keuúálto mág táz sín. díu máne
 nieht penémen ne mág. ín ne bízén sórgún. únde ín ne
 gértén fórhún? Nú uuóltín síe dóh kérno lében síchuru.
 síe ne mügen áber. Únde rúoment síe síh tóh íro geuúál-
 tes. Áhtóst tú dén geuúáltigen. dér dáz ketúon ne mág.
 táz er uuíle? Áhtóst tú sálígen. dér ío díe síttún *(sic)*
 úmbestéllet. mít tien chnéhten? Tér díe íntsízzet. tien er
 égót? Ín dés wánnó hánden dáz stát. táz er geuúáltig sí?
 Uuáz tárf íh ságen fóne díen gesuásón dero chúníngo. uuío

plures necesse est gentes relinqui, quibus regum quisque non
 imperet. Qua uero parte beatos faciens desinit potestas, hac
 impotentia subintrat, quae miseros facit; hoc igitur modo ma-
 iorem regibus inesse necesse est miseriae portionem.
 Expertus sortis suae periculorum tyrannus regni metus
 pendentis supra uerticem gladii terrore simulauit. Quae
 est igitur haec potestas, quae sollicitudinum morsus ex-
 pellere, quae formidinum aculeos uitare nequit? Atqui
 uellent ipsi uixisse securi, sed nequeunt; debinc de po-
 testate gloriantur. An tu potentem censes, quem uideas
 uelle, quod non possit efficere? potentem censes, qui
 satellite latus ambit, qui, quos terret, ipse plus metuit,
 qui, ut potens esse uideatur, in seruientium manu situm
 est? Nam quid ego de regum familiaribus disseram, cum

meih tie sin. sid ih selben die chüniga geouget hábo sô
 uuéiche? Tie chünigo geuualt intsézzet. uuilôn únz er
 greht ist. uuilôn sô er beuället. [Sô der chünig peuället
 sô benállent sine gesuâsen. ôfto beuället ouh ér sie sélbo.
 Sô uilo sint ouh sie uuéicheren.] Also dâr ána skinet. táz
 nero sinen gesuâsen. únde sinen méister senecam. genôtta
 ze déro uuéli des tôdes. [Tô in sines tôdes lústa. dô téta
 er imo dáz sámó so. ze éron. dáz er in liez uuellen den
 tôd. Tára náh kuán er dén medicum. dér imo blúot liez
 in demo báde. únz imo sô | úsmáhta. dáz er dés kéndôta.] 130.
 Also gebôt antoninus. [cognomento pius duodecimus ab
 augusto.] daz papinianum dâr in hóue lángo geuualtigen.
 sine hérechnéhta slúogen. Tie béide uuóltôn sih kérno
 úzôn iro geuualtes. únz sie gesunde uuâren. Seneca uuólta
 ioh sin güot ál gében neroni. únde héime sizzen müozig.
 Áber sô iz io férer. táz tie sigenten. iro suári niderzihet.
 pediu ne iruuánt iro neuuéderér. nôh in ne spúota. dés
 sie uuóltôn. [Sie uuâren úberláden. dáz erfálta sie.] Uuio-
 lih ist tánne dér geuualt. dén die fúrhtent téro ér ist? Tén
 dû hábendo únsichure bist. úbe dû in háben uuile. únde
 úbe dû ne uuile. fône. imo ne máht? Uuérdent tír is tie
 friunt ze güote. dû ne sist únsichure. die állero díchôst
 fône túgede ne chóment. núbe fône sáldôn? Súnder [dés
 ne trúe dû. uuánda] den diu sálda máchôta friunt. tén

regna ipsa tantae imbecillitatis plena demonstrant? quos
 quidem regia potestas saepe incolumis saepe autem lapsa
 prosternit? Nero senecam familiarem praeceptoremque
 suum ad eligendae mortis coegit arbitrium. Papinianum
 diu inter aulicos potentem militum gladiis antoninus ob-
 iecit. Atqui uterque potentiae suae renuntiare uoluerunt,
 quorum seneca opes etiam suas tradere neroni, seque in
 otium conferre conatus est, sed dum ruituros moles ipsa
 trahit, neuter, quod uoluit, effecit. Quae est igitur ista
 potentia, quam pertimescunt habentes, quam, nec, cum
 habere uelis, tutus sis, et, cum deponere cupias, uitare non
 possis? An praesidio sunt amici, quos non uirtus sed
 fortuna conciliat? Sed quem felicitas amicum fecit, infor-

máchôt sár únsálda fient. Unólih súht íst tánne scádoháf-
tera, dánne der gesuáso fient?

QUAE SIT UERA POTENTIA.

Tér geuuáltig uuéllé sín. dér duunge sín géilla múot.
nóh ne láze nieht sinen háls úberuuúnden uuérden fóne
gelúste. úndertánen sínemo scámelichemo bridele. [Táz
431. chít. ér ne hénge sínén gelústen.] | Uuánda dóh tinen geuuált
tiu úzerósten lánt fúrhtén. só india íst [óstert]. únde tile [nór-
dert]. Táz tû ío nícht úberuuúnden ne máht scádoháfte gí-
redá. únde uuénegliche chlágá. [táz chít tie súndá die ze chlá-
gónne sínt.] táz sínt únmáhte. dáz tûot tíh úngeuuáltigen.

QUARTA IN GLORIA.

Aber diu gúollichí, uuto lúkke díu ófto íst. únde
uuto scántlh. [Scántlh pediu, uuánda si lúkke íst.] Fóne
diu mág páldó rúofen der tragicus poeta apud grecos.
gloria gloria millibus mortallam nihil aliud facta nisi aurium
o doxa doxa miriis idebroton u den gagosen ei otou
inflatio magna
oggosas megan *)

Já gúollichí gúollichí dúsent ménniskôn nieht ánderes uuór-
teniu. áne míchel héui dero órón. [Taz lób kehórent tiu

*) Cf. ὦ δόξα δόξα μυρίοισι δὴ βροτῶν
ἀυδὲν ὑπερῶσι βίωτον ἀγκισσῶς μέγαν. Eurip. Androm.

tunium faciet inimicum. Quae uero pestis efficacior ad
nocendum, quam familiaris inimicus?

Qui se uolet esse potentem,
Animos domet ille feroces,
Nec uicta libidine colla
Foedis submittat habenis,
Etenim licet indica longe
Tellus tua iura tremiscat,
Et seruiat ultima tute;
Tamen atras pellere curas
Miserasque fugare querelas
Non posse, potentia non est.

Gloria uero quam fallax saepe, quam turpis est! Unde
non iniuria tragicus exclamat: o gloria, gloria, in millibus
mortalium nihil aliud facta, nisi aurium inflatio magna.

ören gérno. bediu indäont siu sih tara gágene.] Mánige
 guúnnen ófto míchelen námen fóne lúkkemo líumendé des
 futes. Unáz mág táne lösera sín. álde erdénchet uuérden.
 Tie man löbot mit únrebte. tie scámènt sih nõte íro lóbes.
 Vbe óuh líumenda mit rehte guúnnen uuérden. uuáz uuéiz
 táne der uuíso mán. dés tóh mér túgede hinder ímo?
 Ter sine fréhte nieht ne ábtót áfter líumende. núbe áfter
 genuizenero uuárhéite. Túnchet óuh mánne scóne genuít
 préitón sinen námen. sò gezímet uuóla. dáz er ménniskón
 ne dúnche hónen námen bréiten. núbe uuárháfto guólli-
 chen | Tánne áber nõt sí. sò íh fóre ságeta. mánige líute 132
 uuésen. ze díen éines mánnes líument fólle chómen ne
 mág tánnán geskíhet. ten dñ ábtót kúollichen. táz tér sj
 úmbehúget. in ánderino lánche. Tár míte ne ábtón íh sár
 nieht tero líuto lób tes uuérdez. táz íh is keuuáne. Táz
 fóne chiesenne sár ne chúmet. nõh sih fásto ne fólle habet.
 Item. Áber dér námo des keédeles. tés sih cuóge guólli-
 chónt. uuío úppig únde uuío fersíhtig ne íst tér? [Futile
 héizet táz úngehába fáz. táz ze léchen. álde eruúorten íst.
 Témo íst kelih. tér ze ímo sélbemo lós íst. únde dóh uuíle
 héizen édeling.] Tér námo dés hálb nieht keméinet ne

Plures enim magnum saepe nomen falsis vulgi opinionibus
 abstulerunt, quo quid turpius excogitari potest? Nam qui
 falso praedicantur, suis ipsi necesse est laudibus erubescant.
 Quae si etiam meritis conquisitae sint, quid tamen sapien-
 tis adiecerint conscientiae, qui bonum suum non populari
 rumore sed conscientiae veritate metitur? Quod si hoc
 ipsum propagasse nomen pulcrum videtur, consequens est,
 ut foedum non extendisse iudicetur. Sed cum, uti paullo
 ante disserui, plures gentes esse necesse sit, ad quas unius
 fama hominis nequeat peruenire, fit, ut quem tu aestimas
 gloriosum, proxima parte terrarum videatur inglorius.
 Inter haec uero popularem gratiam ne commemoratione
 quidem dignam puto, quae nec iudicio prouenit, nec um-
 quam firma perdurat. Iam uero quam sit inane, quam

dárf unérden ze mári. uuánda er ze éinemo ándermo trif-
fet. Also an dírro diffinitione skinet. táz nobilitas ist chó-
men lób. fóne dero fórdérôn uuárden. Síð taz lób mári
táot. sê sint tie fórderen máre. déro daz lób ist. Pedíu ne
máchôt tih skínbáren. ánderro mári. úbe du dína ne ha-
best. Táð éina ábtôn ih échert kúot. uuésen án demo
édele. úbe is íeht kúot ist. táz tien édelingen dés nôt
túache. náh tien fórdérôn ze sláhenne án íro túgede.

UNAM CUNCTIS ORIGINEM ESSE.

Fóne gelíchemo úrspringe. chámen álle ménnisken
133. in érdo. Állero creaturarum ist éin fáter. | éiner flíget íro
állero. Er tétá skínen díá súnnún. hórnen den mánen.
Er scúof tie ménnisken in érdo. stérnen in hímele. Er
betéta díá sêla in díen líden. fóne hímele hára níder ge-
frúmeta. Pedíu hábet álle ménnisken gerécchet édelér chímo.

futile nobilitatis nomen, quis non uideat? quae si ad cla-
ritudinem refertur, aliena est. Uidetur namque esse nobi-
litas, quaedam de meritis ueniens laus parentum. Quod
si claritudinem praedicatio facit, illi sint clari necesse est,
qui praedicantur. Quare splendidum te, si tuum non ha-
bes, aliena claritudo non efficit. Quod si quid est in
nobilitate bonum, id esse arbitror solum, ut imposita no-
bilibus necessitudo uideatur, ne a maiorum uirtute de-
generent.

Omne humanum genus in terris
Simili surgit ab ortu:
Unus enim rerum pater est,
Unus cuncta ministrat.
Ille dedit phoebo radios,
Dedit et cornua lunae.
Ille homines etiam terris
Dedit, et sidera caelo.
Hic clausit membris animos
Celsa sede petitos.
Mortales igitur cunctos
Edit, nobile germen.

[uánda sie fóns bimele búrtig sint.] Uuáz raóment ir dånne iuúer chúnne. únde iuúere áltfórderen. Úbe dũ an daz ánagénne uuártet, únde an gót órfrúmen. só ne íst nioman únédele. Ér ne uuéle sih súndóndo gelóuberr sínes úsprínges. [Ferlázet er sínen sképfen. só indédelet er.]

QUINTA IN VOLUPTATE.

Uuáz mág ih chósón fóns des líchamen lústsamí? Tér (*sic*) demo mán filo nót íst. kéróndo, únde dero er sámó léideg uuírdet fólletánero. Uuío mánige súhte. uuío chréftige suérden sí gíbet tien íro spúlgentèn. sámó ze uuóchere dero úbeli. [Fóns dũ chád éin poeta. Uno namque modo uina uenusaue nocent.] Uuáz an íro gíredó uuúnnón sí. dáz ne uuéiz ih. [Uuío mág iz uuúnná stn. só iz anxietas íst?] Áber uuío léidsám der úzláz sí. dáz pehénnet tér. dér sih pehúgen uuíle sínero zúordón. Múgen sie | ménnískén sálíge túon. só ne ménget óuht níeht 194. temo véhe. núbe iz sálíge st. Tés sín állér íst ten búdemíng ze erfúllenne. *Item.* Ih' cháde chíuske uuúnná uuárin chéna. únde chint. Áne dáz man ságet. táz téro úzer dero

Quid genus et proauos strepitis?
 Si primordia uestra
 Auctoremque deum spectes,
 Nullus degener exstat,
 Ni uitiiis peiora fouens
 Proprium deserat ortum.

Quid autem de corporis uoluptatibus loquar, quarum appetentia quidem plena est anxietatis, satietas uero poenitentiae? Quantos illae morbos, quam intolerabiles dolores, quasi quendam fructum nequitiae fruuentium solent referre corporibus! quarum motus, quid habeat iucunditatis, ignoro. Tristes uero esse uoluptatum exitus, quisquis reminisci libidinum suarum uolet, intelliget. Quae si beatos explicare possunt, nihil causae est, quin pecudes quoque beatae esse dicantur, quarum omnis ad explendam corporalem lacunam festinat intentio. Honestissima quidem coniugis foret liberorumque iucunditas; sed nimis e natura dictum

natura ist. ne uuéiz uuéllu chint chélen fro fáter. So uuio chiuuske íro geskáft sí. nóh tánne uuio. sórgsám sí sí. dés ne dárf ih tih mánôn. ánderes uuár. erchúonêt hábenten. únde ío ána umbe díu sélbes chint ángestenden. An díu ih mínes hólden euripidis réda. lóbôn. [græci poete et philosophi] dér den chindelósen chád. fóne únsaldôn sín sáligen. *Item.* Álle gelúste hábent táz keméine. dáz sie die niētegen gértendo. iágónt ze dero tâte. Únde sie gelih sánt tien bínen. Sò uoluptas tia tát getúot. sò léidezet sí sía. Únde bizet tánne daz keléidegôta hérza mít fásthábigemo bizze. [Álso démo bine geskibet. sò iz síh rēchendo. den ángen ferliuset. únde dánne fóre fórbtôn slibet. uuánda iz uuéri ne hábet. únde áfter dés háizet fucus. i. fauum comedens non faciens.]

REPLICAT SUPERIORA QUINQUE. |

135. Uuánda iz sús íst. pediu néist nehéin zuuuel. díse fínt uuégá ne sín áuuekke ze dero sálighéite. Nóh sie niomanen ne múgín dára fólle léiten. dára sie gehéizent. Uuio mánigiu úbel án in sín. [díu beatitudinem nément.] dáz ságeta ih fóne lángséimo. nú uuile ih iz pegrifen chúrzhicho.

est, nescio quem filios inuenisse tortores: quorum quam sit mordax quaecumque conditio, neque alias expertum te, neque nunc anxium necesse est admonere. In quo cupidis mei sententiam probo, qui carentem liberis infortunio dixit esse felicem.

Habet omnis hoc uoluptas,
Stimulis agit fruentes,
Apiumque par uolantum,
Ubi grata mella fudit,
Fugit, et nimis tenaci
Ferit icta corda morsu.

Nihil igitur dubium est, quin hae ad beatitudinem uiae deuia quaedam sint, nec perducere eo quemquam ualeant, ad quod se perducturas esse promittunt. Quantis uero implicitae malis sint, breuissime monstrabo.

Divitiar. Uués lústet tih? Lústet tih scáz ze sámenónne? Sô nimeš tu in anderno. *Honores.* Uuile du in árabachte ákinen? Sô múost tu fléhôn den gébenten. Únde uuirdest tu bitendo smábera. dien ánderên. dien dû gérôst fórdérôra uuérden. *Potestas.* Uuile dû genuáltig uuérden? Sô uárênt tîr die, dîne. únde bíst lés in fréisôn. *Claritas.* Lústet tih kúllichî? Sô múost tû sórgende sîn. peháftêr inblándenên dîngen. mît tîen du dîh tûomen uuile. *Uoluptas.* Uuile du lústsámo lében? Uuómo ne sôl éber únuuért sîn. des líchâmen scálh? tes feruuórfendósten dînges. únde des pródesten? [Tie uoluptati dienônt. tie sînt tes lichâmen scálichâ. Tie spiritui dienônt. die sînt spiritales únde góte ge-
*lîh. tér spiritus íst. únde bedîu sînt tie frî.]

BONIS CORPORIS. HOMINES NON AEQUARI
BESTIIS. |

Tie des lichâmen fróma fúre sézzent tîen frómôn dero 136. sêlo. ze uuío lúzzelmo dînge síh tie hábent. [Fóne dien sîmîs. tie uuír héizên áffen. íst taz kespróchen pre se ferunt. Ter áffo guínnêť ío zuéi uuélfêr. únde déro zuéio. íst ímo daz éina líbera. dánne daz. ánder. Taz líbera chêret ío fúre síh. daz ánder fólgêť ímo. Sô man in íagôn gestâť. sô héuet er daz líbera úť zû ze sînên brústep. daz léidera springet úť án ín. únde hábet síh. ze sî nemo háre. Sô ímo dâra nâh nôten gestâť. sô uerlázet er daz líbera. únde indrînnêť mît têmo. dâz ímo léidera uuâs.] Múgent ír uuérden mêrdêren dánne hélfendâ. stârchê-

Quid enim? pecuniamne congregare conaberis? sed eripies habenti. Dignitatibus fulgere uelis? danti supplicabis et, qui praeire ceteros honore cupis, poscendi humilitate uilescas. Potentiamne desideras? subiectorum insidiis obnoxius periculis subiacebis. Gloriam petis? sed per aspera quaeque distractus securus esse desistis. Uoluptariam uitam degas, sed quis non spernat atque abiiciat uilissimae fragilissimaeque rei corporis seruitium? Iam uero qui bona prae se corporis ferunt, quam exigua, quam fragili possessione nituntur! Num enim elephantés mole, tauros robore su-

ren dånne fårre. Aldé snélleren. dånne tigrés? [Tigrés chît sagitta. Tén námen hábet iz fóne dero snélli. uuánda imo nioman indrinnen ne mág. Fóne díu scribet sēs ambrosius in exameron. dér imo sin uuélf ferstilet. únz er in uuéido íst. dér ne trúet imo nieht enfáren. únde bedju hábet er sib keuuárnót sínero glésinón ballón. únde dár er in erlófet. tár uuírfet er imo. éina. sámó so ér imo ergébe daz uuélf. In déro ersihet er sih. únde uuánet táz píldé uuésen sín uuélf. únde béitet sib láz sóugen. Sô imo dés ne spúot. únde er imo áber náh lófet. sô trínget er in mít tero ánderro. únde mít tero drittún. únde ío sô. únz er sih kenéret.] Uuártént uuío míchel der hímel sí. [uuíder dien elephantis.] uuío féste únde stárh [uuíder dien fárren.] uuío snél [uuíder dien tigribus.] únde ne sí íuuih uuúnder dero smáhón díngo. [Síd tíu érda míchel íst. únde dóh ne-
 137. heina comparationem ne há|bet ze demo hímele. uuér mág tånne sína uuíti uuízen. únde sína mícheli? Síd er dóh álso uuítér sih úmbe uuérbet in uiginti quatuor horis. uuáz mág tånne sô snéllés sín. únde sô drátes? Síd in óuh tíu únmeziga dráti ne uerbrichet. uuáz íst tånne sô féstes?] Aber dero genámdón drfo. neist er nieht sô uuúnderlíh. sô déro rédo. díu in tribet. [Tíu réda íst kótes uuístuom.] Uuáriént óuh uuío gáhe. únde uuío spúotíg tír íst tíu scóni des mánnés ketáte. [Íh méino sínes píldes.] únde uuébseligôra dånne dero blúomón scóni. Úbe die ménnisken hábetín sô aristotiles chît lúhsínú óugen. [Íh méino] dáz síu den mán dúrhsehen máhtín. Sô síu innenán gesáhin. ne dúohti ín dånne íóh ter alcibiadis líchámo úbelo getán

perare poteritis? num tigrés uelocitate praecibitis? Respiciite caeli spatium, firmitudinem, celeritatem, et aliquando desinite uilia mirari. Quod quidem caelum non his potius est, quam sua, qua regitur, ratione, mirandum. Formae uero nitor ut rapidus est, ut uelox, et uernalium florum mutabilitate fugacior! Quod sit, ut aristoteles ait, linceis oculis homines uterentur, ut eorum uisus obstantia penetraret, nonne introspectis uisceribus illud alcibiadis super-

na? Dér úzenán állero lichamon scónesto uuás. [Uuir ne mizen uuér diu scóna alcibias (!) uuás. tók cnúoge ráiscóen dáz si herculis máoter uuáre. (!) uuánda er alcides viez.] Táz tu scóne dúnchest máne. dáz ne túot tin nátra nieht. [uuánda dù míst innenán bíst.] núbe dero óugón ún mágen. Nú tíuret ten lichamen so uuío so ír uuélkét. dánne ír dóh uuízint. tér íu só uuúnder tíure íst. táz tér mit trítágigemo ríten mág erstérbet uuérden. | Fóne 138. díen redón állén. uuile ík iz. ze demo gnótesten bringen. Dáz tíu finuíu diu dáz pringen ne múgen. dáz síu gehéizent. nóh fóne álles kúotes sámoháfti dúrhnohte ne sint. ze sálghéite uuégá ne sint. nóh sálige ne túont. [Omnium bonorum perfecta congregatio. dáz íst beatitudo. Dár dés pristet. tár ne íst beatitudo nieht. Fóne diu íst taz argumentum gehéizen a causa. i. ab efficiéntia. Uuío sól dár sín daz effectum. dár (*sic*) diu efficiéntia ne íst? Éina uuíla léret sí in irráten causam a fine. ándera uuíla finem a causa. Álso causa únde efficiéntia éin sint. só sint finis. únde effectum. únde euentus ál éin. Mit tísén zuéin locis argumentorum. únde dára záo mit óffenén exemplis. hábet sí únsih irrihtet sámént boetio. daz beatitudo an díen finuen fúnden ne uuírt. Álle disputationes. hábent íro fésti. in argumentis. únde in syllogismis. únde in diffinitionibus. únde nóh tánne in exemplis maiorum et in auctoritate diuina. Uuáz íst táz man ánderes uuío stérchen múge? Nóh tánne íst kuísseera. dáz úns ratio syllogismorum óuget. tánne argumentorum. uuánda súmehchiu argumenta sint

ficie pulcherrimum corpus turpissimum uideretur? Igitur te pulcrum uideri, non tua natura sed oculorum spectantium reddit infirmitas, Sed aestimate quam uultis nimio corporis bona, dum sciatis hoc, quodcumque miramini, tri-duanæ febris igniculo posse dissolui. Ex quibus omnibus illud in summam redigere licet: quod hæc, quæ nec præstare, quæ pollicentur, bona possunt, nec omnium bonorum congregatione perfecta sunt, ea nec ad beatitudinem, quasi quidam calles, ferunt, nec beatos ipsa perficiunt.

probabilia. dáz chít klóublichiu. díu múgen uuílon uuáriu sín. uuílon kúkkíu. ánderiu sint necessaria. táz chít penóte uuáriu. áber syllogismi. díe ne triegent nehéinést. úbe sie legitime geuúórhít sint. pedíu hábet si díe nóh náh kcsparét. ad ualidíorem disputationem.]

DEPLORATIO HUMANAЕ CAECITATIS.

Áh ze sère. uuéliche úmuízze mísseléitent íuuih 139. uuénegen. únde fúorent íuuih sò ába uuége? | Já ne gedónchent ír góld úfen díen bóumen ze sùocheune. nóh kímhá ába rebón ze brécheune. Já ne rihtent ír nieht áuueríu nézze. úfen díen bérgeu ze fiscónne. Nóh tára gágene. úbe ír íagón uuéllent. ne úmbesézzent ír nieht ten mére uuág. Síe uuízen íóh uuóla díe gesuásen stéte des méres. uuéle gíbedíg sín dero uuízón uuionum. [díe uuír héizèn bérhá.] uuéle dero purpurún. [táz chít tero coclearum blúotes.] Únde uuéle stádá gíbedíg sín múreuuero fiscó. álde dero rúhón echinorum. [Echinus íst éin sùoze fisg lúzzelér. sámio rúoch (sic) sò éin ígel. Tés natura íst sólih. úbe er chlében begínnent. ár demo skéffe. dáz nehéin dúnst sò míchel ne chúmét. tíu iz eruúékkén múge.]

Uuár

Eheu, quam miseros tramite deuió
Abducit ignorantia!
Non aurum in uiridi quaeritis arbore,
Nec uite gemmas carpitís,
Non altis laqueos montibus abditís,
Ut pisce ditetís dapes,
Nec uobis capreas si libeat sequi,
Tirrena captatis uada.
Ipsos quin etiam fluctibus abditos
Norunt recessus aequoris,
Quae gemmis niueis unda feracior,
Uel quae rubentis purpurae,
Nec non quae tenero pisce, uel asperis
Praestent echinis litora.

Sed

Uár áber dáz kúot sí. dáz sie gánt sùochende. dáz ne
 uuellen sie uuizen. Unde dáz ten húmel úberfáren. hábet.
 táz uuellen sie eruuúollen úzer dero érdo. Uués. mág ih
 nú digen mit réhte sò túmben múoten? [Táz uuíle ih tés
 túon. Sid sie íruuinden ne uuéllen. sò] gángén náh érón.
 únde náh ríhtúome. | dáz lúkkiu gúot sínt. únde sò sie. 140.
 síh téro búrdi geuuárnoén. sò gèbè ín gót táz míte. táz sic
 díu nuáren bechénne. [Tés uuúnsco ih ín. tés bíto ih ín.]

QUID SEDUCAT FALSAE FELICITATIS SECTA- TORES.

Nú lá dir gnúoge geouget sijn lúkkero. sáldón bilde.
 Ube dù sja uuóla bechénne. sò hábo ih zít. tír día uuá-
 rún ze óugenne. Íh kesího uuóla chád ih. nóh mit ríh-
 túome máh guúnne gnúht. nóh keuwált mit chúneríche
 (sic). nóh erbáfti mit ámbáhte. nóh mári mit kúollichí.
 nóh fróuui mit uuúnnolúste. Máht tú uuizen chád sí. uuáz
 táz méine? Mír dúnchet ih séhé chád ih. sámó dúth éina
 énga núot. Íh uuólti iz áber gérno fóne dír óffenór be-
 chénne. Tríuuo chád sí. is íst óffen réda. [Hier ferním
 sía.] Dáz créhto éinfálte íst natúrlichó. únde úngeskéiden.

Sed quonam lateat, quod cupiunt bonum,
 Nescire caeci sustinent,
 Et quod stelliferum trans abiit polum,
 Tellure demersi petunt.
 Quid dignum stolidis mentibus imprecer?
 Opes, honores ambient,
 Et cum falsa graui mole parauerint,
 Tum uera cognoscant bona.

Hactenus mendacis formam felicitatis ostendisse suffe-
 cerit; quam si perspicaciter intueris, ordo est deinceps,
 quae sit uera, monstrare. Atqui uideo, inquam, nec opibus
 sufficientiam, nec regnis potentiam, nec reuerentiam digni-
 tatibus, nec celebritatem gloria, nec laetitiam uoluptatibus
 posse contingere. An etiam causas, cur id ita sit, depre-
 bendisti? Tenui quidem ueluti rimula mihi uideo intueri;
 sed ex te cognoscere apertius malim. Atqui promptissima
 ratio est. Quod enim simplex est indiuisumque natura,

dáz péitet síh tero liute irredo skéiden. únde ferfüoret iz ába demo uuáren. únde démo dárhnóhten. ze demo lúk-ken. únde demo úndúrnohten.

UBI UNUM EST. NULLUM EX HIS QUINQUE DE-
ESSE.

141. Uuánest tú dáz nieh|tes túrfüg ne íst. máhte dúrfüg sí? Néin chád ih. [Úbe iz niehtes túrfüg ne íst. nuio mág iz tánne éines tinges túrfüg sín? Táz íst in periermeniis keskríben. úbe uniuersalis abdicatiua uuáriu sí. dáz particularis dedicatiua lúkke sí.] Tár ána hábest tu réht chád si. So uuáz únmáhtig íst ionêr ána. tár ána íst iz túrfüg ánderes hélfo. [Táz héizet argumentum ab adiunctis. Imbecillitas íst ío iuncta cum egestate presidii.] Táz íst só chád ih. Síd iz sús íst chád sí. só íst éin natura gnúhte. únde máhte. Só íst nôt chád ih. [Táz íst óuh ab adiunctis.] *Item.* An démo gnúht únde máht sínt chád si. íst táz fer-sihtig. álde állero éron uuirdig? Tés ne mág óuh zuíuel nehéin sín chád ih. núbe énên zuéin daz tritta fólgee. Nù stózên zesámme chád si. cnúht únde máht. únde éruuir-digi. táz uuír díu dríu éigin fúre éin. Táz túên chád ih. álso uuír túon súlen. úbe uuír uuáres uuéllên iéhen. *Item.* An démo éniu dríu sínt chád si. uuánest tú dáz uuésen únmáre. únde únédele? álde geuuáhtlichôsta állero dingo. |

id error humanus separat, et a uero atque perfecto ad falsum imperfectumque traducit. An tu arbitraris, quod nihilo indigeat, egere potentia? Minime, inquam. Recte tu quidem: nam si quid est, quod in ulla ré imbecillioris ualentiae sit, in hac presidio neccesso est egeat alieno. Ita est, inquam. Igitur sufficientiae potentiaeque una est eademque natura. Sic uidetur. Quod uero huiusmodi sit, spernendum ne esse censes, an contra rerum omnium ueneratione dignissimum? At hoc, inquam, ne dubitari quidem potest. Addamus igitur sufficientiae potentiaeque reuerentiam, ut haec tria unum esse iudicemus. Addamus, siquidem uera uolamus confiteri. Quid uero, inquit, obscurum ne hoc atque ignobile censes esse, an omni celebritate clarissimum?

Tár chius tír. dáz alles tinges úndurftig íst. únde máhtig. 142.
 únde érhafte íst. álso dú geiégen hábest. táz témo úndurft
 íst. táz iz máre ne sí? Únde iz tár úmbe íeht feruúorfe-
 nóra sí. dánne diu ánderiu. íh ne mág is ánderes keiéhen
 nieht chád ih. áne só iz íst. táz iz nóte geunáhtlíh íst.
 Úbe dáz sús íst chád sí. só íst tár mite ze íehenne. mári
 úngeskéidena sín: fóne dien óberén drín. Úngeskéiden chád
 ih. *Item.* Tá z úndurftig íst ánderes chád sí: táz síh fermág
 sínero chréste. táz máre. únde éruúftig íst. ne íst óuh táz
 állero dingo búgellehósta ná? Íh ne máhti sár nto erdén-
 chen chád ih. uuánnán demó sólichen trúreghéit chómen
 sólti. Fóne díu íst ze íehenne. úbe díu érerá zála uuár íst.
 táz iz fróuni fóf sí: Fóne díu íst nót chád sí. mísseliche
 námen háben díu fróui: únde stu dóh éin uuésen: Triuuo
 nót chád íh. [Mít témo éinen arguménto. só sí begónda.
 hábet sí in állén fróuen fólle gángen. Tá z íst ab ad iunctis. 143.
 Úuánda íro ío gelíh temó ándermo íst adiunctum pedítu ne
 mág síu mómun geskéiden.]

DE UARIA ELECTIONE BONI.

Nú hábest tu fernómen. dáz mémiskón únréht síh
 táz péitet spálten. dáz natúrlichó éin íst. únde éinualte íst.

Considera uero, ne, quod nihilo indigere, quod poten-
 tissimum, quod honore dignissimum esse concessum est,
 egere claritudine, quam sibi praestare non possit, atque
 ob id aliqua ex parte uideatur abiectius. Non pos-
 sumus, inquam, quin hoc, uti est, ita etiam celeberrimum
 esse confitear. Consequens igitur est, ut claritudinem
 superioribus tribus nihil differre fateamur. Consequitur,
 inquam, Quod igitur nullius egeat alieni, quod
 suis cuncta uiribus possit, quod sit clarum atque reteren-
 dum, nonne hoc etiam constat esse laelissimum? Sed unde-
 hinc, inquam, tali maeror ullus obrepit, ne cogitare qui-
 dem possum, quare plenum esse laetitiae, siquidem supe-
 riora manebunt, necesse est confiteri. Atqui illud quoque
 per eadem necessarium est, sufficientiae, potentiae, clari-
 tudinis, reuerentiae, iucunditatis, nomina quidem esse
 diuersa, nullo uero modo discrepare substantiam. Necesse
 est, inquam. Hoc igitur, quod est unum simplexque na-
 tura, prauitas humana dispertit, et, dum rei, quae partibus

Unde des. téil sùochendo. dáz úngetéket ist. ingát, in sel-
 bez táz ting. táz sie sóltón sùochen. unde áber. ne sùo-
 chent. Ze uuélere uuis. chád íb. Tër ríktuomes kërót. zádel
 flihendo (*sic*). dér ne fórdérót. keuuáltes niáht. imo ist
 liebera sináhe. unde únáre ze sinne. Unde námet imo
 selbemø mángiu siniu. gemáh. íoh natúrlichiu. sò der sláf
 ist. táz. ex. sinen. guúnnenen. scáz. pahábe. Áber sò túon-
 temo. ingát imo. íoh tiu gnúht. síd imo. ingát. íoh tiu máht.
 unde. ia stúnget. úngemáh. unde. in smáh feruúrtfengen. túot.
 unde únári. fertóchenen. dúot. [Uuánda éin. uuile. háben. áne
 diu ánderju. diu imo. sint. ádiuncta. pediu ingát imo íoh táz.]
Item. Tër den. geuuált éinen minnót. tër ferríbet. sín gút.
 nóh. ne. ráochet. uuúnnón. nóh. éron. áne. geuuált. nóh. tero
 144. guóllichí. | Tár. síhest. tu. óuh. mées. témo. brístet. Ímo. ge-
 skíhet. tíchø. dáz. er. sínero. nótúrtíke. íroe. unde. in. án-
 geste. gértén. Unde. geskíhet. ímø. sò. er. síh. tés. feruúeren
 ne. mág. táz. imø. óuh. tër. geuuált. tés. er. éines. këróta. dár
 míte. ingát. *Item.* Sámolíh. mág. íh. ságea. fóne. éron. guól-
 lichí. uuúnnón. Síh. síx. éin. sínt. tër. íro. éines. áne. diu. án-
 derju. gérot. témp. ne. uuírt. nóh. táz. *Item.* Uuio. áber. chád. íh.

caret, partem conatur adipisci, nec portionem, quae nulla
 est, nec ipsam, quam minima adiecit, assequitur. Quo-
 nam, inquam, modo? Qui diuitias, inquit, petit penuriae
 fuga, de potentia nihil laborat; uilis obscurusque esse
 mauult, multas etiam sibi naturales quoque subtrahit uo-
 luptates, ne pecuniam, quam parauit, amittat. Sed hoc
 modo ne sufficientia quidem contingit ei, quem ualentia
 deserit, quem molestia pungit, quem uilitas abiicit, quem
 rephndit obscuritas. Qui uero solum posse desiderat,
 prodigat opes, despicit uoluptates, honoremque potentia
 carentem, gloriam quoque nihili pendit. Sed huic quoque
 quam multa deficient uides. Fit enim ut aliquando ne-
 cessariis egeat, ut anxietatibus mordeatur, cumque haec
 depellere nequeat, etiam id quod maxime petebat, potens
 esse desistat. Similiter ratiocinari de honoribus, gloria,
 uoluptatibus licet. Nam cum unumquodque horum idem
 quod cetera sit, quisquis horum aliquid sine ceteris petit, ne il-
 lud quidem, quod desiderat, apprehendit. Quid igitur? inquam.

tér siu álliu finnu sáment kuttunen uoile? Táz ist tér chád si der dia ánuuálgi. déro sálighéite guánnen uuile. Uuá-
nest tu áber dáz ér sie finde aw dten. díu ih tir, geouget hábo dáz ne gemúgen. dáz siu gehéizen? Neín chád ih.
Fóne díu chád si neíst tiu sálighéit án dien finuen mést ze sáochenne. déro togelih étouuáz kében mág. tés man gerót. náts ál. Táz ist sò chád ih. Unde nicht ne ist uuá-
rera. áles tés man chéden mág. Nú chád si hábest | tu 145.
lúkkero sákdón bilde. úndé dár míte. ziu siu lúkke sin.
[Siu ne uuárin lúkke. úbe man díu ne ílti skéiden. díu úngeskéiden sáat.]

FALSAM FELICITATEM IAM AUERSANTEM. AD UERAM INTENDERE MONET.

Nú sih táz tára gágene déro uuíderuuártig sí. Tár sáhest tu sár dia uuárun. dia ih tir, gehiez ze zéigónne. Triuo chád ih, ióh ter blíndo mág sia séhen. Unde dár fore hábest tú sia geouget. tár dú ougtóst. uuánnán díu lúkka irrínnet. Mih ne triege der uuán. díu íst tiu uuára sálda. díu den mán duót ríchen. máhtigen. éruuirdigen. geuuáltlichen. fróuuen. Unde dáz tu uuízíst. mih is ánnene uuésen. so uuáz táz ist. táz éin déro finuo uuárháfto ge-

Si quis cuncta simul cupiat adipisci, summam quidem ille beatitudinis uelit: sed num in his eam reperiet, quae demonstrauimus, id, quod pollicentur, non posse conferre? Minime, inquam. In his igitur, quae singula quaeque expetendorum praestare creduntur, beatitudo nullo modo inuestiganda est. Fateor, inquam, et hoc nihil dici uerius potest. Habes igitur, inquit, et formam falsae felicitatis et causas: despecte nunc in aduersum mentis intuitum; ibi enim ueram, quam promisiuius, statim uidebis. Atqui haec, inquam, uel caeco perspicua est, eamque tu paullo ante monstrasti, dum falsas causas aperire conabaris. Nam, ni fallor, ea uera est et perfecta felicitas, quae sufficientem, potentem, reuerendum, celebrem, laetumque perficiat. Atque ut me interius animaduertisse cognoscas, quae unum horum, quoniam idem cuncta sunt, ueraciter

gében mág. Sid siu áh óin. sint. táz pechenno ih uuésen fóllo sálighéit. Kesáh tih kót trút. man disses uuánes. chád si. úbe dù dáz tára zúo fólle légest. Uuélez chád ih? [Íh ptingo dih tára zúo chád si.] Uuánest tu in disén múrg-fáren uuértsáchôn feht uuésen. dáz manne gében múge disa státa? [Táz uuólta ih tú dar níte chádíst.] Néin ne unáno chád íb. tú hábest míh tés érríhiet. sô is mēr dúrft
 146. ne íst. | Siu múgen chád si manne gében. dáz kúote gelih íst. álde dáz únfólleglíh kúot íst. Áber uuáre gúot. únde fólleglíh ne múgen siu gében. Íh íiho dés chád íb. Uuánda dù nú erchénnest chád si dia uuárún sálighéit. únde díu síh sía ánazócchónt. sô hábest tu nú ze bechénnenæ. uuár dù sía hólón súlist. únde uuén dæ íro biten súlist. Tés chád íh lúngét míh íu fórn. Sid áber platóni dúnchet in sínemó búoche timeo. dáz man íoh in lúzzelén díngen súle gótes hélfo fléhôn. uuáz íst úns ze túonne dánne. uuánest tu. dáz uuír erfáren múozín día hóuestát. tes fúrdérósten gúotes? Íh áhtón dén chád íh ána ze hárenne. ána dén man níehtes pedien (*sic*) ne mág uuóla. Réhto uuile du chád si. únde dés mézes sáng si sús.

praestare potest, hanc esse plenam beatitudinem sine ambiguitate cognosco. O te alumne hac opinione felicem, siquidem hoc, inquit, adieceris. Quid nam? inquam. Essene aliquid in his mortalibus caducisque rebus putas, quod huiusmodi statum possit afferre? Minime, inquam, puto, idque a te, nihil ut amplius desideretur, ostensum est. Haec igitur uel imagines ueri boni, uel imperfecta quaedam dare bona mortalibus uidentur; uerum autem atque perfectum bonum conferre non possunt. Assentior, inquam. Quoniam igitur agnouisti, quae uera illa sit, quae autem beatitudinem mentiantur, nunc superest, ut, unde ueram hanc petere possis, agnoscas. Id quidem, inquam, iam dudum uehementer exspecto. Sed cum, uti in timaeo platoni, inquit, nostro placet, in minimis quoque rebus diuinum praeiduum debeat implorari, quid nunc faciendum censes, ut illius summi boni sedem reperire mereamur? Innocandum, inquam, rerum omnium patrem, quo praetermisso nullum rite fundatur exordium. Recte, inquit, ac simul ita modulata est.

ORATIO PHILOSOPHIAE AD DEUM. UT SUMMUM
BONUM IPSE DEMONSTRET.

Tà sképfó hímeles únde érdo. Tú dísa uuérlt órdenóst.
únde scáffóst. únde rihtest. mít tìnemo éuuigen uuístuome.
Tú die zíte hieze íro fért. be|ginnen. sáment tero uuérlte. 147.
[uuánda èr ne uuáren zíte. núbe éuuighéite.] Únde sélbo
státér. állíu díng uuérbest. únde uuéhselóst. [Uuánda der
himel uuárbelót. únde állíu díng uuándont.] Tih ne|héiniu
ándériu díng ne scúntón. daz scáffelósa zímber ze máchónne.
[úzer démo dísiu uuérlt uuárd. Si méinet tía sámentháfti-
gún mássa. dia er ze èrest tóta an déro nieht keskéidenes
ne uuás.] Áne díu sélbes inniglicha gúoti. nieht nídes há-
bentíu. Tú in dínemo múote íu trágende dísa scónún
uuérlt. scónero sélbo. Scófoe dú iz ál nâh téro uuísún.
únde nâh témo éuuigen bilde dínes múotes. Únde démo
gelih táte dú iz. sô dir in múote uuás. [Tír. ne bildôta
nioman fóre.] Vnde hieze dú uuóla getániv stúcce máchôn
uuóla getán uuérh. [Uuánda álso uuállíche líde máchôn
uuállíchen mán. sô geskâh óuh táz. táz állero téilelih tero
uuérlte dúrhscáffenér. sía máchôta dúrhskâffena. Práste íro
téilen. sô bráste íro sélbún.] Fier elementa bindest tu sô
zesámíne. Táz héiz únde chált. [sô fiur únde uuázer íst.]
únde dúrre únde nâz [sô érda únde lúft íst]. nieht ne
strítén. Sô fásto. dâz fóre kfehti hína úf ne flíege daz lich-
tera fiur. [in démo ne|héin trúobi ne íst. uuánda iz ze 148.

O qui perpetua mundum ratione gubernas,
Terrarum caelique sator, qui tempus ab aeuo
Ire iubens stabilisque manens das cuncta moueri,
Quem non externae pepulerunt fingere causae
Materiae fluitantis opus; uerum insita summi
Forma boni, liuore carens, tu cuncta superno
Ducis ab exemplo; pulerum pulcerrimus ipse
Mundum mente gerens, similique imaginu formans,
Perfectasque iubens perfectum absolueŕte partes.
Tu numeris elementa ligas, ut frigora flammis,
Arida conueniant liquidis; ne purior ignis

óberöst íst.] Nóh tíu suári tia érda níder ne sénche. Tú gehéftest tia sêla zu dien íro gemínnên liden. únde zetéilest *) sia áfter díen. [íh méino dia súnnún gânda an míltemo himéle. únde in míltemen gânda dero septem planetarum. Tia philosophi hjezen animam mundi, uuânda ál dáz tir grúet. únde uuáhsset, táz túrhkát sí. álso díu sêla díe lide túot.] Tíu driskero naturę íst. [uuânda si skínet, prúotet. únde brénnet. Ánderíu fiur brénment óuh. síu ne brúotent áber nieht.] Állíu díng chicchenta. [álsó únsereu lichamen díu sêla chicchet.] Únde sô sí gechrúmbet íro fárt, ketéilta in zúene bógen. [éinen óbe érdo, ánderen únder **) érdo.] sô gát si uuidersínnentíu. ze íro ortu. Únde. [náhtes] erstríchet sí día túogenún fárt. [únder dero érdo,] únde ze sámelichero uuís. erstríchet sí [táges] ten hímel [óbe dero érdo.]. Úmbe gelíchiu díng scúofe du angelos, únde díe in hínderóren ménníken. [Uuáz uuás tíu causa? Tá z sie díh íro sképfen bechénên. únde éreên.] *Vel sic.* Mít kelíchên díngen hábest tú angelos únde homínes fúre gezúcchet fúre ánderíu tíer, [íh méino. ratióne et intellectu.] Únde síe hóho erhéuende in spúotígên sínnen. Sézgest tú 149. síe in hímele. únde in érdo. [Angelos | in hímele. homínes in érdo.] Tíe túost tú uuidersínnen ze dír. án díh keuuánte. mít tínero uuólauuillígi. Tú dáz túost. kíh sí

*) Es steht zetéilet.

**) Es steht obe.

Euolet, aut mersas deducant pondera terras.
 Tu triplicis mediam naturae cuncta mouentem.
 Connectens animam per consona membra resoluís.
 Quae cum secta duos motum glomerauit in orbes,
 In semet reditura, meae mentemque profundam
 Circuit, et simili eouuertit imagine caelum.
 Tu causis animas paribus uitasque minores
 Prouehis, et leuibis sublimes curribus aptans
 In caelum terramque sehis, quas lege benigna
 Ad te conuersas reduci facis igne reuertí.

nemo mōte. dāz iz hīna ūf kestigen' mūge. ze dīnemo chēiserlichen stōole. [tāz iz hīmeliskiu dīng fernēmen mūge.] Ketūo: sīnen sīn finden gūotes ūsprīng. Ūnde sō er dāz lieht finde. Sō getūo in fāsto hāben an dīr. clātū 'ōgen sīnes sīnnes. Zeirfūore dīa blīndi. ūnde ēē sūndā des frīskēn lichāmen. Ūnde skīn in āna mit tīnemo skīmen. Tū bist tiu hēiteri. Tū bist tī (*sic*) kemāchiu rāuua. dīen gūotuullīgēn. Sō man dīh kesihet. tāz ist *) ēnde. Tū bist taz ānagēnne. tā bist tēr ūnsih fūoret. [s. ze demo ēnde.] tū bist uuēgo uuīso. ūnde sēlbār der uuēg. ūnde daz ēnde. [ze dēmo uuīr rāmeēn.]

UERENE SIT SUMMUM ALIQUOD BONUM.

Uuānda dū 'bēiderō bilde bescōuuōt hābest. tes ūnfōlleglichen gūotes. iōh tes fōlleglichen. [ālsō dāz ist forma īmperfecti. dīu ēin gībet tēro finuo. ūnde āber dīu perfecti. dīu siu āllīu sāment kibet.] Pedīu ist nū ze sāgenne. uuār dīu fōlleglicha sālda gestātōt hābe. [uuār īro stōol sī.] An dēro sāgo ih tēs 'āhtōn ze ērest ze frāgenne. | Vbe. debēin sō getān gūot mūge sīn ūn-150. der āllēn dīngen. sō dū dār fōre geōngtōst, [tō dū chāde. Nisi fallor. ea uera est et perfecta felicitas quę sufficientem potentem reuerendum celebrem letumque perficiat.]

*) tāz ist steht zweimal.

Da patet augustam menti conscendere sedem,
 Da fontem lustrare boni, da luce reperta
 In te conspicuos animi defigere uisus.
 Disiice terrenae nebulas et pondera molis,
 Atque tuo splendore mica, tu namque serenum,
 Tu requies tranquilla piis; te cernere finis,
 Principium, ueclor, dux, semita, terminus idem.

Quoniam igitur quae sit imperfecti, quae etiam perfecti boni forma uidisti, nunc demonstrandum reor, quoniam haec felicitatis perfectio constituta sit. In quo illud primum arbitror inquirendum, an aliquid huiusmodi bonum, quale paullo ante definisti, in rerum natura possit

Nío únsih ne triege lúkkez pilde únsereš kedánches. áne dia uuárhéit tero substantië. [Álso die álten linte dábtòn án die mañes et semideos. únde sie dér gedáng tróug.] Tés ne mág áber nehéin lóugen uuéasen. iz ne sí. únde iz ne sí úrspring álles kúotes. Taz únfólla uuirt io únfól gehéizen. fóne déro uuáni dés fóllen. Tánán íst nót. úbe uuánež sí. dáz téro sél-bùn sláhto óuh fóllež sí. [Táz íst argumentum a parte ad totum.] Tára gágene. úbe daz fólla ne íst. sò ne dárf nio-man des uuáen gedénchen. [Argumentum a toto ad partem.] Uuánda állero díngo natura. ne fieng nieht ána ze uuánèn. únde únfólletánèn. Núbe fóne gánzèn únde fóllèn begínnendíu. sléif sí síd. únz sí chám ze dísen áfterostèn. únde ze dísen ámáhtigèn. [A deliciis paradisi. íst ter mán chómen. ad erumnas huius seculi. Fóne immortalitate íst er chómen ad mortalitatem. Fóne similitudine dei. íst er

151. uuórtén similis iumentis insipientibus.] Vbe | 'únfólliu sálda íst. sò ne íst zuíuel nehéin. núbe óuh fólliu sí. únde gánziu. Tù hábest iz chád íh. filo uásto. únde filo uuárháfto geféstenót. [uuáz mág féstera sín. álde uuá-rera. dánne úbe man totum mít parte. álde partem stérche mít toto?]

existere, ne nos praeter rei subiectae ueritatem cassa cogitationis imago decipiat. Sed quin existat sitque hoc ueluti quidam omnium fons bonorum, negari nequit. Omne enim quod imperfectum esse dicitur, id inminutione perfecti imperfectum esse perhibetur. Quo fit, ut, si in quolibet genere imperfectum quid esse uideatur, in eo perfectum quoque aliquid esse necesse sit. Et enim perfectione sublata, unde illud, quod imperfectum perhibetur, exstiterit, ne fingi quidem potest. Neque enim a deminutis inconsummatisque natura rerum cepit exordium, sed ab integris absolutisque procedens in haec extrema atque effeta dilabitur. Quod si, uti paullo ante monstrauius, est quaedam boni fragilis imperfecta felicitas, esse aliquam solidam perfectamque non potest dubitari. Firmissime, inquam, uerissimeque conclusum est.

UBI SIT SUMMUM BONUM.

Uuár iz sí chád sí. dáz chíus tír sús. Táz kót állero dingo hërro gúot sí. dés ihet mánnoliches sín. Sid man nieht pézèren erdénchen ne mág. tánne gót íst. sò íst táz nôte gúot. tés pézera nehéin ne íst. [Taz óberôsta íst nôte hòh. taz méista íst nôte míchel. taz pézesta íst nôte gúot. Táz íst argumentum a maiore ad minus.] Álso stérchet tísiu réda. gót uuésen gúot. táz an ímo sí fólleglíh kúot. [Sid nehéin sín bézero ne íst. sò íst er nieht éin gúot. núbe íoh fólleglíh kúot.] Úbe ér fólleglíh kúot neíst. sò neíst er dingo hërôsto, nieht. Uuánda sò íst éin ánderez hërôra. fólleglíh kúot hábendé. dáz gágen ímo daz fôrderôra. únde daz uuírdigôra sí. Uuánda míttundes ságeta íh. álliu fólleglíchiu. érerén uuésen dien uuánèn. *Sumptum.* Fône díu íst ze íchenne. níó díu réda ze láng ne uuérde. ten fúrsten gót. tes fúrsten gúotes. únde dúrnóhtes fól sío. *Sumptum.* Nú íst táz kechôsôt. táz perfectum bonum uuáriu sálighéit sí. | *Illatio:* Fône díu íst nôte in góte 153. uuáriu sálighéit. [Ter syllogismus íst sús ketán. Ín góte íst summum bonum. Sò íst ál éin. summum bonum. únde beatitudo. Uuánda dáz sò íst. pedíu íst tár beatitudo. dár summum bonum íst.] Uuóla fernímo íh iz chád íh. Nòh táz ne mág níoman uuiderchôsôn.

Quo uero, inquit, habitet, ita considera. Deum rerum omnium principem bonum esse, communis humanorum conceptio probat animorum. Nam cum nihil deo melius excogitari queat, id, quo melius nihil est, bonum esse quis dubitet? ita uero bonum esse deum ratio demonstrat, ut perfectum quoque bonum in eo esse conuincat. Nam ni tale sit, rerum omnium princeps esse non poterit, erit enim eo praestantius aliquid, perfectum possidens bonum, quod hoc prius, atque antiquius esse uideatur, omnia namque perfecta minus integris priora esse claruerunt, quare, ne in infinitum ratio prodeat, confitendum esse summum deum summi perfectique boni esse plenissimum. Sed perfectum bonum ueram esse beatitudinem constituimus, ueram igitur beatitudinem in summo deo sitam esse necesse est. Accipio, inquam, nec est quod contradici ullo modo queat.

[DE PREDICATIO ET CONDITIONALI SYLLOGISMO.

Duo sumpta máchont eina illationem hier. uuánda iz predicatiuus syllogismus ist. also óuh in conditionali syllogismo propositio únde assumptio conclusionem máchont. Uuáz sint sumpta. áne concessa, dáz chit in únsere uuis keihte. Sô man zuéio geiht. dien beúte daz tritta fólget, ioh áne gegiht. taz héizet mit réhte illatio. uuánda iz duobus sumptis. álde úbe iz sô geskihet. tribus sumptis uuirt illatum. taz chit. úndáches mite geuúrfen. Uuáz ist áber propositio. áne prima et ultra tendens temptatio. nít tíu man ze érest ten mán grúozet. únde sina gegiht férrolich besúochet. also óuh assumptio ist. taz tara zúo uuirt assumptum. ánderést sina gegiht ze besúochenne. Uuánda díu zuéi daz tritta uuúrchent. mit tíu der mán sô gefángen uuírdet. taz er dána né mág. pediu héizet taz conclusio. dáz chit slóz. *Conditionalis syllogismus* ist tánnán genómen. uuánda er mit kedingún. únde mit íbo chit. ist tíz. únde díz. sô ist taz. Pediu chit *conditionalis*. mit kedingún gespróchenér. Aber predicatiuus chit sléhto gespróchenér. uuánda er bárlich áne gedingún. únde áne íba chit. sús ist tíz. únde díz. pediv ist taz sô. Íro béldero membra héizent communiter *predicationes*. álde *proloquia*. álde *propositiones*. álde *enuntiationes*. Tíu fier uuórt. múgen uuír gelícho. únde geméinli|cho díuten sága. Sid *enuntiatio* ist. sô *aristoteles* chit in *periermenius*. *oratio* uera uel falsa. únde *predicatio* dáz sélba ist. únde *propositio*. únde *proloquium*. uuáz sint táne lúgi. únde uuárhéite. áne sága? Áber der *syllogismus* sôl ío háben zuò sága. sólche. dáz sie dia dríttún stérchen. Táz ne mág ánderes sín nieht. die érerén zúo ne sín éin ánderén sô geháft. taz tíu ánderiu hábe den hálben téil dero érerún. éin uuéder *subiectiuam*. álde *declaratiuam*. Únde uuánda díu ánderiu áberet. ten hálben téil dero érerún. dáz tár ze léibo uuirt úngeábtes. án deuuéderro. dáne iz predicatiuus ist. taz máchót tia drít-

tún. Tër dáz pechénnet uuelle. an ánderén: syllogistis tér lirnee iz hier. Eia sága ist: summum bonum est in deo. Summum bonum. dáz ist subiectium. in deo est. táz ist declaratiuum. Ándería ist: summum bonum est beatitudo. Tár ist tero érerúu subiectiua pars keáberet. Tiu drítta ist. beatitudo in deo est. Táz uuárd an dien érerén ze léibo. uuánda fóne dero éinún chám beatitudo. fóne dero ánderún chám in deo est. Sô férét iz in predicatiuo. Ia conditionali férét iz náh álsó. Chédén uuir. si sol super terram est. dies est. táz ist propositio. Tia nimet háiba assumptio. sô dáz ist. Dies autem est. Táz. nóh táne ze léibo uuirt. úngeábertes. an dero propositio. táz máchót tia conclusionem álsus. Igitur sol est super terram. Subiectium ist táz an demo proloquio. fóne demo ícht kespróchen uuírdet. dáz áber fóne ímo gespróchen uuírdet. táz ist declaratiuum. Áne dísa légem ne uuirt nehém syllogismus. Únz si. in lérta mit argumentis. únde mit exemplis. sô uuás tiu réda liehtera. uuánda si ímo. nû gében uuile. ualidiora remedia. bediu hábet si. in nû bestánden zú dien argumentis mit syllogismis. tie méist kemúgen. béidiu. ióh in disputando dialectice. ióh in suadendo rhetorice.]

QUOD DEUS SUBSTANTIALITER SIT SUMMUM BONUM | ET BEATITUDO. EO QUOD NULLA EIS 154.
INEST DIUERSITAS.

Nú bitq. ih tih. chád si. síh uuío gótedéhtigo. únde uuírdéglichó dū dáz áhtoést. táz ih ten túom gót. tes túomlichósten gütotes chád fól uuésén. Uuío méinest tú chád ih. Nio dū né uuánést. tén állero dingo hêren. sô infán-gen háberí dáz kúot. tés er fól ist. álde óuh sô fóne ímo

Sed quaeso, inquit, te, uide quam id sancte atque inuolabiler probes, quod boni summi summum deum diximus esse plenissimum. Quonam, inquam, modo? Ne hunc rerum omnium patrem illud summum bonum, quo plenus esse perhibetur, uel extrinsecus accepisse, uel ita naturaliter habere

sélbemo háben. sámó so. éin substantiá ne sí. des háben-
 ten gótes. únde dero beatitudinis tía ér hábet. [Téro zuéio
 ist neuuéder nóh ér ne hábet sia enfängen. nóh sí ne
 skéidet síh fóné sínéro. substantia:] Uuánest tu ín daz sín
 sumum bonum ánderes uuánán infängen háben. sô máht
 tu den gebenten áhtón förderôren. dánne dén. dér iz in-
 fieng. Uuizist áber. dáz uuír in mít réhte iéhen. állero
 dingo sín hêrôsten. Nû ne hábet er iz infängen. hábet er
 iz áber fóné imo sélbemo. únde ist iz imo ionêr. ána ún-
 gelih. sô chôroe dáz étenuér irrâten. síd uuír fóné góte
 chôsoên dingo hêrôsten. uuér síu. [ih méimo gót. únde sín
 gúot.] zesámme fúogti. sô úngelichiu. Ze demó gnôtesten.
 dáz ándermo úngelih íst. táz íst óuh ánder. dánne énez.
 témo iz úngelih íst. [Táz íst argumentum a dissimili. Tiu
 155. dissimilia sint. tiu ne núgen éin sín.] | Fóné díu íst tés
 not. táz tér gót sumum bonum ne sí. dér natúrlícho íeht
 úngelih íst. summo bono. Tés únmuôza íst fóné démo
 góte ze dénehene. démo nehéin dng. förderôra ne íst.
 Nehéin natura ne mág pézera sín. dánne íro ánagénne.
 [Argumentum ab efficientia. Sólih íst nóte daz effectum.
 sólih tiu efficientia íst. Fóné díu chít nám in prouerio.
 Qualis radix tales et rami. Uuío mág óuh tánne sumum
 bonum bézera sín. tánne gót. tér is ánagénne íst? Ér ist
 is ánagénne. ío dóh sô. dáz ér iz sélbo íst.] Pediu mág
 ih áfter uuáreero védo féstenôn: dáz kót tér ánagénne íst

presumas, quasi habentis dei habitacque beatitudinis diuer-
 sam cogites esse substantiam. Nam si extrinsecus acceptum
 putes, praestantius id quod dederit, eo quod acceperit, exi-
 stimare possis. Sed hunc esse rerum omnium praecellen-
 tissimum dignissime confitemur. Quod si natura quidem in-
 est, sed ratione diuersum, cum de rerum principe loquamur
 deo, fingat qui potest, quis haec diuersa coniunxerit?
 Postremo quod a qualibet re diuersum est, id non est illud,
 a quo intelligitur esse diuersum. Quare quod a summo bono
 diuersum est sui natura, id sumum bonum non est: quod
 nefas est de deo cogitare, quo nihil constat esse praestan-
 tius. Omnino enim nullius rei natura suo principio melior
 poterit existere, quare quod omnium principium sit, id

allero bonorum. substantialiter ist summum bonum. Fílo réhto cháá ih. hábest tú iz keféstenòt. [s. uuánda díniú argumenta uuáriu sínt.] Sò ist tár fóre gechòsòt cháá si. dáz summum bonum ist beatitudo. Sò ist cháá ih. Sò ist óuh nòt cháá si. gót uuésen nfeht éin summum bonum. núbe óuh beatitudinem. [Táz íst tiu gemácha conclusiõ.] Tien fòrderên rédòn ne mág ih uuídere sín. cháá ih. únde úsa síderân sího ih ín nôte fólgèn.

ITEM SUBTILIOR RATIO. QVAE DIVERSA SUNT.
NON ESSE SUMMA BONA. ET QVAE SUMMA SUNT.
NON ESSE DIVERSA.

Nô | chíus tir. úbe óuh fóne dísen rationibus. keuuá-156.
ret uuérde. dáz zuéi úngelichíu gúot tiu fúrsten ne múgen sín. *Sumptum*. Íh hábo dár fóre geóuget. dáz dissimilia bona ne múgen éin sín. *Sumptum*. Fóne díu neíst neuuéder fól gúot. síd neuuéderér mít ándermo neíst. *Illatio*. Táz únfól íst. táz ne mág nieht taz fúrsta sín. [Tér syllogismus íst sús ketán. Úngelichíu bona ne sínt éin. Tiu éin ne sínt. tiu sínt péidíu uuán. Taz uuána ne uuírt níomér daz fúrsta. Uuelíu sínt úngelichíu bona? Diuitię únde gloria. Uuío sínt tiu uuán? Dáz iouuédermo íro ménget. tero ánderro fiero. Uuánda dáz sò íst. pedíu ne mág táz nieht taz fúrsta sín. démo íeht ménget.] *Item sumptum*. Tiu áber dára gágene/díu fúrsten sínt. tiu ne sínt nieht

etiam sui substantia summum esse bonum uerissima ratione concluderim. Rectissime, inquam. Sed summum bonum beatitudinem esse concessum est. Ita est, inquam. Igitur, inquit, deum esse ipsam beatitudinem necesse est confiteri. Nec propositis, inquam, prioribus refragari queo, et ab illis hoc illatum consequens esse perspicio. Respice, inquit, an hinc quoque idem firmiter approbetur, quod duo summa bona, quae a se diuersa sunt, esse non possunt. Etenim quae discrepant bona, non esse alterum, quod sit alterum, liquet: quare neutrum poterit esse perfectum, cum alterutri alterum deest. Sed quod perfectum non sit, id summum non esse manifestum est; nullo modo igitur

úngelíh. *Sumptum.* Nú hábo íh tár fóre geóuget. denm únde beatitudinem diu fúrsten síu. *Illatio.* Fóne díu íst nôt. táz diuinitas tíu állero dínga fúrsta íst. tíu fúrsta sálighéit sí. [Sús íst óuh tísér syllogismus ketán. Tíu fúrsten gúot ne sínt úngelíh. kót únde sálighéit. tíu sínt tíu fúrsten. Uuánda déro íouuéderéz íst. táz óuh taz ánder íst. íh méino. uuánda íro íouuéder summum bonum íst. pedíu sínt síu éin.] Nú chád, ne mág nícht táz uuáretra sí. nóh táz rédoháftera sí. nóh táz kóte gerístlíchera sí. geféste. nôt uuérden.

EXHIBITIO MUNERIS PRO BENE PERCEPTIS RATIONIBUS.

157. Sô íh íro sô geántuuúrta. dô chád sí. | Geometre hábent ze síte. nah kezéigótên frágôn. éteuuáz úngefrágetes íro iúngerôn zúo gében. díu zúogéba síe questum héizent. álsó gíbo íh tír ze gesúoche. dáz íh tír nú úngefrágèt ságo. sámó so íh tír gébe corollarium. Uuánda fóne sáldón gúunne sálige uuérdent. únde gót sálighéit íst. tér gót kuuínnet. tér íst sálig. [Argumentum ab efficientia. kót únde sálighéit uuánda síu éin sínt. pedíu máchònt síu sálige. Tá z sô getána argumentum hábet zuíska causam sínes effecti. in modum syllogismi. uuánda iz chít. úbe dáz únde dáz íst. sô íst táz.] Nú áber. Álsó fóne réhtes kuuínne réhte. únde

quae summa sunt bona, ea possunt esse diuersa. Atqui et beatitudinem, et deum, summum bonum esse collegimus, quare ipsam necesse est summam esse beatitudinem, quae sit summa diuinitas. Nihil, inquam, nec re ipsa uerius, nec ratiocinatione firmitus, nec deo dignius concludi potest. Super haec, inquit, igitur, ueluti geometrae solent, demonstratis propositis, aliquid inferre, quae porismata ipsi uocant, ita ego quoque tibi ueluti corollarium dabo. Nam quoniam beatitudinis adeptione fiunt homines beati, beatitudo uero est ipsa diuinitas, diuinitatis adeptione fieri beatos manifestum est. Sed uti iustitiae adeptione iusti, sapien-

únde fõne uuistdomes quinne unise. sò (*sic*) uuèrdent óuh nõte góta. ze sámoltchera uufs fõne gótes kuuinne. [Argumentum a simili. Álso éniu adeptio tóot. sò tãot óuh tisiu. Táz íst similitudo.] Uuánda dáz sò íst pediu íst ter sáligo gót. [Uuánda gót únde sálighéit éin sint. pediu máchõnt siu óuh éin. Táz íst ío nõh argumentum ab efficientia. hoc est a causa.] Aber [dén únderskõit ferním du uuóla.] éin gót íst échert natúrlichèr. knùoge múgen uuèrden per gratiam. án ímo téil hábendo. [Mit tíu hábet si ímo gegèbòt.] Nù íst iz óuh filo scõne chád ih. sò du iz porisma héizèst. sò du iz corollarium héizèst. [Keméine sígeera uuáren. állero uictorum palmę in manibus. únde láureę coronę in capite. Tie áber éteuuaz filo túmliches ketáten in bello. álde óuh in ludis. únde in spectaculis. dten gáb man élna tíura hóubet zierda. díu fõne similitudine corollę i. coronę. corolla|rium híez. Fõne díu ságet suetonius.¹⁵⁸ fõne déro mílti cesaris augusti. his uerbis. itaque corollaria et premia in alienis quoque muneribus. ac ludis. et crebra et grandia de suo offerebat nullique greco certamini interfuit. quo non pro merito quemque certantium honorarit.]

**QUAE ACCEDUNT BEATUDINI. AN PARTES EIUS
DICENDA SINT. AN AD UNUM EX EIS RELATA.**

Nõh nícht chád si ne íst scõneren. dánne dáz únsih ratio lèret hára zúolégen. Uuáz íst táz chád ih? Dánne mánigfu beatitudo begrifet. sò bonum íst. únde quinque supra dicta. uuèder díu sín téil déro beatitudinis. álso mis-

sapientiae sapientes fiunt, ita diuinitatem adeptos deos fieri simili ratione necesse est. Omnis igitur beatus, deus; sed natura quidem unus, participatione uero nihil prohibet esse quam plurimos. Et pulcrum, inquam, hoc atque pretiosum, siue porisma siue corollarium uocari mauiis. Atqui hoc quoque pulcrus nihil est, quod his annectendum esse ratio persuadet. Quid, inquam? Cum multa, inquit, beatitudo continere uideatur, utrumne haec omnia in unum ueluti corpus beatitudinis quadam partium uarietate con-

selfche lide sint tes lichamen. alde iro éinez si beatitudo. unde ánderiu ze démo sehèn. [Táz hábet-si gnôto fóre geságet. táz summum bonum beatitudo íst. nú uúile si ságen. dáz ze demo summo diu ánderiu finuiu ráment.] Mih kústi chád ih, dáz tu mir dáz óffenotist. sélbez taz ting ságendero.

BEATITUDINEM PARTES NON HABERE.

Ne súlen uuir chád si. sálighéit kúot áhtôn? Ióh taz fúrsta chád ih. Taz summum múost tu légen chád si. ze állèn finuen. Also beatitudo summum bonum íst. sô íst si óuh summa sufficientia. unde summa potentia. si íst óuh summa reuerentia. unde claritas. unde uoluptas. Uuáz túnchet tír? Sínt tísiu álliu. ih méinó bonum. unde sufficientia. unde potentia. unde diu ánderiu. sámó so lide | dero beatitudinis? Álde ráment siu álliu ad bonum. sámó so dáz iro hóubet sí? Íh fernímo uuóla chád ih. uuáz tu mir gébêst ze irrâtenne. uuó áber dù iz récchest. tés lústet mih ze hòrenne. Nú ferním chád sí. ih lêro díh iz skéiden. [ih lêro díh uuó siu ráment ad bonum. unde dáz sélba bonum níeht ne uuúrchent sámó so partes. Sús sólt tu argumentando nâh stápfôn.] Úbe bonum unde diu ánderen finuíu. lide uuárin dero beatitudinis. sô uuárin siu éiu ánderèn úngelih. [Táz íst argumentum ab adiunctis. Membris íst ío dissimilitudo adiuncta.] Sólih íst ío dero partium na-

iungant, an sit eorum aliquid, quod beatitudinis substantiam compleat, ad hoc uero cetera referantur? Uellem, inquam, id ipsarum rerum commemoratione patefaceres. Nonne, inquit, beatitudinem bonum esse censemus? Ac summum quidem, inquam. Addas, inquit, hoc omnibus licet. Nam eadem sufficientia summa est, eadem summa potentia, reuerentia quoque, claritas, et uoluptas beatitudo esse iudicatur. Quid igitur? Haecine omnia bona, sufficientia, potentia ceteraque ueluti quaedam beatitudinis membra sunt, an ad bonum ueluti ad uerticem cuncta referuntur? Intellico, inquam, quid inuestigandum proponas, sed, quid constituas, audire desidero. Huius rei discretionem sic accipe. Si haec omnia beatitudinis membra forent, a se quoque inuicem discreparent. Haec est enim partium na-

tura dáz siu úngelichíu éin corpus máchoèn. Nû sint tísiu geóuget éin uuésen. Pedíu ne sint siu membra. [Uuánda siu unum sint. pedíu ne sint siu diuersa. Táz íst argumentum a repugnantibus. Repugnat enim unum esse atque diuersum. Uuánda siu óuh diuersa ne sint. pedíu ne sint siu membra. Táz íst álso íh nû chád. ab adiunctis.] Ánderes uuoí sól beatitudo sín geuuórhí. úzer éinemo líde. dés níeht sín gemág. [Úzer éinemo ne mág nehéin compositio uuérden. Táz íst áber argumentum a repugnantibus. Repugnat enim simplex esse et compositum.] Tés íst nehéin zuúuel chád íh. Tára nâh pító íh. tés nóh fóre íst.

AD UNUM REFERRI QUAE BEATITUDINIS SUNT.

Tiu ánderíu finuíu. [díu éin sáment bono sint.] díu uuérden keuuérbet án bonum. [uuánda man chómen uuíle mít ín ad bonum.] Tár úmbe gérôt man gnúhte. uuánda si gúot geáhtôt uuírdet. | Fóne díu íst óuh lieb potentia. 160. uuánda si gúot mánne dúnchet. Táz sélba mág íh ságen fóne dien ánderén drin. Fóne díu íst ío gúot. álles tés man gérôt. hóubet. únde méinunga. Táz áber gúot neíst. nóh kelih temo gúoten. dés ne gérôt nioman. Únde dára gágene. díu sár gúot ne sint. échert siu démo gelíh sín. íóh túrh táz kérôt man íro. sámo so siu gúot sín. Fóne díu sól man gelóuben. dáz ío díu gúoti st. der ínnerpsto ángo. únde

tura, ut unum corpus diuersa componant. Atqui haec omnia idem esse monstrata sunt; minime igitur membra sunt, alioquin ex uno membro beatitudo uidebitur esse coniuncta, quod fieri nequit. Id quidem, inquam, dubium non est, sed id, quod restat, exspecto. Ad bonum uero cetera referri palam est. Iccirco enim sufficientia petitur, quoniam bonum esse iudicatur; iccirco potentia, quoniam id quoque esse creditur bonum. Idem de reuerentia, claritudine, iucunditate, confectare licet. Omnium igitur expetendorum summa atque causa bonum est. Quod enim neque re, neque similitudine ullum in se retinet bonum, id expeti nullo modo potest. Contraque etiam, quae natura bona non sunt, tamen si esse uideantur, quasi uera bona sint, appetuntur. Quo fit uti summa, cardo, atque

diu échenôsta scúndeda. álles kérômes. Tár úmbe dingo-liches kegérôt uuírt. tés fárêt man dar ána in hóubet. Álso der ne fárêt tér úmbe gesúndeda ritet. unio er síh ritendo eruúekke. núbe dáz er gesúndero-uuérde. Fóne diu skínet. so uués so íoman gérôt úmbe gúot. táz er sín ne gérôt. núbe gúotes. *Item.* Áber gúot. úmbe dáz tígoliches uuárt kegérôt. táz chád íh uuésen beatitudinem. Fóne diu uuírt íóh ze déro uuís. [íh méino éin gúot fórdérôndo.] éinú beatitudo gefórdérôt. Tánân skínet óffeno éin díg uuésen. gúot únde sálighéit. Tár ne uuéiz íh nícht. tés íoman múge uuíderchósôn chád íh. *Item.* Nú hábo íh chád si geóuget. kót únde sálighéit éin uuésen. Táz íst álso 161. chád íh. | Fóne díu chád si. mág íh páldo féstenôn. gótes sélbes substantiam. án demo gúote stán.

INUITATIO AD BEATITUDINEM.

Hára zúo sínnent asáment*) álle nóthálte. Íuuh tir bíndent úbele gelúste. díe íuuer múot pesízzen. mít stárchèn chéten-

*) Lies sament oder alsament.

causa expetendorum omnium, bonitas esse iure credatur. Cuius uero causa quid expetitur, id maxime uidetur optari. Ueluti si salutis causa quispiam uelit equitare, non tam equitandi motum desiderat, quam salutis effectum. Cum igitur omnia boni gratia petantur, non illa potius, quam bonum ipsum desideratur ab omnibus. Sed propter quod cetera optantur, beatitudinem esse concessimus: quare sic quoque sola quaeritur beatitudo. Eâ quo liquido apparet ipsius boni et beatitudinis unam atque eandem esse substantiam. Nihil uideo, cur dissentire quispiam possit. Sed deum ueramque beatitudinem unum atque idem esse monstrauimus. Ita, inquam. Secure igitur concludere licet, dei quoque in ipso bono, nec usquam alio, sitam esse substantiam.

Huc omnes pariter uenite capti,
Quos fallax ligat improbis catenis,
Terrenas hebetans libido mentes.

nõn. Hfër findent ir ráuaa. tísiu stédi íst ío stille. Táz íst échert taz scúlðíga asilum. táz tien uuènegèn ío indán stát. [Tíz íst kufssera tánne dáz ze athe-nis máchotõn nepotes herculis. tie íro libes fórhtõn úmbe síne scúlde. Álde dáz romulus ze romo máchota. freídèn ze gníste.] So uuáz tagus kibet [fluuius hispanię] an sínemo góltcríeze. únde hermus [fluuius minoris asię] an sínemo góltfáreunen stáde. álde indus. tíu állero náhesta (*sic*) íst orienti soli. mískelõndíu grúone gítmá [sõ sma-ragdus íst]. záo dien uuízèn [sõ uniones sánt]. tíu ne in-dúont mánne níeht tíu óugen sínes sínnes. Núbe mër stó-zent síu bliudíu múot in íro chündún finstrí. So uuáz tés mánne líchet. álde sín múot crúozet. táz prúotet tíu érda in íro bármé. áber dér skímo gótes uuístúomes. tér den hímel ríbtet. únde fésténõt. tér skíhet tía tímberún finstrí des múotes. So uuér dáz líeht chíesen gestát. tér ne gíhet. táz tíu súnna cláte skímen hábe.

UNUM ATQUE BONUM. IDEM ESSE.

Íh ího is chád íh. Állíu díníu gechõse. sánt kúis. únde ge-stérchet | mít féstèn redõn. [Mít argumentis. únde mít syllo-162. gismis sánt síu gefésténõt.] Já chád sí dò. uuío tíure dúnchët

Hic erit uobis requies laborum,
 Hic portus placida manens quiete,
 Hoc patens unum miseris asilum.
 Non quidquid tagus aureis arenis
 Donat, aut hermus rutilante ripa,
 Aut indus calido propinquus orbi,
 Candidis miscens uirides lapillos,
 Illustrant aciem magisque caecos
 In suas condunt animos tenebras.
 Hoc quidquid placet excitatque mentes,
 Infimis tellus aluit cavernis.
 Splendor, quo regitur wigetque caelum,
 Uitat obscuras animae rinas.
 Hanc quisquis poterit notare lucem,
 Candidos phoebi radios negabit.

Assentior, inquam; cuncta enim firmissimis nexa ra-tionibus constant. Tum illa, quanti, inquit, aestimabis, si

tír. úbe dū bedénchest. uuáz, sélbez taz kúot sí? Unmez tíure chád ih. Úbe ih, óuh tár míte múoz pechénnen gót. tér gúot íst. Triuuo, chád si. ih keóffenôn dir iz mít filo uuáre rodo. Échert tíu sín in dínero gebúhte. díu fóre geféstenôt sint. Táz sint siu chád ih. Ne hábo ih tír argu- mentando geóuget chád si. díu gúot. téro mánege gérónt? fóne díu ne uuésen uuáriu. nóh túrnohtíu. uuánda siu ge- skéiden sint? Únde sò éin ándermo gebréste. dáz iz. tánne dúrh síh ne múge gében fól gúot. nóh áneuuálg? Únde áber dánne uuérden uuáre gúot. sò siu síh kesámenoèn. sámo so ze éinemo bílde. únde ze éinero uuúrchedo. únde dáz éin dero finuo sí. ánderíu dáz sélba sín. [Úbe finf summa bona uuárin. sò uuárin óuh sínf beatitudines. sò uuárin óuh téro uuúrchedón finue. uuánda íogelichíu dúrh síh bea- tum uuórhí.] Únde ne hábo ih tír dáz keóuget na. síu ne sín éin. dáz siu níeht tés ne hábent tés ze géronne sí. uuánda éin áne díu ánderíu níeht ne gemág? Keóuget chád ih. Nóh zuíuel nehéinèr ne íst is. *Sumptum*. Tíu míssehélendo chád sí gúot ne sint. únde áber geéinotíu gúot uuérden. ne sint tíu dánne. uuánda dara éin zúo chám. gúot uuórtén na?

bonum ipsum quid sit agnoueris? Infiniti, inquam: siqui- dem mihi pariter deum quoque, qui bonum est, continget agnoscere. Atqui hoc uerissima, inquit, ratione patefaciam, maneat modo quae paullo ante conclusa sunt. Manebunt, inquam. Nonne, inquit, monstrauius ea, quae appetuntur a pluribus, iccirco uera perfectaue bona non esse, quoniam a se inuicem discrepant, cumque alteri abesset alterum, plenum absolutumque bonum afferre non posse? Tum autem uerum bonum fieri, cum in unam ueluti formam atque efficientiam colliguntur, ut quae sufficientia est, eadem sit potentia, reuerentia, claritas atque iucunditas. Nisi uero unum atque idem omnia sint, nihil habere, quo inter expetenda numerentur. Demonstratum est, inquam, nec dubitari ullo modo potest. Quae igitur, cum discrepant, mi- nime bona sunt, cum uero unum esse coeperint, bona fiunt; nonne haec ut bona sint unitatis fieri ademptione contingit?

Táz túnchet-mír. chád ih. *Sumptum.* | Unde ál daz kúot íst 163. chád si. sô diu úngeéinotíu finuíu sint. gíhest tu dáz kúot sín. fóné gúotes míteuúiste. sô unum íst. álde ne gíhest? Sô íst kúot chád ih. *Illatio.* Fóné sámolíchero rédo gíhest tu nôte chád si. éin únde gúot úngeskéiden sín. [Uuile du zuéio íéhen. sô gíhest tu nôte des trítten. Ter syllogismus íst sús ketán. Vngúot uuirt fóné éinemo gúot. Sô íst táne gúot fóné gúotemo uórtten. ih méino fóné éinemo. Pedíu íst éin únde gúot úngeskéiden.] Téro substantia íst nôte úngeskéiden. déro tát úngeskéiden íst. [Bonitas máchôt bonum. participatione sui. sô túot óuh unum. Pedíu hábent siu éina tát.] Tés ne mág ih nio gelóugenen. chád ih.

UNUM OMNIBUS REBUS SUBSISTENTIAM DARE.

Ne uuéist tu chád si. állero díngolíh sô lángo uuéren. únde bestán. únz iz éin íst. Únde zegán íoh zeuáren. sô iz éin ne íst. Álso du çhiesen máht chád si. an állèn lébendên. Sô sêla únde líchamo zesámíne chóment. únde sámént uuónènt. táz héizet animal. Sô dísiu éinunga fóné béidero skídungo zegát. sô sól animal nôte zegán. únde fúrder ne uuésen. Jóh sélbêr únsêr líchamo. únz er in sínero lído fúogi bebábet sína geskáft. sô íst er ménnisken gelíh. Úbe áber die líde geskéidene. únde zelégete demo

Ita, inquam, uidetur. Sed omne quod bonum est, boni participatione bonum esse concedis, an minimè? Ita est. Oportet igitur idem esse unum atque bonum simili ratione concedas. Eadem namque substantia est eorum, quorum naturaliter non est diuersus effectus. Negare, inquam, nequeo. Nostine igitur, inquit, omne, quod est, tam diu manere atque subsistere, quam diu sit unum, sed interire atque dissolui pariter, atque unum esse destiterit? Quonam modo? Ut in animalibus, inquit, cum in unum coeunt ac permanent anima corpusque, id animal uocatur. Cum uero haec unitas utriusque separatione dissoluitur, interire nec iam esse animal liquet. Ipsum quoque corpus, cum in una forma, membrorum coniunctione, permanet, humana uisitur species. At si distributae segregataeque partes corporis distraxerint uni-

kichamen dáz penément. táz er éin ne múoz sín. sô zegát táz er uuás. Unde uuárte ze állén díngeñ ánderén. sô síhest tu díngeñ pestán. únz iz éin íst. Unde áber zegán. 164. sô iz éin, ne íst. | So uuár íh is uuartén. chád íb. tár findo íh iz sô.

QUESTIO PHILOSOPHIAE. AN AD INTERITUM ALII QUID TENDAT.

Ist nû feht chád sí. dáz tero naturo fólgeñdo. síh kéro gelóube des uuésennes. unde iz uuéllé zegán. unde eruuerden.

RESPONSIO BOETII, NON ANIMALIA TENDERE, DE RELIQUIS SE DUBITARE

Úbe íh tíu lébendo (*sic*) chiuso chád íh. tíu natúrlichó múgeñ uuéllen. unde ne uuéllen. déro nehéin ne findo íb táz áne úzuuertíga nôt uuésennes ne lúste. unde iz táñches péite ze uerlórñissedo. [Úzuuertíge nôt íst. tía ételíh keskiht erréchet. álsó súhte sint. unde uulnera. unde persecutiones. unde calamitates. Fóne díen uuírt ófto der ménnisko sô áberuuúñden. ófto dáz ímo der líb léid íst.] Ál dáz tír lébet. táz ílet ío háltén síne gesúñdeda. unde sílhet ío den tód. unde día ferlórñisseda. Uués áber íh súle íéhen fóne bóumen. unde fóne chríuterén, tíu fóne sáffe lébent. unde fóne únlébenden. sô lapides unde metalla sint. tés zuíuelón íh.

tatem, desinit esse quod fuerat. Eoque modo percurrenti cetera procul dubio patebit subsistere unumquodque, dum unum est; cum uero unum esse desinit, interire. Consideranti, inquam, mihi plura minime aliud uidetur. Estne igitur, inquit, quod in quantum naturaliter agat, relicta sustinendi appetentia uenire ad interitum corruptionemque desideret? Si animalia, inquam, considerem, quae habent aliquam uolendi nolendique naturam, nihil inuenio, quod, nullis extra cogentibus, abiciant manendi intentionem et ad interitum sponte festinent. Omne namque animal tueri salutem laborat, mortem uero perniciemque deuitat. Sed quid de herbis arboribusque, quid de inanimatis omnino consentiam rebus, prorsus dubito.

ITEM IPSA. NEC ARBORES TENDERE NEC HERBAS.

Trüno chád sí. nóh tés ne dárfst tu zuufelón. síd tu síhest criutelih. unde bóumolíh an déro stéte uuáhsen. díu ímo límfet. íh méino. dár iz nféht káhes erdórrèn ne mág. nóh zegán. só filo iz tiu natura lázet. Uuánda íro súmelih uuáhset in féldé. súm in bérgé. súm uuáhset in fénne. súm chlébét án díen stéinen. súm | stát an grieze. Tie sár dánne 165. dórrènt. úbe síe íoman fúrder sézzet. Fóne díu gíbet tiu natura fogelichemo. díá stát. tíu ímo gélímfet. únde húotet. táz iz ío uuéree. únz iz lángóst múge.

DE NUTRIMENTIS EARUM.

Uuáz chíst tu dés. [zíu ne chíusest tu dár bí. uuío gérno síe sínt.] táz síe sámo so den snábel stózent in díá erda. únde súgent taz sóu. mít tien uuúrzellón. únde síe dánán só úf íro stárchí áfter demo márgé. únde áfter déro ríndón. zetéilónt? Unde uuáz óuh tés. táz síe daz uuélchesta só daz márg íst. zeíuneróst pérgent. mít tero úzerún bolzes fésti. únde díu rínda ze úzeróst, sámo so árbeito gemetótiu. gágen állèn uuéteren ze skérme stát. Uuánda ne síhest tu. uuío genuár. óuh tés tiu natura íst. táz álliu

Atqui non est, quod de hoc possis ambigere, cum herbas atque arbores intuearis, primum sibi conuenientibus in nasci locis, ubi, quantum earum natura queat, cito exarescere atque interire non possunt. Nam aliae quidem campis, aliae montibus oriuntur, aliae ferunt paludes, aliae saxis haerent, aliarum secundae sunt steriles arenae, quas si in alia quispiam loca transferre conetur, arescant. Sed dat cuique natura quod conuenit, et, ne, dum manere possunt, intereant, elaborat.

Quid dicam, quod omnes, ueluti in terras ore demerso, trahunt alimenta radicibus ac per medullas robur corticemque diffundunt? Quid, quod mollissimum quodque, sicuti medulla est, interiore semper sede reconditur, extra uero quadam ligni firmitate regitur; ultimus autem cortex aduersum caeli intemperiem quasi mali patiens defensor opponitur? Iam uero quanta est naturae diligentia, ut

uuáhsentíu. mít tes sâmen. mánegfaltí uulto gefláanzót uuéden. Uuér ne bechénnet táz állez uuésen. sámó so zímber. únde geziug. állív uuáhsentíu. nieht éin uuéríg ze getúonne. núbe íoh áfter gebúrte zálón fomér ze gestátene.

ITEM NEC INANIMATA TENDERE AD INTERITUM.

Tíu óuh únlibháftíu sínt. ne fórdereðnt tíu daz íro díng so sámó na? Uuáz méinet ánderes. táz tíu liehti daz fiur úfzihet. únde díu suári día érda nídersénchet. áne dáz ín béiden díe stéte gefállent. únde díe férté? [Éinemo níder. 166. ándermo úf] | Állero díngolíh háltet ío dáz ímo geuállét. Also iz óuh tára gágene dísiu dósent (*sic*). tíu ímo uuíderuuártíg sínt. Tíu óuh hérté sínt. álsó stéina. díu háftént fásto ze sámíne. únde ne héngent nieht. táz man síu sámfto zebreche. Tíu áber náziu sínt. só lúft únde uuázer íst. tíu skéident síh sámfto. únde lófent áber spúotígo. zesámíne. Taz fiur ne skéidet síh nieht. [Táz íst fóne díu. uuánda iz ne hábet nehéina dícchi. dáz iz corpus sí. nóh ne íst túrh síh nieht. só lúft únde uuázer íst. táz iz ín gelícho múge geskéiden uuérden. Án díen corporibus íst iz sámó so fróst. únde ánderíu accidentia. Díu corpora án díen iz

cuncta semine multiplicato propagentur, quae omnia non modo ad tempus manendi, uerum generatim quoque quasi in perpetuum permanendi, ueluti quasdam machinas esse quis nesciat?

Ea etiam quae inanimata esse creduntur, nonne quod suum est quaeque simili ratione desiderant? Cur enim flammam quidem sursum leuitas uehit, terras uero deorsum pondus deprimit, nisi quod haec singulis loca motionesque conueniunt? Porro autem, quod cuique consentaneum est, id unumquodque conseruat, sicuti ea, quae sunt inimica, corrumpunt. Iam uero quae dura sunt, ut lapides, adhaerent tenacissime partibus suis et, ne facile dissoluantur, resistunt. Quae uero liquentia, ut aër atque aqua, facile quidem diuidentibus cedunt, sed cito in ea rursus, a quibus sunt abscissa, relabuntur. Ignis uero omnem refugit sectionem.

st. tiu skéident síh. Sô ist óuh uox, tiu sáment chúmet
 se máinigén órón. siu ist úngeskéiden. dóh tero gehórentón
 tren geskéiden sín. únde ist si óuh corporalis. sô priscia-
 us chit. quia uox est aer ictus.]

QUID SIT INTER NATURALEM MOTUM ET UOLUN-
 TARIUM.

Únde ferním uuóla. dáz ih tír nú nieht ne óugo.
 [uio géрно uuíhtelíh sí.] fóné díen uuílligén uuárbón dero
 ánnigún sêlo. núbe ih óugo dir iz fóné dero natúrlichún
 ráungo. [Natura hábet íro ríhti. dáz sia nehéin uuillo ne
 léitet.] Álso dár skínet. táz uuír dia líbleita déuuèn. dóh
 uuír dára ne dénhèn. únde uuír sláfendo átemoèn. únuuí-
 zendo. [Pedíu hábet tiu natura íro uuárba. áne den uuíllen.]
 Nòh sár án díen lébendèn. dáz siu géрно sínt. táz ne há-
 bent siu nieht fóné dero sêlo uuíllen. núbe fóné dero na-
 tura. nám iz ánageñne. Táz skínet tár ána. uuánda der
 mán ófto dúrh ételicha nôt. ten dód uuíle. dén diu natura
 skíhet (*sic*). Vnde dára gágene. | Diu hitat. téro diu na-167.
 tura gérot. tánnán dero stúrbigón díngo lánguúerígi dóh
 chúmet. tiu uuírt ófto fóné uuíllen ferduuénget. [Ten dód
 stúrbtet tiu natura. únde gerót sín der uuílle. tia hitát mìn-
 nôt tiu natura. únde uuéigerót ter uuílle. fóné diu chít sí.
 contra illud.] Álso guís so ne chúmet nieht tiu líb mínna.
 fóné dero sêlo uuíllen. núbe fóné dero natúrlichún ríhti.

Neque nunc nos de uoluntariis animae cognoscentis
 moribus, sed de naturali intentione tractamus. Sicuti
 est, quod acceptas escas sine cogitatione transigimus,
 quod in somno spiritum ducimus nescientes. Nam ne
 in animalibus quidem manendi amor ex animae uo-
 luntatibus, uerum ex naturae principiis uenit. Nam
 saepe mortem cogentibus causis, quam natura reformidat,
 uoluntas amplectitur; contraque illud, quo solo mortalium
 rerum durat diuturnitas, gignendi opus, quod natura semper
 appetit, interdum coërcet uoluntas. Adeo haec sui caritas non
 ex animali motione, sed ex naturali intentione procedit.

Kótes peuuáruuga. gáb táz iro geskáffenón. ze hóubetháá
 uuérennes. táz sie fo lúste ze uuérenne. únz sie lángó
 múgín. Pediu ne dárft tu nfeht zuíuelón. ál dáz tir is
 natúrlichó sùochen dia státigi des uuérennes. únde skibe
 dia ferlórní. Íh giho chád ih. táz ih kuíslichó nú bechénn
 dáz mir fóre uuás únguís. Únde dáz fo uuésen. únde uu
 rên uuíle chád si. táz kéréôt éin uuésen. Témo infárnem
 ne uuírt taz uuésen ze léibo nieht. Tá z íst uuár chád í
Sumptum. Pediu chád si. uuéllen siu álliu éin. Tés há
 íh keiégen chád ih. *Sumptum*. Nú hábo íh tír óuh keóug
 chád si. éin únde gúot ál gelichó gán. Sô hábest chád í
Illatio. Pediu chád si fórdérónt siu álliu gúot. [Tér syl
 gismus íst óuh tár fóre.]

DIFFINITIO BONI.

Nú máht tv gúote gében chád si. súslíh nótméz. Tá
 íst kúot tés álliu díng kérént.

[QUID SIT DIFFINITIO.]

Hier ist ze uuízenne. dáz diffinitio óuh éigen in-
 strumentum íst philosophorum. ad disputandum. sámó
 so argumentum íst. únde syllogismus. Mít tien dírn
 dúohta in. dáz uuír állero díngoliches sín ze irrihtenne.
 168. únde daz ander | ál únguís sí. áne dáz úns argumen-

Dedit enim prouidentia creatis a se rebus hanc uel
 maximam manendi causam, ut, quoad possunt, naturali-
 ter manere desiderent: quare nihil est, quod ullo modo
 queas dubitare, cuncta, quae sunt, appetere naturaliter con-
 stantiam permanendi, deuitare perniciem. • Confiteor, in-
 quam, nunc me indubitato cernere, quae dudum incerta
 uidebantur. Quod autem, inquit, subsistere ac permanere
 appetit, id unum esse desiderat, hoc enim sublato, ne esse
 quidem cuiquam permanebit. Uerum est, inquam. Omnia
 igitur, inquit, unum desiderant. Consensi. Sed unum id
 ipsum monstrauius esse, quod bonum est. Ita quidem.
 Cuncta igitur bonum petunt; quod quidem ita describas
 licet, ipsum bonum esse, quod desideretur ab omnibus.

tando. ratiocinando. diffiniendo geuüret uerde. Argumentorum loca fünden sie sedecim. ratiocinationum modos uiginti sex. áber diffinitionum misselicho. uánda cicero lèret únsih in topicis. quatuor modos. victorinus rhetor quindecim. Dero quindecim modorum. íst. échert éinèr dér proprie diffinitio héize. die ándere héizent mèr descriptiones. Diffinitio sézzet taz tìng. únde geouget iz úns. álso uuir iz ána séhen. descriptio gezéichenet iz échert. Sò íst iz diffinitio. sò iz úns substantialiter dia sácha ouget. ál sús. Animal dáz íst anima. únde corpus. Fóne díen zuéin íst animal compositum. díu zuéi uuúrchent iz. Sò íst iz áber descriptio. sò úns échert kemálèt uuirt. uuáz iz sí. ál sús. Animal dáz íst quoddam mobile. Tòh taz uuár sí. nóh tánne íst úns animal mít tíu accidentaliter geouget. nals substantialiter. Mobilitas íst accidens animali. Úzer accidentibus ne uuirt nehéin animal geuúrchet. Pedíu chít descriptio geuále. únde zéichenúnga. únde bílde. álso dáz íst. úbe ih mít mínemo grífle an éinemo uuáhsegerizo formam animalis. Áber diffinitio chít úndermarchúnga. álso dáz íst. taz uuir fines a finibus skídoen. únde chít nótmez. álso dáz knòto gemézen íst. tés nieht mèr. nóh nieht mínnera neíst.]

Nieht-ne mág uuáreren erdénchet uuérden. cháð ih. Uuánda éin uuéder íst. sò álliu díng séhent ze niehte. únde fárent irre. sámó so hóubetolósiu. álde úbe siu állin ioner zúoilent. taz íst nóte állero díngo béze-ta. Únde dó cháð sí. nú bín ih is filo frò geséllo mín. Tú hábest ten mitte-
lsten stúpf tero uuárhéite in díu *) hérza getrénchet.

*) Es steht díen.

Nihil, inquam, uerius excogitari potest. Nam uel ad nihilum cuncta referuntur, et uno ueluti uertice destituta, sine rectore, fluitabunt, aut si quid est, ad quod uniuersa festinent, id erit omnium summum bonorum. Et illa, nimium, inquit, o alumne laetor; ipsam enim mediae ueritatis notam mente fixisti.

QUIS SIT RERUM FINIS.

Únde an demo dinge hábest /tu fernómen. dáz tu dñ
fóre cháde ne uuizen. Uuélez íst taz chád ih. Uuáz taz
169. énde sí állero dingo chád sí. Táz íst taz | énde. dés allu
ding kérént. Uuánda uuir dáz énde geuuár ráchetón. gúot
uuésen. pediu súlen uuir iéhen. gúot uuésen állero
dingo énde.

MENTEM INTERROGANDAM ESSE DE OMNI UERITATE.

So uuér tiefo dénchendo daz uuára gúot súoche. únde
er fóne lúge dínge ne uuéle betrógen uuérden. dér fráge
dés sín sélbes sín. Únde lánge férte des múotes in rínges
uuís píegende. tñe sie úmbegán. [Dáz chít. uuénde sín
múot tar ána diccho.] Únde lére sín múot héime háben.
dáz iz ánderes uuár súochet. Úbe er daz tñot. tñne be-
ginnet síh ímo indüon. dáz ér ne uuíssa. óffenór dánne daz
súnnün lieht. [Táz chít sí fóne díu. uuánda ér ímo sélbo
bedénchen sól. uuío uuár dáz sí. dáz sí in létet.] Uuánda
der ágez máchôndo lichamo. ne hábet temo múote dáz (sic)
nieht káreuuó genómen día uuárbéit. [so uuío geskríben
sí. Corpus quod aggrauat animam. opprimit sensum multa

Sed in hoc patuit tibi, quod ignorare te paullo ante dice-
bas. Quid? inquam. Quis esset, inquit, rerum omnium
finis. Is est enim profecto, quod desideratur ab omnibus;
quod quia bonum esse collegimus, oportet, rerum omnium
finem bonum esse, fateamur.

Quisquis profunda mente uestigat uerum
Cupitque nullis ille deuiis falli,
In se reuoluat intimi lucem uisus,
Longosque in orbem cogat inflectens motus,
Animumque doceat, quidquid extra molitur,
Suis retrusum possidere thesaurus;
Dudum quod atra texit erroris nubes,
Lucebit ipso perspicacius phoebo.
Non omne namque mente depulit lumen
Obliuiosam corpus inuehens molem.

ogitantem.] Ételih súnche dero uuárbéite. lóskét tár inne. ér fóné dero ánáblásentún léro erchicchet uuirt. Uuánnán irnt ir ánderes só geréch. réht ze findenne. só man is auih frágét. tér zínselód ne láge dár begráben. tiefo in lemo hérzen. [Táz íst argumentum ab effectu. Uuío mág effectum sín áne den efficientem.] Úbe platonis poema uuár ságet. ál dáz tér úngehúhtigo gelírnét. tés pehúget er síh. [Plato inde ándere philosophi. uuándón. dáz anima hominum álliúking uuízín. ér sie ad corpora chómén. únde fóné démo úngehúhtig | uuórtene. síh íro dára náh ío éinzén behúgen.] 170.

Íh gího dés filo fásto platoní chád íh. uuánda dú míh tíz ál nú ánderést lêrest. Éinést fóné díu. dáz íh uuás in úngehúht chómenér. fóné des líchamen drácche. [dó míh tíz in scúolo lérta mín méister.] únde nú ánderést. fóné dero chréftígún trúregi besuárotèr.

QUOD BONITATIS CLAUO MUNDUS REGATUR.

Uuile du dénchen chád si. án die érerèn gegíhte. só spúot ír sár. dés tíh ze behúgenne. dáz tu fóre cháde. díh ne uuízen. Uuáz íst táz chád íh? Uuelíh chád si daz stúorrúoder sí. mít témo gót tísa uuérlt ríhte. Íh pehúge míh uuóla chád íh. keiégen haben mínero únychúnnón. Uuáz tu dóh ságen uuéllést.

Haeret profecto semen introrsum fieri,
 Quod excitatur uentilante doctrina.
 Nam cur rogati sponte recta censetis,
 Ni mersus alto uiueret fomes corde?
 Quod si platonis musa personat uerum,
 Quod quisquis discit, immemor recordatur.

Tum ego, platoní, inquam, uehementer assentior;
 nam me horum iam secundo commemoras. Primum,
 quod memoriam corporea contagione, dehinc cum maeroris
 mole pressus amisi.

Tum illa, si priora, inquit, concessa respicias, ne
 illud quidem longius aberit, quin recorderis, quod te
 dudum nescire confessus es. Quid? inquam. Quibus,
 ait illa, gubernaculis mundus regatur. Memini, inquam,
 me insciam meam fuisse confessum; sed quid afferas,

so uuõ ih iz iú nú uuize. ih fernimo iz tõh kerno fõne dir. Táz kót tisa uuérlt rihte chád si. tés iáhe dú dár fóre. tih nehéinen zúfel háben. Nõh nú ne zúuelõn chád ih. nõh niomer. Únde mít uuélero rédo ih tára záo chóme. dáz ságo ih tír spúotigo. Tisiu uuérlt ne geéinoti síh nieht ze éinemo bilde, fõne sô misse-lichèn. únde sô uuideruuártigèn. íro téilen. [sô unázer. únde fiur íst. únde lúft únde érda.] úbe éinèr ne uuáre. dér sô misselichiu zesámíne fúogti. Jóh tára náh. sô er siu zesámíne geháfti. sô intuuúrfe síh. únde zenáme síh. tíu ringenta missehéli dero natúrõn. úbe éinèr ne uuáre. dér dáz'fõlle hábeti. zesámíne. dáz ér genústa. [Táz íst triplex argumentum. a dissimilibus. a repugnantibus. a contrariis. Dissimilia sánt corpus et anima. repugnantia sánt ignis et terra. contraria sánt ignis et aqua. Tíu flúhín nõte éin ánderzu. úbe siu èteuuer ne 171. duúnge zesámíne.] | Nõh sô guís ne uuáre nieht tíu ríhli dero nature. nõh sô guísse fértè. ne tátín diu partés kuísse in íro stéten. [álsó luna hábet inter planetas. proximum motum terræ. únde saturnus proximus celo.] kuísse in íro zítèn. [álsó recursus lunæ íst. in uiginti septem diebus. únde áber solis. in trecentis sexaginta quinque diebus.] kuísse in íro máchungo. [álsó der máno dia súnnún fúre gándo. eclipsin solis máchõt. únde sol die ánderen planetas machõt stationarias. álde retrogradas. álde anumolas (*sic*).] kuísse in íro únderskéite. [álsó íst inter plenam lunam et solem dimidium celi.] kuísse in íro uuíolichi. [álsó íst noua luna

ist

licet iam prospiciam, planius tamen ex te audire desidero. Mundum hunc, inquit, a deo regi paullo ante minime dubitandum putebas. Ne nunc quidem arbitror, inquam, nec umquam dubitandum putabo, quisque in hoc rationibus accedam, breuiter exponam. Mundus hic ex tam diuersis contrariisque partibus in unam formam minime conuenisset, nisi unus esset, qui tam diuersa coniungeret; coniuncta uero naturarum ipsa diuersitas inuicem discors dissociaret atque diuelleret, nisi unus esset, qui quod nexuit contineret. Non tam uero certus naturae ordo procederet, nectam dispositos motus, locis, temporibus, efficientia, spatiis, qualitatibus

ist cornuta. unde plena rotunda ist.] Tës ne fõre alles sò nieht. úbe éinèr ne nuàre stàtèr. dér die misselichen uuéhsela scáffoti. [Táz ist argumentum ab effectis. Diu effecta lærent ten effectorem.] Fõne démo fo álle gáskefte (*sic*) sint. unde gerihet *) uuérden. tén héizo ih áfter site gót. Sid tu dáz uuéist chád si dò. sò ne ist mir dés nieht. táz tú sáldòn gebrúochendèr (*sic*) gesunde hëim eruúndèst. [Unáz héizet si patriam. Àne iustitiam. unde sapientiam. dár umbe der ménnisko geskáfien uuárt? álde paradysum. dännán ér feruuórten uuárd.] Nú sehèn, dés uuir bedígen. *Suntum*. Ne chád ih tár fõre na. gnúht gegriffen uuérden. mit beatitudine. unde gót uuésen dia beatitudinem. Sò táte chád ih. *Illatip*. Sid táz sò ist. sò ist er úndúrtig tero úzerùn hélfo. dia uuérlt ze rihtenne. uuánda er iz an imo sélbemo hábet. [Ter syllogismus ist sús ketán. Sufficiencia ist in beatitudine. Sò ist kót beatitudo. Pediu ist kót sufficiens ad regendum mundum.] Ánderes uuío. úbe imo ménget. sò ne ist er sufficiens. [Argumentum a parte. quia non habet totum cui aliquid deest.] Iz ist nõte sò chád ih. Mit | imo sélbemo gréhto. órdenòt er diu dñg. Tës ne mág 172. nehéin lóugen sin chád ih. *Item*. Nú ist ouh kót keságet

*) Das Ende dieses Worts ist im Codex verkratzt und nur gerichte deutlich zu lesen.

tatibus explicaret, nisi unus esset, qui has mutationum uarietates manens ipse disponeret. Hoc quid est, quo condita manent atque agitantur, usitato cunctis uocabulo deum nomine. Tum illa: cum haec, inquit, ita sentias, paruam mihi restare operam puto, ut felicitatis compos patriam sospes reuistas; sed quae proposuimus, intueamur. Nonne in beatitudine sufficientiam numerauimus deumque beatitudinem ipsam esse concessimus? Ita quidem. Et ad mundum igitur, inquit, regendum nullis ekstrinsecus adminiculis indigebit; alioquin si quo egeat, plenam sufficientiam non habebit. Id, inquam, ita est necessarium. Per se igitur solum cuncta disponit. Negari, inquam, nequit. Atqui deus ipsum bonum esse

chád si. güt uuēsen. Unóla gehúgo ih is chád ih. Übe dēr mīt imo sēlbemo rihtet. tēr sēlbo güt ist. sō rihtet er mīt kōte. [Táz ist argumentum a nota. i. ab interpretatione: Uuānda gót úwde güt pluruoca sīnt. táz mīt kōte uuirt. táz uuirt mīt kōte.] Unde dáz ist tēr nágel. ióh tiu stüura. mīt tēro daz uuērlt zímber gehálten uuirt stāte. únde úngeuuertet. [Tēr diu mēreskēf stüoret. tēr ne léget. sīna hánt niēht án daz stüurrüoder. nūbe échert ten nágel. dēr án demo rüodere ist. tēn uuērbēt er. álso uuir ióh sēhēn. in sūmelichen sēuen.] Tēs fólgen ih tir in érnēst chád ih. únde dáz uuissa ih fóre. gágen dēs iz uuás. táz tu sō ságen sōltist. ih chós iz. tóh ih iz chāmo chūre. Táz keloubo ih chád si. dáz tu iz fóre chūrist. uuānda dū nū uuāno ih uuācherōren. óugen hábest. tū uuārhēit ze chiesenne.

CUNCTA NATURAE CONSENTANEA. UOLUNTARIE GUBERNARI.

Táz ih ouh nóh ságen uuile. dáz máht tu sámo úfeno chiesēn. Uuáz ist táz chád ih. Sō gót tiu dīng rihtet chád si. mīt tēmo nágele dero gūoti. únde sīu álliu rámént ze dero gūoti. Ist tánne zuuēl. sīu ne sīu uuillig tes rihtēns? Unde sīu ne uuērbēn sīh kēno. nāh tēmo uuillen

monstratus est. Memini, inquam. Per bonum igitur cuncta disponit, siquidem per se regit omnia, quem bonum esse concessimus, et hic est ueluti quidam clauus atque gubernaculum, quo mundana machina stabilis atque incorrupta seruat. Vehementer assentior, inquam, et id te paullo ante dicturam, tenui licet suspitione, prospexi. Credo, inquit: iam enim, ut arbitrōr, uigilantius ad cernenda uera oculos deducis.

Sed quod dicam non minus ad contuendum patet. Quid? inquam. Cum deus, inquit, omnia bonitatis clauo gubernare iure credatur, eademque omnia, sicuti docui, ad bonum naturali intentione festinent, num dubitari potest, quin uoluntarie regantur, sed ad disponentis nutum,

des méisterónten. sámó so gebélliu únde gerártju ze íro ríhtare? Íz íst nóte só chád ih: Nól-táz ríhten ne uuáre sálig. táne. só iz tero uuideróntón geduúng uuáre. náls tero gehórigón héili. [Uuánda díu detrectatíu contra natúram uuáre. bedíu ne hábeti sí beatum finem. Táz íst argumentum a causa. Tíu díu naturam háltent. tíu hábet | bonum finem. Fóne díu chád paulus. Habetis fructum uestrum in sanctificatione. finem uero uitam eternam. Sanctificatio íst secundum naturam. pedá íst sí causa uitæ eterne. Uita eterna íst íro finis.] Pedíu neíst nieht tia naturam háltende. dáz kóte uuídere sí. Nieht chád ih.

RELUCTANTIA NIHIL PROFICERE.

Uuáz chád sí. úbe síh is tehéin creatura béitet. [só gigantes táten. únde álle iniqui thont.]? Kemág sí dánne íeht uuider demo geuuálligósten. dén ih keuuálligósten íáh uuésen dúrh tia beatitudinem? Nieht úber ál chád ih. Fóne díu neíst nieht chád sí. daz temo hérósten gúote múge. álde uuélle uuídere stán. Íh ne trúen chád ih. Fóne díu chád sí. íst táz kúot taz sóderósta. dáz állíu díng mámmo. únde máhtígo sképfet. Dó chád ih, uuío lú tsám mír sínt nieht éin díu gnóti dero redón. díe du mír beslózen hábest. núbe íoh mér díu uuórt.

ueluti conuenientia contemperataque rectori sponte conuertant? Ita, inquam, necesse est; nec beatum regimen esse uideretur, si quidem detrectantium iugum foret, non obtemperantium salus. Nihil est igitur, quod naturam seruans deo contraire conetur. Nihil, inquam.

Quid si conetur, ait, num tandem proficiet quidquam aduersus eum, quem iure beatitudinis potentissimum esse concessimus? Prorsus, inquam, nihil ualeret. Non est igitur aliquid, quod summo huic bono uel uelit, uel possit obsistere. Non, inquam, arbitrò. Est igitur, inquit, summum bonum, quod regit cuncta fortiter suauiterque disponit. Tum ego, quam, inquam, me non modo ea, quæ conclusa est, summa rationum, uerum multo magis, hæc ipsa uerba, quibus uteris, delectant, ut tandem aliquando stultitiam magna

tü dü sprichet. [Si sprichet scõno hter. únde oúh tár sí fóne íro sêlbûn sprichet.] Tâ lâse in spêlle chád si. die risen ze hímele féhtep. [otum. únde ephialtem. filius nep-tuni. die mánôdliches vuúobsen nouem digitos.] áber gótes chráft. kált in sò iz réht uuás. [Uuánda sie álle erscôzen uuúrten. mít tien dónerstrálôn. Táz mánôt tie úreizkóucha. die gótes chorónt. dáz sie dóh eteuvénne. síh is midên. Flegre héizet tü risen búrg. in thessalia. tár die chréftigen stéina nóh kgent. mánige áfter félde. mít tien diu spél sá gent. táz tie risen ze hímele fúhtîn. Íz uuáren áber die uuárháfto. die post deluuium turrem zimberotôn uuider góte. únde sie uuúrten diuise per linguas.]

174.

MALUM | NIHIL ESSE.

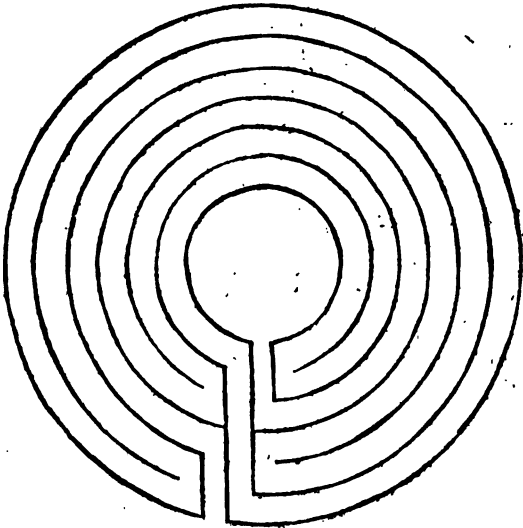
Uuúle dü nú chád si. dáz ih sêlben die redá. die ih tár fóre geouget hábo zesámme sláhe. dáz tar úz ételih scõne gnéista springe. Álso dü uuéllést chád ih. Kót chád si. ne zuúuelôt níoman uuésen álemáhtigen. Têr sínig íst chád ih. têr ne zuúuelôt is. Têr ál gemág chád si. sál íeht sîn. dáz têr ne gemúge? Nieht chád ih. Mág kót úbel tûon chád sí? Néin chád ih. Fóne diu chád si. níest úbel nieht síd iz têr ne mág tûon. 'dér al tûon mág. [Argumentum ab efficiente. Uuár íst taz effectum. sò der effector ne íst? Táz íst tü scintilla dáz malum níeht ne íst. Fóne diu chit augustinus. dáz malum creatura ne sí. nóh effectio dei. núbe defectio a deo.]

latrantem sui pudeat. Accepisti, inquit, in fabulis laces-sentes caelum gigantes; sed illos quoque, uti condignum fuit, benigna fortitudo deposuit.

Sed uisne rationes ipsas inuicem collidamus? forsitan ex huiusmodi conflictatione pulcra quaedam ueritatis scin-tilla dissiliet. Tuo, inquam, arbitrato. Deum, inquit, esse omnium potentem nemo dubitauerit. Qui quidem, inquam, mente consistat, nullus prorsus ambigat. Qui uero est, inquit, omnium potens, nihil est, quod ille non possit. Nihil, inquam. Num igitur deus facere malum potest? Minime, inquam. Malum igitur, inquit, nihil est, cum id facere ille non possit, qui nihil non potest.

DE SIMILITUDINE HARUM RATIONUM.

Spilest tu sáment mír chád ih. mft tñero rédo. sô feruúndenen laborinthum (*sic*) uuřchendo? Táz tu nŭ ingángêst. tár du ũzktenge. ũnde áber dár ũzkángêst. tár du ingéngê? [Sô iz in laborintho féret. ũnde sô du hĭer sehen máht.] Álde uuřndest tu đaz vuúnderlichá chliuue



dero gótes éinfálti? Sús hábest tu mĭt mĭr gerédôt. Tŭ fienge ána ze beatitudine, ũnde ságetôst sía uuésen summum bonum. ũnde cháde sía in góte uuésen. Vnde ságetôst tu gót sélben uuésen summum bonum ioh beatitudinem. Vnde | dánnan ságetost tŭ mĭr ze gébo nehéinen 175.

Ludisne, inquam, me, inextricabilem labyrinthum rationibus texens, quo nunc quidem, qua egrediaris, introeas, nunc uero quo introieris, egrediare, an mirabilem quendam diuinæ simplicitatis orbem complikas? Etenim paullo ante a beatitudine incipiens eam summum bonum esse dicebas, quam in summo deo sitam loquebare; ipsum quoque deum summum esse bonum plenamque beatitudinem discrebas; ex quo neminem bea-

uuésen beatum. áne dër sáminnt imo gót íst [Án dëro stéte bist tv úz chómen ze beatitudine. dár dù óuh ána fienge. Únde áber dár ze beatitudine. áua fáhendo dár dù úz lieze.] cháde dù, dáz píldë summí boni uuésen substantiam gótis únde beatitudinis. Únde dáz éina bonum ságetost tú uuésen dáz álliu dǐng súochent. Únde gót cháde dù mít témo stúorrúodere (*sic*) dero gúoti dia uuérlt álla rihten. Tóh imo géno héngen álliu dǐng. Únde úbiles natura nehéina uuésin. [Tíz sint tíu dù ságetost. únde díu dù in éin ánderiu geflóhtin hábist.] Únde hábest tú siu álliu gerécchit mít éigenên. únde mít ánaháftenten argumentis. náls mít frémeden. únde sô dáz tro (*sic*) íogelich (*sic*) klóublichi inpfáhit fóne ándermo. [gót únde gúot. sálighéit únde éin. dëro sint fíeriv. dëro íogelich stárhta dáz ánder.]

[DE ARGUMENTIS.]

Hier íst táz filo geuuáro ze fernémenne uuélichiu argumenta uuérden intrinsecus sumpta. uuélichiu extrinsecus. Tíu fóne affectis kenómen uuérden. táz chít fóne geháften. díu sint intrinsecus sumpta. Déro affectorum sint fóne aristotile sedecim gezélet, totum. partes. nota. coniugatum. genus. species. simile. dissimile. adiuncta. contrarium. antecedens. consequens. repugnans. causa. effectum. comparabile. Díu sint keháft únde inuuertig tien úmbe díu man strítet álde zuíuelôt. Uuánnan mág iz irráten uuérden úbe iz per artem irráten uuírt. áne fóne dëro ételichemo? Totum fono

tum fore, nisi qui pariter deus esset, quasi munusculum dabas. Kursus ipsam boni formam dei ac beatitudinis loquebaris esse substantiam, ipsumque unum id ipsum esse bonum dicebas, quod ab omni rerum natura peteretur; deum quoque bonitatis gubernaculis uniuersitatem regere disputabas uolentiaque cuncta parere nec ullam mali esse naturam; atque haec nullis extrinsecus sumtis, sed altero ex altero fidem trahente, insitis domesticisque probationibus explicabas.

parte. pars fone toto. alde fone nota. rube iz notam
 habet. Uuelichiu habent notam ane pluriuoca? Fone
 diu zihet man ensem. des man gladius zihet. Slahet
 in ensis. so slahet in gladius. slahet in locuples. so
 slahet in diues. tûot iz scipio. so tûot iz affricanus.
 In diuinis nominibus feret iz also. Deus. bonum.
 unum. beatum. uuerchont sament. Taz fone einemo [

predicatum uuirt. taz uuirt fone allen predicatum. 176.
 uuanda iro nehainemo nieht inuuertigora neist. tanne
 daz io daz selba ist. Also uuirt irraten coniugatum
 fone anderemo sinemo coniugato. Genus a specie. spe-
 cies a genere. Simile a simili. dissimile a dissimili.
 adiunctum ab adiuncto. contrarium a contrario. An-
 tecedens a consequente. consequens ab antecedente.
 repugnans a repugnante. causa ab effecto. effectum a
 causa. comparabile a comparabili. Diu aber fone gehaften
 dingen genomen ne uuerdent. nube fone testimoniis.
 rumoribus. questionibus. extortionibus. taz chit fone
 geihtedon. sortibus. somnijs. unde fone anderen dien
 gelichen. diu heizent extrinsecus sumpta. Siu heizent
 ouh artis expertia. uuanda siu irraten ne uuerdent.
 nube geiscot. So questio uuirt. utrum resurgent mor-
 tui? so ne suocho ih nehain dera gezalton sedecim.
 uuanda man iz ex arte uuizen ne mag. nube testimo-
 nium xci. der sus kehéizet. Amen dico uobis. quia
 uenit hora in qua omnes qui in monumentis sunt.
 audient uocem filii dei et procedent. So feret iz ouh
 an dien anderen locis exterioribus. Argumentum ist
 probamentum. Also daz uuir cheden. Si hoc est.
 illud est. Vbe uuir aber cheden. si haec duo sunt.
 illud tertium erit. taz heizet latine ratiocinatio. grece
 syllogismus.]

ITEM DE SINGULARI FORMA DEITATIS.

Tò chád si. Néin. ih ne splon mít tír. sò dâ chíst. núbe állero dingo méista. hábo ih tír gerécchet fône gótes keláze. dén uuír fléhotón fóre. [s. mít tien fêrsen. O qui perpetua mundum ratione gubernas. Táz ist állero dingo méista, uuáz summum bonum si. únde uuáz ten ménnisken beatum máchoe. dáz socrates. únde nâh imo álle philosophi finden ne máhtón. dô sie iz knôto súohtón. sò augustinus gihet in octauo libro de ciuitate dei. Únde dâr míte dia gótes simplicitatem ze bechénenne. dér sò an imo hábet bonitatem. únde beatitudinem. dáz siu éin mít imo sint.

177. Únde sò er gezéigót uuírt mít in. álde siu mít imo | dáz tíu zéigunga extrinsecus sumpta. ne uuírdet. uuánda siu imo accidentaliter ána ne sint. núbe substantialiter.] Tiu natura dero gótes substantiē. Ist sóliē. dáz si in ánder síh ne uuéhselót. [sò uxor lod in statuam salis kennéhselót uuárd.] únde si síh ánder ána ne lázet. [álsó ménnisko túot zórn. únde méndi. fróst únde hízza.] Núbe álsó parmenides [philosophus] grece fône tro chád. panto then eukiklus pherei ena likkion ogkon. si uuérbet ál dáz tír ist. sélba ne uuéget si síh. Treib ih óuh tia réda chád si. díá ih ánderes uuár ne nám. núbe díá ih tár fánt. tánnán ih rédota. dés ne si díh vuúnder. uuánda dáz kelimfet. sò díh plato lérta. táz tíu uuórt tien geháft sin. fône díen man siu spríchet. [Táz chít si bedíu. uuánda

Tum illa; minime, inquit, ludimus remque omnium maximam dei munere, quem dudum deprecabamur, exegimus. Ea est enim diuinae forma substantiae, ut neque in externa dilabatur, nec in se externum aliquod ipsa suspiciat, sed sicut de ea parmenides ait: panto then eukiklus pherei ena likkion ogkon. *) Quod si rationes quoque non extra petitas, sed intra rei, quam tractabamus, ambitum collocatas agitauimus, nihil est quod admirare, cum platone sanciente didiceris, cognatos, de quibus loquimur, rebus oportere esse sermones.

*) Πάντοθεν ἐν κίκλοις φέρεται ἀνάλογιον ὄγκον.

dáz sí fóne góts rédotá. dáz nám sí a bono. únde ab uno. únde a beatitudine. díu dáz sélba sint. Uuéliu uuórt háf-tént kóte só hártó. só díu man sprichet de summo bono et beatitudine est unitate. díu sín nota sint? Só argumenta. únde syllogismi, a nota genómen uuérdent. só sint io note rebus uerba cognata. uuánda siu intrinsecus sint sumpta. álso fóre geságet íst.]

**LUCE REPERTA AD TENEBRAS NON ESSE RE-
UERTENDUM.**

Sáligo dér den lúteren úrspring pescóuuót hábet álles kúotes. únde úberuúimt ketán hábet tero írdiskún búrdi. Tò íú orpheus musicus fóne tracia. sínero chénún dód chlágonde mít cháreléichen ketéta den uuáld kán. únde die áhá gestán. Únde díu hinda. báldo gieng mit tien lé-uuón. nöh háso húnt ne fórhá. stille uuórtenen fóne sänge. | Tánne er óuh tára náh hártór chále náh temo 178. wíbe. únde ín ne tróstin sine léiche. die álliu díng má-ziú getán hábetón. úngrádigé chédende die hímel góta.

Felix, qui potuit boni
Fontem uisere lucidum;
Felix, qui potuit grauis
Terraes soluere uincula.
Quondam funera coniugis
Uates treicius gemens,
Postquam flebilibus modis
Siluas currere, mobiles
Amnes stare coegerat,
Iunxitque intrepidum latus
Saenis cerua leonibus,
Nec uisum timuit lepus
Iam cantu placidum canem,
Cum flagrantior intima
Feruor pectoris ureret,
Nec qui cuncta subegerant,
Mulcerent dominum inodi,
Immites superos querens,

fúor er ze dien hälle göten. Unde dár rértende sūozo hēl-
 lentiu sétsáng. sô er scônisten gelirnēt hábeta be sincro
 múoter. [caliopea. dero musa.] unde in dér vuúoft scúnta.
 dér lúzzel gemáhta. unde in des vuibes mínna lérta. diu
 imo den vuúoft ráhta. dáz sáng er unde rôz. únz is hella
 irdrôz. Unde sús sūozo bát er gnádôn. die hērrēn dero
 sēlon. Erchám sih tô dér driu hóuβet hábenŕo túrouuárt.
 sús úngeuúones sánges. Unde die dri réche gérntn suē-
 sterā. die fertāne ménnisken getúont skíhtige. die rúzen
 fóre ámere. [Uuáz sint furie. áne conscientia sceleratorum?
 Tiu iágot sie.] Nôh ixionem ne treib inin diu daz rád ze
 tále. [Ixion uuás rex Iaphitarum. Dér éjdotaz, ze hēllo. dáz er
 mít iunone slāsen uuólta. bediur sólta er éin rád ze bérge tri-
 ben. *) unde dár míte ráng er. des ne spúoto imo. Táz ist
 exemplum dero. Die mít tero uuérhte ringent tiu ío ze tále
 gát. unde íro sectatores míte fúoret.] Unde dér fóre dúr-
 sto erchéleto tantalus. ter ne rúohta dô dea uuázeres.

*) Es steht trieben.

Infernas adiit domos,
 Illic blanda sonantibus
 Chordis carmina temperans,
 Quidquid praecipuis deae
 Matris fontibus hauserat,
 Quod luctus dabat impotens,
 Quod luctum geminans amor
 Deslet, taenara commouens,
 Et dulci ueniam prece
 Umbrarum dominos rogat.
 Stupet tergeminus nouo
 Captus carmine ianitor,
 Quae sontes agitant metu
 Ultrices scelerum deae,
 Iam aestae lacrimis madent.
 Non ixonium caput
 Uelox praecipitat rota,
 Et longa site perditus
 Spernit flumina tantalus,

[Tér gáb sinen sún pelopem fúre frisking ze ézenne diis et deabus, ze bestúochenne iro diuinitatém. bediu stúont er dúrstegér. ín demo uuázere. únde ne máhta síh is tóh nio getrénchen. Tér gótes chórót. témo | ne sól-báz ke-179. skéhen.] Vnde sanges sáter. ne az ter gir inia diu tytio dia lébera. [Dér uuólta mít latona sláfen iouis uxore. dáz ráh apollo. únde diana filia latone. mít tiu. dáz imó der gir dia lébera áze. únde, álso filo er geáze. dáz sí. álso filo geuuúohse. Díu fabula mánôt únsih tés. quia libido cuius sedes est in iecore. semel expleta non extinguitur. sed recrudescit iterum.] ze lézest chád ter héllogót. uuánda ín erbármeta iz óuh. Uuáz múgen uuir nú mèt? ergébén demo mán sîn uuíb. ze mieto úmbe sinen sángleih. Áber ín dien uuórten. únde mít téro gedíngún. únde mít téro scállúngo. Táz er hínnán fárendo. síh ne hínder séhe. Uuér mág uuíneskéfte scáffunga getúon? Sélþiu diu uuíneskáft scáffót íro sélbún. [Also uirgilius chád. Quis enim modus assit amor? Únde er áber chád. Omnia uincit amor. Uuánda óuh prouerbium íst. ubi amor. ibi oculus. pediu lóse dir. uuío iz kefúor.] Áh ze sère. só er sia náh ze liehte bráhta. dár uuárteta er íro. dár ferlós er sia. dár stúrzta ér sélbo. Tíz spél síhet zú ze íu. ír daz múot pe-

Uultur, dum satur est modis,
 Non traxit titii iecur.
 Tandem, uincimur, arbiter
 Umbrarum miserans ait.
 Donemus comitem uiro
 Emtam carmine coniugem:
 Sed lex dona coërceat,
 Ne, dum tartara liquerit,
 Fas sit lumina flectere.
 Quis legem det amantibus?
 Maior lex amor est sibi.
 Heu, noctis prope terminos
 Orpheus eurydicen suam
 Uidit, perdidit, occidit.
 Uos haec fabula respicit,
 Quicumque in superum diem

ginnent uuénden. an den úfuúertigen dág. Uuánda dér síh tara náh kelóubet. únde áber uuídere síhet ze dero hélló. sínèn gelústen fólghendo, tér ferlíuset tára sèhendo. táz er tíures keuuán.

[DE UARIETATE TRANSACTAE DISPUTATIONIS.

180.

Also uuára ze némenne íst. uuío boetius in primo libro uuás incusans fortunam. únde sia philosophia dés ferspráh in sēdo libro. rhetorica defensione. álsó íst hīer in tertio libro uuára ze túonne. uuánda sí disputando chōsot. táz tíu disputatio triplex íst. Sí begónða in sēdo libro disputare | contra diuitias etc. dia disputationem fólle zōh sí hīer in tertio. tár sí ferságet hábet. táz an in geskéidenén. beatitudo fūnden ne uuérde. Uuánda sí dáz téta. redarguendo mores hominum. bedíu héizet tíu disputatio moralis. greoē ethica. Tara náh zéigōt sí beatitudinem in deo. únde uuío an íuo sáment sín díu quinque bona. díu síh humanus error bēitet skéiden. Mít tíu hábet sí geántuúrdtet tero hērostūn questionis. tíu in ethica íst. uuánda socrates ze démo dáz pars philosophiae ánafieng. únde álle síne sectatores. tíe dero líuto túon sáhen rámèn ad beatitudinem. dte ne máhtōn níeht irrátēn uuár beatitudo locum hábeti. Únde dóh sie chá-dín. beatitudo íst in adipiscendo summo bono. uuélez táz sélba summum bonum sí. dáz ne uuárd ín níeht kelázen ze bechénnenne. Fóne déro questione chúmet sí ad phisicam disputationem. i. naturalem. an déro questione. an ad interitum aliquid tendat. Tánnán er-uuíndet sí áber in fine libri ad theologicam disputationem. tár sí gótes simplicitatem óuget.]

Explicit liber tertius boetii.

Mentem ducere quaeritis.
 Nam qui tartareum in specus
 Uictus lumina flexerit,
 Quidquid praecipuum trahit,
 Perdit, dum uidet inferos.

INCIPIT LIBER QUARTUS.

QUESTIO CUR MALI REGNENT SUB BONO RECTORE DEO. |

Sô philosophia léno únde mánmendo sús kesáng. mít 181. zámigi des ánalúttes. únde mít zúbtigi des mún-des. dô úndernám ih íro dáz si nóh tò chéden uuólta. míh mínes léides nóh to únfertróset hábende. Tes uuáren liehtes zéigára. chád. ih. so uuáz tú nóh ságetóšt. táz íst túrh síh kótelih. [s. uuánda iz ze góte léitet.] únde fóne dinèn ré-dón únzutuelfg. uuánda dû iz probamentis stárhtóšt. Únde hábest tu mír geságet. táz mir ér bóre únchúnt ne uuás. tòh ih is nú fóre léide geágezót hábeti. Áber dáz sélba díng. táz túot míh méist trúregen. dáz úbel múgen sîn. álde úngeárnét sîn. síd ter ríhtare góot íst. Uuélílr uuúnder míh tés mít réhte múge sîn. dáz uuéíst tu uuóla. Íh méino dáz tien áhusten uuáltesóntén. únde frámmert tientén (*sic*): díu túged níeht éin dánches tárbét. núbe íóh únder dero fertá-nón fúoze getréten uuírt. únde uuéuuún lidet fúre die úbelen.

LIBER QUARTUS.

Haec cum philosophia dignitate vultus et oris gratitate seruata leniter suaviterque cecinisset, tum ego, non dum penitus insiti maeroris oblitus, intentionem dicere adhuc aliquid parantis abrui. Et o, inquam, ueri praeuia luminis, quae usque adhuc tua fudit oratio, tum sui speculatione diuina, tum tuis rationibus inuicta patuerunt, eaque mihi, et si ob iniuriae dolorem nuper oblita, non tamen ante hac prorsus ignorata dixisti. Sed ea ipsa est uel maxima nostri causa maeroris, quod cum rerum bonus rector existat, uel esse omnino mala pos-sint uel impunita praetereant. Quod solum quanta dig-num sit admiratione, profecto considera. At huic aliud maius adiungitur; nam imperante florentique nequitia uirtus non solum praemiis caret, uerum etiam sceleratorum pedibus subiecta calcatur et in locum facinorum supplicia luit.

Ziu dáz sò fáre in gótes ríche. dér ál uuéiz. ál gemág. únde échert kúot uuile. és ne mág sih nřoman föllun geuúnderon. nõh kechlágõn.

RESPONSIO. NON ITA FIERI. SED REM IN CON-
TRARIUM UERSAM ESSE.

182. Íz uuáre óuh | chád si. hártõ erchõmenlřh. únde fóre állèn égesõn. úbe in sò máhtiges hërren hũs. táz álles tinges keréchenõt ist. úndřuriv fáz uuérd uuárin. únde áber tiuriv únuuérđ uuárin. Kehúgest tũ dés uuõla. dáz řh tĩ fóre féstenõta. sõ geéiscõst tũ dáz kõte. hélfentemo. fóne dés ríche uuir chõsoèn. dáz tie gũoten io máhtig sint. únde die úbelèn io feruuórfen únde ámáhtig sint. Nõh áchustige nuésen áne uuéuun. nõh túgedháfte áne. řro lõn. Únde io gũotèn sáldá. úbelèn únsálda fölgèh. Únde dés kũbo řh tĩr mánigiu exempla. Diu đĩr gesuéigtemo đĩnero chlágo. míchela báldi túont. Únde sid tú bechémnest fóne mĩnero zéigũn. uuio beatitudo getán ist. únde uuár si ist. tára nãh sò řh kefórerédon. ál dáz mĩr gũot túnchet. zéigõn řh tĩr óuh tén uuég. tér đĩh héim brĩnget. [Uuár ist kezéigõl

Quae fieri in regno scientis omnia, potentis omnia, sed bona tantum modo uolentis dei, nemo satis potest nec admirari nec conqueri.

Tum illa: et esset, inquit, infiniti stuporis omnibusque horribilius monstris, si, uti tu existimas, in tanti uelut patris familias dispositissima domo uilia uasa colerentur, pretiosa sordescerent: sed non ita est. Nam si ea, quae paullo ante conclusa sunt, inconuulsa seruantur, ipso, de cuius regno loquimur, auctore cognosces, semper quidem potentes bonos esse, malos uero abiectos semper atque imbecilles; nec sine poena unquam esse uitia nec sine praemio uirtutes; bonis felicia, malis semper infortunata contingere, multaque id genus, quae sopitis querelis firma te soliditate corroborent. Et quoniam verae formam beatitudinis me dudum monstrante uidisti, quo etiam sita sit agnouisti, decursis omnibus, quae premittere necessarium puto, uiam tibi, quae te domum reuehat, ostendam.

forma beatitudinis? Táz ist si an dero diffinitione. dia er fant. unde dia: si imo lobeta. do er chad. Nisi fallor. ea uera est. et. perfecta felicitas. que sufficientem eto. perficiat. Tia selbun felicitatem habet. si imo an gote gezeigot. Tár ist fro hóuestát.] Ih kestello ioh ana dinemo múote. die fétta. mit tien iz. úffliegen múge. Táz tú áne álle sör-gün. gesunde héim eruúndest. álso ih tíh uuise. áfter mí-nemo uuége. úfen mínero réito.

UBI SIT PATRIA. AD QUAM DUCENDUS SIT
MONSTRATUR.

Ih hábo chád si díe fétta. díe spúotigo ze hímele gestigent. Unde só daz snélla múot sie | ána getúot. sár 183. diu irdisken dñg léidezet. [Si mág táz páldo chéden. uuánda nieht só snélles ne ist. só daz múot.] Unde dero uuitun lúfte sámentháfti úberféret. unde únder imo díu uuólchen síhet. Unde iz úberstiget taz héiza fiúr. dero óberún lúfte. díu fóne dráti sínero férté brínnet. [An déro sehén uuít náhtes tíu scózonten fiúr. díu dero liuto óugen só triegent. dáz sie uuánent stérnen fállen fóne hímele.] Únz iz tára chómé. dár dero planetarum fárt ist. unde in ében dero súnnún géstige. [díu in medio planetarum ist]

Pennas etiam tuae menti, quibus se in altum tollere possit, affigam, ut perturbatione depulsa sospes in patriam meo ductu mea semita meis etiam uehicularum reuertaris.

Sunt enim pennae uolucres mihi,
Quae celsa conscendant poli;
Quas sibi cum uelox mens induit,
Terras perosa despicit,
Aeris immensi superat globum,
Nubesque post tergum uidet.
Quique agili motu calet aetheris,
Transcendit ignis uerticem,
Donec in astriferas surgat domos,
Phoeboque coniungat uias,

Alde iz síh keébenoe stelle saturni. [tú dero planetarum diu óberósta íst. únde fóre lázi dero tríginta annorum án díen si den hímel úmbe gát. álde oúh táz si bléicha fá-reuua hábet. náh temo állen. únde demo chálten saturno genámot íst.] Íz tánne uuórtenez tero uuárùn súnnùn dégen. [i. xxi. álso die planetę dero gágenuuertùn súnnùn dégena sínt. Íro milites sínt sie. uuánda sí in íro férté scáffót. únde sie getúot stationarias. álde retrogradaş. álde anumalas. únde sie getúot zú ze íro uuúndene. dár lángo getuélen. ér sie áber ze gesibte chómén.] Alde oúh hóhor gestígenez. sélben den hímel erréiche. ih méino daz firmamentum. dáz keméine ríng íst. állero dero ánderro stérnon. díe in héitero (*sic*) náht skínent. Únde só iz knúog bó gestíget. ten úzerósten hímel únder ímo láze. únde día óbenahltigi. des úmbelóufenten firmamenti tréttoe. únde dár dánne gebrúchende sí. des érháftesten líchtes. dáz iz an sélbemo góte síhet. Tár sízzet mít sceptro. hërro állero chúningo. Únde des uuérltzímberes zúol zibet er. únde íntlázet er. Únde stillër chéret er snélla réita. állero díngo scóne chóstare. Keléitet tih ter uuég tára ze déro sélbún stéte. |
184. dára dû dóh nú géróst. tár chíst tu. híer bechénnó ih míh. híer bín ih héime. Hínnan bín ih púrtíg. híer sól ih kestátón.

Uuile

Aut comitetur iter gelidi senis,
Miles corusci sideris,
Uel quocumque micans nox pingitur,
Recurrat astri circulum,
Atque ubi iam exhausti fuerit satis,
Polum relinquat extimum,
Dorsaque uelocis premat aetheris
Compos uerendi luminis.
Hic regum sceptrum dominus tenet,
Orbisque habenas temperat,
Et uolucrum currum stabilis regit,
Rerum coruscus arbiter.
Huc te si reducem referat tria,
Quam nunc requiris immemor,
Haec dices, memini, patria est mihi,
Hinc ortus, hic sistam gradum.

Quod

Unile du dånne hára séhen. ze dero uuérlt finstri. dánån du fúore. sò gesihest tu in ihseli. die prúttisken uuálesara. die nõ máñige uuénege fúrhent.

NON ESSE POTENTES. QUI NEQUEUNT ADIPISCI.
QUOD CAPIUNT.

Tò ántuuúrta ih íro. Ói chád ih. uufo féro du gehé-
zest. Íh ne zuíuelõn õuh. tú nõ múgíst iz keléisten. Echert
nõ né friste mih. tès tu mír intuuanet éigíst. Nõ sólt tú
chád si. dáz sár ze érest uuizen. dáz ío dien gúõtèn gelá-
zen sínt máhte. únde die úbelen ze getáte chráftelõs sínt.
Téro zuéib redõn, uuírt ío uuéderív gestérchet fõne án-
derro. Uuánda síd kúot. únde úbel uuideruuártig sínt. íst
ter gúoto guisso máhtig. sò íst õffen díu úmmaht tes úbe-
len. Íst õuh tes úbelen brõdi skínbare. sò íst tánnán õffen.
díu fésti des kúoten. [So uuáz fõne demõ éinemo geságet
uuírt. táz uuírt nõte uuíder ságet fõne demõ ándermo.
Táz íst fõne díu. uuánda álso sí sélba chít. bonum et
malum sínt éin ánderèn contraria. Pedíu héizet õuh táz
argumentum. dáz si míte túot a contrariis.] Únde dáz mín
zála dír des te gelóublichõra sí. lá míh hértõndo féstenõn.
dáz ih pedígen habo. uuílfõn fõne dien éinèn. [i. bonis].
uuílfõn fõne dien ánderèn [i. malis].

Quod si terrarum placeat tibi
Noctem relictam uisere,
Quos miseri toruos populi timent,
Cernes tyrannos exsules.

Tum ego, papae, inquam, ut magna promittis, nec dubito quin possis efficere; tu modo quem excitaueris, ne moreris. Primum igitur, inquit, bonis semper adesse potentiam, malos cunctis uiribus esse desertos, agnoscas licebit: quorum quidem alterum demonstratur ex altero. Nam cum bonum malumque contraria sint, si bonum potens esse constiterit, liquet imbecillitas mali; at si fragilitas clarescat mali, boni firmitas nota est. Sed uti nostrae sententiae fides abundantior sit, alterutro calle procedam, nunc hinc, nunc inde proposita confirmans.

SINE POSSE AT UELLE NIHIL EFFICI.

Zuéli dingo sint. fóne dién állíu uuérh kefrúmet uué-
dent. táz íst uuillo únde máht. Kebristet téro deuruéderes.
só ne^r mág tero dingo nehéinez kezíugót uuerden. Úbe
185. der | uuillo dár ne íst. só nebinget^{*)} sár der mán. dés
er únuuillig íst. Úbe ne máht tár ne íst. só ne ferfáhet
ter uuillo níeht. [Táz íst argumentum a causa. Uuío mág
effectum geskéhen sine causa?] Fóne díu máht tu guis
sín. só mán dáz ne guínnet. táz er guínnen uuólta. dáz
er iz kuínnen ne máhta. Táz íst óffen chád ih. Ís ne
mág nehéin kóugen sín. Témo óuh tés kespúot. tés in
lústet chád sí. sólt tú dés máhte zuúelón? Néin chád ih.
Fóne díu íst tér mán ze áhtónne chád sí. dés keuuálltig.
táz er gemág. únde úngeuuálltig. tés er níeht ne gemág.
Íh gího. dír is chád ih.

BONOS POTENTES. MALOS AUTEM INBECILLOS
ESSE.

Nú gehúgest tu chád sí. dáz tár fóre mót syllogismo
geféstenót íst. állero ménniskón uuíllen. dér síh mísseliches

*) So steht im Codex, ist aber wohl in: ne beginnet zu verbessern;
oder ist: ne binget? oder: ne bringet zu lesen? — Gegen die Con-
jectur ne íngét spricht schon Notker's Form íngát. — Bingan kommt
sonst nirgends vor

Duo sunt, quibus omnis humanórum actuum constat
effectus; uoluntas scilicet, ac potestas, quorum si alterutrum
desit, nihil est quod explicari queat. Deficiente etenim
uoluntate, ne aggreditur quidem quisque quod non uult;
at si potestas absit, uoluntas frustra sit. Quo fit, ut si
quem uideas uelle adipisci, quod minime adipiscatur huic
obtinendi quod uoluerit, defuisse ualentiam dubitare non
possis. Perspicuum est, inquam, nec ullo modo negari
potest. Quem uero effecisse, quod uoluerit, uideas, num
etiam potuisse dubitabis? Minime. Quod uero quisque
potest, in eo ualidus, quod uero non potest, in hoc in-
becillis esse censendus est. Fateor, inquam.

Meministine igitur, inquit, superioribus rationibus esse
collectum, intentionem omnem uoluntatis humanae, quae

tinges flizet. ze sálighéite ràmèn. Táz uuéiz ih óuh tár fóre geságet uuésen chád ih. Ne erhúgest tv chád si. díá sálighéit uuésen daz kúot? úndè in díá uuís álle gúotes kèròn. díe sálighéite gérònt. Néin chád ih ne erhúgo. uuánda ih iz in gebúhte hábo. Fóne díu chád si. ílent álle ménnisken. gelícho ràmende ze gúote. sie gúot sín. áldè úbel. Táz fólgèt nòte démo chád ih. Nù íst óuh kuis chád si. gúote uuérden. gúot kuúinnendo. Kuis chád ih. Kuúinnent tánne chád si díe gúoten dáz. dés sie lánget? Sò dúnchet. mír chád ih. | Kuúinnín óuh tie úbelen chád si 186. dáz kúot tés sie gérònt. ía ne uuárin sie dánne úbele? Táz íst sò chád ih. Síd sie béidé gúotes kèr sint. chád si. úndè iz tie éinen guúinnent. tie ándere ne guúinnent. tie gúoten díe iz kuúinnent. ne sint tie máhtig. úndè díe úbelen ún máhtig? [Táz íst argumentum a fine. Fóne démo fine adipiscendi. úndè non adipiscendi. skínet tiu efficacia. áldè díu inefficacia dáz cbít. tiu potentia. áldè díu imbecillitas.] Sò uuér dés zúfueíòt chád ih. tér ne bechénet tero díngo naturam. nóh: uuéíit réda nòte ánderro fólgée.

diuersis studiis agitur, ad beatitudinem festinare? Memini, inquam, id quoque esse demonstratum. Num recordaris beatitudinem ipsum esse bonum eoque modo, cum beatitudo petitur, ab omnibus desiderari bonum? Minime, inquam, recordor, quoniam id memoriae fixum teneo. Omnes igitur homines boni pariter ac mali indiscreta intentione ad bonum peruenire nituntur? Ita, inquam, consequens est. Sed certum est, ademptione boni bonos fieri. Certum. Adipiscuntur igitur boni quod appetunt? Sic uidetur. Mali uero si adipiscerentur, quod appetunt, bonum, mali esse non possent. Ita est. Cum igitur utriusque bonum petant, sed hi quidem adipiscantur, illi uero minime, non dubium est, bonos quidem potentes esse, qui uero mali sunt, imbecilles. Quisquis, inquam, dubitat, nec rerum naturam nec consequentiam potest considerare rationum.

[QUAE SIT NATURA RERUM ET CONSEQUENTIA RATIONUM.

Táz íst natura rerum. álso sí selba sár náh létet. án demo ánderen capitulo. dáz mót uirtute. díu bona íst. beatitudo guúnnen uuérde. díu áber bona íst. únde is nieht ne spúe mót tien uitiis. tíu bona ne sínt. In bonis uuirt tíu natura fúnden. só uirtus íst. In uitiis ne uuirt natura nehéioíu fúnden. nube corruptio nature. Pedíu íst uirtus máhtig. uitia sínt ámahtig. Án dia naturam uuártendo. gelírnét man dia consequentiam rationum. Uuánnán chúmet tíu consequentia rationum. só aristotiles létet in periermenis. áne fóne déro consequentia rerum? Táz án dien rebus¹ uuár íst. táz íst óuh uuár án dien rationibus. Sáment uirtute íst potentia. únde sáment potentia effectus uoluntatis. pedíu chúmet tánnán dísiu consequentia rationum. dáz man chéden mág. Ubi est uirtus. ibi et potentia. et ubi potentia. ibi effectus uoluntatis. Sedecim loca argumentorum zéigónt úns tíu consequentiam rationum. Tíu consequentia íst échert in tribus locis únueruúselót. só cicero chát in topicis. án dien ánderén uuilót si. Tíu síh ne uuéhselónt. án dien íst fo nécessitas ueritatis. Tíu síb áber uuéhselónt. tíu óugent uuílon necessitatem ueritatis. uuílon similitudinem ueritatis. Uuelíu sínt. tíu síh ne uuéhselónt? Dáz íst ab antecedentibus. a subsequentibus. a repugnantibus. Ab antecedentibus. ut si concubuit. uirgo non est. Concubitus kát fo fóre démo. non esse uirginem. A subsequentibus. ut si peperit concubuit. Pártus chúmet post concubitum. A repugnantibus. Non et concubuit et uirgo est. Concubitus únde uirginitas. ne múgen sáment nieht | sín. Táz sínt keuuáriu argumenta. únde súb keuuáriu sínt állíu díu hínnán chómenen argumenta. Tíu áber fóne ánderén locis chóment. tíu sínt uuílon necessaria. uuílon probabilia. Álso an dien zuéin skínet a causa. Si ignis est.

calet. Si mater est diligit filium. Taz érera íst ío uuár. taz ánder íst kekúublih. fóne díu. dáz iz tíchhóst sò féret. Uuánda éinez in zítelih uuár íst. fóne díu íst iz in zítelih uuár ze spréchenne. Uuánda áber díz uuílón uuái íst. fóne díu íst iz uuílón uuár ze spréchenne. Ze dero uuís fólgét ío dero consequentię rerum. díu consequentia rationum. únde dáz in rebus fúnden uuírt. táz íst uuár ze spréchenne. Fóne díu gíbet ío natura rerum. ueritatem rationum.]

QUID MALOS RETARDET. NE AD DESTINATUM FINEM PERUENIANT UT BONI.

Áber chád si. Úbe zuéne sínt. tíe béide uuíllig sínt. éin díng natúrlichó ze táonne. únde iz óuh ter éino natúrlichó. getúot. únde der ánder in día uuís ne mág. únde er síh ís in ándera uuís péítét. mít tíu ér iz tóh ne getúot. núbe échert keáptrót ten dúonten. uuéderér déro. uuánest tu gemág mēr? Tóh íh óuh irrátex múge chád íh. uuáz tu uuéllést. íh fernímq iz tóh kéno óffenór. Táz tíe kúte gán múgen chád si. lóugenest tu dáz uuésen natúrlih? Néin chad íh. Zúuelóst tu dánne dáz uuésen natúrlih ámbaht tero fúozo? Nób óuh tés chád íh. Sa uuélér dero fúoze geuuáltendo gát. únde ánderér dér íro ne geuuáltet. mít tíen hánden ássóndo síh péítet kán. uuéderér déro

Rursus inquit: Si duo sint, quibus idem secundum naturam propositum sit, eorumque unus naturali officio idipsum agat, atque perficiat; alter uero naturale illud officium minime administrare queat, aliq uero modo, quam naturae conuenit, non quidem impleat propositum suum, sed imitetur implentem, quemnam horum ualentiorum esse decernis? Etsi coniecto, inquam, quid uelis, planius tamen audire desidero. Ambulandi, inquit, motum secundum naturam esse hominibus num negabis? Minime, inquam. Eiusque rei pedum officium esse naturale num dubitas? Ne hoc quidem, inquam. Si quis igitur pedibus incedere ualens ambulet, aliusque, cui hoc naturale pedum desit officium, manibus nitens ambulare conetur, quis horum

düncbet tír der máhtigero? Ságe échert fúrder chád ih. |
 188. Uuánda nioman ne zuíuelót. nábe dér máhtigoro sí. dér
 natúrliches ámbahtes keuuáltet. táne dér is ne geuuáltet.
 Nú sáochent chád sí die gúoten summum bonum. dáz
 péidén gélcho erbóten íst. kúoten. íoh úbelén. mít témo
 ámbahte dero túgedo. áber die úbelen béitent síh iz kuuín-
 nen mít mísselíchén uuérltkíredón. dáz natúrlih ámbaht
 níeht néíst kúot ze guúínenne. Túncbet tír iz ánderes?
 Néin chád ih. Íoh táz íst óffen chád ih. táz témo fólgét.
 Uuánda áfter dien dínen rédón. déro ih gíhtig *) pín uuór-
 ten. sínt tie gúoten nóte máhtig. únde úbele ún máhtig.
 Tú fúre fáhest míh réhto chád sí. únde dáz íst uuórtzéi-
 chen dínero gníste. só árzata uuápent. [Só medicus infirmo
 ságet. mít uuú er genésen sól. únde er dés fernúmenstig **)
 íst. únde íoh fúre spríchet. dáz íst signum recuperandé
 sanitatis.]

QUAM RES MAGNA UALDE SIT. QUA DEFICIUNT
 INQUI.

Uuánda íh tíh óuh só geréchen sího ze fernémenne.
 só uuíle íh tír zálá gében gnúoge. Chíus uuío míchel

*) Der ersten Sylbe von gíhtig íst ím Codex íí fúberschríben, also
 gíhtig wohí ín ííhtig verbessert.

**) Es steht fernúmenstig.

iure ualentior existimari potest? Contexe, inquam, cetera:
 nam quin naturalis officii potens, eo qui idem nequeat,
 ualentior sit, nullus ambigit. Sed summum, inquit, bonum,
 quod aequè malis bonisque propositum est, boni quidem
 naturali officio uirtutum petunt; mali uero uariam per
 cupiditatem, quod adipiscendi boni naturale officium non
 est, id ipsum conantur adipisci. An tu aliter existimas?
 Minime, inquam; nam etiam, quod est consequens, patet.
 Ex his enim quae concesseram, bonos quidem potentes,
 malos uero esse necesse est imbecilles. Recte, inquit,
 percurris, idque uti medici sperare solent, indicium est
 erectae iam resistentisque naturae.

Sed quoniam te ad intelligendum promptissimum esse
 conspicio, crebras coaceruabo rationes. Uide enim quanta

úchráft tero úbelôn íst. táz sie nóh tára chómen ne múgen. dára si diu natúrlicha rárunga léitet. únde ióh náh zihet (*sic*). Uuáz uuúrte is. kebráste in sò mícheleró únde ióh náh úngesuúchenero hélfó. dero léitentàn naturę. Nù chíus knòto. uuéliche únmáhte dien frátatigèn ána sint. Uuánda íz ne sint | nteht liehtúa (*sic*) nóh spótlíchiu díg. 189. tíu sie guínnen ñe múgen. únde náh tien sie chómen ne múgen. Nùbe an sélbemo demo óberósten dinge brístet in. dár déro dingo hóubet íst. Únde des éinen sie síh pínonť lúges ióh náhtes. tes ne gespúot in.

QUANTUM IN HOC PRECELLANT BONI. QUOD
UITIIS NEQUEUNT RESISTERE MALI.

Tár án déro stéte nément síh fúro díe chréfte dero guótón. Álso dù den fúoz kéngel chádíst síh uuóla fermúgen sínes kánges. tér sò féro gienge. dáz tár fúrder hína wér uuéges ne uuáre. álso chíst tu dén mít réhte máhtigen. tér síh kerécchet. únz tára ér gesuírbet sélbez táz énde. álles tés ze géronne íst. [Tér íst fóne díu sálíg. uuánda er dár fúrder níhtes ne hábet ze géronne.] Tánán geskíhet. táz tisemo úp-gelíh íst. íh méino. dáz tie fertánen állero chréfte sint áno.

uitiosorum hominum pateat infirmitas, qui ne ad hoc quidem peruenire queunt, ad quod eos naturalis ducit ac pene compellit intentio. Et quid? si hoc tam magno ac pene inuicto praesentis naturae deserentur auxilio? Considera uero quanta sceleratos homines habeat impotentia. Neque enim leuia ac ludicra praemia petunt, quae consequi atque obtinere non possunt, sed circa ipsam rerum summam uerticemque deficiunt, nec in eo miseris contigit effectus, quod solum dies noctesque moliantur.

In qua re bonorum uires eminent. Sicut enim eum, qui pedibus incedens ad eum locum usque peruenire potuisset, quo nihil ulterius peruium iaceret incessui, ambulandi potentissimum esse censes; ita eum, qui expetendorum finem, quo nihil ultra est, apprehendit, potentissimum necesse est iudices. Ex quo fit, quod huic obiacet, ut iidem scelesti uiribus omnibus uideantur esse deserti.

Zin lès minnont sie áchustę fůre tůgedę? Ist iz. táz sie ne uuzen. úuáz kůot si? Uuáz mág tánne zágora sín. dánne únuuzenheít? Álde uuzen sie daz pezera. únde tribent sie tuéres iro gelúste. [álsó der uuínt tuéres taz skéf ána gándo. in únbánt fűoret.] Sò sínt sie áber bůse. dáz sie ín sélbėu geduuíngen ne mugen. nóh síh eruúeren áchústen.

MALOS SPONTE DESERENTES BONUM. IN NIHILUM REDIGI.

Súlen uuír chéden. dáz sie uuizende únde uuéllende. daz kůot lázęn. únde síh ze úbele héftent? Ist táz sů. mít tíu sie ferliesent nieht éin geuuáltig uuésen. núbe ioh 190. sélbez taz uuésen. | Tie dén ferlázent. tér geméine énde ist. álles tés tir ist. tie hábent síh tes uuésennes kelóubet. [Sò sie síh ne hábent ze démo. dér daz énde ist. uuára múgen sie dánne?] Táz ételichęn ódeuuano uuúnder gedúnchen mág. táz ih tie chéde ne uuésen. déro állęro méist ist. Iz ist áber dőh sů. Táz sie úbel sín. dés ne uerságo ih sie. dáz sie ín lűttera. únde ín éinfálta uuis sín. dáz ferságo ih. Álsó ih tes ménnisken bůteh. éinen tóten ménnisken héizo. náls nieht érchenen ménnisken. sò mág ih chústelůse héizen. úbele uuésen. náls in gánza uuis

Cur enim relicta virtute vitia sectantur? inscitiane bonorum? sed quid enervatius ignorantiae caecitate? An sectanda nouerunt? sed transuersos eos libido praecipitat, sic quoque intemperantia fragiles, qui oblectari uitio nequeunt.

An scientes uolentesque bonum deserunt, ad vitia deflectuntur? Sed hoc modo non solum potentes esse, sed omnino esse desinunt. Nam qui communem omnium, quae sunt, finem relinquunt, pariter quoque esse desistunt. Quod quidem cuiquam mirum forte uideatur, ut malos, qui plures hominum sunt, eosdem non esse dicamus; sed ita sese res habet. Nam qui mali sunt, eos malos esse non abnuo; sed eosdem esse pure atque simpliciter nego. Nam uti cadauer hominem mortuum dixeris, simpliciter uero hominem appellare non possis; ita uitiosos, malos quidem esse concesserim, sed esse absolute nequeam confiteri.

uuésen. Uuánda dáz íst uuárháfto. dáz ze sínero stéte stát, únde dia naturam háltet. Táz áber sia ferlázet. táz hábet ferlázén sín uuésen. dáz án dero natura stánde uuás. [Bonum dáz íst natura, táz síh boni gelóubet. táz hábet síh tero naturę gelóubet. án dero állero uuíhtelih pestát. Sí gíbet temo dinge. dáz iz pestát. únde íst. Áne sia neíst iz. Táz íst argumentum a causa. Natura dju íst causa des esse.]

QUOD POTENTIA MALORUM MAGIS IMBECILLITAS SIT.

Sô chíst tu fóné dien úbelên. dáz sie múgín. Tés ne ferságo ih nieht. Táz sie áber gemúgen. dáz ne chúmet nieht fóné chréften. núbe fóné únchréften. Sie múgen úbelo túon. dés sie nieht ne máhtín. úbe sie in uuólatáten sláte uuésen máhtín. Sô getáne máhte. sínt óffeno ún-máhte. [Táz íst argumentum a contrariis, uuánda úbe gúot táte fóné chréfte sínt. sô sínt nóte úbeltáte fóné únchréften.] Úbe iz sô íst. | sô uuír múttundes áfter rédo cháden, 191. dáz úbel nieht ne íst. sô íst óffen. dte échert úbel gémúgen. dáz tie nieht ne gemúgen. [Uuir súlen fernémen collectionem únde conclusionem. únde illationem. únde confectionem, éin bezéichenen.] Táz íst óffen chád ih.

Est enim, quod ordinem retinet seruatque naturam; quod uero ab hac deficit, esse etiam, quod in sui natura situm est, derelinquit.

Sed possunt, inquit, mali: nec ego quidem negauerim; sed haec eorum potentia non a uiribus sed ab imbecillitate descendit. Possunt enim mala, quae minime ualerent, si in bonorum efficientia manere potuissent. Quae possibilitas eos euentius nihil posse demonstrat. Nam si, uti paulo ante collegimus, malum nihil est, cum mala tantummodo possint, nihil posse improbos liquet. Perspicuum est,

ITEM EOS QUI MALA POSSUNT. CUM OMNIPOTENS
EA NON POSSIT. NIHIL POSSE.

Nú chád si. dáz tu fernéměst. uuiolih. tásu máht si. knóto fóre ságeta ih. dáz summo bono niht máhtigøren ne si. Sò táte chád ih. Nú ne mág iz úbel túon chád si.) Néin iz chád ih. Ist íoman chád si. dér ménnisken uuáne múgen álliu dýng túon. Náls ér ne uuúote chád ih. Kemúgen sie daz úbel chád si? Uuólti gót ne máhtin chád ih. Sid tér álemáhtig íst. tér échert kúot kemág. únde die álemahtige ne sint. tie échert úbel gemúgen. sò skinet táz tie mín gemúgen. [Uuánda er mín gemág. tánne gúot. pediu ne gemág er niht. Sid ter álemahtig íst. tér ál gemág. áne úbel. die dára gágene ál gemúgen áne gúot. tie ne gemúgen niht. Táz íst argumentum a contrariis.]

DUM POTENTIA PETENDA SIT. QUOD PETENDUM
NON EST. NON ESSE POTENTIAM.

Propositio. Hára zúo gát oúh. táz ih ságeta. álla máht uuéseu in déro zálo. déro ze gèrónne íst. únde álliu déro ze gèrónne íst. ze gúote geuuéndet uuérden. sámó so ze íro sláhto hóubete. *Assumptio.* Áber

*) Es steht ih.

Atque ut intelligas, quae nam sit huius potentiae vis; summo bono nihil potentius esse, paullo ante definiuimus. Ita est, inquam. Sed idem, inquit, malum facere nequit. Minime. Est igitur, inquit, aliquis, qui omnia posse homines putet? Nisi quis insaniat, nemo. Atqui iidem possunt mala. Utinam quidem, inquam, non possent. Cum igitur bonorum tantummodo potens possit omnia, non uero queant omnia potentes etiam malorum, eosdem, qui mala possunt, minus posse manifestum est.

Huc accedit, quod omnem potentiam inter expetenda numerandam omniaque expetenda referri ad bonum, uelut ad quoddam naturae suae cacumen, ostendimus. Sed

dáz man úbelo tñon mág. táz ne síhet ze gúote. | *Con-192.*
clusio. Sô neíst is óuh ze gérõnne. [Tíz íst conditionalis
 syllogismus. Conditionalis hábet ío duplicem propositionem.
 uuánda dár ána sínt zuó propositiones. Téro zuéio uuirt
 éiniu gebrúochet (*sic*) ze assumptione. diu ánderíu ze con-
 clusione. Pedíu íst hîer an dírro propositione éin predica-
 tio. omnis potentia expetenda est. Ánderíu. omnia expe-
 tenda referuntur ad bonum. Mít tero ánderún uuirt as-
 sumtio getán. possibilitas scelerum. non refertur ad bonum.
 Mít tero érerún conclusio. non est igitur expetenda.] *Item.*
 Nû íst ío guísso állero máhte ze gérõnne. Tánán skînet.
 táz tero úbelõn múgen. máht ne íst. [Uuánnán skînet iz?
 s. uuánda íro ze gérõnne ne íst. Táz íst áber fóllér syllo-
 gismus. Éin sumtum íst. omnis potentia expetenda est. án-
 derez íst in subauditione. Malorum autem potentia expe-
 tenda non est. Sô íst tánne illatio. Liquet igitur malorum
 possibilitatem non esse potentiam.] An állèn díen rationi-
 bus skînet tero gúotõn máht. únde dero úbelõn guíssíu
 úochráft. Únde skînet. táz platonis réda uuáriu íst. tér dir
 chád. éinen die uuísen múgen getõn. dáz sie uuéllen.
 Únde die úbelen múgen íro múotuuíllen tñon. únde ín
 dóh ne múgen fólle bringen. [Sie áhtent tero gúotõn. álsó
 sie uuéllen. sie ne veráhtent íro ío dóh níeht.] Sie tñont.
 dáz sie uuéllen. uuánda sie dáz tñondo. dés sie lústet. síh
 uuánent sáldá guínnen. déro sie lángét. Die ne guínnent
 sie áber. uuánda úbele ne chómment ze sáldõn.

patrandi sceleris possibilitas referri ad bonum non potest.
 Expetenda igitur non est. Atqui omnis potentia expetenda
 est. Liquet igitur malorum possibilitatem non esse poten-
 tiam. Ex quibus omnibus bonorum quidem potentia. ma-
 lorum uero minime dubitabilis apparet infirmitas. Ueram
 illam platonis esse sententiam liquet, solos, quod deside-
 rent, facere posse sapientes; improbos uero exercere qui-
 dem quod libeat, quod uero desiderent. explorare non posse.
 Faciunt enim quaelibet, dum per ea, quibus delectantur, id
 bonum quod desiderant, se adepturos putant; sed minime
 adipiscuntur, quoniam ad beatitudinem probra non ueniunt.

NON ESSE LIBEROS. QUOS DN̄I PREMUNT INIQUI |

193. Tie úbermúoten chúninga. ðie ðú nú sihest sízzen an hóhemo stúole. in íro púrpurun glízende. mít keuáfendèn chnéhten. úmbehábele. mít prúttiskèn ánasíunen dréuente. fóre múotigi fnáhtende. so uuér dien ábazíhet (*sic*). ðáz sie úzenán zíeret. [Táz chít. tér sie ínnenán chúnnét.] tér gesíhet sie hêrron mít chétennôn in scálches uuís kebúndene. [Uuáz sínt tie chétenna?] Éines síndes ámagángerònt sie gelúste. mít éiterkíhero gíredo, ánderes síndes múhet sie zórn. in uuéllun uuís síh héuende. álde trúreghéit chélet sie. álde úppig kedíngi behéftet sie. Sô éin ménnisko. sô mánigen uuáltesarę hídet. sô ne túot er ðáz er uuíde. uuánda er nótháfte íst. fóne sô úngemáchèn hêrrôn.

DE CERTO PRAEMIO BONORUM,

Ne sihest tu nú na. in uuélemo horouue ðie úbelen stécheân. únde in uuélero scôpi ðie gúoten skínèn. Tár ána íst

Quos uides sedere celsa
 Soli culmine reges,
 Purpura claros nitenti,
 Septos tristibus armis,
 Ore toruo comminantes,
 Rabie cordis anhelos,
 Detrahat si quis superbis
 Uani tegmina cultus,
 Iam uidebit intus arctas
 Dominos ferre catenas.
 Hinc enim libido uersat
 Auidis corda uenenis,
 Hinc flagellat ira mentem
 Fluctus turbida tollens,
 Meror aut captos fatigat,
 Aut spes lubrica torquet.
 Ergo, cum caput tot unum
 Cernas ferre tyrannos,
 Non facit, quod optat, ipse
 Dominus pressus, iniquis.

Uidesne igitur quanto in coeno probra uoluantur, qua probitas luce resplendeat? In qua perspicuum est,

táz öffen. dáz küötèn nìomèr nè gebristet íro lõnes. nõh tien árgèn íro uuizes. Úns sól mít réhte dúnchen állero táto lõn. an díu uuésen. dár úmbe man sie túot. Also in stritlúufte díu corona ze lõne liget. úmbe día man lóufet. [Uuáz stadium st. dáz chýndèn án demo fólgènden capitulo.] Nù hábo íh keouget. sálighéit uuésen éin dáz küot. úmbe dáz állü dínq ketàn uuérdent. Fóne díu íst táz sélba güot állero ménniskon táten erbóten. sámò so geméine lõn. Ter sélbo lõn. tér ne mag fóne díen güotèn nieht. Nõh tér | 194. ne máhti dár fúrder güot héizen. dér güotes ána uuäre. Fóne díu ne inféret tien güotèn nìomèr íro lõn. Díe úbelen sáfesoèn. sò filo sie uuéllèn. díen güoten ne inféret íro corona dúrh táz nieht. nõh ne uuéennèt. [sò díe úzer blúomòn geuórhùn. táten. déro íu síto uuás.]

Nõh ánderro úbeli ne infüoret tien güotèn nìomèr íro éra. Uuäre íro fréui án demo úzeren lõne. sò gölt. únde sílber íst. tén máhti ín erzúcchen. dér ín ín gábe. álde éin ánderèr. Uuánda ín áber gibet íogelichemo sín güoli. sò ne infállet er ímo èr nieht. èr et síh sínero güoti gelóubet.

numquam bonis praemia, numquam sua sceleribus deesse supplicia. Rerum enim quae geruntur illud propter quod unaquaeque res geritur, eiusdem rei praemium esse non iniuria uideri potest; uti currenti in stadio, propter quam curritur, iacet praemium corona. Sed beatitudinem esse idem ipsum bonum, propter quod omnia geruntur, ostendimus. Est igitur humanis actibus ipsum bonum ueluti praemium commune propositum. Atqui hoc a bonis non potest separari. Neque enim bonus ultra iure uocabitur, qui careat bono; quare probos mores sua praemia non relinquunt. Quantumlibet igitur seuiant mali, sapienti tamen corona non decidet, non arescet.

Neque enim probis animis proprium decus aliena decerpit improbitas. Quod si extrinsecus accepto laetaretur, poterat hoc uel alius quispiam, uel ille etiam, qui contulisset, auferre. Sed quoniam id sua cuique probitas confert, tum suo praemio carebit, cum probus esse desierit.

Ze demo gnótesten. sô álles lónes pediu gegérot uuirt. uuánda er gúot keáhtôt uuirt. uuér sôl dánne gúotes kemáren áhtôn lônlösen. [Jóh filia herodiasis uuánda gúotes kéron. dô si iohannis hóubetes kérota. Tér sih áber ze gúote héftet. álsó ér iohannes. uuío sôl démo lónes prásten?] Já uutoliches lónes? 'Tes állero scónisten. únde méisten. Kedénche déro tíurún mieto. dia íh tír dár fóre gáb. Únde bechénne argumentandó. sô gúot sálighéit íst. táz álle gúote. uuánda sie gúot sint. óuh sálig sint. únde díe sálig sint. tár mite góta sint. [Uuelíh lón mág témo gelíh sín? Tér syllogismus stát tár fóre.] Pedíu íst tér lón dero gúotón. dén níoman ne geuuértet. níomannes keuuált ne mínnérôt. níomannes íweli ne gebínderet. táz sie góta uuérdén.

[QUID SIT STADIUM ET OLYMPIAS.]

195. Apud grecos uuás íu éin solennitas erháuen. dia sie olympiadem híezen. fóne olympo monte. dér in macedonia íst. pí démo si ze érest uuárd. Tia úobtón sie síd pí alpheo fluuio archadię. dár sie únder zuiskên búrgen rínnet. elidem et pias. uuánda dár scónia gefilde sint. Tiu solennitas uuárd úmbe | dáz erháuen. dáz tár publica probatio uuúrte. omnium uirtutum. Dánnán híez tiu probatio grece pancratios. Únde ne uuás níoman in tota grecia. dér sih tehéines túomliches tínges fermáze. mít tiu er gloriám geuuúnne uuólti. ér ne skéindi iz tár. ze demo olympiade. Fermáhta er síh ríngennes. sô híez ér grece palestricator.

Postremo cum omne praemium íccirco appelatur, quoniam bonum esse creditur, quis boni compotem praemii iudicet expertem? At cuius praemii? omnium pulcherrimi maximi- que. Memento enim illius corollarii, quod paullo ante praecipuum dedi, ac sic collige. Cum ipsum bonum beatitudo sit, bonos omnes eo ipso, quod boni sint, fieri beatos liquet. Sed qui beati sunt, deos esse conuenit. Est igitur praemium bonorum, quod nullus deterat dies, nullius minuat potestas, nullius fuscet improbitas, deos fieri.

fermáhta er síh fêhtennes. mít temo chnútele, sô hiez ér pugil. álde mít suérte. sô hiez er gladiator. álde mít cestibus. dáz uuír chéden mít púsken. so hiez er agonitheta i. decertator. Uuólta er úfen sínero réito strítpíl úoben. dáz hiez curule certamen. Uuólta er óugen uuío er in bóre máhti. dáz téta er gándo úber daz séil. dáz funiambulium hiez. Úbe er óuh sína snélli skéinen uuólta. dáz téta er lóufendo in stadio. álso díe tátén ad tumulum anchisê. fône díen virgilius ságet. Stadium hiez sélbez táz spacium. dáz sie lóufen sóltón. grece genámotez fône exercitatione. Tés uuáren centum uiginti quinque passus. i. nona pars miliaris. Díen állén uuás tár gágenuuérte fône frôno íro lón. Dér lón hiez grece brabion. latine brauium.]

DE CERTA POENA MALORUM.

Tár míte ne zuúeloe nebéin uuíse mán dáz óuh tie úbelén níomêr áne uuíze ne uuérdent Sô gúot únde úbel. lón únde uuíze uuíderuuárlíg sínt. sô íst nó. táz uuíderuuártig sín. díu án des kúoten lône. únde án des úbelén uuíze geskéhen súlen. [Uuáz íst táz? Tá z íst. táz tu híer fernémen máht.] Álso dero gúotón lón íst. íro gúoti. sô íst téro úbelón chéli sélbiu díu úbeli. Íh uuáno dér ío ána uuíze lídet. tér bechénnét úbel. dáz er lídet. Fône díu. uuío múgen díe dánne uuánen. síh uuízes áno sín. úbe sie án síh sélben dénchen uuéllen. dáz chít. úbe sie íro sélbero íeht ínfínden uuéllen. díe árguúillígi álles úbeles

Quae cum ita sint, de malorum quoque inseparabili poena dubitare sapiens nequeat. Nam cum bonum malumque, item poena atque praemium, aduersa fronte dissideant, quae in boni praemio uidemus accidere, eadem necesse est in mali poena contraria parte respondeant. Sicut igitur probis probitas ipsa fit praemium; ita improbis nequitia ipsa supplicium est. Iam uero quisquis afficitur poena, malo se affectum esse non dubitat. Si igitur sese ipsi existimare uelint, possunt ne sibi supplicii expertes uideri, quos omnium malo-

méista: nieht éin ne chélet. núbe iðh ferchústet. [Táz ist argumentum ab effecto. Uuánda sie infecti sint. tánnán 196. skinet. unio hártó sie affe|cti sint.] Chius óuh tero guòtón halb. uuáz tien úbelèn ána uuízes st. Íh lërta dñh fóre dísen syllogismum. dáz ál dáz tir ist. éin íst únde éin guòt íst. dáz sint zuéi sumpta. díen fólgèt nôte díu conclusio. dáz ál dáz tir íst. kúot íst. Téro conclusioni íst áber dísin geháft. so uuáz kúot ne íst. táz né íst. [Sò éin conclusio dero ánderro fólgèt. táz héizet latino. sò martianus chít. confinis conclusio. grece simplerasma.]

QUID ESTIMANDI SINT DIUERSIS UITIIS DEDITI.

Tánnán geskíhet. táz tie úbelèn ne sñn ménníken. dáz sie uuáren. dô sie úbel ne uuáren. Áber dáz sie ménníken uuáren. dáz óúget sélbíu díu ménníken getát. Íu ín nóh ána íst. Fóne díu ín árg pechêrte. ferlúren sie ménnískína naturam. Síð áber éiniú díu guòti mánnólíchen erhéuen mág úber díe ménníken. sò dáz er gót uuérde. sò íst nót. táz tie. díe íro úbeli ába dero mánhéite geuúte fet. síe sár hínderóren getúe. díen ménnískón. Tánnán íst. táz tu dén fúre ménníken háben ne múgíst. tén du fóne áchu.

rum extrema nequitia non afficit modo, uerumetiam uehementer inficit? Uide autem ex aduersa parte bonorum, quae improbos poena comitetur. Omne namque quod fit, unum esse ísuniqté utium bonum esse paullo auté dididisti, cui consequens est, ut omne quod sit id etiam bonum esse uideatur. Hoc igitur modo quidquid a bono deficit, esse desistit.

Quo fit, ut mali desinant esse quod fuerant: Sed fuisse homines adhuc ipsa humani corporis species ostendat, quare, uetsi in malitiam, humanam quoque amisere naturam. Sed cum ultra homines quemque prouehere sola probitas possit, necesse est, ut quos ab humana conditione deiecit, infra hominis meritum detrudat improbitas. Euenit igitur, ut quem transformatum uitii uideas, hominem

ächusten geuuehselöten sihest, Uuillon uuirt er fröh. unde nötnémare frémadero sáchon. sô ist er uuólfe gelth. Áber rázêr ze dero zúngûn. unde ungehírmêr strátes. têr ist hunde gelth. Sô ist têr tougeno fâret feht ze guuflnenne. mit úndriuudn. dêmo chít súhs. Sô ist. têr únmezígêr sínes zórnes. ío grémezt. têr tréget tes léuuen múot. Úndúrf-tes | fórhelêr. unde flúhtígêr. dúnche dír hírze gekêcher. 197. Ferlêgenêr unde lâzêr. unde dér síh árbéite erchúmet. lébet in éseles uuís. Liehtmúotígêr (*sic*) unde únstátêr in sínero begúnste. dér íst álso fógel. Têr síh áber únêrsáme unde únreíne gelúste. ána lâzet. têr íst pesólótero súe góh. Sô geskíbet. táz têr. dér síh kôoli gelóubendo. mén- nisko neíst. sô er ze gótes uuírdigi chómen ne mág. ze tiere uuirt.

**NÓN TAM NOXIUM ESSE CORPUS IN BELUAM RE-
DIGI. QUAM BELUINA MENTE INDUI.**

[Íh mág tíh mánôn micheles égesen. têr dôh úsemo égesen gelíh ne íst. Uuáz íst têr.] Tò ulixes fóne trolo eruúndendo. uuíto des méres uuállota. unde er fóne sicilia férita ze italia. dô uuárf ín der uuínt úf mít sínên skéffen

nem existimare non possis. Auaritia seruet alienarum opum uiolentus ereptor? similem lupi dixeris. Ferox atque inquietus linguam litigiis exercet? cani comparabilis. Insidiator occultis surripuisse fraudibus gaudet? uulpeculis exaequetur. Irae intemperans fremit? leonis animum gestare credatur. Pavidus ac fugax non metuenda formidat? ceruis similis habeatur. Segnis ac stupidus torpet? asinum uiuit. Leuis ac inconstans studia permutat? nihil ab auibus differt. Foedis immundisque libidinibus immergitur? sordidae suis uoluptate detinetur. Ita fit, ut qui probitate deserta homo esse desierit, cum in tjuinam conditionem transire non possit, uertatur in belluam.

Uela neritii ducis
Et uagas pelago rates
Eurus appulit insulae,

ze dero iselo. [dñu eee gehéizen ist.] Iar diu scõna circe dero súnnùn tóhter gesézenú. pezóuerót lid tien sélbèn gésten scángta. Sô dô diu zóuerlicha hánt sie ueruuéh-selôta in misselliche uuísá. sùm uuás kelih ébere. sùm demo léuuen. sùmélíchêr oúh ze uuólfe uuórtênêr. sô er uuéinôn uuólta. stúont er hónnota. Sô úmbe gieng oúh taz hús sùmélíchêr. úlso tygris ketánêr. Únde dôh tér in fógeles unis fligendo (*sic*) mercurius. tér in cillenio monte archa-dię geúobet uuárd. zén nôtháften hérézogen úmbe irbármeda lósti. fónê sínero uuirténno gifte. to dôh tie férien. die hábetôn úbel lid getrúnchen.

[Mercurius ter alatis talariis kemálêt uuirt. taz chit. mít kefidertên scúhen. die grece petasi héizent. tér máneta vli | xem. dáz er fermite circe. Tò iz áber sô geskáh. taz er úndanches tára chám. únde sí ánderên scáncta. dáz êr trínchen ne uuólta. tò téta, in is mercurius púoz mít sínero uirga. diu caduceus kenémmet uuás. tíu gágen állên dingen láchenháfte uuás.]

Pulcra qua residens dea
 Solis edita semine,
 Miscet hospitibus nouis
 Taeta carne pocula.
 Quos ut in uariis modis
 Uertit herbipotens manus:
 Hunc apri facies tegit;
 Ille marmaricus leo
 Dente crescit et unguibus;
 Hic lupis super additus,
 Flere dum parat, ululat;
 Ille tigris ut indica
 Tecta mitis obambulat.
 Sed licet uariis malis
 Numen arcadis alitis
 Obsitum miserans ducem
 Peste soluerit hospitis:
 Iam tamen mala remiges
 Ore pocula traxerant:

Únde suin uuórtene. uuéhselotón sie 'daz prót úmbe éichela. Únde uuáren sie gáreuuo ferlórn. in líden. ióh in stímmó. Éinér der sin stúont ze stéte. léidegér dés égesen. dés imo geskéhen uuás. Já uuio héuig taz uuás. Uuáa. kernáhtón sár díu chríuter. únde díu gift hánt. tíu dien líden dáretón. sinne ne mábtón? Ínué líget tíu máht. Tár sínt tíefo gebórgen. ménnisken chréste. Tíe gifte. díe íh ságo. díe getúont ten ménnisken sin úngeuuáltigóren. Tíe tíefór íngesláhent. nóh líden ne tárónt. núbe des sínnes áhtent.

**MALOS MINUS MISEROS FIERI. SI EIS PECCARE
NON LICERET.**

Íh gíbo díe ís chád íh tò. únde árge uuéiz íh tíh mít réhte tíer héizen. díe tíerlíh múot hábent. tóh sie an líchamón ménniskón gelíh sín. Táz áber díe. déro múot só fertán. únde só úbel íst. kúotero múozen áhten. dáz íst.

Iam sues cerialia
Glande pabula uerterant.
Et nihil manet integrum
Uoce, corpore, perditis.
Sola mens stabilis super
Monstra, quae patitur, gemit.
O leuem nimum manum,
Nec potentia gramina,
Membra quae ualeant licet,
Corda uertere non ualent.
Intus est hominum uigor
Arce conditus abdita.
Haec uenena potentius
Detrahunt hominem sibi
Dira, quae penitus meant,
Nec nocentia corpori
Mentis uulnere saeuunt.

Tum ego, fateor, inquam, nec iniuria dici uideo uictiosos, tametsi humani corporis speciem seruent, in belluas tamen animorum qualitate mutari. Sed quorum atrox scelerataque mens bonorum pernicie saeuit, id ipsum eis

táz ih ne unõlli. Nêin chád si ne mûozen. Álso du uuõla geéciscõst. sõ ih tih tara zûobringo. Uuúrte in áber dáz sêlba benõmen. dáz tû uuânest táz sie mûozin. dár ána uuúrte in íro uuáze gelihterõt.

Propositio. Ze uuáre dés knûoge mág keskéhen. ne trùent. tie ûbelen sint téste ûnsaligõren, dáz sie íro uuíllen getûont. tánne úbe sie in getûon ne máhtin.

199. *Assumptio.* Úbe árg uuéllen uuêlih | íst. árg kemûgen. dáz íst nõh uuêlichera. Uuánda árguúillo áne dáz geskêinet uuérden ne máhtí.

Conclusio. Pedíu sint sie nõte in dri uuts ûnsalíg. síd tero uuêneghéito dri sint. íh méino. uuéllen. mûgen. tûon. dáz tir úbel íst.

[Táz íst rhetoricus syllogismus. uuánda er diffusior íst. Dialecticus íst contractior. uuánda er chûmo hábet in íogelichero propositione subiectiuam partem et declaratiuam.]

Íh gtho dir is chád ih.

MALOS ET SI NUMQUAM MORERENTUR. INFELICISSIMOS FORE.

Áber gõt uuêlle. dáz sie ûnmáhtig unõrtene des úbes. tero ûnsalighéite háltõ dárbeên. Sõ tûont sie chád si.

licere noluissem. Nec licet, inquit, uti conuenienti mōnstrabitur loco, sed tamen si id ipsum, quod eis licere creditur, auferatur, magna ex parte sceleratorum hominum poena releuatur. Etenim, quod incredibili forte cuiquam uideatur, infeliciores esse necesse est malos, cum cupita perfecerint, quam si ea, quae cupiunt, implere non possint. Nam si miserum est uoluisse praua, potuisse miserius est, sine quo uoluntatis miserae langueret effectus. Itaque cum sua singulis miseria sit, triplici iufortunio necesse est ut urgeantur, quos uideas scelus uelle posse perficere. Accedo, inquam.

Sed uti hoc infortunio cito careant patrandi sceleris possibilitate deserti, uehementer exopto. Carebunt, inquit,

därbënt iro iöh hörskör. dänne sâr dû mag keskêhen uuêl-
lêst. äldê sie sih peuuânê. Nôh in disses chûrzen libes
friste. ne ist nieht sô ûnspûotiges. tês ze lãng ähtoe ze
bitenne dehêin êuwig mûot. [Ter uuisse mán dér êuwigheit
pechênnet tér ähtôt temporalia sûre nieht.] Téro chrêftiga
gedîngi. ûnde déro hóhã gerúste. ze úbele. ófto gãhes únde
úngeuândo. mít tóde eruêllet uuirt. Táz in dôh mézôt tia
uuêneghêit. uuãnda úbe: úbeli uuênege túot. sô lãngôr úbel
ist sô. nôte uuênegora ist.

[Táz ist argumentum a minore ad maius.
Sid óh peginnentiu nequitia miseris tãot. mèr
chíd tiu uuãhsenta.]

Dãe chãde ih uuêsen die uuênegãsten. úbe iro úbeli
dôh tód in ênde ne sãzti.

[Táz ist áber argumentum a minore. Uuãnda
diurnior nequam infelicioz ist incipiente. bediu
uuãre semper nequam infeliciozissimus. Fõne diu
chit si dar nãh.]

Ube daz êrera uuãr ist. táz ih chãd. sô ist ¶. kuís. 200.
táz tiu miseria ist infinita. [únde bediu infeliciozissima.] diu
eterna ist.

[Ube diurna prauitas miserioz ist tãne
breuis. sô ist nôte sempiterna bêidiu. iöh infinita.
iöh infeliciozissima. Tisa rêda fêstenôt si fõne diu.
sô gnãto. uuãnda si sórgêt. táz er nã se trãuuec.
Uuêr mag táz sãmfto gelóuben. dáz iniqui semper

ocys, quam uel tu forsitan uelis uel illi sese existiment
esse carituros. Neque enim est aliquid in tam breuibus
uitae metis ita serum, quod exspectare longum immortalis
praesertim animus putet; quorum magna spes et excelsa
facinorum machina repentino atque iasperato saepe sine
destruitur, quod quidem illis miseriae modum statuit.
Nam si nequitia miseris facit, miserioz sit necesse est
diurnior nequam; quos infeliciozissimos esse iudicarem,
si non eorum mahtiam saltem mors extrema finiret.
Etenim si de prauitatis infortunio uera conclusimus, in-
finitam liquet esse miseriam, quam esse constat aeternam.

uuentes et semper impuniti. fóno báremo únrehthe infelicissimi únde miserrimi uuésen múgin? Fóno díu ferním sin ántuuúrte.]

Dò ántuuúrta íh is. Táz íst éin uuúnderlih úzláz chád íh. únde úrsémftér ze gelóubenne. Íh fernímo áber uuóla. dáz er dien érerèn gegíhten gebílet. Réhto dúnchet tir chád si. Tér áber inblándeno uuélle gelóuben dísemo úzláze tér óuge dáz lúkke. dáz tár fóre stát. mít tiu íh in stárhta. álde er chéde díe sélben redá. dóh sie óuh uuár sin. sò ne sin gestéllet. dáz sie uuúrchèn dísen úzláz. Ánderes uuio. échert ér dero fórderrn zálo íebe. des úzlázes ne mág er níeht ferspréchen.

[Táz chít si fóno díu. uuánda ófto líuget tiu fórdera zála. sò díu túot. nullus sapiens spernit diuitias. únde bedíu ne stérchet si día áfterún. sò díu íst. Igitur socrates quia spreuit diuitias, non erat sapiens. Ófto sínt zuò díe fórdere. geuuáre. álso díe sínt. Omnis sapiens spernit diuitias. Multi tamen sapientes sunt diuites. Aber sò ne sínt sie gestéllet. táz sie dísa drittún stérchèn. Socrates si sapiens esset. diues esset. Ál dáz syllogismos únde argumenta írren mág. táz íst an díen uitiis zuéin. únde bedíu. héizent tie argumentationes. sophisticę. dár siu ána fúnden uuérdent. Tér fólleclíhór exempla háben uuélle. dero tríegentón syllogismorum. dér néme siu fóno cicerone in rhetoricis.]

Tum ego, mira quidem, inquam, et concessu difficilis illatio; sed his ea, quae prius concessa sunt, nimium conuenire cognosco. Recte, inquit, existimas; sed qui conclusioni accedere durum putet, aequum est uel falsum aliquid praecessisse demonstret, uel collationem propositionum non esse efficacem necessariae conclusionis ostendat; alioquin concessis praecedentibus nihil prorsus est, quod de illatione causetur.

INPROBOS IUSTIS POENIS IN MORTE TRADITOS
FELICIORES ESSE. QUAM SI INPUNITI REMA-
NERENT.

Táz ih tír nóh ságo chád si. dáz kedúnychet tír sámo níchel uuúnder. únde íst is ío dóh nóh. fóne dien érerén geíhten. | Uuéléz chád ih? Sáligoren sín die úbelen. die 201. réhtez uuize lídent. dánne sie uuárin. úbe sie iz ne kíin. Íh ne chído níeht áрге síte gcándót uuérden. únde mít púozo geríhtet uuérden. dáz tés íoman uuáne. [Ér ne dárf is uuánen. uuánda ih táz, ne méino.] Únde dáz ánderén ze bílde sí. dáz sie scúlde síhén (*sic*). únde sámolíh ne túén. Núbe in ándera uuís áhtón ih. táz úbele sín. íro súndón íngálte. dés te sáligoren. téh iz ín ne sí búoza. nóh ánderén bílde. Uuélih ánder uuísa mág iz sín chád ih. áne dísiu? Ne íáhen *) uuír chád si. die gúoten uuésen sálige. únde die úbelen uuénege. Táz íst álso chád ih. Úbe dánne gúot keléget uuirt ze íro dehéines uuénehéíte. ne íst tánne der sáligoro. dánne dér. ze dés uuénehéíte. nehéin gúot ne íst kemiskelót. Témo íst iz kelih chád ih.

*) Es steht gáhen mit punktírem (d. h. getílgtem) g. dem í úberschrieben íst.

Nam hoc quoque, quod dicam, non minus mirum uideatur, sed ex his, quae sumta sunt, aequae est necessarium. Quid nam? inquam. Feliciores, inquit, esse improbos supplicia luentes, quam si eos nulla iustitiae poena coerceat. Neque id nunc molior, quod cuius ueniat in mentem, corrigi ultione prauos mores et ad rectum supplicii terrore deduci, ceteris quoque exemplum esse, culpanda fugiendi: sed alio quodam modo infeliciores esse improbos arbitror impunitos, tametsi nulla ratio correctionis, nullus respectus habeatur exempli. Et quis erit, inquam, praeter hos alius modus? Et illa, bonos, inquit, esse felices, malos uero miseros nonne concessimus? Ita est, inquam. Si igitur, inquit, miseriae cuiuspiam bonum aliquid addatur, nonne felicior est eo, cuius pura ac solitaria sine cuiusquam boni admistione miseria est? Sic, inquam, uidetur.

Übe ðuh temo uuðnegem. ðér alles kùotes tárbêt. tehéin ánder uuèneghéit zùo gestòzen uuúrte. áne ðia fòne ðero er uuèneg ist. ne uuàre er dånne na énes únsáligorò. ðes uuèneghéit keliehteròt (*sic*) uuírt, mít ételiches kùotes mískelungo?

[Táz ist argumentum a contrario. Uuánda úbe ðoman fòne zùoslingentemo gùote gesáligòt uuírt. sò uuírt er nõte ðuh fòne zùoslingentemo úbele geúnsáligòt.]

Uuío ánderes chád ih. Fòne ðiu chád si. hábent tie úbelen, dånne sie in uuize sínt. étuuuaz zùogemískelòtes kùotes. ih méino sélbez taz uuize. dáz fòne réhte gùot 302. ist. | Únde ðia uuíla sie áne uuíze sínt. sò í: in ána áne íro úbeli. éin ánder úbel. sélbiu ðiu úningélteda. ðiu fòne únrehte úbel ist. Tés ne mág ih ferságen nieht. chád ih. Pedju sínt chád si die úbelen únsáligoren. in únrehtero úningéltedo. ferlázene. dånne réhto ingálte. Fòne ðiu ist óffen réht. táz tie úbelen ðero úbeli ingéltèn. únde óffen únreht, táz sie íro úningéltet sín. *) Uuér mág tés kelóu-genen chád ih. Nòh óuh tés chád si. núbe gùot sí. dáz tír réht ist, únde úbel, dáz únreht ist. Dá ántuuúrta ih

*) Es steht stat mit punktirtem, d, h, getilgtem t,

Quid si eidem misero, qui cunctis careat bonis, praeter ea, quibus miser est, malum aliud fuerit annexum, nonne multa infelicioer eo censendus est, cuius infortunium boni participatione releuatur? Quid ni? inquam. Habent igitur improbi, cum puniuntur, quidem boni aliquid annexum, poenam ipsam scilicet, quae ratione iustitiae bona est: iidemque cum supplicio carent, inest eis aliquid ulterius mali, ipsa impunitas, quam iniquitatis merito malum esse confessus es. Negare non possum. Multo igitur infeliciores improbi sunt iniusta impunitate donati, quam iusta ultione puniti. Sed puniri improbos, iustum, impunitos uero elabi, iniquum esse manifestum est. Quis id neget? Sed ne illud quidem, ait, quisquam negabit, bonum esse omne, quod iustum est; contraque quod iniustum est, malum liquet esse. Tum

iro dés. Tistu sint chád ih. nôtfólgig tien. díu ári demo
ereren capitulo geféstenòt sint.

[Tiz capitulum iihet^{*)}) énego. Uuánda sie
infelicissimi uuárin. sô si dár fóre chád. úbe sie
tomér músin (*sic*) sín inpuniti. sô uuérden sie
nôte puniti feliciores.]

Questio. Nù uuére gót chád ih. ist 'tehéin uuize
dero sêlôn nâh temo tôte.

Responsio. Unde chréftig chád si. Téro ih sùme-
lichíu uuéiz tréffen. áfter geriche ze uerlórnessedo. sùmeli-
chiu áfter gnádôn ze erliuterdo. Íh ñe hábo áber nù ne-
héinen uuillen. dánnân^{**)}) ze ráchônne.

REPETITIO EORUM QUAE A PRINCIPIO HUIUS LIBELLI HUC USQUE DICTA EST. (*sic*)

Íh tréib táz únz hára chád si. táz tú bechénnèst tero
úbelôn geuuált. tér dár filo ándo uuás. nehéinen sín. Unde
dú die sáhíst nehéinèst sín. áne uuize. díe dú chåde íro
úbeli úningálte. Unde dú geéiscotist. únlanga sín dia múoza-
déro du báte sliemo lába uuérden. Unde dú sia uuís-
sist tés te únsálgörún, úbe si lángscimíu uuáre. únde
áber fóne állèn díngen únsaliga. úbe si éuuig uuáre. |

^{*)} Es stand gíhet, ist aber durch Punkte über und unter g, und
durch überschriebenes i in iihet corrigirt.

^{**)} Es steht dánnâ.

ego: *Ista quidem consequentia sunt eis, quae paullo ante
conclusa sunt. Sed quaeso, inquam, te, nullane animarum
supplicia post defunctum morte corpus relinquis? Et magna
quidem, inquit: quorum alia poenali acerbitate, alia uero
purgatoria clementia exerceri puto. Sed nunc de his
dissidere consilium non est.*

*Id uero hactenus egimus, ut, quae indignissima tibi
uidebatur, malorum potestas, eam nullam esse cognosceres;
quosque impunitos querebare, uideres numquam imbrobi-
tatis suae carere suppliciiis. Licentiam, quam cito finiri
precabarís, nec longam esse disceres: infelicioresque fore,
si diuturnior, infelicissimam uero, si esset aeterna. Post*

203. Ünde úningálte íro úbeli uuènegören sín danne íngálte. Tèmo dáz nõte fólgtè. táz sie danne hándegõsta uuize lidèn. sõ man sie uuánet úningálte dës sie tõtont. Dõ ántuuúrta íh íro. Sõ íh tina rêda ehíuso. ehád íh. sõ ne áhtõn íh nieht uuáreten. úbe íh án dero kuto áhtá déncho. uuér íst tãne dér iz kelóuben álde sár gehõren uuélke?

MENTE CONTENEBRATIS. LUMEN RATIONIS NON CLARESCERE.

Íst álso chád si. Sie ne múgen diu- íro geuuéneten õugen dero finstri. úf ze liechte erhéuen. Ünde sínt sie dien fógelen gelih. tie der tág pléndet tiu náht séhendo getúot. [álso húuuen. únde húuuelá. únde der nãhrãm.] Sõ sie des íro uuillen sébent. nãls tero órdeno. dia ratio dien dingen gíbet. sõ uuánet sie dero súndõn múoza. únde úningélteda. sãlig sín. Sih áber dû. uuío iz tiu gótes éa méine. Ze demo bézeren fáhendo. hábest tu díh selbo gehâret. ne sí nehéin chóstare. dér dir is tãnchoe. Úbe du áber in árg tih chêrest. sõ ne dénche. uuér iz ánderro rêche. sélbo hábest tu díh kehínderet. Sãmo so úbe du

haec miseriores esse improbos, iniusta impunitate dimissos, quam iusta ultione punitos. Cui sententiae consequens est, ut tum demum grauioribus suppliciis urgeantur, cum impuniti esse creduntur. Tum ego: Cum tuas, inquam, rationes considero, nihil dici uerius puto. At si ad hominum iudicia reuertar, quis ille est, cui haec non credenda modo, sed saltem non audienda uideantur?

Ita est, inquit illa. Nequeunt enim oculos tenebris assuetos ad lucem perspicuae ueritatis attollere, similesque aubus sunt, quarum intuítum nõx illuminat, dies caecat; dum enim non rerum ordinem, sed suos intuentur affectus uel licentiam, uel impunitatem scelerum putant esse felicem. Uide autem quid aeterna lex sanicat. Melioribus animum si conformaueris, nihil opus est iudice premium deferente: tu te ipse excellentioribus iudicisti. Si studium ad peiora deflexeris, extra ne quacsieris ultorem; tu te ipse in deteriora detrusisti; ueluti si

hértõn ùf ze híméle. únde nider ze érdo uuárteest. únde dù áne ánderro táte fõne ðin sélbes uuártenne. éina uuila in híméle. ándera uuila in hórouue sist. áber der liut ne uuéiz tés nieht. Uuáz súln uuír ðánne túon? Súln uuír únsih úmbe d'z án ðie héften. ðie uuír tíeren cháden ge-
firhe uuésen? | Uuáz úbe ðér. ðémo ðiu ougen genómen 204.
sint. ergáze. ðáz er siu iú hábeta. únde er'sih stríte uuésen in álla uuis kánzen. sóltín uuír ðánne. ðie in gesahín ou-
gelõsen. áhtõn blinde.

MISERIOREM QUI INFERT. QUAM QUI SUSTINET
INIURIAM.

Nóh tés ne iéhent sie. ðáz fõne féstero rédo sámõ
guis ist. tén uuénegõren sin. ðér ándermo únréht túot.
tánne ðén. ðér iz lidet. Mih lústi chád ih ze fernémenne
ðia réda. ðánnán ih táz uuizen máhti. Uuile du lóugenen
chád si den gúotelõsen sîn uuirdigen chéli? Néin chád ih.
Nú ist táz in mániga uuis óffen chád si. ðie únsálig sîn.
ðie úbel. sint. Sò ist chád ih. Tíe dero chéli uuirdig
sint chád si. ðie uuéist tu uuénege. Táz keuállõt sò
chád ih. Úbe dù stúolsázzo in ðinge uuárist chád si.

vicibus sordidam humum, caelumque respicias, cunctis ex-
tra cessantibus, ipsa cernendi ratione nunc coeno, nunc
sideribus interesse uidearis. At vulgus ista non respicit.
Quid igitur? his ne accedamus, quos belluis similes esse
monstrauimus? Quid, si quis amisso penitus uisu, ipsum
etiam se habuisse obliuisceretur intuitum, nihilque sibi ad
humanam perfectionem deesse arbitraretur, num uidentes
eodem caecos putaremus?

Nam ne illud quidem acquiescent, quod aequè validis
rationum nititur firmamentis, infeliciores esse eos, qui
faciunt, quam qui patiuntur iniuriam. Uellem, inquam,
has ipsas audire rationes. Omnem, inquit, improbum num
supplicio dignum negas? Minime. Infelices uero esse,
qui sunt improbi, multipliciter liquet. Ita est, inquam.
Qui igitur supplicio digni sunt, miseros esse non dubitas?
Conuenit, inquam. Si igitur cognitor, ait, resideres, cui

uuéderen uuándist tu déro chéli uuirdigen. dér daz únreht táte. álde iz töleti? Íh ne zuúeloti nieht chád ih. núbe íh témo sólti geuúillón. dér iz íte, mít énes ingéltedo. Só duóhti íhr chád si dér uuénegoro. dér únreht, táte, dánno dér iz töleti. Tára xúo chúmet iz chád ih, [Só chád ih áber.] Fóne déro rédo. únde fóne ánderén rédon. áber dér síndes keuuúrzellotén. dáz únchíuskíu tát túrh síh uuénege máchót. só skínet oúh táz tu chíst. tia uuénehéit ze démo háldén, dér daz únreht túot. náls iz lídet.

[Táz íst argumentum ab efficientia. Turpitudó íst efficiéntia miserorum, álsó dára gágene íst honestas. i. uirtus beatorum. Turpitudó íst keméine námo } állero uúiorum, álsó honestas íst állero uúrtutum.]

QUI MISERIOR EST, HUIUS POTIUS ESSE MISERENDUM.

Tára uuídore chád sí túont tie díngmán nú. Síe scúndent ío díe iudices. téro írbármeda ze hábenne. díen ííla ze léide getán íst. Táne díen túómén déro írbármedo dúrfítera uuáre. Tie ze dínge gefúoret sóltón uuéren. fóne íro léídáren, álsó man síeche fúoret ze árzate. náls túrh ház. núbe

supplicium inferendum putares, eíne qui fecisset, an qui pertulisset iniuriam? Nec ambigo, inquam, quin perpeſſo satis facerem dolore facientis. Miserior igitur tibi iniuriae illator, quam acceptor esse uideretur. Consequitur, inquam. Hac igitur aliisque de causis ea radice uidentibus, quod turpitudó suapte natura miseros faciat, apparet, illatam cuilibet iniuriam non accipientis sed inferentis esse miseriam.

Atqui nunc, ait, contra faciunt oratores; pro his enim, qui graue quid acerbumque perpeſsi sunt, miserationem iudicium excitare conantur, cum magis admittentibus iustior misératio debeat, quos non ab iratis, sed a propitiis potius, miserantibusque accusatoribus ad iudicium ue-

dúrh knáða. únde irbármeda. dáz sie in dár frúmetín úz er-
smiten dero súndóno gállún.

[Táz ist argumentum a simili. Uuánda álsó
corpus pedárf medicinę. sô bedárf óuh anima.]

Ze déro uuís uuúrte ze léibo dero bistellón ríngen.
álda úbe sie íomanne hélfen uuóltín. dáz tátín sie mér
dára uuídere léidóndo. dánne fersprécheno. Sélben die
úbelen chónđín sie déro túgede. día sie feruuórfen hábent.
íeht erluógeén dóh sámó so dúrh nùot. únde sáhín sie síh
eruuásken uuérden dero súndón. íóne des uuízes hándegi.
uuider démo guuíne dero gúoti. ne áhtótín sie iz sár fúre
uuize? Únde ne fórderotín sie nieht tero bistellón hélfó
únde ántuuúrtín síh fúrenomes tára dien léidáren. íóh tien
ríhtáren. dáz sie sie chéletín. Sô túondo. neist nehéin
uuég. tér die uuísen léite ze háze. [álsó dú be dísen argu-
mentis uuízen máht.] Uuér sól gúote házen. áne uuíhtó
uuirsesto?

[Táz ist { argumentum a contrariis. uuánda 206.
insipientes. et maligni. díe sínt bonis contrarii.]

Táz óuh íoman die úbelen házee. uuáz redón
ist táz?

[Táz ist a repugnantibus. uuánda iniquum
odium. dáz ist repugnans rationi.]

Úbe chústelósi des múotes síehhéit íst. álsó óuh tes
lichamen ferchústeda sín síehhéit íst. únde úns tie stechen

luti aegros ad medicum duci oportebat, ut culpae morbos
supplicio researent; quo pacto defensorum opera uel
tota frigeret. uel si prodesse hominibus mallet, in accusa-
tionis habitum uerteretur. Ipsi quoque improbi, si eis
aliqua rimula uirtutem relictam fas esset adspicere, uitio-
rumque sordes poenarum cruciatibus se deposituros uide-
rent, compensatione adipiscendae probitatis, nec hos crucia-
tus esse dicerent, defensorumque operam repudiarent, ac se
totos accusatoribus iudicibusque permitterent; quo fit, ut apud
sapientes nullus prorsus odio locus relinquatur. Nam bonos
quis nisi stultissimus oderit? malos uero odisse ratione caret.
Nam sicuti corporum languor, ita uitiositas quidem est
quasi morbus animorum. Cum aegros corpore minime

án dien lichamôn házes uúirdige ne dúnchent. núbe irbármedo. sô neíst téro nieht ze áhtenne. núbe íro íst irbármeda ze hábenne. téro múot kùotelosi témfet. állero súhto uuelichosta.

**CUR EOS QUIS PERIMAT. QUI SPONTE MORI-
TURI SUNT.**

Uuáz lústet iuuih ze skéinenne sô micheliu zórn. únde zúo fùoren mít hénde den tód. Lústet iuuih sìn. ér chúmet ungeládôt sínes tánches. nóh ér ne tuélet sínero férté. Téro állero tierlíh áhtet. tie sláhent síh sélben úndúrftes tára zúo mít uuáfene. Túrh táz íro site síh skéident nóh in éin ne hélient. scárónt sie síh úmbe dáz. únde féhtent sie úmbe dáz? Táz neíst pór réht zála nieht. sólichero sarfi. Uuile du mánnolichemo gágen sínèn uuirden lônòn? Sô túo sús. Minne die gúoten nâh réhte. únde hábe gnâda dero úbelôn.

**CUR RES QUASI FORTUITIS CASIBUS MISCEANTUR.
ITA UT BONIS MALA. MALIS BONA CONTINGANT.**

Dô chád íh. Uuóla gesího íh. uuélih sálighéit álde uuélih uuéneghéit án íro béidero fréhten stánde. dero gúo-

dignos odio, sed potius miseratione iudicemus, multo magis non insequendi sed miserandi sunt, quorum mentes omni languore atrocior urget improbitas.

Quid tantos iuuat excitare motus
Et propria fatum sollicitare manu?
Si mortem petitis, propinquat ipsa
Sponte sua. uolucres nec remoratur equos,
Quos serpens, leo, tigris, ursus, aper
Dente petunt, iidem se tamen ense petunt.
An distant quia dissidentque mores,
Iniustas acies et fera bella mouent,
Alternisque uolunt perire telis?
Non est iusta satis seuitiæ ratio:
Uis aptam meritis uicem referre?
Dilige iure bonos, et miserescere malis.

Heic ego, uideo, inquam, quae sit uel felicitas, uel miseria in ipsis proborum atque improborum meritis con-

tòn ióh tero úbelòn. nõh tånne fíndo ih óuh án sèlbèn
 dien liutsáldòn. dáz kúot únde úbel íst. | Táz skinet uuóla. 207.
 an déro uuéli dero uuísòn. dáz íro nehéin sò géno neist
 íhselig. únde árm. únde fersíhtig. sò géno er héime íst
 ríche. únde geéret. únde máhtig. únde in állèn geréchen.
 Sò tribent sie dáz ámbáht íro uuístuomes skínbaròr. únde
 mit pézerùn geíhtte. úbe íro sálighéit. únz sie den liut
 rihten súlen. hína ióh únder die úzren gemáret uuírt.
 Únde uuío iz sò fáre. sò chárchare. únde éo búoh. únde
 álliu áfter éo fúndeniu uuize. scádelèn súln. úmbe die siu
 gesézzet sint. ziu dés sólh uuéhsel sí. únde léid tie gúoten
 drúcche. fúre die úbelen. unde dero gúotòn éra die úbelen
 irzúccèn. dés uuún-cròn ih míh-hárto. Únde gelírnèn ih
 kérno fóne dír. uuélih réda sò únrcétero mískelungo sí.
 Íh ne uuúnderoti míh is nieht. úbe ih álliu díng klóubtí
 tuuáron *) in únguúíssèn geskíhten. Kót rihtare. ér getúot
 mína erchómeni míchela. Tånne er sò gesít íst. táz er ófto
 gíbet vuúnna dien gúotèn. áreítsami dien úbelèn. únde
 áber dára gágene áreítsami dien gúotèn lústsámi dien

*) Es steht tuuáron.

stituta. Sed in hac ipsa fortuna populari, non nihil boni
 maliue inesse perpendo. Neque enim sapientum quisquam
 exsul, inops, ignominiosusque esse malit potius, quam
 pollens opibus, honore reuerendus, potentia ualidus, in sua
 permanens urbe florere. Sic enim clarius testatiusque
 sapientiae tractatur officium, cum in contingentes populos
 regentium quodam modo beatitudo transfunditur; cum
 praesertim carcer, lex, ceteraque legalium tormenta poena-
 rum pernitiosius potius ciuibus, propter quos etiam consti-
 tuta sunt, debeantur. Cur haec igitur uersa uice mutantur,
 scelerumque supplicia bonos premant, praemia uirtutum
 mali rapiant, uehementer admiror, quaeque tam iniustae
 confusionis ratio uideatur, ex te scire desidero? Minus
 enim mirarer, si misceri omnia fortuitis casibus crederem.
 Nunc stuporem meum deus rector exaggerat, qui cum
 saepe bonis iucunda, malis aspera, contraque bonis dura

úbelén. ih ne finde dés réda. uuáz söl iz mír dänne dün-
chen sin geskéiden. föne dien uuilo uuánchigén geskihten?

Nehéin uuánder chád si. úbe man dáz uuánet sín ún-
rihtig. únde ferveuórren. föne dés ording, nehéin réda ge-
éiscôt ne ist. Áber dóh tú ne uuízist. uuáz tiu méinunga
sí. so máhtigero réchenúngo. uuánda áber gúot rihtare ist.
tér dia uuérlt métemét. só ne zuuelo. dés. núbe iz áller
uuérde réhto geréisôt.

[Uuánda dés ist nôt. ut rectus recte agat.

Tiu zuéi sínt keuuétiu. Pediu héizçt táz argu-|
mentum a coniugatis.]

208.

MERITO MIRA UIDERI. QUORUM RATIO NESCITUR.

So uuér arcturum ne uuéiz stán hára uuider den nórd-
kíbel des himeles. únde ziu signum bootis [an demo
arcturus stát.] lángséimo fólgee demo uuágenc. únde trágo
ze sédele gánge. únde áber spúotigo úf kánge. tés uuúnderót
síh nóte. uuio iz síh só gezihe. dár óbe úns in himela.

[Uuánda der nórdkíbel ist óbe érdo. álsó der
súntkíbel ist únder érdo. bediu ne gánt tiu zéi-
chen ntebt in sédel. díu náhóst ímo suéibónt. álsó
arcti túont. tie die liute héizent uuágen. Tiu
éteuuaz férrór stánt. álsó bootcs túot. tiu gánt ze
éinero

tribuat, malis optata concedat; nisi causa deprehendatur,
quid est quod a fortuitis casibus differre uideatur? Nec
mirum, inquit, si quid ordinis ignorata ratione temerarium
confusumque credatur. Sed tu quamuis causam tantae
dispositionis ignores, tamen, quoniam bonus mundum rector
temperat, recte fieri cuncta ne dubites.

Si quis arcturi sidera nescit
Propinqua summo cardine labi,
Cur legat tardus plaustra bootcs,
Mergatque seras aequore flamas,
Cum nimis celeges explicet ortus,
Legem stupebit aetheris alti.

Pal.

einerg uuflo in sédel. sô. dâz siu lûzzela fârt thên
 ûnder érdo. uunder diu siu tûont ôbe érdo. Têr
 dés lieht ne uuéiz. tér mág sih is vuûnderôn.
 Duç arcti. dâz sint duç urse. elix ûnde cynosura.
 Elix héizet tiu mêra. ân déro sihet man septem
 stellas claras. die septentrio héizent. Téro fôlgêt
 bootes. uuânda er hinder iro gât. ûnde so
 uuâra si bechêret iro posteriora. dâr sihet man
 bootem.]

Mág in ôuh uuûnder sia. ziu fôllér mâno. dânné
 eclipsis lunę in mîtta náht uuirt. álles kâhes petúachellêr.
 die mînnenen stêrnen skînen lâze. die ér fóre dáhta. ûnz
 er glâto skînen mùosa.

[Tâz ist ôffen. dâz ter mâno fône imo sêl-
 bemo lieht ne hábet. ûnde in diu súnna ânâski-
 nendo liechten getúot. ûnde er io in fêrte ist fône
 déro súnun. álde zûo. déro. súnun. Fône diu
 geskîhet. tãne er in plenilunjo sô gegât. tâz er
 déro súnun rêhto incht. ánderhãlb tes himeles.
 ûnde diu érda ûnder in zviskên ist. tâz imo an
 déro stête gebristet sines liehtes. ûnz ér áber fúr-
 der gerúcchet. târ in diu súnna ána skînen mág.
 Têr brêsto héizet eclipsis lunę.]

Sô erchóment sih tie liute. dés sie álle dânné sint
 irre. [Ist sie vuûnder uuáz iz méine.] Vnde dânné frágênt
 sie is io. ûnz ten himel | sêlben. mág iro frágênnes erdrîe-
 zen. Áber dára gágene neist tés nromannen vuûnder
 sô der uuint uuáhet. tâz tiu vuêlla ân den stâd slábet.

Palleant plenae cornua lunae
 Infecta metis noctis opacae,
 Quaeque fulgenti texerat ore
 Confusa phebe, detegat astra.
 Commouet gentes publicus error,
 Lassantque crebris pulsibus aera,
 Nemo miratur flamina cori
 Litus frementi tundere fluctu,

Nóh taz is smélzen. fõne dero súnnõn' hêizi. [Ziu íst taz.]
 Uuánda díse causê sémfte sínt ze bechénnenne. áber díse
 causê sínt únsémfte ze bechénnenne. uuánda sie síh pér-
 gent. Ál dáz sélten geskíhet. Unde dés síh taz smála liut
 erchúmet. sò iz káhes keskíhet. Uuérðent sie dés errihtet.
 Sò uuírdet sár uuúnderõnnes énde.

Íst álso chád ih.

**PETITIO. ET QUAM DIFFICILIA SINT AD PRESTAN-
 DUM QUAE PETUNTUR.**

Síd áber dîn éinún íst ze ságeeme. uuáz állero dingo-
 lih méine. únde tóngene réda ze rócchenne. ziu dáz sí.
 dés ih frágeta. uuánda is míh sò héuig vuúnder gefáhet.
 píto ih taz tu mír ságeést. únde míh is errihtést.

Sí dð éin lúzzel mír zúoláhende. nú chád sí. uuísest
 tu míh ze állero frágõn méistún. téro níomêr ántuuúrtes
 ne gnúoget. Íro íst sólih ze ántuuúrtenne. únde sò getán
 dîng íst sí. dáz éinemo zufuele benõmenemo. máruige dára
 fúre chóment. álso herculi geskáh. tò er den vuúrm sláhen
 sólta: dér grece héizet ydra.

[Latine excedra. sò er ímo éin hóubet ába

Nec niuis duram frigore molem
 Feruenti phebi soluiet aestu.
 Heic enim causas cernere promptum est;
 Illic latentes pectora turbant
 Cuncta, quae rara prouehit aetas,
 Stupetque subitis mobile uulgus.
 Cedat inscitiae nubilus error,
 Cessent profecto mira uideri.

Ita est, inquam.

Sed cum tui muneris sit latentium rerum causas euol-
 uere uelatasque caligine explicare rationes: quae uti hinc
 decernas, et quoniam hoc me miraculum maxime perturbat,
 edisseras. Tum illa paullisper arridens: ad rem me, inquit,
 omnium quaesitu maximam uocas, cui uix exhausti quid-
 quam satis sit. Talis namque materia est, ut una dubita-
 tione succisa innumerabiles aliae, uelut hydrae capita, suc-

erslúog, sò eruúðohsen dára fúre drúu. únde dien ába erslágenn. mániúu.]

Nòh fro nehéin méz ne uvírt. ste ne uuérden be-
duúngen mít chéchemo fiurè des síones.

[Álso hercules teta lernam paludem. dánnan
disiu fabula errúnnen íst. Uuánda ér iz peuuérfen
únde bestózen ne máhta. íz ne bráche fo úz. pe-
díu gíeng er íz ána mít teno fiure. mít témo
írbár ér iz.]

Dár íst ána ze frágéone. dero gótes slébtún pro-
uidentíe.

[SÍ íst sléht. únde | éinfálte. únde úngelth mán-
nes prouidentíe. uuánda sítsáment. únde éines scúzes
úna síhet. táz ménnisko échert súmez ánasíhet únde
dáz sélba áuasíhet éinzén málen. álso sí hára nán ín
quinto libro létet. Fóne díu íst ménniskón prouí-
dentia. dáz uuír héizenfú redáhte. únde beuuárunga.
Aber gótes prouidentia. dáz íst tíu sámentháftiga
óbesíht. tíu úngetéilet íst. per tempora et loca. mít
téro sáment pegríffen sínt. presentia. preterita.
et futura. superiora et inferiora. Uuánda áber stá
prouidentia uuílfón genémmet stát fúre prescien-
tiam. bedíu uuírt sí ouh kedíutet fóregeuuizada
álde fóresíht. náls níeht proprie. núbe nán tero
ménniskón fóresíhte. únde fóreuuizenne. Sáment
kóte íst íz állez ánasíht. únde óbesíht.]

210.

Fóne dero hina gerécchedo des kótes uuíllen. Fóne
gáhèn geskíhten. Fóne gótes pechénnedo. únde benéimedo.
Fóne dero sélbuuálo.

[Híer íst ze uuízenne. dáz uuír dúrh sémfti
ántfrístóen liberum arbitrium. sélbuuála. sámo so
liberam electionem. Áber boetfus létet únsíh ín

crescant, nec ullus fuerit modus, nisi quis eas trivacissimo
mentis igne coërceat. In hac enim de providentiae simplici-
tate, de facti serie, de repentinis casibus, de cognitione ac
praedestinatione diuina, de arbitrii libertate quaeri solet

tertio libro secundę editionis periermeniarum. daz
uuir liberum arbitrium sprächen sülen mit subau-
ditione uoluntatis. Also liberam uoluntatis arbi-
trium. Uuánda únsih kót hábet ketán arbitros.
únde iudices uoluntatum nostrarum. uuéder sie
sín bonę áldę malę. bediu chít liberum uolunta-
tis arbitrium. sélbuualtig chiesunga des uuillen.
Aber úbe uuir chéden. daz liberum arbitrium
héize libera uoluntas. sô rámeên uuir dés sélben
únde éigen dárne drív uuórt feruángen mót zuéin.
Diu zuéi sóltôn uuir diuten uuilleuualtigi. áue
dáz iz mît úns tía significationam hábet. tía apud
latinos hábet liberalitas. also terentius chít. seruie-
bas liberaliter. Dáz chéden uuir. Dú dienotót
uuilleuualtigo.]

Duro suáre dáz si. dáz ist. tír chünt. Uuánda ábet
dáz óuh tríflet ze dínero gníste. úbe du iz feruémén múost.
táz téro fríste ze lúzzel sí. fóre dísses páoches úzláze. ih
pedio (sic) iz tóh ze ságenne. Lúste díh métersánges.
dés pít tía uuila. únz ih tír geuuébe áfter órdeno. díe ze
sámíne hábigen rédá.

211. Also du uuéllést chád ih. |

Si dô sámo so ze éinemo ánderes síndes ánsáfíhende.
spráh si sús.

DE PROUIDENTIA ET FATO.

Állero díngo gebúrt. únde állero uuéhseldíngo fárt.
únde ál dáz síh ín dehéina uuis uuéget. táz hábet ál fóne

quae quanti oneris sint, ipse perpendis. Sed quoniam
haec quoque te nosse, quaedam medicinae tuae portio
est, quamquam angusto limite temporis septi, tamen
aliquid deliberare conabimur. Quod si te musici car-
minis oblectamenta delectant, hanc oportet paullisper diffe-
ras uoluptatem; dum nexas sibi ordine contexto rationes.
Ut libet, inquam. Tum uelut ab alio orsa principio, ita
dissertit.

Omnium generatio rerum cunctusque mutabilium na-
turarum progressus, et quidquid aliquo mouetur modo,

déro stätigi des kótes uuistúomes. ziu iz sí. vufo iz sí. uuiolih iz sí. Tiu sizzet in iro gúollichí. dúrh síh éinfaltiu. únde ríhtet ánderiu dínq. in mánagfálta uuís. Tiu sélba uuísa hábet zuéne námen. éinér íst. sò man iro gedénchet in sélbes kótes lútteren uuistúome. díu uuísa héizet prouidentia. ánderér íst. sò man án díu dínq síhet. tíu sí tríbet. únde órdenôt. tíu héizet in áltiscún fatum. [álsó óuh úseres uuérches zuò uuísá sún. éiníu. díu iz in demo múote íst. sámént disponevs. ánderiu. díu iz éinzén mit tien hánden íst efliciens.] Tiu gesíhet tér liehto (*sic*) uuésen geskéideníu. dér síu béidíu bedénchet. Uuánda prouidentia íst sélbíu díu in góte stánda rédeháfti. díu dínqolih keséstot. Sò íst áber fatum sélbíu díu séstunga. ánaháften-tiu állén uuéhsellichén dínqen. mít tero prouidentia dínqolih túinget ze sínero órdeno.

Prouidentia begrífet tíu dínq sámént. síu ne sún nío sò mísselíh. nóh iro neíst nío sólíh únénde. Fatum geríhtet síu éinzén in iro fárt. zetéiltíu dára únde dára. ze sólén únde sólén getáten. ze díen zítén. únde ze díen. Ze déro uuís. táz tíu geréccheda. díu déro órdeno dés zites fólgét in dero gótes máotes fóresíhte síh keéinlúzlichón-

causas, ordinem, formas, ex diuinae mentis stabilitate sortitur. Haec in suae simplicitatis arce composita multiplicem rebus gerendis modum statuit, qui modus cum in ipsa diuinae intelligentiae puritate conspicitur, prouidentia nominatur; cum uero ad ea, quae mouet atque disponit, refertur, fatum a ueteribus appellatum est. Quae diuersa esse facile liquebit, si quis utriusque uim mente conspexerit. Nam prouidentia est illa ipsa diuina ratio in summo omnium principe constituta, quae cuncta disponit: fatum uero inhaerens rebus mobilibus dispositio, per quam prouidentia suis quaeque neclit ordinibus.

Prouidentia namque cuncta pariter, quamuis diuersa, quamuis infinita, complectitur; fatum uero singula digerit in motum, locis, formis, ac temporibus distributa; ut haec temporalis ordinis explicatio, in diuinae mentis adunata prospectu, prouidentia sit: cadem uero adunatio digesta

tíu providentia héize. úndo si áber éinzèn málen geráhtiv fa-
 212. tum héize. | Tóh tíu zuéi éin ne sîn. dóh háflèt taz éin
 án demo ándermo. uuánda fatum chúmet fóne providentia.
 Álso der zímbermán. dáz er tûon uuile. ze êrest in sînemo
 mùote bildôt. únde dára nâh vuúrchet. Vnde dáz ér in
 sámoháftero ántuuvrti sînes mùotes pedáhta. éinzèn mále.
 zet. álso íst taz ketân. dáz kótes providentia in státero
 éinlúzzegbéite. bonéimet ze tûonne. únde ér iz mít fato
 dára nâh mánigfalto. únde órdenlicho frúmet. So uuéder
 fatum gefrúmet uuérde. fóne sélbes kótes septiformi spiritu
 dero providentię dienõntemo. álde anima dienõntero. álde
 béiden. anima ioh corpore. álde súnnûn úndè mánen. álde
 éngelen. áldè des tieuales liste. álde íro súmelichen die-
 nontèn. álde ioh állèn dienontèn. díu ribti des fati geléitet
 uuérde. sô íst ío dáz kuis. providentiam uuésen stilla. únde
 éinstúodela scáffunga dero geskéhen stúndõn dingo, áber
 fatum fértiga chnúpfeda. únde zítlicha órdena. déro, díu
 gótes éinfalti scáffõta ze tûonne.

atque explicata temporibus, fatum vocetur. Quae licet
 diuersa sint, alterum tamen pendet ex altero. Ordo nam-
 que fatalis ex providentiae simplicitate procedit. Sicut
 enim artifex faciendae rei formam mente percipiens mouet
 operis effectum; et quod simpliciter presentarięque pro-
 spexerat, per temporales ordines ducit: ita deus providen-
 tia quidem singulariter stabiliterque facienda disponit;
 fato uero haec ipsa, quae disposuit, multipliciter ac tem-
 poraliter administrat. Siue igitur, famulantibus quibusdam
 providentiae diuinis spiritibus, fatum exercetur, seu anima,
 seu tota inseruiente natura, seu caelestibus siderum moti-
 bus, seu angelica uirtute, seu daemonum uarja solertia,
 seu aliquibus horum, seu omnibus fatalis series textitur;
 illud certe manifestum est, immobilem simplicemque ge-
 rendarum formam rerum esse providentiam, fatum uero
 eorum, quae diuina simplicitas gerenda esse disposuit,
 mobilem nexum atque ordinem temporalem.

**SPIRITUALES CREATURAS PROUIDENTIAE. CORPO-
RALES FATI SUBIACERE.**

Fóne díu íst iz sô gelégen. dáz úndertaníu fato. úndertán sín prouidentíe. déro íóh fatum úndertán íst. Ynde áber súmelíchíu prouidentíe úndertáníu. fatum úberstígen. Táz sínt tíu. díu sáment kóte gestáttíu. fóne sínero náhuertígi. día órdena des lóufenten fati ne lident.

[Tíu sínt úndertán prouidentíe. díu in íro uuis státe sínt. únde áber díu fato. díu fóne ímo getríben uuérdent. | Sô íst óuh fatum úndertán prouidentíe. uuánda prouidentia fóre íst. an gótes uuillen. únde dén uuillen fatum náhkándo fóllót.] 213.

Suspensio uocis. Also dero mánígôn ringo díe an demo ráde úmbe éínen stéft uuérbent. tér únder állén der ínerósto íst. tér náhóst stéfte íst.

Et hic. Únde er óuh tien ánderén. úzór (*sic*) úmbe in lóufentén. dúrh tía náhi des stéftes. sélbér sámo so stéft íst.

Et hic. Áber der úzerósto mēren suéib hábende. sô filo uuítor síh zelót. sô filo er férrór íst. fóne déro gnóti des stúpfes tár in míttemen.

Et hic. Táz síh áber hábet zúo demo mítten. síh zesámíne dúíngét. únzegréítez. únde únzerlázenez.

Depositio. Ze déro sélbún uuis uuirt táz peuuínden

Quo fit, ut omnia, quae fato subsunt, prouidentiae quoque subiecta sint, cui ipsum etiam subiaceret fatum. Quaedam uero, quae sub prouidentia locata sunt, fati seriem superant. Ea uero sunt, quae primae propinqua diuinitati stabiliter fixa fatalis ordinem mobilitatis excedunt. Nam ut orbium circa eundem cardinem sese uertentium, qui est intus, ad simplicitatem medietatis accedit, ceterorumque extra locatorum ueluti cardo quidam, circa quem uersentur, existit; extimus uero maiore ambitu rotatus, quanto a puncti media indiuiduitate discedit, tanto amplioribus spatiis explicatur: si quid uero illi se medio connectat et societ, in simplicitatem cogitur diffundique ac diffuere cessat. Simili ratione quod longius a prima mente

mit mérèn béndelen, des fati. dáz féro gerúchet fóne demo fóre gänden uuíllèn. [i. dei prouidentia.] Vnde íst tngolth sò filo inbúndenóra. des fati. sò wílo iz náhqr gerúchet zú demo ínnerósten ángen.

[Úbe dú frágèst uuélez tie háftá. únde diu gebénde síh. únde chnúpfedá. dáz sint tie causè állero díngo. díe fásto zu ín hábent sélben díu díng. téro causè sie sint. Álso iz táne féret. sò fóne súndón ira dei geskíhet. únde dännán íntemperies. únde fóne íntemperie. morbi. fóne morbis mors. Téro íogelih hábet síh zu demo ándermo.]

Úbe iz síh óuh knóto hábet zu déro fésti dero gótes prouidentie, sò íst iz inbúnden uuéhses. únde sò íst iz ána día nót tes fati.

[Diu uuéhsel lídent. ítu sint terrena. Uuélèn (*sic*) uuéhsel lídent áber célestia? Fárén óuh célestes nunñi de loco ad locum. táz sie dóh ínlocaliter túont. uuánda sie ne hábent ante. et retro. dextram et sinistram, supra et infra. sò corporalia hábent, sie sint ínuerf fo dóh únueruuéhselót, téro gótes presentie, áber díe sò ínuerfíg kóte sint. táz sie íra stát ne uuéhselót. nóh póteskáft ne tribent. álso díe scríft^e | ságent fóne cherubim. únde seraphim. uuélèn (*sic*) uuéhsel múgen uuír chéden. dáz tie lídèn?]

214.

Fatum hábet tía comparationem ad prouidentiam. día ratiocinatio hábet ad intellectum.

[Sò uuír éin fóne ánderèn errátèn. álso aristotiles lérta. dáz íst ratiocinatio. Humana sapientia hábet tíe modos fúnden. Díe uuérdent táne euacuati. sò ménniskón múgen hímelisko índán.

discedit, maioribus fati nexibus implicatur, ac tanto aliquid fato liberum est, quanto illum rerum cardinem uicinius petit. Quod si supernae mentis haeserit firmitati, motu carens, fati quoque supergreditur necessitatem. Igitur uti est ad intellectum ratiocinatio,

uuerdent. unde fro sin ~~uffezüch~~ uufrt. tiu ze
 bechénne. dir nehéin ratio philosophica ne
 bechénnet. An dien ist intellectus. Also uuir
 zen. dáz kót über ál ist. unde ér só ist in dero
 nuerlte. dáz er sia begriffet. nále sí in. Er ist só
 dar inne. dáz er dar inne úmbetán ist. Ze uue-
 lero uuis táz sí. dés ne uueíz humana ratio nieht,
 diuina intellegentia létet iz. Tiu questio bechúmet
 úns noh in quinto libro.]

Fatum ist óuh ze prouidentia. also dáz tir uuirdet.
 ze démo dáz tir ist.

[Táz tir uuirdet. táz zegát óuh. unde uueh-
 selót síh. tía uuila iz uuerét. Alde úbe. iz zegán
 ne sól. só ist iz uuihselig. únz iz kót únuuihselig
 ketúot. also er téta bonus angelos in ruina ma-
 lorum. Aber gót tér dir ist. tér ist únzegánglih.
 unde únuuihselig.]

Ist óuh fatum gágen prouidentia. also zíte gágen
 éuuighéite. [Zíte lóufent per tria tempora. presens. preteritum.
 et futurum. éuuighéit stát io ze stéte in presenti.] Unde
 also der ring gágen démo stúpf. dér in mittemen stát.

[Ter ring hábet sinen gáng úmbe. unde sína
 máza. unde sína uuiti. der stúpf ne hábet mícheli
 nehéina. pediu ist er áne máza. unde áne partes.
 Indiuidua res (sic) ist er.]

QUANTUM POSSIT FATUM.

Tiu rihti dés sélben fati. diu fúoret úmbe den himel.
 mít tien stérnón.

[Fatum hiezen die álten kúte. só seruius chíť.
 uocem iouis. sámó so dáz mánnlichemo sólti ge-

ad id quod est, id quod gignitur, ad aeternitatem tempus,
 ad puncti medium circulus: ita est fati series mobilis ad
 prouidentiae stabilem simplicitatem.

Ea series caelum ac sidera mouet, elementa in se in-

skéhen. dáz er imo spréehenda erlégeti. Tánán
 diutent knúoge. fatum úrlag. Aber só gótes uuillo
 ergán sól. an ételichèn geskihten. únde an sínero
 úzuuertigún séstungo. diu innera geskéinet sól
 uuérden. diu úzuuertiga séstunga. só óuh tár fóro
 geságet ist. héizet fatum. álsó diu innera héizet
 prouidentia. diu geréeheda. diu dár ána ist. únde
 diu órdena. fóne ánagénne únz in úz. tiu héizet
 series a serendo. náh tes áchermánnes sáhenne.
 dér kína áfter déro léngi dero fúrehe sáhet. únz
 er dárkát.]]

215. Si gemétemét únde geéinmótet tiu clementa. ún-
 der in dáh siu in sélbèn contraria sín. únde gábet in hért-
 uuíhselig píldé.

[Uuánda fóne hórouue uuórtene ménnisken.
 áber ze hórouue uuérdent. únde áber ze mén-
 niskón, áber fóne uuázere uuórtene fógela. ze
 uuázere ne uuérdent. nábe. ze hórouue.]

Tiu sélba rihti des fati. [dáz chát tero úzerún gúles
 séstungo.] tiu geniuuót únde ersézzet álliu múrfariu dng.
 tiu mittunt uuérdent. únde mittunt zegánt, mit kelichèn
 uuócheren. íro sámen. íoh íro fáseles. Tísiu dúinget óuh
 tero ménniskón táte. únde íro uuílsálda. mít féstema bände
 dero úrhabo.

[Níeht ne geskihet árdingun. éteuuánnán ge-
 skihet iz ío. álsó tód túot fóne súhte. álde fóne
 vuúndún. Tánán iz keskihet. táz ist sín úrhab.
 táz ist sín sámo. dáz ist sín máchungá. dáz ist
 sín erréeheda. tiu iz fásto zu íro bíndet.]

Tiu rihti sól nóte únuuéndig sín. uuánda si énnán

uicem temperat et alterna commutatione transformat. Eadem
 nascentia occidentiaque omnia per similes fetuum semi-
 numque renouat progressus. Haec actus etiam fortunasque
 hominum indissolubili causarum connexione constringit;
 quae cum ab immobilis prouidentiae proficiscantur exordiis

chúmet fóne dero státùn prouidentia. Sò réisòt iz. állez kót pézest. úbe sínés múotes éinfalti. áuuuéndiga órdena gíbet téco. sámôn. die dínghlíh récebent. Tísér úzeró órdo. fóne dámo inneren chómenér. múoze dúngèn mít sínero únuuéndigi. d'u uuéndigen díngh. tíu ánderes (*sic*) uuis únríhtígo uuéíbotín. Tánnáñ íst táz. so uuío íu dísen ordinem ne bechénnentén. állíu díngh túnchèn. ferunórreníu. únde írresámíu. nícht túrh táz mín sín uuísa ze gúote rá-mendíu. állíu díngh keréchenoe. Úmbe úbel ne túot níoman nícht. nóh sár sélben die úbelen | die ze gúote rá-mende. 216. der irredo uuéndét. sò íh knúoge geságet hábo. uuío sólti dánné fóne góte chómenér. órdo. síh ánderes rértén áne náh ímo?

EX OCCULTIS PROUIDENTIAE DISPENSARI. QVAE
BONIS ET MALIS CONUENIANT. ET HOC HOMINES
MIRARI.

Sò chíst tu. uuélih úóunderskéít mág únréhtera sín. tánné gelícho. gúotén. íóh úbelén. líeb únde léid pé-gágene. Sínt tie líute dánné sò gánzes sínnes. táz tie. díe síe gúote áhtónt. áldé úbele. nóte sò sín. sò síe síe áhtónt.

ipsas quoque immutabiles necesse est esse. Ita enim res optime reguntur, si manens in diuina mente simplicitas indeclinabilem causarum ordinem promat: hic uero ordo res mutabiles et alioqui temere fluituras propria inconmutabilitate coërceat. Quo fit, ut tametsi uobis hunc ordinem minime considerare ualentibus confusa omnia perturbataque uideantur, nihilo minus tamen suus modus ad bonum dirigens cuncta disponat. Nihil est enim quod mali causa nec ab ipsis quidem improbis fiat: quos, ut uberrime demonstratum est, bonum quaerentes prauus error auertit, ne dum ordo de summi boni cardine profisciscens a suo quemquam deflectat exordio.

Quae uero, inquires, potest ulla iniquior esse confusio, quam ut bonis tum aduersa, tum prospera; malis etiam tum optata, tum odiosa contingant? Num igitur ea mentis integritate homines degunt, ut quos probos improbosue cognouerint, eos quoque, uti existimant, esse necesse sit?

Triuto dár ána missehéllent to die liute. únde die éinèn dúnchent kúotes uuérde. tie dúnchient ánderèn úbeles uuérde. Nù chédèn dóh sò. dáz éteuuer chúnne gechiesen. uuélér gúot. áldé úbel sí. Mág er oóh tia innerún uuólíchi des mùotes uuízen. sò die árza'a án dien lichamôn chédent. táz sie uuízín? Sámo míchel vuúnder mág témo dúnchen. dér iz ne uuéiz. zú gesúndén lichamôn. súmèn súoze. súmèn éiuergeálle. Ziu óuh sieche súmeliche genéret uuérden. mit súrén sáchòn. súmeliche mit mátzèn. Áber dén arzát. tór dáz méz únde: dia métemunga bechéunet. síochhéite. íoh kesúndedo. dén ne gefábet tés nehéin vuúnder. Uuáz mág ánderes sín des mùotes kesúndeda. áne gúoti? Únde uuáz sín siechi. áne áchuste? Uuér íst oóh tór gúot inne hálte. únde úbel úztribe. áne gót tero |

217. méniskôn mùoto ríhtare. íoh árzenare? Sò er ába demo chápfé. sínero prouidentíe. hára níder uuártendo chíuset. uuáz íogelíchemo gelímfe. dánne gíbet er ímo. dáz er ímo bechénnét límfen. Sò geskíhet tánne dáz súndergícha vuúnder. dés in ríhti fárenten úrlages. táz kót uuízendo túot. tés síh únuuízende erchómèn.

Atqui in hoc hominum iudicia depugnant, et quos alii praemio, alii supplicio dignos arbitrantur. Sed concedamus, ut aliquis possit bonos malosue discernere. Num igitur poterit intueri illam intimam temperiem, ueluti in corporibus dici solet, animorum? Non enim dissimili est miraculum nescienti, cur sanis corporibus, his quidem dulcia, illis uero amara conueniant, cur aegri etiam quidam lenibus, quidam uero acerbis adiuuantur. At hoc medicus, qui sanitatis ipsius atque aegritudinis modum temperamentumque dignoscit, minime miratur. Quid uero animorum aliud salus uidetur esse, quam probitas? quid aegritudo, quam uitia? Quis autem alius uel seruator bonorum, uel malorum depulsor, quam rector ac medicator mentium deus? Qui, cum ex alta prouidentiae specula respicit, quid unicuique conueniat, agnoscit, et quod conuenire nouit, accommodat. Hinc iam fit illud fatalis ordinis insigne miraculum, cum a sciente geritur, quod stupeant ignorantes.

HOMINES ET PROUIDENTIAM. NON EADEM
SENTIRE.

Táz ih tír dóh nú éteuaz crúnde des kófelichen dín-
ges. só filo mánnes sín mág. dén du réhtesten áhtóst. únde
állero ébenesten. tér gedúndet ánderes tero ál upízentún
prouidentie. Únde dáz ist. táz iú mán hólido lucanus spráh.
tien góten daz negotium lichèn. démo der sígo chómen
uuás. áber dáz catoni. démo sín gebrósten uuás.

[Úbe in causa cesaris ne lichei. nóh sie imo
des síges ne húlfin. úbe ouh catoni ióh sigelá-
semo causa pompeii uuóla ne lichei. só ne dúóhti
imo nieht pézera. dáz er síh sélben erslúoge.
dánne er síh cesari ergábe.]

Fóne diu uuízist. só uuáz tu hier in uuérlte gesí-
hest. uuíder dínero gedíngi. geskéhen. táz ist állez réhtíu
réisunga dien dínge. únde áber únréhtíu feruuórréni. dí-
nemo uuáne.

[Tár hábet si imo geántuuúrtet sínéro frágo.
so uuío si imo éinzén nóh táz sélba geóugen
uuélle.]

DISPENSATIONIS UARIETAS ERGA BONOS.

Nú sí ouh ételichér só réht sitíger. dáz in gelícho
áhtóên. gót únde mán. Só ist er mág. keskéhen uuéihmuó-
tig. Úbe démo léides íeht pegágenet. dánna ígestát er áde-

Nam ut pauca, quae ratio ualet humana, de diuina
profunditate perstringam, de hoc, quem tu iustissimum et
aequi seruantissimum putas, omnia scienti prouidentiae
diuersum uidetur. Et uictricem quidem causam diis, uictam
uero catoni placuisse familiaris noster lucanus admonuit.
Hic igitur quidquid citra spem uideas geri, rebus quidem
rectus ordo est; opinioni uero tuae peruersa confusio.

Sed sit aliquis ita bene moratus, ut de eo diuinum
iudicium pariter humanumque consentiat; sed est animi
uiribus infirmus: cui si quid eueniat aduersi, desinet colere

uuamo síh klóuben dero réhtkérni. mít téro ímo nebeínero
 218. sálighéite ne spóta. | Témo líbet kótes métemunga. nóh
 tén ne stózet sí in árbéite. uuánda iz ímo ne límfet. únde
 iz in árgeròt. Sò íst ételichèr állero túgede fóllèr. héiligèr.
 íoh kótelichèr. dèn áhtòt kót únuuirdigen állero múhi. sò
 férrò. dáz er in nóh sích ne láze uuérden. Uuánda sò
 mán uuísero éinèr chád héiligés mánnés líchamen. hábent
 túgede sò geféstenòt. táz ímo níeht tárón ne mág.

[Uuísero chít sí. Uuér mág uuísèra sín.
 .dánne sélbíu sapientia? Áber dòh sò chédendo.
 létet sí únsíh humilitatem.]

Keskíhet ouh ósto. dáz kúotèn geuuált ze hánden
 chóme. dár úmbe. dáz eruuáhsen úbeli. nút in bedébet
 uuérde. Súmelichèn lázet kót péidiu begágenen. árbéitsamíu.
 íoh kemáhsamíu díng. náh íro múotes vuolichi. Súmelichi
 zuéngèt er hína be déro uuílo. níe síe fóne lángero ge-
 máhlibi ne geméitesoèn. Súmeliche uuíle er mít árbéiten
 gebéizet uuérden. táz síe túgedigíu mùot geuuínnèn. síh
 hértendo. únde uuónendo gedúlte. Súmeliche erchómènt
 síb tés. úndúrfes. táz síe uuóla erstréngen máhtín. ándere

forsitan innocentiam, per quam non potuit retinere fortuna-
 nam. Parcít itaque sapiens dispensatio ei, quem deterio-
 rem facere possit aduersitas, ne cui non conuenit laborare
 patiatur. Est alius cunctis uirtutibus absolutus sanctusque
 ac deo proximus; hunc contingi quibuslibet aduersis nefas
 prouidentia iudicat, adeo ut ne corpores quidem morbis
 agitari sinat. Nam ut quidam me quoque excellentior ait,
 uiri autem sacri corpus uirtutes edificauerunt. *) Fit autem
 saepe, uti bonis summa rerum gerenda deferatur, ut ex-
 berans retundatur improbitas. Aliis mista quaedam pro
 animorum qualitate distribuit; quosdam remordet, ne longa
 felicitate luxurient; alios duris agitari sinit, ut uirtutes
 animi patientiae usu atque exercitatione confirmet. Alii
 plus aequo metuumt, quod ferre possunt; alii plus aequo

*) Die griechischen Worte, die durch diesen Satz übersetzt werden,
 sind in der Handschrift folgendermassen entstellt: andros de feras dau-
 masa aliteres icodomeson.

fertrüent sih ze férro. die bëide bringet er in ängest. táz sie sih sëlben bechënnën. Sümeliche hábent kuünnen ge-
 nuühtlichen námen in dero uuërto. mit kuollichemo töde.
 [sô iudas machabeus.] Sümeliche umbe réht kechëlite.
 unde dés ünnerstritene taten ánderën dés pilde. dáz uuáriu
 tüged mit uuëuön überuuüvnden ne uuírt. Uuio réhto. unde
 uuio órdënlichó díu álliu geskëhën. táz ist ioh kuís. fóne
 déro sëlbuñ sálighëite. díen díu geskëhen sint.

QUAM UARIE ET MALI DISPONANTUR. |

Táz úbelën óuh léid unde heb keskëhent. táz chúmet 219.
 fóne déro sëlben úrsprunge diuine providentië. Nioman
 ne uuünderót sih. táz in léid keskíhet. uuánda sie in állën
 dúchent úbeles uuírdige. Téro hámscara túot zuó frúuá.
 si eruúendet ánderro scúlde. dísen díen sí. ánagetán uuírt.
 nimet si sie ába. Áber dáz in lieb kebúret. táz létet knóto
 die güóten. fáre uuáz sie día sálda hálten. súten. die ioh
 tien úbelën zúoslingent. Tár ih óuh táz zuóno gót méinen.
 dáz sümeliches natura sô dráte unde sô úngehámet ist.
 táz er sih fertáte umbe ármotë. Téa stüllet tíu providentiá

despiciunt, quod ferre non possunt; hos in experimentum
 sui tristibus ducit. Non nulli uenerandum saeculi nomen
 gloriosae pretio mortis emerunt. Quidam supplicii inex-
 pugnabiles exemplum ceteris praetulerunt, inuictam malis
 esse uirtutem: quae quam recte atque disposite, et ex eo-
 rum bono, quibus accidere uidentur, fiant, nulla dubita-
 tio est.

Nam illud quoque, quod improbis nunc tristia nunc
 optata proueniunt, ex eisdem ducitur causis. Ac de tristi-
 bus quidem nemo miratur, quod eos male meritos omnes
 existimant; quorum quidem supplicia, tum ceteros ab sce-
 leribus deterrent, tum ipsos, quibus inuehuntur, emendant;
 laeta uero magnum bonis argumentum loquuntur, quid de
 huiusmodi felicitate debeant iudicare, quam famulari saepe
 improbis cernant. In qua te illud etiam dispensari credo,
 quod est forsitan alicuius tam praeceptum atque impor-
 tuna natura, ut eum in scelera potius exacerbare possit
 rei familiaris inopia; huius morbo prouidentia collatae

sínero úbeli. mit téra mieta des scázzes. Súmelicbér be-
chénnet unfo er gelán hábet. unde só ér. dára zúo miæt
sina sálda. só íst er in. fórbtón. úbe ér. sólicba: vuúpa
ferliese. dáz imo iz tánsse vuúegen gestánde. Só unéhséldt
er sinen lib. unde únsáldón fúrbtendo. gelóubst er síh tero
úbeli. Umbe súmeliche ergteng iz só. dáz sie íro mit ún-
rehte geuúinnena sálighéit. scróhts in uuírdiga ferlórnisseda.
Súmelicbén uuárd kelázen. geuúált. tie líute ze chélinne.
kúotén ze hértedo. úbelén ze íngéltedo. Tíh ne dárf ne-
héin vuúnder sín. dáz éin úbelér den ánderen chélet
uuánda álso nehéin gemáiumótigi ne íst tero gúotón. unde
dero úbelón. álso ne íst óuh nieht. áláu gehélli únder sél-
220. bèn dien úbelén. Unfo ánderes. síd íro íogelíb íóh mit |
ímo sélhemto strítet. tien schusten. íro uuízenthéit. zedán-
sontén. Unde sie diccho dáz tuén. dáz íro uuízenthéite ze
túonne ne íst. tóh sie iz túen.

[Só íro uuízenthéit sie léidót. só strítet sie
mit in sélbén.]

Tánnán úz práhta. diccho díu gótes providen-
tia. dáz éinríntólícha: zéichen. dáz úbele úzer úbe-
lén gúote máchónt. [Táz íst táz vuúnder. dáz íh ságo.]
Só únrehte geséhent. táz sie erliden ne múgen ándere
únrehte.

pecuniae remedio medetur: Hic foedatam probis conscien-
tiam spectans et secum fortunam suam comparans forsitan
pertimescit, ne rei, cuius iucundus usus est, sit tristis
amissio. Mutabit igitur mores, ac dum fortunam metuit
amittere, nequitiam derelinquit. Alios in cladem meritam
praecipitavit indigne aucta felicitas. Quibusdam permissum
puniendi ius, ut exercitii bonis et malis esset causa sup-
plicii. Nam ut probis atque improbis nullum foedus est,
ita ipsi inter se improbi nequeunt conuenire. Quid ni?
cum a semetipsis discerpentibus conscientiam uitis quique
dissentiant faciantque saepe, quae cum gesserint, non
fuisse gerenda decernant? Ex quo saepe summa illa pro-
videntia protulit insigne miraculum, ut malos mali bonos
facerent. Nam dum iniqua sibi a pessimis quidam perpeti
uiden-

únrehte. déro ház kefáhende/ bechérent sie síh ze gúoti énen flendo úngelth sín. die sie házént.

NIHIL USQUAM MALI ESSE.

Éines kótes chráft íst sólih. táz ímo íòh úbel gúot íst. uuánda ér iz kelímflícho brúochendo (*sic*). in gúot peuuéndet. Tíu órdo dero gótes prouidentiae úmbehábet állíu díng. úbe dehéinez uuénche ába dero guíssún ríhti. sínero órdeno. dáz iz sár in ándera órdena bechéret uuérde. nío úmríhti in gótes ríche. teht ferhénget ne uuérde.

[So uuélez sínen réhten vuég keháben ne uuíle. dáz uuírt ío dóh práht ze uuége. Tén níd tero undécim fratrum íoseph. an. démo sie síh réhtes uuéges kelóubet hábetôn. dén bráhta gót ze uuége. tó er in mít téro occasione dés sélbert nídes úber sie erhúob. únde sie fóre démo gedéumúota. dén sie síh uuándòn ferdrúcchet háben.]

Tér máhtigo gót téta ío in uuérhte. ál dáz er uuólta. Nòh ménniskòn neíst níeht kelázen ze uuízenne álde ze gerédonne álle gótes rustunga. Échert uuóla sí dáz fernómen. dáz kót állero natúron skepfor (*sic*).

uidentur, noxiorum odio flagrantés ad uirtutis frugem rediere, dum se eis dissimiles student esse, quos oderant.

Sola est enim diuina uis, cui mala quoque bona sint, cum eis competenter utendo alicuius boni élicit effectum. Ordo enim quidam cuncta complectitur, ut quod ab assignata ordinis ratione discesserit, hoc idem licet in alium, tamen in ordinem relabatur, ne quid in regno prouidentiae liceat temeritati, fortissimus in mundo deus omnia peregit.*) neque enim fas est homini cunctas diuini operis machinas uel ingenio comprehendere uel explicare sermone. Hoc tantum prospexisse sufficiat, quod naturarum omnium proditor deus

*) Der griechische Vers, zu dem diese Worte gehören, ist in der Handschrift folgendermaßen entstellt: argalthon demetauta theonos panta gopiin.

221. álliu dínq sestót, io ze gúote siu chérende. | Únde ze sínero gelichi duuingendo. diu er geskúof. ferstózet er úzer siuemo ríche. állero úbelolíh. mít téro nóháfütü rihti des úrlages. uuánda er uuíte. dáz fóné gúote chómeníu gúot sín. Tán-nán íst táz. úbe du ze gótes réchenungo uuártést. táz tu niónér ne áhtóst nehéines árges íeht sín. dés tie líute uuánent tia uuérlt uuésen fölla. Nú gesího íh tóh. táz fóné suári dero áreítsamün questionis. unde fóné mühi des lánges ántuuúrtes. tih áber súozes sánges lángét. Nú ge-tríng (*sic*). dáz íh tir gébe. dáz tú mít téro lábo fúrder gerúcchést.

**EX DEI PROUIDENTIA OMNIA NE DISSOLUANTUR.
AMORE CONSTRINGI.**

Úbe du gnóto bechénnen uuéllést. uuío féste diu gótes éa sí. só uuárte in hímel. dár háltent tie stérnen ío nóh fásto día gehélli. día sie áfter íro gesézzedo ío hílten (*sic*). Also iz tár ána skínet. táz tiu héiza súnna ne írret ten chálten mánen sínero férté. Nóh elyx tíu drátero.

idem ad bonum dirigens cuncta disponat; dumque ea, quae protulit, in sui similitudinem retinere festinat, malum omne de republicae suae terminis per fatalis seriem necessitatis eliminat. Quo fit, ut quae in terris abundare creduntur, si disponentem prouidentiam spectes, nihil usquam mali esse perpendas. Sed video iam dudum te et pondere quaestionis oneratum et rationis prolixitate fatigatum aliquam carminis exspectare dulcedinem. Accipe igitur haustum, quo refectus firmior in ulteriora contendas.

Si uis celsi iura tonantis
Pura sollers cernere mente,
Adspice summi culmina caeli.
Illic iusto foedere rerum
Ueterem seruant sidera pacem.
Non sol rutilo concitus igne
Gelidum phoebes impedit axem.
Nec quae summo uertice mundi

férte umbewirbet pī démo hímel gíbele. álliu zéichen séhende in sédel gán. nīomer síh ne gérôt kebadón in demo mére uuázere. Ter ábentstérno chúnDET fo dia náht. unde dára gágene geántuuírtet úns sámō mánigēn málen, der úhto stérno den dág. Sō geníuuōt mínna hértōn dfe únerdrózenen uérte. unde strittig úngezúmft flíbet (*sic*) fóne hímele. Tísiu gehélli geéinot tiu uuideruuártigen elementa mít kelíchēn uuíson. | Sō gelíchēn. dáz trúccenez názemo. 222. unde cháht héizemo gehélle. unde daz líehta fiur béite ze óberōst. tiu suára érda sínche ze níderōst. Hínnán chúnDET tero blúomōn stáng. in dáz zit iáres. sō léno íst. Hínnán rifēt taz chórñ in súmerzít. ChúnDET h́rbest keládanēr mít óbaze. uuínter názēr fóne régene. Tísiu métemunga chíchhet unde zúgedōt. so uuáz tonēr lébendes in uuérte íst. Unde áber uuándōntiu. kibet si. nímet si. álliu uuórtentiu in den dōd sóufen-

Flectit rapidos ursa meatus,
 Numquam occiduo lota profundo,
 Cetera cernens sidera mergi,
 Cupit oceano tingere flammās.
 Semper uicibus temporis aequis
 Uesper seras nuntiat umbras,
 Reuehitque diem lucifer alnum.
 Sic aeternos reficit cursus
 Alternus amor: sic astrigeris
 Bellum discors exulat oris:
 Haec concordia temperat aequis
 Elementa modis, ut pugnantia
 Uicibus cedant humida siccis,
 Iungantque fidem frigora flammis,
 Pendulus ignis surgat in altum,
 Terraeque graues pondere sidant.
 Hisdem causis uere tepenti
 Spirat florifer annus odores,
 Aestas cererem feruida siccāt,
 Remeat pomis grauis autumnus;
 Hiemem defluus irrigat imber.
 Haec temperies alit ac profert
 Quidquid uitam spirat in orbe:
 Eadem rapiens condit et aufert,
 Obitu mergens orta supremo.

tiv. Ínín díu sizzet óbenán der sképfó. únde ríhtendo. chèret er dero uuéríte zòol. hérró únde chúning. ánagénne únde úrspring. sélbíu díu éa. únde uoise étéilare. des réhtes. Únde díu ér eruéget ze uéfte. díu státet er. ze ímo zíbendo (*sic*) den zòol. únde uuéndet író fárt. uuánda ér duúngét síu uuídere zù zeímo. Úbe er dáz ne táte. únde er hína ríhtige férté. áber úmbehougendo ne uuántí. sò zellúgín únde vuúrtín áskerríu író úrspringe. díu nú fésténót kúisser ordo. Tíz íst tíu mínna fóne déro íh ságo. díu ín állén geméine íst.

[Cót sélbo ér íst táz sie mínndnt. uuánda er summum bonum íst. únde síu fóne ímo chómen sínt. Únde bedíu lústet síu gebúnden uuérdén ze démo énde des kúotes. táz ér íst.]

Uuánda síu ánderes uuéren ne máhtín. síu ne súnnín uuídere. dára beuuántero mínno. ze démo góte. dér síu uuérdén hiez. tér író állero causa íst.

BONAM ESSE OMNEM FORTUNAM.

Ne uernimest tu nú. uuáz nóte dísen állén fólgée?

Sedet interea conditor altus,
Rerumque regens flectit habenas,
Rex et dominus, fons et origo,
Lex et sapiens arbiter aequi,
Et quae motu concitat ire,
Sistit retrahens, ac uaga firmat.
Nam nisi rectos reuocans itus,
Flexos iterum cogat in orbes,
Quae nunc stabilis continet ordo;
Dissepta suo fonte fatiscant.
Hic est cunctis communis amor,
Repetuntque boni fine teneri.
Quia non aliter durare queant,
Nisi conuerso rursus amore
Refluant causae, quae dedit esse.

Iamne igitur uides, quid haec omnia, quae diximus, con-

Uuáz chád ih? |

Kñot uuésen béide. sáldá ióh únsaldá.

223.

Uuio mág táz sin chád ih?

Táz ferní chád sí. Tánne állero sáldolih vuúnnesa-
míu. ióh árbeítsamíu. úmbe dáz kelázen uuerde. táz sí
gñotàn lónoe. áldé sie béize. únde úbele ingélte. áldé bé-
zeroe. tánne íst nôte gñot. tíu réht áldé názie íst.

[Táz íst argumentum ab effecto. áa demo
effecto skinet. uuíolih tíu efficientia íst.]

Tráto uuáriu íst tíu réda. chád ih. Únde úbe ih
péidíu ánasího prouidentiam ióh fatum. fóne: díen du nú
míttant ságetòst. sò hábet sí míchele chréfta.

[Uuáz tribet ánderes dei prouidentia. áldé
dispositio fati. mít állén fortunis. áne díu fieriu.
lónón áldé ingélton. péizen áldé bézerón? Uuáz
mág óuh réhteren síu. únde dár míte bézeren?]

Nú stózen sía dóh úbe díu iz túnche. zu díen ún-
glóublichén. dí du fóre ságetòst. [álsó díu íst. dáz puniti
mali sáligoren sía dánne ínpuniti.]

Uujo dánne chád sí. Zíu sól ih gíe zu díen stózen?

Uuánda iz tero líuto gechóse íst chád ih. ióh tíchho.
súmlichén fólgén úbele sálda.

Uuibe du chád sí. dáz ih míh náhe zu dero líuto ge-

sequatur? Quid nam? inquam. Omnem, inquit, bonam
proprus esse fortunam. Et qui, inquam, fieri potest? At-
tende, inquit, cum omnis fortuna, uel iucunda uel aspera,
tum remunerandi exercendive bonos, tam puniendi corri-
gendique improbos, causa deferatur, patet quod omnis bona
est, quam uel iustam constat esse uel utilem. Nimis
quidem, inquam, uera ratio: et si quam paullo ante
Iocusti prouidentiam fatumue considerem, firmis uiribus
est nixa sententia. Sed eam, si placet, inter eas, quas
inopinabiles paullo ante posuisti, numeremus. Quid? in-
quit. Quia id hominum sermo communis usurpat, et
quidem crebro, quorundam malam esse fortunam. Visne
igitur, inquit, paullisper vulgi sermonibus accedamus,

chôse, njo ih mih ze hárto nè skéide fóne démo émeze chôse dero ménniskôn. [Unije du dáz ih klóublichôr chôsoe?]

Álso dú uuéllést chád ih.

Sumtum. Ne uuánest tu gúot sijn chád si. dáz núzze íst.

Dáz íst iz ehád ih.

Sumtum. Tiv' fortuna, diu den mán beizet álde bézerôt chád si. neist tju núzzera? *)

Dés ijho ih chád ih.

Illatio. Sô íst si gúot chád si.

Uuío ánderes chád ih?

[An disemo syllogismo hábet si síh kenáhet zu dero liuto gechôse. uuánda dóh er dia sélbân réda tribe. sô ouh taz argumentum. dár fóre. síniu uuórt sint tóh tien kúten glóublichôren dánne éniy.]

224. Áber súš ketán fortuna chád si. diu den mán béizet álde bézerôt. tju íst éinuúeder. sô déro die túgedig sint. únde mit árbéiten ringent. álde sie nû fóne áchusten ze túgede fáhent.

Tés ne mág ih njo gelóugenen chád ih.

PROBIS OMNEM FORTUNAM ESSE BONAM. ET IMPROBIS OMNEM ESSE MALAM.

Uuáz áber diu vuúnnesama chád si. diu ze lóne dien gúotên geskíhet? Chit ouh tja der líut sijn úbela.

Néin chád ih. núbe gúota. sô si íst.

*) Ist wohl Schreibfehler der Handschrift statt núzze na.

ne nimium uelut ab humanitatis usu recessisse uideamur? Ut placet, inquam. Nonne igitur bonum censes esse, quod prodest? Ita est, inquam. Quae uero aut exercet, aut corrigit, prodest? Fateor, inquam. Bona igitur? Quid ni? Sed haec eorum est, qui uel in uirtute positi contra aspera bellum gerunt, uel a uitiiis declinantes uirtutis iter arripiunt. Negare, inquam, nequeo.

Quid uero iucunda. quae in praemium tribuitur bonis, num uulgus malam esse decernit? Nequaquam: uerum uti est

Uuio áber chád si dia ánderún. Ih méino. díu dir sárf íst. únde die úbelen áfter réhte chéstigót. áhtót tia der liut kúota?

Ér áhtót sia chád ih. álles tés man uuízen mág tia uuirsestún.

Sih nu. dáz uuír dero kuto uuánes fólgendo. ze únglúblíh ting ne féstenoên.

[Táz íst per contrarium gespróchen. Sámo si cháde. síh úbe ih úmbe dero kuto uuán láze. ih ne ságee. dáz in únglúblíh íst.]

Uuáz íst táz únglúblícha díng chád ih.

Íst créhto nôt chád si. fóne dien óberên geiúhten. állero sáldolíh tien gúot sín. die in túgede sízzent. álde dár ápa gerúccbet*) sínt. álde íro dóh pedígen hábent. áber ze íro úbeli síh fásto hábentén. állero sáldolíh ében úbel sín.

Táz íst uuár chád ih. tóh is nótman fóre únglúblíchi ne getúrre íehen.

QUA MENTE TOLEBANDA SIT OMNIS FORTUNA.

Fóne díu chád si. ne sól dánne uuísemo mán dáz níeht uuégen. so uuénne er féhten só. mít tero uuílsáldo. álsó

*) Es steht gerúccbet.

ita quoque esse optimam censet. Quid reliqua, quae cum sit aspera, et iusto supplicio malos coërceat, num bonam populus putat? Immo omnium, inquam, quae excogitari possunt, iudicat esse miserrimam. Uide igitur ne opinionem populi sequentes quiddam ualde inopinabile confecerimus? Quid? inquam. Ex his enim, ait, quae concessa sunt, euenit eorum quidem, qui sunt uel in possessione, uel in prouectu, uel in adeptione uirtutis, omnem, quaecumque sit, bonam, in improbitate uero manentibus pessimam esse fortunam. Hoc, inquam, uerum est, tametsi nemo audeat confiteri.

Quare, inquit, ita uir sapiens moleste ferre non debet, quoties in fortunae certamen adducitur: ut uirum

chûonemo chnêhte ne gezîmet táz ze léidezénne. sô er
 225. puiglichen stûrm ge|hòret. Sêlbîu diu árbéitsami, getúot in
 béidén státa. demo éinen sína gûollichî ze gemârenne,
 démo ándermo sínen uuîstúom ze gedúrnohtigôune. Tánân
 íst tiu chráft kenémmet. táz si síh ze íro sêlbûn, fermág,
 ûnde dero uuíderuuartigi ne uuichet. Uués kedénchent ír?
 ír túgedigen? ír ne bírnt tára zûo nieht keuuîset, in zárte
 ûnde in vuúnnoluste ántlazigo ze sléuuenne. Ír tribent
 hándegen uuig, mît sáldolichero. Hábent íuuih fásto ze dero
 ébenmúoti, dáz íuuih tiu léidega ne suáre. ûnde úberuuinde,
 nóh tiu lústsama *) ne verchúste íuueres múotes. sô, dáz
 ír ne uuízant, uuér ír sínt. So uuáz síh níderôr gelázet.
 tánne ze ébenmúoti. álde hóhor gestiget, táz ferlíuset tia
 sálighéit. ûnde dárþèt tes lónes. Íz stát an diu, uuólícha
 sáldá ír íu sképfen uuéllènt, uuíto ébeno ír íuuih íro ge-
 háben uuéllènt. So uuéliu sárf kedúnchet, tiu túot éinuue-
 der, sô hértet den mán, álde bézerôt in, álde íngéltet in.

DE HIS QUI VIRTUTE ADVERSA VICERUNT,

Agamemnon atrei filius. dër irráh an dero zestóro
 troie. dia genómenûn chénûn sínes prúoder menelai, zên-
 iárigen búrguuig tribendo,

*) Es steht lustsamo,

fortem non decet indignari, quoties increpuit bellicus tumultus. Utrique enim, huic quidem gloriae propagandae, illi uero confirmandae sapientiae difficultas ipsa, materia est. Ex quo etiam uirtus uocatur, quod suis uiribus nitens non superetur aduersis. Neque enim uos in propectu positi uirtutis, diffluere deliciis et emarcescere uoluptate uenistis; sed proelium cum omni fortuna nimis acre conseritis, ne uos aut tristis opprimat, aut iucunda corrumpat, firmis medium uiribus occupate. Quidquid autem infra subsistit, aut ultra progreditur, habet contemptum felicitatis, non habet praemium laboris. In uestra est enim situm manu, qualem uobis fortunam formare malitis. Omnis enim, quae uidetur aspera, aut exercet, aut corrigit, aut punit.

Bella bis quinis operatus annis
 Ultor atreides, phrygiae ruinis
 Fratris amissos thalamos piavit.

[Táz ist chânt. unto alexander paris filius priami. spartam ciuitatem grecię eruáht. únde helenam. uxorem regis menelaï imo ábuuertigemo nám. únde héim fúorta ze troio. únde uuoio in dén gerih, greci náh fúoren. únde troiam iq besázen. únz sie sia erfúhten. ióh helenam uuidero guuúnnen.] |

Dánnán uuárd agamennon orbus. tó er spáotigo 226. férren uuólta. dáz er dár úmbe diēn uuinden sína tóhter ephigenjam (*sic*) ópferôta. únde dia chalchas in frískinges uuis uuēnegliho frēhta.

[An díu skéin sín érneſt. táz er nóh teró tóhter ne bórgeta. échert er sínen námen geráche.]

Ulixes chlágeta síne geférten. die imo in sicilia der riso poliphemus uuúotigo fráž. tó er fóne troio eruuánt. Ér ergázta in áber sínero tráno. mít tíu. dáz er dára náh plínd lág *) in sínemo hóle.

[Tó er in sláfenten fánt. únde er in blánta. dō fertrōſta er síh tero gnōzo. uuánda ér sie er róchen hábeta.]

Herculem hábcnt máre getán mánige árbéite, diē er erſtráncſta. Er gedéumúota centauros.

[die fabule ságent uuéſen hálbe mán. únde

*) Es ſteht läng.

Ille dum graiæ dare uela classi
 Optat et uentos redimit cruore,
 Exiit patrem miserumque tristis
 Foederat gnatae iugulum sacerdos.
 Fleuit amissos ithacus sodales,
 Quos ferus, uasto recubans in antro,
 Mersit immani poliphemus aluo,
 Sed tamen ceco furibundus ore
 Gaudium mestis lacrymis rependit,
 Herculem duri celebrant labores;
 Ille centauros domuit superbos,

háłbe rós. Ęr. chám dára dár sie spłotón in uuá-
zere. dár scóz er íro zuéne.]

- Témo léuuen [der grece nemeus hiez, a nemea
er^{*)}

silua argiuorum. tén ér shóg umbe des chúninges uuillen
aristei.] démo nám er dia hüt. [únde mít chláuuon mít
áłlo. trúog er sia áfter des ze rúome.] Ęr scóz ouh
tie. fógela.

[die arpię hiezen, únde fertréib sie úzer des
chúninges riche alcinoi. dér in achaia sáz. Dánnán
flúhen sie in strophades insulas. dár sie ęneas
fánt. Die uuáren fabulosę. canes iouis. a rapiendo
gehéizene. uuánda arpo grece. rapio chít latine.
Áber ouidius héizet sie stiphalidas, a stiphalo fluuijo.
pi démo hercules mít in fáht. so uuia chéde. dáz
argonautę sie fertribén.]

zuó sehentemo dracone, nám er die gúldinen épfele.

[déro er hütota in orto hesperidum insula-
rum, die énnont athlante monte hina sint in occi-
dentali oceano. Táz tár gúldine épfele uuáhsên,
dáz íst erspréngt fóné éinero déro sélbón insu-
larum. díu áłles râtes feracissima íst. Únde uuánda
dár inne ęstuarium maris íst. | táz chít. éin mé-
reflóg. táz ferrenán sehentén. similitudinem dra-
conis óuget. pediv chít man draconem dár ligen.
únde dera épfele hütoten. Aestuarium íst táz uuá-
zer, dáz sih fóné demo mére zihet. únde án demo
stáde suébet. kenámótez ab ęstuando. áłso stagnum
a stando héizet. Íz hábet pediu námen ab ęstuando.
táz chít fóné zéssónne. uuánda sę accesus maris

227.

*) Ist mit anderer Hand übergeschrieben.

Abstulit saevo spoliū leoni,
Fixit et certis uolucres sagittis;
Poma cernenti rapuit draconi,
Aureo laeua grauior metallo:

uúirdet. sô zéssôt iz. tóh iz tánne stille sí. sô recessus uuírt. Aestus héizet proprie. diu inquietudo des méres. tís er hábet fóne ímo sélbemq. accedendo et recedendo. dáz chít. úzkándo. únde íngándo.]

Únde geuuáfondér. mít chnuttele. *) dás er cerberum fóne hélló. mít trílero chétenno.

[Fóne díu gescáh. sô er hára úf ze tágés liehte chám. dáz ímo únuuillota. únde er éinen feim erspéh. fóne démo acconita ervuúohs. chrúoto uuírsestá.]

Ten grímmen chúning úberuuúodenen gáb er ze ézenpe. sínén grímmén rössen.

[Táz téta er fóne díu. uuánda ér síu fóre uuéneta ze ézene humanas carnes.]

Dia éitergún ydram. fersuánta er mít pránde. Achelous fluuius hórnlos uuórtênér. bárg sín geskánta hóubet ín demo stáde.

[In mísselichju bílde uuéhselóta síh achelous. únz er óuh ze fárré uuárd. únde mít hercule gefáht. Sô dér ímo daz hórn ába erslúog. únde ímo daz hóubet hámelez ketéta. tára náh párg er iz. Állju uuázer sínt hórnachtju fóne díen bóumen. díe dar úmbe stánt. Tér díe bóuma dána túot, tér hábet síe hórnlos ketán. Uuánda óuh hercules ten stád errúnda des uuáldes. pedju hábet er fluuió sínju hórn **) genómen.]

*) Es steht chnuttele.

**) Es steht hóren.

Cerberum traxit triplici catena,
Victor immitem posuisse fertur
Pabulum saenis dominum quadrigis.
Hydra combusto periit ueneno,
Fronte turpatus achelous amnis,
Ora demersit pudibunda ripis:

Ér úbernuánt óuh antheuma.

[gigantem. filium terre regem lybie. den ér in érdo ständen. ringendo úberquinden ne máhta. nuánda imo mater terra gáb fortitudinem. ér ér in úf erhúob. únde in in bóre ervuúrgta.]

Cacus [ter dieb. filius vulcani. dér herculi sínú rínder ferstál.] tér erchúolta [mít stæmo tóde.] demó chú 229. ninge. | euandro sín zórn.

[Tò in hercules erslúog. tò hábeta er euandro geuúllót. in dés ríche er latrocinia úopta.]

Ímo féimegóta der éber díe áþselá. mít tien ér den hímel intháben sólta.

[Táz téta er. daz hórbet fnótondo. nuánda er in lébenden drúog.]

In demo lézesten síge. inthúob er den hímel. mít únuuichentema hálse.

[Táz uuás. tò louis sín uuéreta díen rísdn. únde er síe uuólta den hímel ána uuérfen.]

Únde ze míeto fúor er sélbo ze hímele. nuánda er dén ze lézest inthábeta. Nú nément pe ímo bilde álle túgedige. únde fárent. tára íuuih ter hógándo uuég léite. Zín súllent ír zágolicho uuichen. únde den rúkke bieten? Ferchiesent tia érda. dáz kibet íu den hímel.

Strauit antaeum libycis arenis,
Cacus euandri satiauit iras,
Quosque pressurus foret altus orbis
Setiger spumis humeros notauit.
Ultimus caelum labor irreflexo
Sustulit collo, pretiumque rursus
Ultimi caelum meruit laboris.
Ite nunc fortes, ubi celsa magni
Ducit exempli uia: cur inertes
Terga nudatis? superata tellus
Sidera donat.

QUESTIONES HUIUS QUARTI LIBRI. ET QUI AD-
HUC SEQUITUR QUINTI. AD QUAM PARTEM PHI-
LOSOPHIAE PERTINEANT.

[Also in tertio libro die questiones morales
sint. tie dar ougent beatitudinem bonorum. so sint
tie hier in quarto. die uns ougent miseriam ma-
lorum. unde die dara nah folgent. de prouidentia
et fato. Aber die noh fore sint i. 5^{to} lib. de
casu et libero arbitrio. Die skendent sih. Casus
triffet ad prouidentiam. bediu ist tiu questio moralis.
Ube aber sament mugin sin. prouidentia unde libe-
rum arbitrium. des er noh fragen sol philosophiam.
uuanda dar ana bechennet uuirt tiu natura dero go-
tes simplicitatis. pediu triffet tiu questio ad theolo-
giam. daz chit. ad eam rationem que est de
diuinis. Tiu ratio. uuanda si humana ne ist.
nube diuina. pediu habet si einen anderem namen.
daz si intellectus heizet. Intellectus diuinorum.
uberstepfet humanam rationem. Fone diu sint tie
questiones. mit argumentis unde syllogismis ke-
sterchet tie si uns rhta de retributione bonorum
et malorum. aber diu tougena mahtigi. diu an
dero gotes prouidentia ist. tia si noh sagen sol.
diu uuirt. uuanda si diuina ist. diuinitus ferno-
men. Fragest tu uuanda moralitas de moribus
kesprochen ist. uuaz dispositio dei. diu in fato.
unde in prouidentia ist. tara zuo treffen (*sic*). so
solt tu uuizen. daz tiu gotes dispositio moralis ke-
heizen uuirt. ad similitudinem humane moralita-
tis. Unio die liute sitig sin. alde unio sie sulen
uuesen sitig. taz heizet latine moralitas. quasi
morum qualitas. Unde bediu uuirt ouh taz mora-
litas kehheizen. unio got tien selben siten incht.
ioh hier teilondo. also dar fore gesaget ist. ioh
hina fure lonondo. Also beatus gregorius morali-
ter manot. ap sinero omelia. daz kot temo ne

uoólta gében guttám aquę. tēr demo árnen ne gáb micam panis. Fóne diu chád ter saluator. Eadem mensura qua mensi fueritis. remetietur uobis. Témo gehillet taz prouerbium. úbele tío. bézeren ne uuáne. Uuáz íst tánne móralitas. áne álso iz féret. únde fáren sól. án dero ménniskón síten. únde uuío iz síh tára gágene gezíhet án demo gótes síte?]

Explicit liber quartus boetii.

INCIPIŦ LIBER QUINTUS.

REUOCATUR PHILOSOPHIA A PROPOSITA DISPUTATIONE. |

230. Tíz chád si. Únde háfta si síh án ánder gebóse. [dánne íh uuólti. Íh uuólta si ráhti incidentes questiones. sí uuólta áber fólle rēcchen propositas questiones. Hter íst úns ze uuízenne. mít tien sí gehéilen uuólta sín steche múot. táz tie ímo uuáren fóne íro propositę tn primo libro. Álso díe sínt. quid sit homo. quibus gubernaculis mundus regatur. qui sit rerum finis. quod non credendi sint nefarij homines potentes et felices. nec fortunarum tuces. sine rectore fluitare. Sí fánt ín léidegen sínero mísseskihte. Tò er áber fóne íro fernám. día rationem. déro questionum. íh méino. dáz homo participatione dei. deus íst. únde dáz sínt gubernacula mundi. dáz ímo geskéhent prospera únde aduersa. únde álle reprobi

LIBER QUINTUS.

Dixerat, orationisque cursum ad alia quaedam tractanda et expedienda uertebat.

sínt infelices. únde inpotentes. uuánda sie ad bonum fólle chómen ne múgen. dára sie béitent. únde uices fortunarum. déro ér síh chlágeta. ún-réhte ne sínt. uuánda sie fóne demo réhten góte chóment. tò begónda ér síh trósten. únde ába dí-sèn questionibus án ándere fáhen. dánnán irrún-nene. Téro hábet sí imo sùmeliche gerécchet in quarto libro. i. latentium rerum causas. de pro-uidentię simplicitate. de fati serie. Nób sínt fóre. déro ér nú gérot. de casu. de predestinatione diuina. de arbitrii libertate.]

Dò chád íh íro záu. Táz íst réhtiu skúndeda. [s. dáz tu chíst. Ite nunc fortes. ubi celsa magni ducit exem-pli uia.] Únde geriset sí uuóla dínero hóubethafti. Íh uuírdo áber nú geuuár. dés tú fóre cháde. Tia réda de prouidentia. háftèa ze máinigèn ánderèn.

QUESTIO DE CASU.

Mih íst uuúnder. úbe du casum fúre íeht háben uuéllést. Únde uuáz tu ín áhtoést.

Tò ántuuurta sí. Íh káhòn míh ze írlósenne mínes kehéizes. Únde dír ze gezéigónne den uuég. tér díh héim brínge.

[Léid hábet tíb tínes mvotes élelenden ge-tán. íh uuíle iz ílen ze stéte gesézzen. mít án-derro zálo.] |

Sín ouh tise questiones núzze. ze uuízenne. Síe 231.

Tum ego, recta quidem, inquam, exhortatio tuaque prorsus auctoritate dignissima. Sed quod tu dudum de prouidentia quaestionem pluribus aliis implicitam esse dixisti, re experior.

Quaero enim an esse aliquid omnino, et quidnam esse casum arbitrere. Tum illa, festino, inquit, debitum promissionis absoluere, tiamque tibi, qua patriam reueharis, aperire. Haec autem et si perutilia cognitu, tamen a

bréchant tōh éleuáz ába dēmo uuége. dēn ih fáro.
 sórgēn ih. táz tū mūede uuórtēnēr. in áuuekke. dára n
 ten réhten uuég. erstríchen ne mūgíst.

Dés ne fúrhte du nieht chád ih. Mir íst táz ráu
 [náls múhi.] úbe ih keéiscón múoz. tés míh lánget. Ú
 dero áftertūn rédo nehéin zuíuel ne múge sín. Tánne
 be hálbo uuórtēnen questiones. ér ze guíshéite chómen s
 Nū chád si. trágo ih tínen síto. Tár míte fien.
 sūs ána.

CASUM SINE CAUSA FALSO DICIT.

Úbe íoman héizet casum. éina stúzzelingun uuóu
 geskíht. únde áne állero díngo máchunga. Sò chíd
 páldo. dáz casus nieht ne st. Únde héizo ih iz éinen l
 námen. áne bezéichennisseda.

[Causa íst ío connexa zú dero euentu. Fóne
 díu dáz man chít temerario motu. únde sine
 causa. álde sine conexione causarum. dáz íst á
 éin. Táz chít állez, stúzzelingun. árdíngun. ún
 dúrftes. áne úrhab. áne úspring. áne scúlde. án
 réda. Temerarius motus mág oúh chéden sélb
 uuaga. álde sélbhéni. ih méino. álso dáz íst. úb
 síh íeht fóne imo sélbemo erhéuet. únde fóu
 im

propositi nostri tramite paullisper anersa sunt; uere
 que est, ne deuiis fatigatus ad emetiendum recte
 sufficere non possis. Ne id, inquam, prorsus u
 Nam quietis mihi loco fuerit ea, quibus maxime d
 agnoscere, simul cum omne disputationis tuae
 indubitata fide constiterit, nihil de sequentibus
 gatur. Tum illa, morem, inquit, geram tibi; simul
 orsa est.

Si quidem, inquit, aliquis euentum temerario m
 laque causarum connexionem productum, casum esse
 nihil omnino casum esse confirmo, et praeter s
 rei significationem inanem prorsus uocem esse

imò sèlbemo uuirdet. Unélex ist áber dáz? Uuir múgen iz spréchen. uuir ne findèn is fo nieht. / Temeritas ist úmbedéncheda (*sic*). únde úngeuuaréhéit. únde gáscrecchi. únde únórdenhafti. fráuali. únúnderskéit. únríhti. Temerarius. i. mentis preceps ist tér. dér ne rúochet uuáz er túot. únde dér áne rát túot. táz imo mittundes úf uuirdet. Tén héizèn uuir rágare. Fóne temnendo ist ke-spróchen | temeritas per sincopam (*sic*). quasi 232. temneritas.]

Uuár mág táz sín. dáz man chít stúzzelingûn. únde árdingûn. únde áne ríhti. góte állíu dínq tuúingentemo ze ríhti. Íst áleuuár dáz man chít. fóne niehte nieht uuérdèn. Tés álle únsere fórdere*n* iáhen. So uuío sie dáz ne spráchin fóne demo ánagenne állíu dínq úzèr niehte uuúrchen-temo. Núbe fóne sámhaftemo dinge.

[Díu sínt sámhafte. díu sámèn hábentí únde áne dén uuérdèn ne múgen. Sò arbores sínt únde herbè. únde állíu animantia. Tíu héizent subiecta. quia subiiciuntur accidentibus suis. Quatuor elementa sínt íro állero sámò. únde íro materia.]

Únde sie dáz fundament légetín. únde zéigotín. állero réddón. únde állero ántuunurto. déro sie gáben fóne dero natura.

[Sò getán gechòse. héizet ypallage. dáz èr chít fundamentum rationum. fúre rationem fundamenti. Dáz ist certa ratio fundamenti. omnium naturarum. dáz sie cháden. nihil ex nihilo existere. Naturè sò arbores sínt únde herbè. únde

Quis enim, coercente in ordinem cuncta deo, locus esse ullus temeritati reliquus potest? Nam nihil ex nihilo existere, uera sententia est, cui nemo umquam uerum refragatus est; quamquam id illi non de operante principio, sed de materiali subiecto, hoc est, de natura omnium rationum, quasi quoddam iecerint fundamentum

alliu corpora. die ne uuërdent nieht stüzzelin-
gun. sie habent ételicha materiam. dännan siu
uuërdent. tia héizet er fundamentum. Keskihet
in ouh ieht. tés ist ételih causa. Tiu ist áber
fundamentum. Ételih ratio ist to tougeniu álde
óffemiu. uuáz fro fundamentum si. uuánnán siu
uuërdën. álde uuánnán in ieht keskéhe.]

Übe áber ieht uuirdet áne úrspring. táz ist uuórtén
fóne niehte. Übe dés nieht uuésen ne mág. só ne mág
ouh casus sólih nieht sín. só uuír fóre cháden. [ih méino.
dáz ér si euentus productus temerario motu.]

Uuio dánne chád ih? Ne mág nú nieht stn. dáz mit
réhte héizen súle casus. álde fortuitum? Ist ieht témo
233. díse | námén geuállën. dôh iz ouh tie liute ne bechénnen?

QUID SIT CASUS.

Mín friunt chád si aristotiles ságeta. dáz in physicis
sínemo búoche chürzliche. únde glóublicho.

Uuio chád ih ságeta er?

Só man chád er éteuuár úmbe éteuuáz túot. Únde
dar éteuuanoán ieht ánderes keskihet. tánne dár úmbe man
iz túot. Dáz héizet casus. Só dáz ist. úbe foman dúrh
áchergáng án dia érda bréhende. éin fúnt cöldes findet.
iú dár begrábenes. Dáz chit man úngeuuándo geskéhen

At si nullis ex causis aliquid oriatur, id de nihilo ortum
esse uidetur. Quod si hoc fieri nequit, nec casum quidem
huiusmodi esse possibile est, qualem paullo ante definiuimus.
Quid igitur? inquam. Nihilne est, quod uel casus uel
fortuitum iure appellari queat? An est aliquid, tametsi
uulgo lateat, cui uocabula ista conueniant?

Aristoteles meus id, inquit, in physicis et breui et
ueri propinqua ratione definiuit. Quonam, inquam, modo?
Quoties, ait, aliquid cuiuspiam rei gratia geritur, aliudque
quibusdam de causis, quam, quod intendebatur, obtingit,
casus uocatur: ut si quis colendi agri causa fodiens humum
defossi auri pondus inueniat. Hoc igitur fortuito quidem

uuésen. Dáz neist to dóh nteht árdingun. Ist éteuannán geskéheñ. Iz hábet éigene úrspringa. Téro rúnša. stillo unde úngeuuándo zesámíne chómendo. dia geskiht máchont. Uuánda úbe der ácherman dár ze áchere ne gtege. Noh ter bérgare sinen scáz tár ne begrúobe. Sô ne uuúrte ér dár fúnden. Díz sínt máchungá des úngeuuánden ltebes. Táz ímo dár gescáh fóne díen zesámíne gelóufenen díngeñ. [zuéin s. daz tritta ze gemáchônne.] Tés ne uuéderér dero túontôn ne gedáhta. Uuánda nóh tér begrábento daz kóld. nóh tér érrénto den ácher. ne gedáhtôn dés. táz iz tár sólti fúnden uuérden. Nube álso íh chád. tár énéer begrúob. táz tíser dár grúob. tíu gerúnneñ. unde geufelen zesámíne.

[Dáz éina ne ráhta dia geskiht nteht. áne daz ánder.]

Nú muóz íh chéden geskiht uuésen. dáz úngeuuándo gebúret. | Fóne zesámíne geuállenén díngeñ. díu man úmbe 234. teht túot. Áber díu órdena [s. fati.] díu dir chómentíu fóne gótes prouidentia. állíu díng éinzen scáfíot in fro stéte. unde in fro zíte. Chómentíu mít féstero háftún. Díu getúot fallen unde gerinnen zesámíne. unde háftén zesámíne. die causas tero casuum.

[Prouidentia uuéiz tíu díng sáment. fatum récchet síu éinzen. uuánda dár éinéer fóre begrúob.]

creditur accidisse: uerum non de nihilo est, nam proprias causas habet, quarum improuisus inopinatusque concursus casum uidetur operatus. Nam nisi cultor agri humum foderet, nisi eo loco pecuniam suam depositor obruisset, aurum non esset inuentum. Hae sunt igitur fortuiti causae compendii, quod ex obuiis sibi et confluentibus causis. non ex gerentis intentione prouenit. Neque enim, uel qui aurum obtulit, uel qui agrum exercuit, ut ea pecunia reperiretur, intendit; sed uti dixi, quod ille obruit, hunc fodisse conuenit atque concurrat. Licet igitur definire casum esse inopinatum, et ex confluentibus causis, in his, quae ob aliquid geruntur, euentum. Concurrere uero atque confluere causas facit ordo ille ineuitabili connexionem procedens, qui de prouidentiae fonte descendens cunctis suis locis temporibusque disponit.

tára zúoháfta fatum. dáz ánderer sfd tár grúob.
 zúo díen zuéin háfteta be nóte diu inuentio dritta.
 Dò gót éniu zuéi uuólta geskéhen. dò geskáh
 fóne díen nóte daz tritta.],

ITEM OSTENSIO CASUS EX CONUENTU FLUMINUM.

Úfen díen gebirgen armenie springent sáment. tigris
 únde eufrates. Dár die féhtenten flihendo (*sic*). hinder síh
 án die síh iágoten skiezent. Únde skéident sie síh sár.
 mít férrén rúnson. *Suspensio uocis*. Mündent sie áfter des.
 únde chóment sie in éina rúnsa. *Et hic*. álso. dáz tíu
 zesámine fliezén. díu ío uuéderez uuázer fúoret. Íh méino
 díu skéf. únde die úzer érdo geuuálzten rónen. fóne dero
 áho. Únde dáz kemiskelôta uuázer getuuíret. tie úngeuuán-
 den órdená. [Dáz sint órdená. dáz ío uuázer náh uuázere
 rínnet Úbe dáz úngeuuándo geskíhet. tíu geskíht héizet
 casus.] Tie sélben geskíhte. [ih méino dero confluentie.]
 máchónt tie háldá. únde díu ío ze tále sigenta ríhti dero
 áho. [Úbe tál ne uuáre. únde uuázer dára ne súnne. sò
 ne chámin siu níeht zesámine.] Sò féret casus peduúngen.
 235. tér dír dún|chet fáren úmbeduúngen. Únde áne éa ne
 féret er.

[Cause die casum máchont. die duuúgent in.
 die sézzent ímo éa. Fóne díu íst táz fors. únde

Rupis achemeniae scopulis, ubi uersa sequentum
 Pectoribus figit spicula pugna fugax,
 Tigris et euphrates uno se fonte resoluunt,
 Et mox abiunctis dissociantur aquis.
 Si coeant cursumque iterum reuocentur in unum,
 Confluat alterni quod trahit unda uadi;
 Conueniant puppes et uulsi flumine trunci,
 Mistaque fortuitos implicet unda modos;
 Quos tamen ipsa uagos terrae decliua casus
 Gurgitis et lapsi defluus ordo regit.
 Sic, quae permissis fluitare uidetur habenis,
 Fors patitur frenos ipsaque lege meat.

essus. unde inopinatus euentus. táz tie cause
máchónt óffené. álde tóugene.]

AN FATO COERCEATUR HUMANA UOLUNTAS.

Uuóla fernimo íh. Unde ího íh iz álso uuésen. só
du chist. Íst nu dehéin sélbuualtigi úseres uuíllen an
díro ríhti dero zesámíne háftentón úrhabo? Tuuíngét fatum
óuh ménniskón gedáncha. álso iz tót ándere geskífte.

Só íst chád sí. Nehéin creatura ne hábet rationem.
áne liberum arbitrium.

[Díu béidíu hábent angeli in celo homines
in terra.]

QUOD EX RATIONE IUDICIUM. EX LIBERTATE SIT ELECTIO.

Témo uuízze únde sín gelázen sint. témo íst óuh
kelázen chiesunga. Mít téro er díngóh skéide uuéder iz
ze tónne sí. álde ne sí.

[An díen zuéin íst er úmbeduúngen. Díu úm-
beduúngeni. héizet líbertas. Ratio lèret ín. uuáz
er tón sól. líbertas lázet in tón. so uuéder
er uuíle.]

Fóne ímo sélbemo uuéiz. er. uuáz er skíhen (*sic*).
álde mínnon sól. [Dáz lèret in ratio.] Dáz er gúot uuánet
sí. dáz uuíle er. dáz er úbel uuánet sín. dáz skíhet er.

Animaduerto, inquam, idque, uti tu dicis, ita esse
consentio. Sed in hac haerentium sibi serie causarum,
estne ulla nostri arbitrii libertas, an ipsos quoque huma-
norum motus animorum fatalis catena constringit? Est,
inquit. Neque enim fuerit ulla rationalis natura, quin
eidem libertas adsit arbitrii.

Nam quod ratione uti naturaliter potest, id habet iu-
dicium, quo quodque discernat per se; igitur fugienda
optandaue dignoscit. Quod uero quis optandum iudicat
esse, petit; refugit uero, quod existimat esse fugiendum.

[Dáz hépget imo liberum arbitrium.] Fóné díu, dfeñ ge-
lázen íst pechénneda. úbeles únde gúotes. tfeñ íst kelázen
geuuált tero uuéli. Íh ne ságo sía dóh nieht kelícha uué-
sen. an állèn díe sía hábent. Uuánda angelis íst kelázen
uuáriu bechénneda. únde réhter uuillo. únde spúotig máht
íro uuíllen.

236,

[Disiu dríu gáb kót ze | lóne bonis angelis,
náh tero ruina malorum, dfe íro liberum arbitrium
in árg chérton, únz sie iz hábetón. Nû ne hábent
sie iz. uuánda dóh sie bechénnèn uuáz kúot ze
túonne sí. sie ne uuéllen iz tfeñ. nóh ne múgen.
Áber der ménniko uuás fóre sínero preuaricatione
béidero geuuáltig. uuízenthéite, jóh uuíllen. án
dero preuaricatione uuúrten síu béidju só geírret.
táz er chiesendo, lúgi díjcho áhtót fúre uuár,
únde ér uuéllendo, úbel uuíle fúre gúot. Tár
míte ne spúot ímo óuh nieht sínes uuíllen, dóh
er uuóla uuélle. iz ne tûe gratia dei.]

DE PHILOSOPHORUM OPINIONE SUMTA LOQUITUR.

Tero ménnikón sélá sínt pe náte fríeren, únz sie
gúotes ánasíht hábent in hímele.

[Síe ne drúchet tár neuuéderér írredq nóh
indicandí nóh eligendi. Síe uuízen dár ér sie hára
chómèn, uuáz in gúot íst. táz uuéllen sie óuh.]

Hára fárendo ad corpora uuérdent sie únfríeren.
Únde óuh únfríeren. só sie síh keséldont. únde mít tfeñ
írdiskên líden behéftet uuérdent. Táz íst tíu gnótista scálh-

Quare quibus inest ratio, ipsis etiam inest uolendi uolendi-
dique libertas. Sed hanc non in omnibus aequam esse
constituo. Nam supernis diuinisque substantiis et per-
spicax iudicium et incorrupta uoluntas et efficax optato-
rum praesto est potestas.

Humanas uero animas liberiores quidem esse necesse
est, cum se in mentis diuinae speculatione conseruant;
minus uero, cum dilabuntur ad corpora, minusque etiam,
cum terrenis artibus colligantur. Extrema uero est serui-

beit. sô sie uerrâchepe ân die sündâ ába fro uuisthóme gegânt. Sús uuérdent sie gescálhchet. Sô sie íro müot nîderlâzent. ába demo úfuuertigen. ân daz nîderuuertiga. Sô únuuizzent sie sâr. Uuérdent sie behéftet. mit zâligên gelústen. Dîen hêngendo. únde dîen fôlgendo. Stúorrent sie dia scálhheit. tia sie síh ánaliezen. Únde dânné sint sie geéllendôt. únde geuérret fône íro frihéite. Dáz síhet ío dôh ána dáz fúresíhtiga óuga. álliu dîng fôre uuizende. Únde díu | fôre benéimden. sképfet iz áfter íro frêhten. 237. Táz óuga ál síhet. únde ál bechénnêf.

QUANTUM PENETRABILIOR SIT INTUITUS DEI QUAM RADIUS SOLIS.

Ter sùozo chôsonťo homerus. ér héizeť tia súnnún zórfta. únde héitera. Díu dôh tia érda dúrhskînen ne mág. únde den mére. fôre úndráti. dero skîmôn. Sô únmáhtig neíst kót nieht. Sínen óugôn ál óbe séhentên. ne uuider stât nehéin díçchi dero érdô. Nôh nehéin uínstri dero náht.

tus, cum uitis deditae rationis propriae possessione ceciderint. Nam ubi oculos a summae luce ueritatis ad inferiora et tenebrosa deiecerint, mox inscitiae nube caligant, perniciosus turbantur affectibus, quibus accedendo consentiendoque, quam inuexere sibi, adiuuant seruitutem et sunt quodam modo propria libertate captiua. Quae tamen ille ab aeterno cuncta prospiciens prouidentiae cernit intuitus et suis quaeque meritis praedestinata disponit, pante foran. kepante pakuin (*πάντ' ἐφορᾷ, καὶ πάντ' ἐπακρίνει.*).

Puro clarum lumine phoebum

Melliflui canit oris homerus;

Qui tamen intima uiscera terrae

Non ualet, aut pelagi, radiorum

Infirma perrumpere luce.

Haud sic magni conditor orbis;

Huc ex alto cuncta tuenti

Nulla terrae mole resistunt;

Non nox atris nubibus obstat;

Éines plíoches ána síhet er. dáz ér uqás. únde nú íst. únde nõh chõmenj sól. Tén máht tu héizen dia uuárun súnnun. uuánda ér ál éino ána síhet.

QUESTIO QUIA PROUISA NECESSE ESSE FIERI
QUOMODO STET LIBERUM ARBITRIUM.

Dò ántuuvrta ih íro. Nú stécchèn ih oúh in mèroren zuíuele.

Uuelér íst tér zuíuel. Íh mág uuóla chád si írráten. uuáz tir uuírret.

Mír dúncchent chád ih. tíu zuéi ringen. únde uuider éin ánderèn sín. Dáz kót ál uuíze fóre. únde iz tóh stánde in mánnes uuíllen. Uuánda úbe gót ál uuéiz fóre. únde in sín uuízenthéit nieht trigen (*sic*) ne mág. sò sól nõte geskéhen. dáz ér uuéiz chúmftig. [Táz íst uuár.] Fõne díu. úbe er ío fóre uuéiz. nieht éin huto táte. núbe oúh íro 238. uuíllen. sò íst sélbuuáltigi ába. | Uuánda nieht ne mág keskéhen in táte. nõh in uuíllen. gótes oúga ne séhe iz dáz nioman ne mág triegen. [Dáz íst uuár.] Mág íro dehéin uuáng uuérden. sò ne mág iz nieht héizen. quíssi uui-zentheit. núbe únguis uuán. dés nioman gót ziben ne mùoz.

Uno mentis cernit in ictu
Quae sint, quae fuerint ueniantque.
Quem, quia respicit omnia solus,
Verum possis dicere solem.

Tum ego, en, inquam, difficiliori rursus ambiguitate confundor. Quenam, inquit, ista est? Iam enim, quibus perturbare, coniecto. Nimium, inquam, aduersari ac repugnare uidetur; praenoscere uniuersa deum, et esse ullum libertatis arbitrium. Nam si cuncta prospicit deus neque falli ullo modo potest, euenire necesse est, quod prouidentia futurum esse praeuiderit. Quare si ab aeterno non facta hominum modo, sed etiam consilia uoluntatesque praenoscit, nulla erit arbitrii libertas; neque enim uel factum aliud ullum, uel quaelibet existere poterit uoluntas, nisi quam nescia falli prouidentia diuina praesenserit. Nam si res aliorum, quam prouisae sunt, detorqueri ualent, non iam erit futuri firma praescientia, sed opinio potius incerta; quod de deo nefas credere iudico.

**REPROBATUR HOC QUO QUIDAM PUTANT SE SOL-
VERE QUESTIONEM.**

Nóh ih ne lóbon njeht tía réda. mít téro síh súme-
liche uuánent háben geántuuúrtet tírro únsemfti. Sie chédent
ni bediu ne geskihet iz. táz iz kót fóre-sihet. núbe uuánda
iz keskihet. pediu fóre síhet er iz. Únde sús uuánent sie.
dísa nót tero chúmftigon geskihto. uuidere eruindén. Nóh
sie ne uuánent njeht nôte geskéhen. díu gót fóre síhet.
núbe in nôte díu fóre séhen. díu geskéhen súlen.

[Dés uuéhsedes uuánent sie. dáz tíu geskiht
máchoe día fóresiht. náls táz tíu fóresiht máchoe
día geskiht.]

Sámo so ih tár úmbe rínges. uuéderez máchungas sí
des ánderes. úbe fóresiht nót máchungas sí dero chúmftigón.
álde chúmftigiu nót máchungas sín dero fóresihte. Únde
mír mér ne sí ze óugenne. nóháftha uuésen día geskiht tero
fóre geuuizenón. so uuío díu rihti sí dero máchungón.

[s. uuánda mir ío fóne dero nóháfthi dún-
chet. ába, uuésen liberum arbitrium.]

Tóh fóresiht ne túe día nóháfthi díen chúmftigén. |

Neque enim illam probo rationem, qua se quidam credunt hunc quaestionis nodum posse dissoluere. Aiunt enim non ideo quid esse euenturum, quoniam id prouidentia futurum esse prospexerit; sed e. contrario potius, quoniam quid futurum est, id diuinam prouidentiam latere non possit: eoque modo necessarium est, hoc in contrariam relabi partem. Neque enim necesse est contingere, quae prouidentur, sed necesse est, quae futura sunt, prouideri. Quasi uero, quae cuiusque rei causa sit, praescientiae futurorum necessitatis, an futurorum necessitas prouidentiae, laboretur. At nos illud demonstrare nitamur, quo modo sese habeat ordo causarum, necessarium esse euentum praescitarum rerum, etiam si praescientia futuris rebus eueniendi necessitatem non uideatur inferre.

239. ERRANTIUM RATIO ALIA MANIFESTATUR RATIONE.
SUMTA EX CATHEGORIIS ARISTOTELIS.

[Dés sie dénchent. táz íst tísemo díngé gelíb.] Úbe íoman uuánet sizzenten sizzen dén ne tríuget ter uuán. Úbe ín der uuán ne tríuget. só sizzet er. Téro béidero íst nôt. íoh tes sizzennes. íoh tero úmbetrógeni. Áber uuárrer uuán. ne túot níomannen' sizzen. Núbe daz fóre sizzen getúot uuárrer uuán. Só geskíhet. táz échert éin hálb sí máchungá dero uuárheite. únde áber nôt sí béiden hálb. Álso íst tíu réda getán, fóne gótes fóresíhte. únde fóne díen chúmfígeñ díngen. [s. só iz tíe fernómen hábent, tíe dar ána írront.] Uuánda dóh kót tíu díng fóne díu ána-séhe. uuánda síu chúmfíge sít. só sie uuánent síu ne geskéhent áber níeht. túrh táz ér síu fóresíhet. Nú íst áber béidero nôt. íoh kót fóre séhen chúmfígeñ. íoh fóreséuñ geskéhen.

[Nú íst híer ouh só sámó máchungá éin hálb. só sie uuánent. nôt íst péiden hálb.]

Tár an déro stéte. íst ís knúoge ze déro zestóredo sélbuualtíges uuíllen. [uuánda nôt nímet ten geuualt.]

Etenim si quispiam sedeat, opinionem, quae eum sedere coniectat, ueram esse necesse est; at e conuersa rursus, si de quopiam uera sit opinio, quoniam sedet, eum sedere necesse est. In utroque igitur necessitas inest; in hoc quidem sedendi, at uero in altero ueritatis. Sed non iccirco quisque sedet, quoniam uera est opinio; sed haec potius uera est, quoniam quempiam sedere praecessit. Ita cum causa ueritatis ex altera parte procedat, inest tamen communis in utraque necessitas. Similia de prouidentia futurisque rebus ratiocinari oportet. Nam etiam si idcirco, quoniam futura sunt, prouidentur; non uero ideo, quoniam prouidentur, eueniunt; nihilo minus tamen a deo uel uentura prouideri uel prouisa euenire necesse est: quod ad perimendam arbitrii libertatem solum satis est.

DERIDETUR FALSA SUSPICIO.

Uuio hártó gréhtó dáz nú missechèret íst. táz íoman ságet. tíse fristmáligen geskíhte. máchunga uuésen. dero èuuigun *) gótes uuízenthéite. | Uuáz íst iz ánderes? Tér 240. gót uuíle uuánen fone diu bechénnen chúmftigiu. uuánda siu geskéhen súlen. dén chídq ih uuánen. dáz imo geskíhte máchunga sîn. dero uuízenthéite.

ITERUM PROPONITUR. INEUITABLEM ESSE PRE-
SCIENTIAM, ALIOQUIN OPINIONEM POTIUS EAM
ESSE.

Tára zúo íst óuh tíz ze légenne. Álso dáz nôte sô íst. úbe ih íeht uuéiz in presenti. sô geskíhet óuh táz nôte híaa fúre, dáz ih chúmftig uuéiz. Sô geskíhet ío. dáz fóre geuuízzen díng ze léibo uuérden ne mág. Íst áher íoman. dér daz tíng ánderes áhtôt. tánne iz sí. Dáz neíst nieht ein únuuízenthéit. núbe lúkker uuân. féro geskéidenér fone déro uuárheite uuízenthéite. Fone díu úbe íeht tínges sô chúmftig íst. táz sîn chúmft quis neíst nóh nôte neíst. Uuio mág táz íoman uuízen fóre chúmftig. Dês ne uuírdet

*) Es. steht èuuigun.

Iam uero quam praeposterum est, ut aeternae praescientiae temporalium rerum euentus causa esse dicatur? Quid est autem aliud arbitrari, ideo deum futura, quoniam sunt euentura, prouidere, quam putare, quae olim acciderunt, causam summae illius esse prouidentiae?

Ad haec, sicuti, cum quid esse scio, id ipsum esse necesse est, ita, cum quid futurum noui, id ipsum futurum esse necesse est. Sic fit igitur, ut euentus praescitae rei nequeat euitari. Postremo si quid aliquis aliorum, atque sese res habet, existimet, id non modo scientia non est, sed est opinio fallax a scientiae ueritate longe diuersa. Quare si quid ita futurum est, ut eius certus ac necessarius non sit euentus, id euenturum esse praesciri qui pot-

fóne diu nieht. uuánda álso uuizentheit síh ne mískelôt. zúo dien lúginen. álso ne mág nieht táz sí in íro begriffen hábet. ánderes ergân. dánne sô iz in íro begrifen íst.

[In dero scientia ligent pegriffen die geskíhte.

álso sie dâr ligent. sô ergânt sie nôte.]

Fóne diu íst scientia dero lúgino áno. uuánda nôt íst. tíngolih sô sín. sô sí iz erfáren hábet. táz iz sí. Uuáz nú? Díu únguis sint kóte. ze uuélero uuís fóre uuéiz er diu. Uuánet er diu chúmftigen ne múgen ze léibo uuérden. 241. díu dóh ze léibo múlgen uuérden. sô trúget in der uuán. Dáz méin ze spréchenne íst. nieht éin ze dénchenne. Úbe er siu áber sô benéimet uuésen chúmftigiu sô siu sint. ih méino. dáz ér siu uuize gelicho múgen uuérden. únde ne uuérden. Uuáz uuizenthéite íst tánne dáz. tíu nieht kuisses nôh státes in íro ne hábet? Álde uuío filo íst táz kuissena dánne daz húolicha uuizegtúom sybillę. [déro sacerdotis apollinis.] táz sí chád. uuár álde lúgi íst táz ih ságo. Uuáz úberslát tánne gótes uuístúom dén ménniskôn uuán. úbe er in gelicho zuuelôt. zuueligero dingo. Úbe áber mít ímo állero dingo úrspringe nieht zuueliges ne íst. Sô geské-

erit? Sicut enim scientia ipsa impermixta est falsitati, ita id, quod ab ea concipitur, esse aliter, atque concipitur, nequit. Ea namque causa est, cur mendacio scientia careat, quod se ita rem quamque habere necesse est, uti eam sese habere scientia comprehendit. Quid igitur? Quonam modo deus haec incerta futura praenoscit? Nam si inuitabiliter euentura censet, quae etiam non euenire possibile est, fallitur: quod sentire non modo nefas est, sed etiam uoce proferre. At si, uti sunt, ita ea futura esse decernit, ut aequae uel fieri ea uel non fieri posse cognoscat, quae est haec praescientia, quae nihil certum, nihil stabile comprehendit? Aut quid hoc refert uaticinio illo ridiculo tyresiae? Quidquid dicam, aut erit aut non. Quid etiam diuina prouidentia humana opinione praestiterit, si uti homines incerta iudicat, quorum est incertus euentus? Quod si apud illam rerum omnium certissimum fontem nihil incerti esse potest, certus eorum est euentus,-

hent oúh únzuueligo. díu ér guísso uuéiz chúmftig. Bediu neíst ménnisko geuuáltig an sínero táte gúotes ióh úbeles. tén gót. tér ál fóre uuéiz. tuínget zu demo éinen. [Dáz ist falsa conclusio.]

SI LIBERUM ARBITRIUM NECESSENTATE FUTURORUM TOLLITUR. OMNEM ORDINEM HUMANAE CONDITIONIS SUBUERTI.

Sól dáz sò sìn. sò neíst nehéin zuuel. uulo gárenuo ménniskòn díng zeslfe. In geméitùn uuérden tánne gehéizen lòn. únde ingélteda. gúotèn ióh úbelèn. Sid téro né uuéder gescúlden ne mág íro únuerlázeno. únde únsélibuualtig mûotuúillo. Únde dánne uuírdet állero díngo únrehtesta. dáz nú | réhtesta íst. Íh méino dánchòn gúotèn. 242. únde úndánchòn úbelèn. Tie íro uuílló dára zúo ne léitet. Núbe sie tuínget nót tes chúmftigen. Nòh áchuste ne sínt. nóh chúste ne sínt. núbe gelíh. únde úngeskéiden mískelunga állero frèhto. Únde dáz állero díngo záligòsta íst ín gedáng ze némenne. dánne díu fóresíht állíu díng chúmftígiú órdonoe. Únde sò láng ís níeht ne gestánde ze ménniskòn uuíllen. Sò neíst nehéin rát. núbe an gót. tér ál gúot kíbet. únsere

quae futura firmiter ille praescierit. Quare nulla est humanis consiliis actionibusque libertas, quas diuina mens, sine falsitatis errore cuncta prospiciens, ad unum alligat et constringit euentum.

Quo semel recepto, quantus occasus humanarum rerum consequatur, liquet. Frustra enim bonis malisque praemia poenaeue proponuntur, quae nullus metuit liber ac uoluntarius motus animorum, idque omnium uidebitur iniquissimum, quod nunc sequissimum iudicatur, uel puniri improbos, uel remunerari probos; quos ad alterutrum non propria mittit uoluntas, sed futuri cogit certa necessitas. Nec uitia igitur nec uirtutes quidquam fuerint, sed omnium meritorum potius mista atque indiscreta confusio. Quoque nihil sceleratius excogitari potest, cum ex prouidentia rerum omnis ordo ducatur nihilque consiliis liceat humanis, fit, ut uitia quaeque nostra ad bonorum omnium

scúlde gesmizen uuérden. Nòh kedíngi, nòh flého, ne mág nioman nehéina réda gében. uuáz te uuéder súle. Uués sòl man gedíngen. álde fléhon, dánne állíu gérohaftíu ding ze sámine héfte indissolubilater in chéténno uuís, tíu únuuén dige éinrihti. [s. fati.]

Úbe állíu ding háftènt in íro ordinè. sò síu benéimet uuúrten. sò chúmet mánnolichemo ána fléha. dáz ímo sòl.]

Sòl iz sò fáren. sò íst tíu éiniga uuándelunga geíret. únder gotc únde únder ménniskôn. únde der chóuf, tér állèr gestát an gedíngi. únde án fléhôn. Uuánda uuír gechoufèn. úmbe ín. mít témo uuérde réhtero déuimòti. sò fléhá sint. daz tíura gélt sínero gnádon.

[Anderen chóuf ne múgen uuír mít ímo níeht tríben.]

In día éintún uuís tie líute sáment kòte chòsòñ
243. múgen. Únde síh pétondo náhen zúo demò úngesiunli|chen liehte. íòh èr sie feht erbitèn. Úbe man nú geiégenero nóte déro chúmftigôn. díe uuánen. sòl níeht ne gemúgen. An uuélemo dínge múgen uuír únsih tánne háben ze góte. állero dingo hèrren? Sò múoz tánne. álsò dú míttundes súnge an díen fèrsen [si uis celsi iura tonantis.] zeschrínden. sámo so léim. ménniskôn sláhta. dána gebróchentú. íòh keskéideniu. fóne demò uuáren brúnne. dánnàn si chám.

referantur auctorem. Igitur nec sperandi aliquid nec deprecandi ulla ratio est. Quid enim uel speret quisquam uel etiam deprecetur, quando optanda omnia series inflexa connectit? Auferetur igitur unicum illud inter homines deumque commercium, sperandi scilicet ac deprecandi. Siquidem iustae humilitatis pretio inaeestimabilem uicem diuinae gratiae promeremur; qui solus modus est, quo cum deo colloqui homines posse uideantur, illique inaccessae luci prius quoque quam impetrent ipsa supplicandi ratione coniungi; quae si recepta futurorum necessitate nihil uirium habere credantur, quid erit, quo summo illi rerum principi connecti atque adhaerere possimus? Quare necesse erit humanum genus, uti paullo ante cantabas, disseptum atque disiunctum suo fonte fatiscere.

QUID EUM AB INTELLECTU HUIUS QUESTIONIS
RETARDET. IPSE SCRUTATUR.

Uuáz ungehélli irret tie gezúmfte. zuéio dingo. [s. gótes unde mánnes? álde prescientię et liberi arbitrii?] Uuér gót hábet kegében sólicha ringún zuéin uuären. [Uuéliu sint uuáreren. dánne síu sint.] Dáz tiu dúrh síh sint in-súnder. níeht zesámine ne uuéllèn?

[Uuelih necessitas mág kótes prouidentiam unde mánnes liberum arbitrium geskéiden. síu ne sín sáment an állero mánnes táte?]

Álde neíst uuárèn nehéin ungehélli. [Uerum unde falsum síhent (*sic*) ein ánderiu. duo uera mínndnt síh.] Unde hábent síh to zesámine díu guissen. [i. tiu dúrh síh quíssó sint.] Áber des scúld neíst iz. núbe des ménnicken sêla ne mág níeht fóre túmbheite uuizen íro tóuge-nen bánt.

[tiu áber dú uuéist philosophia. unde díu íh fóne dír gelirnen uuile. Dáz íst álso er cháde. Liberum arbitrium íst úns áleguís. uuánda iz skínet án dero ménniskón táte. Dei prouidentia íst sámó guís án díen ánderên creaturis. tie liberum arbitrium ne hábent. Aber án des ménnicken táte. ne múgen síu sáment sín. Alde úbe síu múgen. sô íst tés filo tóugen ratio. uuío dáz sí. Tiu ratio íst ímo úbel ze irrátenne. igne oppres|si luminis i. acie aggravatę mentis. mít témo geírten sinne

244.

Quae nam discors foedera rerum
Causa resoluit? quis tanta deus
Ueris statuit bella duobus,
Ut quae carptim singula constant,
Eadem nolint mista iugari?
An nulla est discordia ueris
Semperque sibi certa cohaerent?
Sed mens, caecis obruta membris,
Nequit oppressi luminis igne
Rerum tenues noscere nexus.

des mûotes? Ter lichamo tûot tia sêla getuál-
tiga íro sinnes. tén si habeta. êr si zu ímo cháme.
[Sî ringet ío dára náh. íro spûot is áber úbelo.]

Ziu íst íro dánne sô nôt. ze eruárenne díu tóugenen
uuórtzéichen dero uuárhéite? Uuéiz sí. dáz si uuízen uuíle?
Uuér sól áber dés frágên. dáz er uuéiz? Ist si ouh sô
blint. táz si is níeht ne uuéiz. uuáz uuíle si dánne? Uuér
íst tér dáz uuélle. dáz er ne uuéiz. álde uuér mág súochen.
dáz er ne uuéiz. nóh ne bechénnet? álde uuár spûot is
ímo ze írfárenne? Uuér mág ouh pechénnen. dáz ímo
únehunt íst. sô er iz ouh findet. Álde súlen uuír glóuben.
dáz si béidíu uuíssi. únz si gót-ánasáhe. díu súnderígen.
íoh tia sámenthafiti. Nû gréhto ín dien líden befinstertíu.
hábet si is súmes. ní dóh álles ergézen. Únde daz knô-
testa uuéiz sí. téilelichen ne uuéiz sí.

[Nioman ne íst sô gehúbtig. dáz er álles téi-
leliches sô uuóla gebúge. sô des knôtesten.]

So uuér dero uuárhéite frágêt s. álso íh nû tîon
an díro questione. dér neíst in neuuéderro geskéfte.
Nóh táz er iz állez uuíze. nóh táz er iz állez ne uuíze.

Núbe

Sed cur tanto flagrat amore
Veri tectas reperire notas?
Scitne, quod appetit anxia nosse?
Sed quid nota rescire laborat?
Et si nescit, quid caeca petit?
Quis enim quidquam nescius optet?
Aut quis ualeat nescita sequi?
Quoue inueniat, quisue repertam
Queat ignarus noscere formam?
An cum mentem cerneret altam,
Pariter summam et singula norat?
Nunc membrorum condita nube,
Non in totum est oblita sui,
Summamque tenet singula perdens.
Igitur quisquis uera requirit,
Neutro est habitu, nam neque nouit,
Nec penitus tamen omnia nescit;

Sed

Núbe daz knôtesta, dáz ér in gchúhte hábet. táz úrsü-
chenôt ér. Tiefó dénhende án dáz er sáh. Táz er mít
tien erhúgetèn. chóme nâh tien ergézenên.

[Also dér éin búoh tar ána perfecte gelírnêt.
únde échert úzenau gehúget tero summę. únde
er dia dícho ánachêret: táz en fóné déro oúh tes
ánderes síh pehúge. Uuáz summa sí. dáz lêret
únsih ciceró in rhetoricis dicens. Summa | facti
est. homicidium fecisse. Singula uero sunt. quid
ante rem. quid post rem. quid in ipsa re. aut
circa rem factum sit. Chít ioman ze úns. an
necesse est euenire que prouidentur? necesse
chédên uuír. Chít er áber. Et stabit liberum ar-
bitrium? Stabit chédên uuír. Chít er oúh. Quo-
modo liberum erit. quod necesse est. Necessitas
et libertas unius rei esse non possunt. Aut si
possunt. quibus nexibus colligantur. que sibi ad-
uersantur? Uuáz chédên uuír dánne? Ube úns tie
nexus únchunt sínt. sô ne chúnnen uuír díro
questionis nícht állero geántuuírten. Sô uuízen
uuír échert tia summam. singula ne uuízen uuír.
Die sângula súlen uuír hára nâh lírnên fóné sél-
bero philosophia.]

245.

PRIMA RESPONSO. QU'IA INTELLECTUS NON RA- TIO THEOLOGOS FACIT.

Dô ántuuírta sí mír. Díz íst tíu álta ehlága fóné gó-
tes prouidentia. [dáz sí daz liberum arbitrium geírre.]
Únde fóné cicerone gnúog ketríbeníu. dár er daz uuízeg-
túom téilta.

Sed, quam retinens meminit, summam
Consultat alte uisa retractans,
Ut seruatis queat oblitus
Addere partes.

Tum illa, uetus, inquit, haec est de prouidentia que-
rela, m. tullio, cum diuinationem distribuit, uehementer

[s. in tres partes. in aruspicia. et in fulguritia. et in oscinia. Aruspicia uuúrten genómen fóne dien léberon dero ópfer frískingo. Fulguritia fóne dien blícchen. Oscinia fóne dero fógalo rártó.]

únde íst iz tír. [dáz méinet fóne dír.] éin hártó gnóto gesúochet tíng. Únde áber ío noh níeht keuuárlicho. nóh kuíslicho gerécchet fóne íuuer dehéinemo. Tero tímberí scúlt íst táz. Dáz tes ménnískén ratio. dóh sí síh ís péite. níeht erréichen ne mág tíá éinfaltí gótes fóregenuizado. Úbe díá íoman uuízen mág. úberstígendo díá ratió-nem. Démo néist nehéin zuíuel an dírro questione.

[Gótes prescientia íst éinfálte. uuánda er ál uuéiz, únde dáz sáment uuéiz. únde gágenuuertigo. Náls níeht hínder síh kehúgendo. nóh fúre síh ténychendo. Dér dáz pechénnét. tér íst únzuuelig. táz óuh tíe táte liberí arbitrii. nóte in sí-nero scientia | sint. náls prescientia. únde síu álso múgen sáment sín. só únsér scientia íst sáment tero ménnískón táte. díe sélbuuáltig sint. Uuáz írret síe dáz tero sélbuuáltigi. dáz uuír díe táte uuízen?

Tíá simplicitatem chórón íh tír dánne geóffnenon. únde gerécchen. só íh tíh érerón dés írrihto. únde dáz kechóson. dáz tír uuíget. [únde éih zuíuelet. tes liberí arbitrii.]

CUR NON RECIPIAT RATIONEM. QUA SE ALII PUTANT SOLUERE QUESTIONEM.

Nú frágén íh tíh. zú díú ne uuánést fráma uuésen. díá

agitata, tibi que ipsi res diu prorsus multumque quaesita; sed haud quaquam ab ullo uestrum hactenus satis diligenter ac firmiter expedita. Cuius caliginis causa est, quod humanae ratiocinationis motus ad diuinae praesentiae simplicitatem non potest admoueri; quae si ullo modo cogitari queat, nihil prorsus relinquetur ambigui; quod ita demum patefacere atque expedire tentabo, si prius ea, quibus moueris, expediero.

Quaero enim, cur illam soluentium rationem minus

réda dero errátentón dia questionem. [s. sò sic iz áhtont.]
 Díu réda dúrh táz uuánet. [i. contendit.] úngeirret sín
 liberum arbitrium fóne dero prescientia. Uuánda si nehéin
 nôt máchunga neíst futuris rebus. i. tien chúmftigén dínge.
 i. áfter íro uuáne.

[Hier behúgên únsih. dáz er dár fóre disen
 uuán nieht ne léidezta. nóh oúh ne sólti. uuánda
 er réhtér íst. núbe dáz sie châden. euentum fu-
 turorum uuésen causam gotes prescientię.]

Uuánnán rátiscóst. oúh tú ánderes. nôte geskéhen
 súlen díu chúmftigen? Áne dáz tíu ze léibo uuérden ne
 múgen, díu fóre geuuízen uuérdent?

[Hier íst áber ze dénchenne. uuío uuárez táz
 argumentum sí. Hier háftént álle. díe mít tíro
 questione ríngent. Tíu gót fóresihet chédent sie.
 díu ne múgen ze léibo uuérden. Dáz íst uuár.
 Díu ze léibo uuérden ne múgen. díu geskéhent
 nôte. Dáz íst oúh uuár. Díen zuéin uuárhéiten.
 áne únderskéit fernómenén fólgét tíu zála. nullum
 esse liberum arbitrium. Dén únderskéit létet sí
 únsih. hina áfter. Sí létet únsih. táz inénniskón
 táte. uuóla ze léibo múgen uuérden. sò filo iz
 ze íro sélbero natura gestát. únde íro déro hálb
 nehéin nôt neíst. únde sie áber ze léibo ne mú-
 gen uuérden. góte ánaséhentemo. Álso oúh úns
 ánaséhentén. dáz éin mán sizzet. sín sizzen nieht |
 ze léibo uuérden, ne mág. tóh iz sín hálb uuóla 247.
 ze léibo máhti sín. uuánda er máhti iz fermíten
 háben. Hínnán chúmét tánne díu questio. úbe
 úns únde góte sín sizzen gébe uuízenhéit sínes
 sizzennes. Tés uuírt sús keántuuurtet. Íz kibet

efficace putes; quae quia praescientiam non esse futuris
 rebus causam necessitatis existimat, nihil impediri prae-
 scientia arbitrii libertatem putat. Num enim tu aliunde
 argumentum futurorum necessitatis trahis, nisi quod ea,
 quae praesciuntur, non euenire non possunt?

sia ũns. sđ iz keskihet, njeht őr. őrber gđtes uu-
zenthait ne bitet tero keskihte nicht. Iz ist imo
presens. őr iz keskehe. Dia presentia getuot iz
in uuzen. Sđ ist tanne sũs ketan diu solutio
dirro questionis. Taz kđt fđresihet. uuanda er
daz anasihet. fđne diu ist iz nđte. őrso őruh taz
nđte ist. taz uuir őrteuuen feht sėhen tũon. dđh iz
ter tũonto nđte ne tũe.]

QUIA PROUIDENTIA NON URGET FUTURA. IDEO STARE LIBERTATEM.

Őbe prescientia nehėma nđt ne tũot tien chũmftigēn
dingen. őrso őruh tũ gnđto fđre iāhe. Mit uuiru uuėrdent
tanne geduũngen die sėlbuuultigen ferte. dero mėnmiskta
tate. ze guissemo ũzlaze?

[Uuanda sie āne geduuang *) sint. pediu stāt
liberum arbitrium.]

Nũ chėdēn őrchert. sđ chđsondo. daz prescientia ne
si. daz tũ chiesėst. uuio iz őruh tanne fāre. Tuuĩnget tanne
dės hālb tehėjn nđt. tie tate. die fđne mũotuuillen chđ-
ment? Daz ne tũot. Nũ chėdēn őrber daz si si. ũnde dđh
nehėina nđt tũon dien taten. Nđh tanne uuāno ih stāt ze
stėte diu sėlba uuilleuuultigi.

*) Es steht geduuang.

Si igitur praenotio nullam futuris rebus adiicit neces-
sitate[m], quod tu etiam paullo ante fatebare; quid est, quod
uoluntarii exitus rerum ad certum cogantur euentum?
Etenim positionis gratia, ut quid consequatur adueras,
statuamus nullam esse praescientiam. Num igitur, quan-
tum ad hoc attinet, quae ex arbitrio eueniunt, ad neces-
sitate[m] coguntur? Minime. Statuamus iterum esse, sed
nihil rebus necessitatis iniungere, manebit, ut opinor, ea-
dem uoluntatis integra atque absoluta libertas.

**ETIAM SI SIGNUM EST PROUIDENTIA FUTURORUM
NON TAMEN EST CAUSA EORUM.**

Nú uuile du áber chéden, ne si óub prescientia ne-
hécía nôteguna dien chûmftigên. Si ist tóh zéichen, dáz
siu nôte chómen súlen. Sô uuáre áber sámó guís, nôte
súlen geskéhen chûmftigiu | ne uuáre óuh tíu sélba íro²⁴⁸.
prescientia. Zéichen óuget échert uuáz iz sí, dés zéichen
iz ist, iz ne máchót iz nieht.

[Also die mórgerráten zéichenent tempesta-
tem, únde sie dóh ne máchont.]

Dú sólt úns ze érest keóugen, álliu díng nôte ge-
skéhen. Dáz uuír dánnan glóubên, prescientiam zéichen
uuésen dero nôte. Úbe áber sí neist. [s. necessitas.] Sô
ne mág tána mër prescientia, íro zéichen sîn. Uuír uuízen
uuóla. Alles tínges kuíssa stárchunga. Fóné zéichene ne
uuésen ze némenne, sô dú túost, Nóh fóné férrískên
rátiskôn.

[Also dú férrískên fone signis uuile erráten
necessitatem.]

Núbe fóné dara zúoléitendên díngen únde nó
máchigên.

* [Also dáz argumentum ist ex conuenientibus
et necessariis. Primus homo, quia non habuit

Sed praescientia, inquires, tametsi futuris eueniendi
necessitas non est, signum tamen est, necessario ea esse
uentura. Hoc igitur modo, etiam si praecognitio non fuis-
set, necessarios futurorum exitus esse constaret. Omne
etenim signum, tantum quid sit, ostendit, non uero efficit,
quod designat. Quare demonstrandum prius est, nihil non
ex necessitate contingere, ut prenotionem signum esse
huius necessitatis appareat. Alioquin si haec nulla est,
nec illa quidem eius rei signum poterit esse, quae non
est. Iam uero probationem firma ratione subnixam con-
stat, non ex signis neque petitis extrinsecus argumentis,
sed ex conuenientibus necessariisque causis esse du-
cendam.

patrem aut matrem. non est genitus, Uel illud. Quia tu hodie nec manducasti neque bibisti ieiunus es. Sô ist áber dáz extrinsecus kenómen, Patres nostri comederunt uuas acerbas, et dentes filiorum obstupescunt. Quia alii sunt parentes. et alii sunt filii. Non est autem aliud ieiunum esse, nisi non manducassè et non bibisse et non est aliud. non genitum esse, nisi non hábere patrem aut matrem.]

PROUISA NECESSE EST EUENIRE. NULLA TAMEN
IPSIS INEST NECESSITAS.

Uuio mág áber dáz sín. dáz tíu ne geskéhèn. díu gót uuéiz chúmftíg? Sámo so íh zuúeloë, núbe díu geskéhen súlin. díu gót fóresíhet. Únde íz mér dáz ne stérche. Tób síu geskéhèn. Síu an ín sélbèn nehéina dia nót háben. dánnán síu geskéhèn. Táz tu hínnán liehto gechiesen máht. 249. Uuir séhèn gnúogez. dáz | fóre óugòn íst. únz man íz túot. Sô dáz íst. taz uuir séhèn túon die réitrihtela chérendo. [s. in curuli certamine] íoh áfter íro uuíllen héngendo dien réitón. Únde dár áfter ánderíu uuérh. Tuuíngét tára zúo íro dehéinez tehéin nót mánnes úndanches? Dáz ne túot. In geméitún chónđi man dáz túon. Úbe síu mánnes úndanches sô fúorín. Túu án demo túonne áne nót sínt. Túu sínt óuh ér síu uuérdèn, áne nót chúmftíg.

Sed qui fieri potest. ut ea non proueniant, quae futura esse prouidentur? Quasi uero nos ea, quae prouidentia futura esse praenoscit, non euentura credamus; ac non illud potius arbitremur, licet eueniant, nihil tamen, ut euenirent, sui natura necessitatis habuisse; quod hinc facile perpendas licebit. Plura etenim dum fiunt, subiecta oculis intuemur: ut ea, quae in quadrigis moderandis atque flectendis facere spectantur aurigae; atque ad hunc modum cetera. Num igitur quidquam illorum ita fieri necessitas ulla compellit? Minime. Frustra enim esset artis effectus, si omnia coacta mouerentur. Quae igitur cum fiunt, carent existendi necessitate, eadem, prius quam fiant, sine necessitate futura sunt.

Dánnán skinet dáz súmelichiu geskéhen súlem déro geskiht. únde déro fárt. állero nôte iqúndea íst. Íh ne uuáno ioman dáz uuéllen ehéden. Táz tíu ne uuárin chúmfíg, ér siu uuúrtin. díu nú uuérden. Tíu hábetón. oúh fóre geuúzeniu. ferlázena geskiht. Álso gréhto uuízenheit tíu gágen-uuertén níeht ne nôtegót. Tána mēr ne nôtegót, tíu chúmfígen. íro fóre uuízeda.

QUOD FUTURORUM NULLA DEO SIT OPINIO.
QUAMUIS NON COACTA FIANI. ET QUID NOS
FALLAT IN HIS.

Só chíst. tu. Tés sêlben íst zuíuel. úbe déro día nôte ne uuérden. tehéin fóre bechénneda múge sín. Uuánda síu dúnchent tír missehélliu. Únde uuánest, tu. úbe síu uuérdén fórebéchnnet. táz, síu nôte súlin geskéhen. Úbe íro nôt ne sí. dáz íro nehéin fórebéchneda ne sí. Únde uuánest tu uuízenhéit ne|héines tinges sín. áne guísses. 250. Únde úbe díu uuérdén fóreséuén. sámó guíssín, díu dóh únguis sínt, uuío síu ergángen. Dáz uuíle du héizen uuán náls uuízenhéit. Ánderes uuánen dáne iz sí. dáz ne trú-uest tú zíhen ze gánzero uuízenhéite. Dén íreden má-

Quare sunt quaedam euentura, quorum exitus ab omni necessitate sit absolutus. Nam illud quidem nullum arbitror esse dicturum, quod quae nunc fiunt, prius quam fierent, euentura non fuerint. Haec igitur etiam praecognita liberos habent euentus. Nam sicut scientia presentium nihil his, quae fiunt, ita praescientia futurorum nihil his, quae uentura sunt, necessitatis importat.

Sed hoc, inquis, ipsum dubitatur, an earum rerum, quae necessarios exitus non habent, ulla possit esse praenotio. Dissonare etenim uidentur; putasque, si prauideantur, consequi necessitatem; si necessitas desit, minime praesciri nihilque scientia comprehendi posse, nisi certum. Quod si quae incerti sunt exitus, ea quasi certa prouidentur, opinionis constat id esse caliginem, non scientiae ueritatem. Aliter enim ac sese res habeat arbitrari, ab integritate scientiae credis esse diuersum. Cuius erroris

chôt lãz. Dáz man uuánet állero dingolih perhénnet uué-
den. fóne sín sélbes natura. Táz ál dára uuídere íst. Uuánda
ál dáz tar bechénnet uuirt. Dáz ne uuirdet nieht peché-
net áfter sín sélbes chréfte. núbe áfter démo mágene dero
bechénnentón uuirt iz erfáren.

[Gót ne síhet tiu futura nieht áfter íro chréfte.
núbe áfter sínero mágenchréfte. Dáz siu futura
sint. dáz sint siu an ín sélbén. uuánda siu nóh
ne cháwen. ímo sint siu presentia. áne chúmft.
Tiu íoman túot in únserro presentia. díu sint tes
túonten hálb nínótháfle. dóh sint siu álso nóte.
só uuír siu séhén. Díu ouh kót ánasihet. díu sint
nóte. álso ér siu ánasihet. tér siu áber nóh in
futuro túon sól. der túot siu dánne áne nót. Táz
peginnét si únsih nú mít exemplis lángscéimo
lèren.]

EX HUMANA NOTIONE AD DIVINAM NOS DUCERE TEMPTAT. INCIPIENS A SENSU EXTERIORE.

Nú lóse hára. dáz íh tir 'is píldé gegébe spúotigo.
Sólt tu chíesen éin síuuélbe córpus. tía sínuuelbí chíuset
ánderes uuío daz óuga. dánne der finger. Daz óuga scíu-
zet tára férronán. únde chíuset taz píldé sámént. Aber
der finger dár ána gelegetêr. únde ál úmbe ritentêr. Er-
spehôt er iz állez éinzên.

causa est, quod omnia, quae quisque nouit, ex ipsorum
tantum uis atque natura cognosci existimat quae sciuntur,
quod totum contra est. Omne enim quod cognoscitur, non
secundum sui uim, sed secundum cognoscentium potius
comprehenditur facultatem.

Nam ut hoc breui liqueat exemplo, eandem corporis
rotunditatem aliter uisus, aliter tactus agnoscit. Ille emi-
nus manens, totum simul iactis radiis intuetur; hic uero
cohaerens orbi atque coniunctus circa ipsum motus am-
bitum rotunditatem partibus comprehendit.

SENSUM EXTERIOREM ET ALIOS INTERIORES MODOS CONSIDERANDI DIUERSOS ESSE INTER SE.]

Sélben den ménnisken ne chiesent nieht ze éinero²⁵¹. uuis. tise genámden fier sinna. Der úzero sín. sò daz kesiuine ist. chiuset taz pílde éteuuar ána. Der innero sín. dér imaginatio héizet. chiuset taz pílde éinez. áne dia materiam. dáz er fóre sáh án dero materia. Aber der sín. der ratio héizet. dér úberstépfet imaginationem. Únde bechénnet er sámentháftigo dáz pílde. dáz súnderigo éteuuar ána skínet.

[An demo nomine homo. uuirt sáment fer-nómen. dáz éinzén. únde súnderigo geséuuen uuir-det an platone. cicerone. socrate. únde óuh sún-derigo áne sie in gebúht chúmet.]

Táz óuga dero intelligentie. úbersihet tise dri sinna. Uuánda úberstépfendo dén biuang téro sámentháfti. dia ratio begrifet. Sihet si mit héiteremo óugen daz éinualta gótes pílde.

[dáz fóne díu éinfálte ist. uuánda iz in sub-iecta materia ist. sò nehém ánderez neíst. Tiu síhet óuh án demo ménnisken die táte. dte góte guís sint. dóh sie ímo sélbemó únguis sín. únde nôte geskéhent. tero gótes uuizenthéite hálb. únde áber únnoté mánnes hálb. Mit tien úzerèn sensi-bus. ferstándèn uuir dero úzeròn díngo. dáz sint corpora. díu er héizet materiam. únde án dien corporibus. álde sáment tien corporibus ferstándèn

Ipsum quoque hominem aliter sensus, aliter imagina-tio, aliter ratio, aliter intelligentia contuetur. Sensus enim figuram in subiecta materia constitutam, imaginatio uero solam sine materia iudicat figuram. Ratio uero hanc quo-que transcendit, speciemque ipsam, quae singularibus in-est, uniuersali consideratione perpendit. Intelligentiae uero celsior oculus exsistit. Supergressa namque uniuersitatis ambitum ipsam illam simplicem formam pura mentis acie contuetur.

uir dero corporaliū. dāz sint iro accidentia.
 Also ān in sint colores. ūde figure. ūde sāment
 in iro tāte. Dien sensibus fōlgēt imaginatio.
 Dāz ist tū pildunga. deš mūtotes. āne diu corpora.
 ālso getāniu. sō diu oūgen an in sāhen. ālde diu
 ōren hōrtōn. So uuēder ēr fōre sāh. sō driskōzez
 pilde. ālde fierskōzez. ālde sinuuelbez. ālde mán-
 nes pilde. ālde fōgales. ālde er sāh cursum. ālde
 palestram, ālde uuiz. ālde suārz. Chūmet mánne
 in drōum dāz sēlba gelibnisse. dāz hēizēt fantasma.
 ūde illusio. ūþe ēr iz in sinemo mūote sō bil-
 dōt. dāz hēizet imaginatio. Sāment | ūns hābent
 bestię dīu zuēi gemēine. Ratio dāz ist tū chrāft
 tes sinnes. tīa der mēnnisko hābet ālles ōino.
 Dīu tūqt in dāz uuizen. dāz er uio ne gešāh.
 ūde deš nehēin bildunga uuērden ne mág. Tīu
 lēret in skēiden, uerum ūde falsum. bonum ūde
 malum. ūde ēin fōne āndermo errāten. ālso er
 fōne primis substantiis irrātet secuūda. ūde
 fōne toto partem. iōh fōne parte totum. ūde
 fōne preteritis presentia. ūde fōne presentibus
 futura. Gentiles philosophine chōndōn nieht fūr-
 der fernēmen. āne ūnz tāra sie diu ratio léita.
 Fōne diu uuōltōn sie. dāz tū ēinen dīng uuārin
 ze glōubenne. dīu mīt ratione gestērchet uuūrtin.
 sūs ketāpero. Si hoc est. illud est. aut si hec
 sunt. illud erit. Tānnānsāgeta aristotiles in cathego-
 riis. tāz priuatio ne mūge feruuāndelōt uuērden
 in habitum sō. dāz edentulus. fūrder dentes
 kuūinne. ālde nāh caluitio. capillata frons uuērde.
 uuānda er nehēina rationem ne uuīssa. nāh téro
 iz uuērden māhti. Dānnān geskāh sūmelichēn. sō
 celestis sapientia chām. ūde sie lādota ad in-
 tellectum diuinum. ūde sie hiez klōuben resur-
 rectionem mortuorum et omnia esse deo possibi-
 lia. dāz sie dār ferstēzen. ūde dānnān uuūrtin
 contenebrati. dānnān sie sóltōn uuērden illuminati.

Unile du chéden. so uuár ratio ist. dár ist ouh intellectus. dáz ist áleuuár. dár humana ratio ist. tár ist ouh humanus intellectus. Áber diuinus intellectus únde diuina contemplatio. diu ist simplex. únde spiritalis. uuánda sélbèr gót. simplex spiritus ist. Tér dáz pechénnet. tér ist particeps téro sélbùn intellectus. Tiu lèret in. dáz er ist substantia. ultra substantiam. únde forma informata. sine loco. sine tèmpe. mundum faciens. sine materia. filium habens sine alternitatem. et spiritum procedentem sine motu. Die humanam rationem an dien dínge sâhtôn. die uuárten heretici.]

INFERIORA A SUPERIORIBUS COMPREHENDI. NON SUPERIORA AB INFERIORIBUS.

Dár dáz állero gnótost ist ze chiesenne. Íh méino. dáz ter óbero sín begríftet ten níderen. Der nídero ne gereíchtot nieht ze demo óberen. Uuánda sensus ne hábet uuérches nieht áne corpus. [sô imaginatio hábet. Accidentia corporum súlen uuír | dúrh nôt án in séhen. únde 253. grífen.] . . . *) mùotes pildunga. [dóh sí bildoe daz éiniga bilde. dáz sí sah. unde . . . *) sí] ne mág taz keméine bilde nieht kebildon. [uuánda sí iz nío ne gesáh . . . *) sol sí iz ouh tánne chiesen?] Nóh réda ne irréichtot taz éinfalta gótes pilde.

[Sí chán únsih échert keléiten ze dien formis. tie án dien substantiis lígent. únde sie nieht substantië ne sint. núbe accidentia. Áber gótes pilde. ist túrh síh pilde. substantia superstantialis.

*) Hier ist ein Stück Pergament ausgerissen.

In quo illud maxime considerandum est; nam superior uis comprehendendi amplectitur inferiorem, inferior uero ad superiorem nullo modo consurgit. Neque enim sensus aliquid extra materiam ualet, uel uniuersales species imaginatio contuetur uel ratio capit simplicem formam;

táz ehtit förderöra dien substantiis. tie dir sint
stantes sub accidentibus.]

Áber intellectus sámó so hóhor stándiú. únde dia
íro chúndiú formam ána sehéndiú. dúrh chiúset si dia
níderen. Si síhet ze déro sélbún uuís tiu níderen. ze
déro uuís sí dia formam síhet. tia nehéin dero níderón
ne síhet.

[Uuéliú íst tiu uuísa?]

Sí bechénnét. táz ratio únde imaginatio. únde sensus
pechénnét. síh tóh ne stíurende. mít íro dehéinero. Núbe
éines plieches. uuéiz si siu álliú. in íro sélbero uuís. in
dia uuís. só si dia formam uuéiz.

[Also benedictus tisa uuérlt álla sámént sáh.
mít kótelichemo oúgen.]

Réda uuéiz oúh. dáz tiu níderen uuízen. síh tóh ne
stíurende mít íro chrésten. daz állelicha ze séhenne. Dísiú
íst tiu dir óuget tia sáméntháfti. dia siu begrífen hábet.
mít tísen uuórten. Ménnisko íst éin lébende ding. zuibéine.
rédobáfte. Dóh tiu bechénneda állefih sí. uuér ne uuéiz.
táz sí óuh píledig. únde gesihtig íst. Dáz ne uuéiz
íó dóh sí nícht píldondo. álde geséhendo. núhé réde-
254. háfto dénehendo. | So uuío . . . *) unga bíldonnes pedige.

*) Lücke.

sed intelligentia quasi desuper spectans, concepta forma,
quae subsunt, cuncta diiudicat; sed eo modo, quo for-
mam ipsam, quae nulli alii nota esse poterat, compre-
hendit. Nam et rationis uniuersum et imaginationis figu-
ram et materiale sensibile cognoscit, nec ratione utens,
nec imaginatione, nec sensibus, sed illo uno ictu mentis
formaliter, ut ita dicam, cuncta prospiciens. Ratio quoque
cum quid uniuersale respicit, nec imaginatione, nec sensi-
bus utens, imaginabilia uel sensibilia comprehendit. Haec
est enim, quae conceptionis suae uniuersale ita delinit;
homo est animal bipes rationale, quae cum uniuersalis
notio sit, tamen imaginabilem sensibilemque esse rem
nullus ignorat, quod illa non imaginatione uel sensu, sed
rationali conceptione considerat. Imaginatione quoque tametsi

fóne quinque sensibus. St erféret tóh áne sensum. álliu díu gesihtigen bílde. Náls tóh níeht mít téro. chúnste des sensus. núbe mít íro sélbero chúnste. Ne síhest tu nú na. uuíó álle sínna mër bechénnèn fóne íro sélbero máhte. dánne fóne déro máhte dero bechénnentón? Únde ouh mít réhte. Uuánda míchel nót íst. síd tíu chiesunga des chiesenten tát íst. Dáz ío dér sína tát, kerécche. mít sínero chréfte. náls mít ánderes chréfte.

AN CREDENDUM SIT STOICIS. QUI DICUNT UACUAS MENTES AFFICI EXTIMIS CORPORIBUS.

Daz uuítchélle ze athenis. ínnota íú. díe hártó tief-táhtigen álten.

[Plato atheniensis philosophus sáz pí athenis ír achademia uilla. dár sín éigen uuás. únde lértá sine iúngerén. únz án sín énde. Náh sínemo énde téilton sie síh. Súme uuúrten dár ze léibo. únde híezen achademicí, súme begóndón uuállón. únde híezen peripateticí. súme fúoren in athenas ciuitatem. únde híezen stóici. Dén námen gáb in stoa. dáz chít porticus. in démo sie dár sázen. únde íro uuístuom áhtotón.]

Tie dir uuizen uuóltón. mánnoliches múote ána getân uuérden, sensus únde imágenes. fóne díen úzerén corporibus.

ex sensibus uisendi formandique figuras sumsit exordium, sensu tamen absente sensibilia quaeque collustrat, non sensibili, sed imaginaria ratione iudicandi. Uidesne igitur, ut in cognoscendo cuncta sua potius facultate, quam eorum, quae cognoscuntur, utantur? Neque id iniuria: nam cum omne iudicium iudicantis actus existat, necesse est, ut suam quisque operam non ex aliena, sed ex propria potestate perficiat.

Quondam porticus attulit
 Obscuros nimium senes,
 Qui sensus et imagines
 E corporibus extimis
 Credant mentibus imprimi,

[Hominem únde arbores. montes únde flumina. únde álliu corpora. diu úzeren hálb únsêr sint. tñont únsih ze finf unison ferstán. Uuás ferstúondin uuír. úbe síu ne uuárin. Uuáz máhtin uuír séhen. álte grifen. áne corpora? Únde úbe íro bilde ne uuárin, uuáz píldotin uuír dánne in únsêrên nñuoten? Ába dien corporibus chómendo. getrúchent (*sic*) sie in daz múot. Tára hábent sie uuég. túrh tie sensus. Uuío uuérdent sie ána getán únsêrên muóten? Dáz tñont sie só. dáz uuír síu lídên. náls síu únsih. únde síu únsih ána uuérdent. náls uuír síu. Síu gébent úns kesíht. únde gehóreda. dóh man chéde. dáz uuír síu geséhên. | únde gehórên.]

255.

Also dero geblánetún tábelun búohstaba . . . *) gerízzòt uuérdent mít kríffele.

[Tabella íst kelth temo múote. kríffel corporibus, líterę demó bilde.]

MENTEM SUAM UIM EXERCERE. SEPE TAMEN EXTRINSECUS EXCITARI ET TUNC MISCERE INTERIORES FORMAS EXTERIORIBUS.

Ube áber daz múot. chráftelósez. nieht mít sin sélbes róskine getúot. Únde iz écbert múozig liget. Úndertán iz iz tien ánachomenên bílden dero corporum. Únde iz in spíegeles uuis hína rértet tero corporum bilde. náh in.

*) Lücke.

Ut quondam celeri stylo
 Mos est aequore paginae,
 Quae nullas habeat notas,
 Pressas figere litteras.
 Sed mens si propriis uigens
 Nihil motibus explicat,
 Sed tantum patiens iacet
 Notis subdita corporum,
 Cassaque in speculi uicem
 Rerum reddit imagines,

Ube iz mër ne gemág.] Uuánnán ist tånne diu uuizent-
 éit tes müotes. álliu dîng chîesentíu. Uuéliu íro chráft
 euuártêt siu álliu éinzen sô gnôto? Álde uuéliu téilet tiu
 'o chûnden genera in species: únde sámenôt siu áber ze
 ien húfon dero generum?

[Úbe iz mër ne uuéiz. áne gesihtígu dîng.
 uuánnán uuéiz iz tånne genera. únde species. tíu
 gesihtig ne sint?]

Únde hért uuíbseliga fárt túende. íst iz éina uuíla in dien
 ámeliskên. ándera uuíla in dien írdiskên?

[Hérton trîbet iz *physicas et theologicas*
questiones. Ratio tûot physicos. intellectus tûot
theologos.]

Únde síh tånne sín sélbes ferréchenônde. írlósket iz
 lúkkiu argumenta. mít uuáren. Tísiu chráft íst kefrádera
 únde ílo máhtigera. Dappé diu chráft tes müotes. tíu diu
 ánagetánen bilde tréget.

[sámo so uuáhs. álde uuázer. álde spiegel-
 glás. in dien diu bilde skînent.]

Nû begágenet tóh ér dien sênsibus éteuuáz úzuuert crûo-
 zende. únde réizende díe chréfte des müotes. [uuénne

Unde haec sic animis uiget
 Cernens omnia notio?
 Quae uis singula prospicit,
 Aut quae cognita diuidit?
 Quae diuisa recolligit,
 Alternumque legens iter
 Nunc summis caput inserit.
 Nunc desidit in infima,
 Tum sese referens sibi,
 Ueris falsa redarguit?
 Haec est efficiens magis
 Longe causa potentior,
 Quam quae materiae modo
 Impressas patitur notas.
 Praecedit tamen excitans,
 Ac uires animi mouens,
 Uiuo in corpore passio.

ist táz?] Sô man feht kesîbet álde gehôret. Tännân sâr
 256. gegruoztiú des |"). Si") úz uu") ga-
 gen sümelichen uuárben. bántet si siu. únde rértet si siu
 ze dien sêlbên zéichenen. Únde gemiskelôt si die úzenâ
 chómenten. ze dien dârinne gehâltênên bilden.

[Alle natûrliche léicha. únde álle rártá. hábet
 tiu sêla in íro. Sô si singen hôret. sô íst iz íro
 lútsam. uuánda iz íro gelih íst. Tie proportiones
 fône dien sî coniuncta íst. tie. lázet si gérho zu
 íro. sô in musica gescriben íst. únde sie gágen
 dien úzeren biétende. miskelôt si in éin. zuéi
 dîng kelichiu. Uuánda óuh tér tyrannus babilonię
 ételih pilde deitatis in sínemo múote hábeta. fône
 díu chád er daz úzera bilde ána sêhendo. uideo
 uirum. similem filio dei. Únde magi in egypto.
 ételicha uuízenthait kótes hábendo. bechnáton sie
 digitum dei. in miraculis moysi.]

SICUT NOSTRAE. ITA ET DIUINAE MENTIS IUDI
 CIUM NON EX UI ALIENA ESSE.

Úbe nú des ménniken múot. tero corporum ferstándo
 fône íro ána chómeni gelêret ne uuírt. chiesendiú sêlben
 corpora úmbe íro bilde. Núbe mit sîn sêlbes chréfte. díu
 chíuset. pegágentiú sínen óugon. únde sínen óron.

[Nú ghúmet interposita ratio.]

Tóh

*) Lücke.

Cum uel lux oculos ferit,
 Uel uox auribus instrepit:
 Tum mentis uigor excitus,
 Quas intus species tenet,
 Ad motus similes uocans,
 Notis applicat exteris,
 Introrsumque reconditis
 Formis miscet imagines.

Quod si in corporibus sentiendis, quamuis afficiant
 instrumenta sensuum forinsecus obiectae qualitates, animi-
 que agentis uigorem passio corporis antecedit, quae in se
 actum

Tóh tíu úzuuért pegágenenten bilde ána uuérdên diu ougen. únde diu ôren. mít tien uuír geséhên. únde gebôrên. Únde díu tróffeni sínero sensuum. fúrefángoe sínés mùotes chráft. túrh' síh uuérchontes. Tíu tróffeni an síh uuézze. díá tát tes mùotes. Únde st úf erréche. díu dar inne fo nóh tánne lóskenten bilde.

[Únz hára gót interposita ratio.]

Uuío filo mër celestes substantię. die állero corpórum ánatriste áno sint? Án díen íst úrchôse. dáz sie dien úzerên ne fólğânt an íro chiesenne: núbe sie skéinent tia chráft | íro sínnes.

257.

DISTRIBUTIO COGNITIONUM.

Sús misseliche sinna. sint kelázen misselichên sub-
stantiis. [sús hábent sie síh ketéilet únder ín.] Sensus
éinér. íst kelázen. áne die ándere drí sinna. díen éteuuar
fásto háftentên animalibus. Also díe méré múskela túont.
únde ánderíu álso gezógeníu. án díen stéinen chlébendó.
[Díu infíndent échert íro.] ánderên lébendên. únde uual-
lontên. íst tára zúó gelázen imaginatio. Íh méino. díen
gelúste únde úngelúste ána sint.

[Fóne díu ánterôt ter áffo. dáz ér die mén-
nicken síhet túon. Úbe ér iz ín demo mùote ér

actum mentis prouocet excitetque interim quiescentes in-
trinsecus formas; si in sentiendis, inquam, corporibus ani-
mus non passione insignitur, sed ex sua ui subiectam
corpori iudicat passionem, quanto magis ea, quae cunctis
corporum affectionibus absoluta sunt, in discernendo non
obiecta extrinsecus sequuntur, sed actum suae mentis
expediunt.

Hac itaque ratione multiplices cognitiones diuersis ac
differentibus cessere substantiis. Sensus enim solus cunctis
aliis cognitionibus destitutus immobilibus animantibus
cessit, quales sunt conchae maris, quaeque alia saxis
haerentia nutriuntur. Imaginatio uero mobilibus belluis,
quibus iam inesse fugiendi appetendiae aliquis uidetur af-

gebildôt ne hábeti. sô ne máhti er iz nieht ke-
ánterôn.]

Réda ist échert ménniskôn gelázen. sô oúh kótes éines ist
intellectus. Fône díu ist nôt. táz tiu uuízenthéit fórdérósta
sí. Díu fône íro sélbero bechénnet. nieht éin síh sélbún.
Núbe oúh tie níderen drí.

**DUAS NOTITIAS AD TERTIAM NON POSSE CON-
TENDERE.**

Uuáz úbe mít ratióne stríten begínnent tie níderen
zuéne síinna? Chédendo. dáz taz uniuersale nieht ne sí.
dáz sí síh uuánet uuízen. Únde chédendo. dáz man éinzen
séhen álde bildôn mág. in éina sámeháfti dáz ne mú-
gen chómen.

[Uuánda socrates. unde plato, unde demoste-
nes. ne guínnent níomér sámént éin geméine
bilde. dáz man séhen múge.]

Únde oúh chédendo. Éin uuéder ze nôte uuésen. sô uuár
daz ratióne dúnchet. unde áber síh petrógen sín án demo
gesíhtígen. Álde síd ín uuóla chúnt sínt. díu man séhen
258. mág. unde bildôn. | Ratióne uuán betrógen sín. Díu dáz
keloúbet. uuésen sáméntháftig. dáz kesíhtíge. unde súde-
ríg íst. Úbe dára gágene ratióne ántvuúrtet. Síh uuóla bechénn-

fectus. Ratio uero humani tantum generis est, sicuti
intelligentia sola diuini; quo fit, ut ea notitia ceteris
praestet, quae suapte natura non modo proprium, sed
ceterarum quoque notitiarum subiecta cognoscit.

Quid igitur, si ratiocinationi sensus imaginatioque
refragentur, nihil esse illud uniuersale dicentes, quod sese
intueri ratio putet? Quod enim sensibile uel imaginabile
est, id uniuersum esse non posse. Aut igitur rationis ue-
rum esse iudicium, nec quidquam esse sensibile; aut quo-
niam sibi notum sit plura sensibus et imaginationi esse
subiecta, inanem conceptionem esse rationis, quae, quod
sensibile sit ac singulare, quasi quoddam uniuersale con-
sideret. Ad haec si ratio contra respondeat, se quidem

ien in déro rédo dero sámentháfti. dáz sie béide uuizen. Unde áber íro ne uuédera bechénnen díá sélbún sámentháfti. Uuánde (*sic*) sie úberstépfen ne múgen diu úzeren úlde. únde man báz kelóuben sól. dár man fóne íro drío bechénnedo strítet. tero guísserún. únde dero fólleglicherún irtéilungo. Ne stúondin uuír in dísemo stríte dero ratione st na? Uuír dir béidiá chúnnen. íóh irrátén. íóh séhen. únde bildón.

TERTIAM QUOQUE QUARTAE INPAREM ESSE IUDICANDAM.

Álso íst táz ketán. dáz ménniskón réda uuánet. ten gótes sín ánderes ne uuízen diu chúmftigen. áne sô sí uuéiz. Uuánda sús rédest tú. So uuéliu únguísso. únde áne nôt chúmftig sínt. tíu ne múgen níeht kuísso chúmftígu. fóre geuuízen uuérden. Únde chíst tú. dero sô getánon. nehéina fóre uuizada sín. Únde úbe uuír síá gelóuben sílin. dáz táne níeht áne nôt ne geskéhe. Úbe uuír des kóteliches sínnes chiesunga háben máhtín. álso uuír rédohafte bírn. Sô dúohti úns sámolih réht. únsera réda uuíchen gótes sinne. | sô uuír irtéiltón. sensum únde imaginatio-259.

et quod sensibile, et quod imaginabile sit in uniuersitatis ratione conspiciere, illa uero ad uniuersitatis cognitionem aspirare non posse; quoniam eorum notio corporales figuras non possit excedere, de rerum uero cognitione firmiori potius perfectiorique iudicio esse credendum. In huiusmodi igitur lite, nos, quibus tam ratiocinandi quam imaginandi etiam sentiendique uis inest, nonne rationis potius causam probaremus?

Simile est, quod humana ratio diuinam intelligentiam futura, nisi ut ipsa cognoscit, non putat intueri. Nam ita disseris, si qua certos ac necessarios habere non uideantur euentus, ea certo euentura praesciri nequeunt. Harum igitur rerum nulla est praescientia, quam si etiam in his esse credamus, nihil erit, quod non ex necessitate proueniat. Si igitur, uti rationis participes sumus, ita diuinae iudicium mentis habere possemus, sicut imaginationem sensumque rationi cedere oportere iudicauimus, sic diuinae

nem. ıro sũlen wutchen. Fõne dũ chõroen ınsih erhẽnen. ıbe uuir mũgĩn. in dia bõhi dero fõrderostũn intelligentię. Sõ findet tår ratio. dáz si in ıro sęlbũn ne håbet. İh meıno dáz. Uıto gõtes prenotio dũ håbe guıssiu. ınde gnõt mar-
 chotıu. dũ an in sęlbẽn nıcht kuısses ızlåzes ne håbent. ınde dáz nebẽinen uuan ne si. Nũbe einfaltıu uıızenthęit. Nebęin mez håbenıu. nõh ımbe mårchotıu.

**OPORTERE HOMINEM ERECTO CORPORE MENTE
 QUOQUE ERIGI.**

Uıto måniges pıldes. tier åfter uuérlte fárent. Sũmıu fárent stråchendo. ınde uııskendo dia érda. ınde mårchõt sie åtoháften slıh. mit tien brũsten gåndıu. Åndęrıu sınt fıu mit féttachen slågezent ten uıınt. ınde uııto sueıbont an dero lıtterun kũfte. Sũmıu spırnent tia érda mit tien fıozen. ınde uııallont siu gåndo. in hólze. ıõh in félde. Tõh tũ dũ ållıu sęhęst sıh skęiden in ıro bıldę. Åber nıderhångendez hõubet. ketũot siu håben toũben sın. [Dęs sınt siu ıngeskeıden.] Eıner der mennısko hęuet taz hõubet

sese menti humanam summıtere rationem ıustıssımm censeremus. Quare in illıus summęe ıntelligentıae cacumen, si possumus, erıgamur, illic enim ratio uıdebit, quod in se non potest ıntuerı; id est, quonam modo etıam quę certos exıtus non habent, certę tamen uıdeat ac defınıta prenotio; neque id sit opıno, sed summęe potıus scientıae nullıs termıns ınclusa simplicitas.

Quam uariıs terras animalia permeant fıgurıs!
 Namque alıa extento sunt corpore, pulueremque uerrunt.
 Continuumque trahunt uı pectorıs ıncıtata sulcum.
 Sunt quıbus alarum leuıtas uaga, uerberetque uentos,
 Et liquido longı spatıa aetherıs enatet uolatu.
 Haec pressısse solo uestıgia gressıbusque gaudent,
 Uel uırides campos transımittere uel subıre siluas.
 Quę uariıs uıdeas licet omnia discrepare formıs,
 Prona tamen facıes hebetes ualet ıngrauare sensus.
 Unıca gens homınum celsum leuat altıus cacumen,

úf. Jóh ríttet er síh liehto álfen úf. fóne érdo séhende. Tíz píde mánót tih ménnisko. úbe du iz fernémeu chánst. Tú dir grécho den himel síhest. únde daz † hóubet úf ^{260.} héuest. taz múot ouh úf héuést. Nío demo lichamen úf errihtemo. daz múot pesuártet. níder ze ferlórní ne súcche.

QUI SIT STATUS DIVINUS.

Sid álliu díng keuúizenú. fóne íro sélbero natura ne uuérdent keuúizen. núbe fóne dero uuízentón. sô uuír ouh fóre ságetón. Sô séhén nú gágen dés iz múoza sí úns. uuélea (*sic*) státa gótes substantia hábe. Dáz uuír ouh chiesen múgía. uuíotíh sía scientia sí. Dáz kót éuuig sí. dáz íst állero rédebáftero geméine gelúbeda. [Dáz kechúren sic álle.] Nú séhén uuáz eternitas sí. Sí lèret únsíh tár wíle bechénnen gótes naturam. únde gótes uuízenthéit. Euuíghéit íst fólliu. únde sámenthástiu hába, dés únéntlíchen líbes. Táz skínet óffenór fóne dero frístmáligon uuídermézungo.

QUOD TEMPORE CURRIT LICET INFINITO. NON EST ETERNUM.

Uuánda dáz ín fríste lébet. táz lófet fóne gágenuuertí

Atque leuis recto stat corpore despicitque terras.
Haec, nisi terrenus male desipis, admonet figura,
Qui recto caelum uultu petis exerisque frontem,
In sublime feras animum quoque, ne grauata pectus
Inferior sidat mens corpore celsius leuato.

Quoniam igitur, uti paullo ante monstratum est, omne quod scitur, non ex sua, sed ex comprehendentium natura cognoscitur, intueamur nunc quantum fas est, quis sit diuinae substantiae status, ut, quatenus etiam scientia eius sit, possimus agnoscere. Deum igitur aeternum esse, cunctorum ratione degentium commune iudicium est. Quid sit igitur aeternitas, consideremus. Haec enim nobis naturam pariter diuinam scientiamque patefecerit. Aeternitas igitur est, interminabilis uitae tota simul et perfecta possessio; quod ex collatione temporalium clarius liquet.

Nam quidquid uiuit in tempore, id praesens a praes-

ze chůmfīgi. Nůh úněuig ting ne íst nehéinez. dáz sá-
ment múge begrifen. állen sínen lib. Nůbe fóre íst imo
nůh taz mórgeniga. íngángen íst imo daz késteriga. lib
án demo hůotigen (*sic*) libe. [dér únder demo gésteriga
íst. únde únder demo mórgenigen.] Ne lébent ír mē.
Dánne án demo stételōsen. únde hinafértigen stúpfe.

[Uuir ne lébeèn nieht an preterito. nůh án
futuro. án demo presenti bírn uuir ío. Nůh státon
ne múgen uuir nieht an démo sélben. Chómendo
ferlófet iz. Únde úbe iz íoman uuile zéigon
261. demo ándermo. | dér mág échert éiněst chéden
chůmo. iz íst nů. sár ánderěst chít er nōte. iz
uuás nů. úbe er dáz sélba zéigōn sól. Sō getán
íst únsēr presens.]

Táz ío liden sól día geskáft friste. Dáz taz ánafáng ne
hábe. nůh úzláz. sō aristotiles uuánda fóne díro uuérte.
Únde sín lib síh strécche. mít únende zites. [i. preteriti.
presentis et futuri.] Dáz neíst ío nieht sólíh. taz iz éuig
héize' mít réhte. Uuánda iz nieht sáment ne begrífet. sō
éuig tůot. állez taz uuítuobele sínes líbes. tóh sín lib énde
ne hábe. Nůbe éin tempus íst imo fóre. daz ánder íst
hína. Dáz áber sáment pesízzet. únde úmbe hábet tíá
ólangi sínes líbes únéntliches. Sō. dáz imo des chůmfígen

teritis in futura procedit; nihilque est in tempore consti-
tutum, quod totum uitae suae spatium pariter possit
amplecti. Sed cratinum quidem nondum apprehendit,
hesternum uero iam perdidit. In hodierna quoque uita
non amplius uiuitis. quam in illo mobili transitorioque
momento. Quod igitur temporis patitur conditionem, licet
illud, sicut de mundo censuit aristoteles, nec coeperit
umquam esse, nec desinat, uitaque eius cum temporis
infinite tendatur, nondum tamen tale est, ut aeternum
esse iure credatur. Non enim totum simul, infinitae licet
uitae spatium comprehendit atque complectitur; sed futura
nondum transacta iam non habet. Quod igitur intermi-
nabilis uitae plenitudinem totam pariter comprehendit ac

nicht ábuuertig ne sí. nóh ímo nieht ergángen es enfárn ne sí. Dáz héizet mit réhte éuwig. Unde dáz chát man nôte síh fermúgen sín sélbes. Unde ímo sélbemo sín gágen-uuerte. Unde sámó gágenuerte háben. ál dáz únende des lóufenten zâtes. Fóné díu uuánent tie unréhto. Díe dés uuánent. sò sie ságen hòrent. táz platoni dísiu uuérlt ne dúohti háben ánágénne zîtes. nóh énde. Disa gescáffenùn uuérlt. ze déro uuís ében éuwig sín demo sképfen. Uuánda áne énde lib háben. dés plato iáh tero uuérlte. dáz íst éin. Ánder íst. sámént uuésen begriffena. álla día gágenuuertri dés ío uuérenten libes. Táz óffeno éigen íst. tes kótes sínnes. | Nóh kót ne sól úns túnchen uuésen fórderrórá 262. sínen creaturis. an déro álti des zîtes. Núbe mér an déro ímo éigenun éinuálti sínero naturę.

DIUTURNITATEM TEMPORIS EMULATIONEM HABERE ETERNITATIS.

Día sélbùn státa des kágenuuernten libes. únde dés ío ze stéte stánten libes. péitet síh ánterón dísiu únerdrózena fárt tero uuérlte. únde sò sí in geánterón ne mág. nóh síh

possidet, cui neque futuri quidquam absit, nec praeteriti fluxerit, id aeternum esse iure perhibetur, idque necesse est, et sui compos praesens sibi semper assistere, et infinitatem mobilis temporis habere praesentem. Unde non recto quidam, qui cum audiunt uisum platoni, mundum hunc nec habuisse initium temporis nec habiturum esse defectum, hoc modo conditori conditum mundum fieri coaeternum putant. Aliud est enim per interminabilem duci uitam, quod mundo plato tribuit; aliud interminabilis uitae totam pariter complexam esse praesentiam, quod diuinae mentis proprium esse manifestum esse. Neque deus conditis rebus antiquior uideri debet temporis quantitate, sed simplicis potius proprietate naturae.

Hunc enim uitae immobilis praesentiarium statum infinitus ille temporalium rerum motus imitatur, cumque eum effingere atque aequare non possit, ex immobilitate

imo geébenon. Sô geloubet si sih aber dero stâtigi; in dia únstâti. Unde ába dero éinualtun gágenuuerti. gefället si in dia únéntlichun wánegfalti fergángenés zites. ioh chúmftiges. Unde sô diu sélba fárt. sámént pefáhen ne mág. álla dia fólleglichu sines libes. sô éuuighéit túot. Sô gedúnchet si. an díu dáz si io uuéret. éinez ételiches téiles keánterôn. démo si sih tóh fólleglichu geébenôn ne mág. Sih hábende ze dero so uuio uuértlichun gágenuuerti. disses chlénen. unde uerscúpfenten stúpfes. Unde utánda si éteuuaz píldot. tia ze stéte stándun gágenuuerti. Gibet si dáz tien si ána íst. táz síu gedúnchen uuésen. Uuánda si dóh státe uuésen ne máhta. Hinder-túont si dia fárt. téro in zite énde ne uuirdet. [Zegát tíu fárt. sô íst ouh tempus zegángen.] Unde sô íst keskéhep. dáz si íro líb fárendo geáteháftoti. Dés libes sáméntháfti. si begrifen ne máhta. 263. ze | stéte stándo. Úbe uuír gréhto nú. uuéllén scáffôn dien dínge náh plátone gerístige námen. Sô chédén gót uuésen éuuigen. dia uuérlt uuériga.

HIS PREMISSIS. AD SOLUENDAM QUESTIONEM CONUERTITUR.

Uuánda állíu chiesunga. náh íro sélbero máhte chiuset táz íro fóre óugón íst. Unde uuánda góte íst éuuig státa.

deficit immotum, et ex simplicitate praesentiae decreseit in infinitam futuri ac praeteriti quantitatem, et cum totam pariter uitae suae plenitudinem nequeat possideré, hoc ipso, quod aliquo modo numquam esse desinit, illud quod implere atque exprimere non potest, aliquatenus uidetur aemulari, alligans se ad qualemcumque praesentiam huius exigui uolucrisque momenti, quae, quoniam manentis illius praesentiae quaedam gestet imaginem, quibuscumque contigerit, id praestat, ut esse uideantur. Quoniam uero manere non potuit, infinitum temporis iter arripuit: eoque modo factum est, ut continuaret eundo uitam, cuius plenitudinem complecti non ualuit permanendo. Itaque si digna rebus nomina uelimus imponere, platonem sequentes, deum quidem aeternum, mundum uero dicamus esse perpetuum.

Quoniam igitur omne iudicium secundum sui naturam, quae sibi subiecta sunt, comprehendit, est autem deo

ióh ánaauartigiu. Sò ist óuh nôte sîn uuízenthéit uuésen-
diu. án déro éinfaltun gágenuuerli. úberstígendíu. állen
uuéhsel zites. [Úbe díu sélba gágenuuerti sáment állíu
díng ne begrífte. sò ne uuáre sí nieht éinfalte. Fóne díu
chít er sár náh.] Únde sáment pefáhende die únéntlichen
uuitiná preteriti únde futuri. Sihet si állíu díng in íro éin-
uualtun bechénnedo. díu hína sint. ióh nóh fóre sint. sámó
siu ío getán uuérden.

**QUOD DEI POTIUS EST SCIRE ET PROVIDERE
QUAM PRESCIRE ET PREUIDERE.**

Uuile dù bedénchen sína gágenuuerti. fóne déro ér iz
állez uuéiz. Sò ne chít tu nieht in háben fóre uuizada.
sámó so chúmftiges. Núbe réhtòr uuízentheit. téro únó
úngeuuángtun gágenuuerti. Bedíu ne héizet sí nieht fóre-
síht. núbe mër férrív óbesíht. Túrh táz sí féro stándíu.
fóne díen níderén díngen. Síu állíu óbenán féro óbeséhe.
sámó so ába démo hóhesten chápfé dero uuérte.

**EX DEI ASPECTU NON NECESSARIA FIERI. QUAE
UIDENTUR. SICUT NEC NOSTRO.**

Zíu gedénchest tú. dáz tíu nòt máchoe. díu gótes óu-
gen ána séhent. | Dánne nóh ménniskén nôthástíu ne^{264.}

*semper aeternus ac praesentarius status, scientia quoque
eius, omnem temporis supergressa motionem, in suae
manet simplicitate praesentiae, infinitaque praeteriti ac
futuri spatia complectens omnia, quasi iam gerantur, in
sua simplici cognitione considerat. Itaque si praescientiam
pensare uelis, qua cuncta dignoscit, non esse praescientiam
quasi futuri, sed scientiam numquam deficientis instantiae
rectius aestimabis. Unde non praeuidencia, sed prouidentia
potius dicitur, quod porro ab rebus infimis constituta
quasi ab excelso rerum cacumine cuncta prospiciat.*

Quid igitur postulas, ut necessaria fiant, quae diuino
lumine lustrentur, cum ne homines quidem necessaria fa-

tùen. díu sie séhent? Tùot tin ánasíht tehéina nôt tien. díu dú síhest. Dáz ne tùot. Zeuuáre. úbe dehéin gerístig uuidermezunga sin mág mánnes únde gótes kágenuuerti. Also ír gréhto ételichiu séhent in dírho uuérht múrgfarua kágenuuerti. Sò síhet er siu álliu in sínero éuuigun gágenuuerti. Fóne díu ne uuéhselòt níeht tísiu gótes fóre bechénna. día natura. únde día éigenháfti dero díngo. Únde síhet er siu nú sò gágenuuertiu ímo. sò siu nóh uuánne in zíte chúmftig sint.

NECESSARIA ET NON NECESSARIA DEUM CERNERE ET DISCERNERE.

Únde ne geírret er níeht síniu geríhte. sò dù in zíhest. núbe ér skéidet die fréhte. Únde in éinero ánauuarto sínés mùotes síhet er. díu benòte chúmftigen. únde áne nôt. Álso óuh ír tùont. sò ír sáment séhent. ten ménníken in érdo gân. únde día súnnun in hímele úf kán. Tòh ír fouuéder sáment séhént. ír skéident siu dóh. Únde áhtont ír daz éina nòte geskéhen. daz ánder áne nôt. Sò tùot kótes óuga. Ál óbenan ánaséhende. ne uermískelòt iz níeht tia uuíolichi dero díngo. Ímo gágenuuetero. únde áber zítes hálb

ciant esse, quae uideant? Num enim quae praesentia cernis, aliquam eis necessitatem tuus addit intuitus? Minime. Atqui si est diuini humanique praesentis digna collatio, uti uos uestro hoc temporario praesenti quaedam uidetis, ita ille omnia suo cernit aeterno. Quare haec diuina praenotio naturam rerum proprietatemque non mutat, taliaque apud se praesentia spectat, qualia in tempore olim futura prouenient.

Nec rerum iudicia confundit, unoque suae mentis intuitu tam necessario quam non necessario uentura dignoscit. Sicuti uos cum pariter ambulare in terra hominem et oriri in caelo solem uideris, quamquam simul utrumque conspectum, tamen discernitis, et hoc uoluntarium, illud esse necessarium iudicatis. Ita igitur cuncta despiciens diuinus intuitus qualitatem rerum minime perturbat, apud se quidem praesentium, ad conditionem uero temporis futu-

hálb chúmftigero. Dánnán ne íst ímo dáz nehéin uuán. núbe uuárhaftiu bechénneda. | Dánne er dáz uuéiz. uuésen 265. hina fúre. dáz áne nôt tánne uuésen cháñ. [s. dánne iz chúmnet hina fúre.]

**SI IN HUNC MODUM SILLOGISMUS NECTATUR.
QUOMODO EUADENDUS SIT.**

Uuile du híer chéden [proponendo.] dáz kót síhet chúmftíg. táz ne mág ze léibo uuérden. [álsó iz uuár íst. únde assumendo.] dáz ze léibo uuérden ne mág. táz sól nôte geskéhen. [dáz ouh uuár íst.] Únde uuile dú míh tánne duíngen. [concludendo] ze dëmo námen dero nôte [álsús. Dáz kót síhet chúmftíg. táz keskíhet nôte. uuándá ouh táz uuár íst. uuáz tûon íh is tánne?] Sô íiho íh tëro. sô. [mít syllogismo] gestárhun uuárheite. Aber sô getánero. déro síh íoman chûmo ferstánde. áne dér góteliches tinges ánaauúrte íst. Íh chído grélto. Ein dîng chúmftigez péidíu sín. íoh nôtháfte. sô man síhet ze gótes uuízenthéite. íoh ferlázen. únde sélbuualtig. sô man ze sín sélbes natura síhet.

[Híer íst tíu questio soluta. díz íst tër tóu-
geno nexus. der zuei repugnantia sáment ketàòt
uuésen an éinemo dînge.]

futararum. Quo fit, ut haec non sit opinio, sed ueritate potius nixa cognitio, cum exstiturum quid esse cognoscit, quod idem existendi necessitate carere non nesciat.

Hic si dicas, quod euenturum deus uidet, id non euenire non posse, quod autem non potest non euenire, id ex necessitate contingere, meque ad hoc nomen necessitatis adstringas; fatebor quidem rem solidissimae ueritatis, sed cui uix aliquis nisi diuini speculator accesserit. Respondebo namque idem futurum, cum ad diuinam notionem refertur, necessarium; cum uero in sua natura perpenditur, liberum prorsus atque absolutum uideri.

EXPLANATIO EIUSDEM SENTENTIAE EX HOC QUOD
DUAE NECESSITATES SUNT. UT IN PERIERMENIS
ARISTOTELIS LEGITUR.

Zuò nòte sînt. Èiniu ist èinualte. ùnde àne ìba. Also
diu ist. táz àlle mènnsken nòte tòdig sînt. Ànderiu ist
mît ìbo. ùnde mît kedîngun. Ûbe du uuéist èinen mán
266. gân. dáz tánne pòt ist. táz er gânge. Táz | man uuéiz.
uuio mág táz ànderes sîn. àne so man iz uuéiz. Aber disiu
gedîngota nòt. ne fùoret tia bårun nòt mît ìro nicht.

[ih méino. ùbe er géno gât. táz er ouh sár
ùndanches kânge.]

Uuánda dísa nòt ne uuúrchet nicht tiu natura. nùbe dáz
man ùbe dára zuò chît. Uuánda nehéin nòt ne tûot kân-
den géno gântén. So uuio míchel nòt st. dáz er gânge sò
er gât.

PRESENS DEI EX NOSTRO PRESENTI PENSANDUM.

Ze déro sèlbun nuís ist nòt. so uuáz tíu gágenuuerta
fòresíht ána síhet. táz iz sò sí. Dòh iz nehéina natúrlicha
nòt ne hábe. Ze uuáre síhet kót tíu gágenuuertíu. díu nòh
tánne chúmftíg sînt. fòne sèlbuaaltigemo uuíllen.

Duae sunt etenim necessitates: simplex una, ueluti
quod necesse est omnes homines esse mortales, altera
conditionis, ut, si aliquem ambulare scias, eum ambulare
necesse est. Quod enim quisque nouit, id esse aliter ac
notum est nequit. Sed haec conditio minime secum illam
simplicem trahit. Hanc enim necessitatem non propria
facit natura, sed conditionis adiectio. Nulla enim necessi-
tas cogit incedere uoluntarie gradientem, quamuis eum
tamen, cum graditur, incedere necessarium sit.

Eodem igitur modo, si quid prouidentia praesens uidet,
id esse necesse est, tametsi nullam habeat naturae neces-
sitatem. Atqui deus ea futura, quae ex arbitrii libertate
proueniunt, praesentia contuetur.

**ITEM REPETITUR NATURAM FUTURORUM EX
ALIA PARTE ESSE NECESSARIAM EX ALIA AB-
SOLUTAM.**

Táz ist úmbe disiu dáz knôtesta. dáz siu gôtes ána-
sihte hálb nôte uuérdent. áfter dero geskéfte gôtes uuizent-
heite. uuánda sîn uuizentheit sê getân ist. Áber dúrh sîh
kehórnîu, ne uerlîesent siu nieht. tia sêlbuaaltigun ferlâzeni
îro naturê. Nû geskéhent krêhto áne zuîuel. dîu gôt fóre
uuéiz chûmftigiu. Nôh tâpne chûment siu sûmîu. fone
sêlbuaaltigemo uuîllen. Unde so uuio siu geskéhên uué-
sêndo. Sie ne ferlîesent tôh nieht îro naturam. Fône dero
siu oûh ze léibo uuérden máhtin. êr siu ge-kâhîn.

ITEM DE DISCRETIONE DUARUM NECESSITATUM.

Uuáz skéidet siu dânnê. sîu ne sîn necessaria? | Sid 267.
siu in állên sînt ze uuîs nôte geskéhent. álso iz kelégen
îst in gôtes uuizenthêite.

[Úmbe dîa gelégenî siu nôte geskéhent.]

Táz skéidet siu. Táz tiu skéidet. Dîu ih târ fóre ze
bilde gáb. [Uuéliu sînt tiu?] Tiu errinnenta súnna. unde
der gânto mán. Tiu zuéi ne múgen nieht ze léibo uuér-
den. únz sîu geskéhent. Dáz éina sólta áber nôte uuérden.

Haec igitur ad intuitum relata diuinum necessaria
fiunt per conditionem diuinæ notionis, per se uero consi-
derata ab absoluta naturæ suae libertate non definiunt.
Fiunt igitur procul dubio cuncta, quæ futura deus esse
prænoscit, sed eorum quaedam de libero proficiscuntur
arbitrio; quæ quæuis eueniant existendo, tamen propriam
naturam non amittunt, quia prius, quam fierent, etiam
non euenire potuissent.

Quid igitur refert non esse necessaria, cum pro-
pter diuinæ scientiæ conditionem modis omnibus, ne-
cessitatis instar, eueniant? Hoc scilicet, quod ea quæ
paullo ante proposui, sol oriens, et gradîens homo,
quæ dum fiunt, non fieri non possunt; eorum tamen
unum prius quoque quam fieret necesse erat existere;

ēr iz uufurte. dáz ánder nfeht nôte. Also sint tíu áne zuí-
uel. díu gót in sínero gágenuertí hábet. Aber íro súme-
lih chúmet fóne nôte. súmelih fóne dero túnton geuuálte.
Fóne díu cháden uufír mít réhte. Dísiu nôthaf tíu sín. só
man hína síhet ze gótes uuízentheite. Só man síu áber
dúrh síh chíuset. ínbúndeníu sín. únde únnôthaf tíu. Also
dingolih táz man séhen mág. únde grífen. állelih íst. úbe
man ze déro rédo síhet. Únde áber éínlúzze. úbe dù dár
ána uuártést.

[Tíu uufír ánaséhén. díu sint ío éíniú. únde
éínlúzzíu. só plato íst. únde cícero. únde állíu
índíuíduá. déro sélbon íst íouuélez állelih. uuánda
iz homo íst. álde bos. álde equus. álde lignum.
álde lapis. Uuánda híe homo oúh íst homo. bedíu
íst er béídiú. íóh síngulare. íóh uníuersale. Hunc
hominem gesíhet taz óuga. échert hominem uuéíz
tíu ratio. Dáz lèret in cathégoriis aristotíles.]

SI MUTATA UOLUNTAS. ELUDERE POSSIT PRO- UIDENTIAM.

Nú mág keskéhen chíst tu. Úbe in mínero geuuálte
stát. ze geánderruúísonne mínen rát. só eruúéndo íh tíá
fóresíht. Tánne íh ódeuunano geuuéhselón. dáz sí fóre
uuéíz. Dés ántuuúrto íh. Díh uuóla múgen uuéhselón
268. dínen uuíllen. | Náls áber fermíden díá gótes uuízentheit.

alterum uero minime. Ita etiam quae praesentia deus ha-
bet, procul dubio existunt; sed eorum hoc quidem de
rerum necessitate descendit, illud uero de potestate facien-
tium. Haud igitur iniuria diximus, haec, si ad diuinam
notitiam referantur, necessaria; si per se considerentur,
necessitatis esse nixibus absoluta, sicuti omne quod sen-
sibus patet, si ad rationem referas uniuersale est, si ad
seipsum respicias, singulare.

Sed si in mea, inquires, potestate situm est mutare
propositum, euacuabo prouidentiam, cum, quae illa prae-
noscit, forte mutauero. Respondebo, propositum te quidem
tuum posse deflectere, sed quoniam et id te posse, et an

nóh tro infáren. Uuánda díu gágenuuerta uuárheit tero fó-resíhlo. chíuset tíh táz kemúgen. Únde uuéder dà iz túêst. Ióh uuára du gerátêst. Álso du óuh níeht infáren ne máht téro ánasíhte des kágenuuerten mánnes óugen. Tóh- tu díh tínero uuílleuuarbun chérest in mísseliche táte.

SI UARIARI POSSIT PRENOTIO UT VOLUNTAS UARIATUR.

Uuío nú chíst tu? Éin uuánchot nú gótes uuízenthéit. náh mínero sképfedo. díu mír míttundes úf uuírdet. Sô. dáz sí múge sáment mír hértuuéhselunga túon des uuízen-nes. náh tíu íh uuílon éinez uuíle. uuílon ánderéz? Dáz ne túot. Gótes óuga gefúreuangot. ál dáz chúmftig íst. Unde gchêret iz. ióh keuuéndet iz. ze déro gágenuuerti sínero bechénnedo. Nóh ér ne uuíluuandot. níeht án demo bechénne. nú díz. nú dáz. Núbe ío ze stéte stándo. fúre-fáhet er. únde úmbefáhet er éines scúzes. tína uuéhsela.

DEI PROUIDENTIAM EX SIMPLICITATE IPSIUS ESSE. NON EX EUENTU RERUM.

Día ío gágenuuerti sínés ánaséhennes. únde úmbehá-bennes álliu díng. ne guuán er níeht fóne dero chúmftigan gebúredo. Núbe fóne éigenero éinfalti. día únsih intellectus létet. náls ratio. Mít tíu íst óuh tés keántuuúrtet, táz tu

facias, quoue conuertas, praesens prouidentiae ueritas in-tuetur, diuinam te praescientiam non posse uitare; sicuti praesentis oculi effugere non possis intuitum, quamuis te in uarias actiones libera uoluntate conuerteris.

Quid igitur inquires? Ex meane dispositione scientia diuina mutabitur, n̄ cum ego nunc hoc nunc illud uelim, illa quoque noscendi uires alternare uideatur? Minime. Omne namque futurum diuinus praecurrit intuitus, et ad praesentiam propriae cognationis retorquet ac reuocat, nec alternat, ut tu existimas, nunc hoc nunc illud praenoscendi uices; sed uno ictu mutationes tuas manens praecuenit atque complectitur.

Quam comprehendendi omnia uisendique praesentiam, non ex futurarum prouentu rerum, sed ex propria deus simplicitate sortitus est. Ex quo illud quoque resoluitur,

fóre chåde. Ungerstlich sin. úbo toman dés kedéqche. dáz úuseriu futura. gótes uuizentheit réochen. Dísiu sélba chráft sínero uuizenlheit. Álliu ding mít íro ánaauartigun be-
 269. chénneda | úmbcfáhende. Gibet si uuisun állen dingen. [náls síu íro.] Nób tien áfter náh chómentèn. ne hábet sí ze dánchonne [sámo so sí iz fóne in gelírne. *)]

**LIBERUM STARE ARBITRIUM. ET PRO MERITIS
 PREMIA DISPENSARI.**

Uuánda dáz állez só íst. pedíu íst ménniskøn úngenómen íro uuíllouuáftigi. Únde mít réhte gehéizent éobúoh ferlázenèn uuílløn. lón. ióh ingélteda. Únde íst óbenán dér ál sehento. únde fóre uuizento gót. Únde díu éuúiga gágenuuérfti sínero gesihte. incht téro chúmftigun uuíolichi únserro uuércho. Spéndonno gúot kúotèn. únde úbel úbelèn. Nób kedíngi. únde sléhá ne uuérdent nieht in geméitun úfen gót kesézze, Tie dánne ferfáhent, só sie réhte sint.

EPILOGUS.

Fóne díu léidezent tie áchuste. Minnont túgede. Há bent íuueriu múot an réhtero gedíngi. Frúmment ze bimele

*) Es steht gelírname.

quod paullo ante posuisti, indignum esse, si scientiae dei causam futura nostra praestare dicantur. Haec enim scientiae uis praesentaria notione cuncta complectens, rebus omnibus modum ipsa constituit, nihil uero posterioribus debet.

Quae cum ita sint, manet intemocrata mortalibus arbitrii libertas. Nec iniquae leges solutis omni necessitate uoluntatibus praemia poenasque proponunt. Manet etiam spectator desuper cunctorum praescius deus, uisionisque eius praesens semper aeternitas cum nostrorum actuum futura qualitate concurrat, bonis praemia malis supplicia dispensans. Nec frustra sunt in deo positae spes precesque, quae, cum rectae sint, inefficaces esse non possunt.

Auersamini igitur uitia, colite uirtutes, ad rectas spes animum subleuate, humiles preces in excelsa por-

déumnote fléhá. Íuuih tuníngét míchel nót ze dero gúoti.
úbe ír is iéhen uuéllent. Uuánda íuuree táte. dér éotéilare
úberuártek. tér ál síhet.

[Hier múgen uuír chiesen. dáz boetius nâh
tiseimo quinto libro. mít temo tóde dés keírret
uuárd. dáz ér ne múosa fernémen fóne philoso-
phia. díu sí ímo gehiez. hára nâh ze sâgenne.]

Explicit liber quintus boetii consulis.

rigite. Magna uobis est, si dissimulare non uultis, neces-
sitas in dicta probitatis, cum ante oculos agitis iudicis
cuncta cernentis.

Berichtigung der Druckfehler.

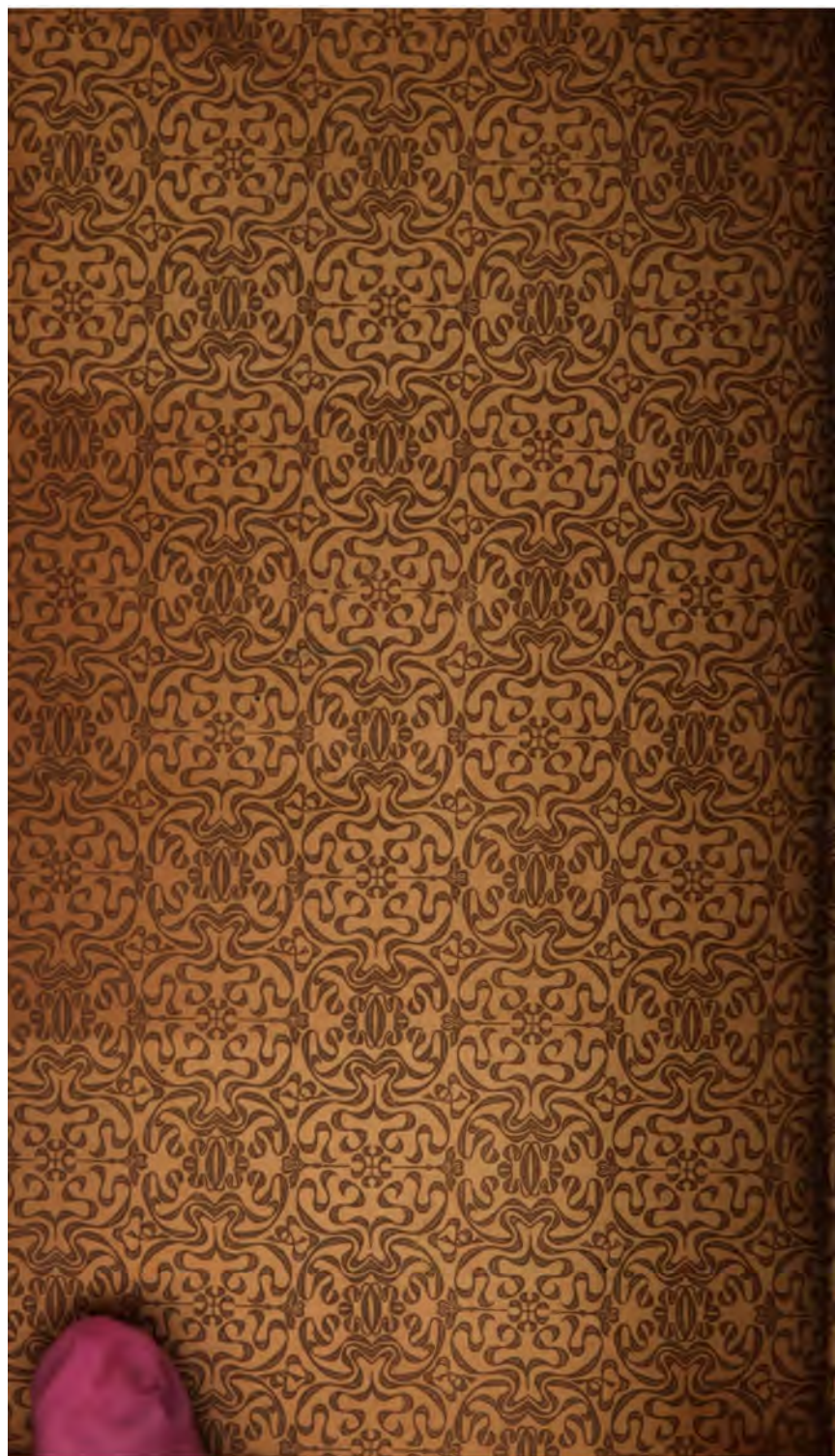
- | | |
|--|--|
| <p>S. 3. Z. 1. lies <i>Íb.</i>
 — 4. Z. 2. l. uuúnster ne
 — — Z. 7. l. gesuúichen.
 — — Z. 16. l. séhen.
 — 5. Z. 9. l. féstes.
 — — Z. 11. l. táz st. taz.
 — — Z. 19. l. Áltiu.
 — — Z. 22. l. chriecheska.
 — 6. Z. 25. l. uuórto.
 — 7. Z. 3. l. ménniskón.
 — — Z. 7. l. Áber.
 — — Z. 8. 9. l. uerlórmisseda.
 — — Z. 12. l. erstóuta.
 — — Z. 13. l. tò dés st. tódes.
 — 8. Z. 2. l. Únde.
 — — Z. 9. l. in geréchen.
 st. ungeréchen (<i>sic</i>).
 — 8. Z. 10. l. uérte.
 — — Z. 18. l. uuírdet.
 — 9. Z. 2. l. Álde.
 — — Z. 18. l. Un-
 — 10. Z. 1. l. tî dér st. tû
 dér.
 — 10. Z. 2. l. uuáre.
 — — Z. 11. l. chád.
 — — Z. 14. l. Únde.
 — — Z. 21. l. Únde st. Unde,
 und Álso st. Also.
 — 11. Z. 1. l. uéret.
 — — Z. 17. l. gezógeno.
 — — Z. 18. l. Únde.
 — 12. Z. 2. l. Vnde.
 — — Z. 8. l. stárenchen.
 — — Z. 20. hinter uuárin
 setze]
 — 13. Z. 2. l. uuás.</p> | <p>S. 13. Z. 9. l. iz in st. iz.
 — — Z. 13. l. geuuáht.
 — 14. Z. 3. l. hêrzogen.
 — — Z. 10. l. uuórtene.
 — — Z. 16. l. méino statt
 meino und únsálda st.
 unsálda.
 — 14. Z. 17. l. Álso.
 — 15. Z. 3. v. u. st. asinus
 ad liram l. ananos liras
 (ὄνος πρὸς λίραν) i. ex-
 pers lire.
 — 15. Z. 15. gehört die
 Klammer nicht hinter
 únde, sondern hinter zû-
 uersichte.
 — 16. Z. 5. hinter éigeslich
 setze ?
 — 16. Z. 8. l. dien st. dien.
 — 17. Z. 5. l. Triuuo.
 — — Z. 6. l. Álliu.
 — 18. Z. 2. hinter ófto setze
 ne uuéreta.
 — 18. Z. 17. l. chúnige.
 — 19. Z. 10. zwischen tóh
 und in setze nû.
 — 19. Z. 17. l. flihende.
 — 20. Z. 9. l. kérno gesé-
 hen.
 — 20. Z. 10. l. dés keirren
 st. dé skeirren.
 — 20. Z. 24. l. déro.
 — 21. Z. 8. l. Áber.
 — 22. Z. 3. l. in.
 — — Z. 8. l. stózen.
 — — Z. 10. l. ílent.
 — — Z. 11. l. uuúnder.
 S. 23.</p> |
|--|--|

- S. 23. Z. 9. l. hézzen.
 — Z. 14. l. sò.
 — 24. Z. 8. l. Áb.
 — Z. 10. l. die.
 — 25. Z. 12. l. Áber.
 — Z. 20. l. uuércho.
 — 26. Z. 9. l. gúote.
 — Z. 16. l. síh.
 — 27. Z. 2. l. máno.
 — Z. 13. l. uuínt.
 — 28. Z. 1. l. Álliu.
 — Z. 2. l. hábende.
 — 29. Z. 3. 4. v. u. st. unus
 dominus est unus rex lies
 éis kiríos éstin. éis basi-
 leus.
 — 29. Z. 11. l. óugti.
 — Z. 18. hinter] setze:
 Núbe ein hërro íst tár.
 — 30. Z. 8. l. mír.
 — 31. Z. 4. l. Án.
 — 32. Z. 3. l. lénzen.
 — Z. 12. l. héngen.
 — Z. 16. l. geskichte.
 — 36. Z. 9. l. NASCI.
 — 37. Z. 17. l. Vnde.
 — 38. Z. 11. 12. l. DE-
 TESTANDAM.
 — 39. Z. 4. l. Áber.
 — Z. 16. l. dicendi.
 — 41. Z. 21. l. súslíh.
 — 43. Z. 9. l. QUALIS st.
 QUBLIS.
 — 43. Z. 11. l. mít st. míh.
 — 46. Z. 13. l. uuíderuuár-
 tig.
 — 55. Z. 9. l. Áber.
 — Z. 20. l. Íh.
 — 57. Z. 14. l. sígenémón
 und *palmas*.
 — 60. Z. 1. l. uuánes.
 — 65. Z. 10. l. baptismum.
- S. 65. Z. 12. l. Álde.
 — 75. Z. 18. l. únde st.
 úude.
 — 79. Z. 9. l. iáres.
 — 84. Z. 4. l. suért éitere.
 — 85. Z. 17. l. chít st. chíd.
 — 87. Z. 6. sind die Klammern
 zu streichen.
 — 88. Z. 6. l. kumentháftigi.
 — 92. Z. 12. l. Unáent ir.
 — 93. Z. 15. l. propositum.
 — 96. Z. 2. des lat. Textes
 l. *concordes*.
 — 110. Z. 4. l. tñ.
 — 114. Z. 5. l. árbéit.
 — 115. Z. 13. 14. l. tribuni.
 — 123. Z. 19. l. férro statt
 térró.
 — 124. Z. 5. l. íh.
 — Z. 20. l. fóre.
 — 130. Z. 1. l. kúto.
 — 135. Z. 4. v. u. l. *imagine*.
 — Z. 18. l. uuállíche.
 — 140. Z. 5. v. u. l. zuò.
 — 155. Z. 10. v. u. l. *motibus*
 st. *moribus*.
 — 157. Z. 18. l. gemále st.
 geuále.
 — 158. Z. 12. l. sín sélbes
 sín st. sín sélbes sín.
 — 159. Z. 1. l. fúncho.
 — 164. Z. 3. l. filios.
 — 168. Z. 20. hinter ogkon
 setze *).
 — 169. Z. 4. l. et st. est.
 — 171. Z. 3. l. dúrstegèr.
 — 177. Z. 5. l. CUIUNT.
 — 181. Z. 5. l. uuár statt
 uuái.
 — 184. Z. 6. l. sélbén.
 — 191. Z. 24. l. noizes.
 — 192. 9. l. latine.
 — 208. Z. 16. l. tér st. téz

- S. 211. Z. 17. l. héizen fú-
 redáhte st. héizenfú re-
 dáhte.
 — 213. Z. 9. l. dispónens. *
 — 216. Z. 31. l. ougen st. *
 mágén.
 — 228. Z. 13. 14. hinter
 sint setze] und ziehe das
 folgende Ünde bis kúotes
 zum Texte; hinter kúo-
 tes setze [
 — 229. Z. 18. l. die st. dí.
 — 257. Z. 22. l. singula.
 — 270. Z. 24. ~~ist~~ das erste
 iz zu streichen.
 — 273. Z. 7. l. gát. st. gót.

- S. 211. Z. 17. l. héizen fú-
redáhte st. héizenfú re-
dáhte.
- 213. Z. 9. l. disponens. — 229. Z. 18. l. die st. ä
zum Texte; hinter kü-
tes setze [
- 216. Z. 31. l. ougen st. — 257. Z. 22. l. singula.
- mögen. — 270. Z. 24. ~~ist~~ das erste
iz zu streichen.
- 228. Z. 13. 14. hinter — 273. Z. 7. l. gât. st. gôt.
sint setze] und ziehe das

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100



THE MAY 5 1928

DUE FEB 9 1928

~~DUE FEB 5 1928~~

Lb 5.199.37
Althochdeutsche,
Widener Library

004087276



3 2044 085 185 353

